

No. 4

Février 1934

تورک بیلک ره ووی

دوقنور رضا نور

REVUE DE TURCOLOGIE

Fondée à Paris

PAR

LE PROF. DR. RIZA NOUR

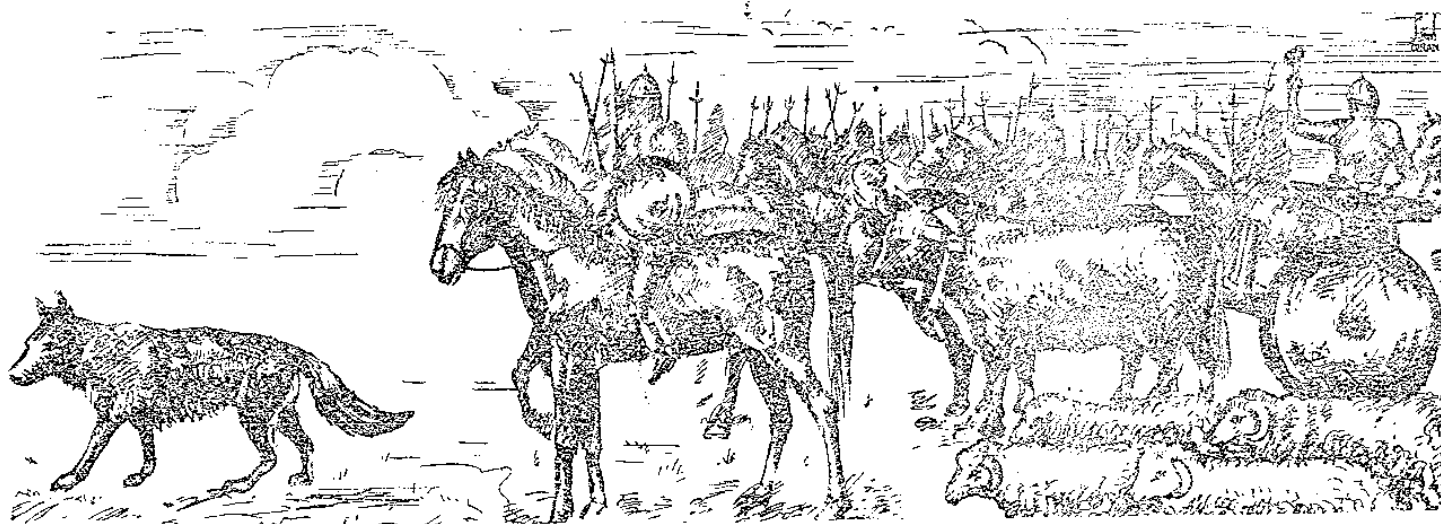
TOME I, LIVRE 4

شپنام

و

توران - ایران جنگاری

دوقنور رضا نور

مطبعة دارالشرق بشارع السياحة بمصر

تورک بیلک ره دوسی

REVUE DE TURCOLOGIE

Fondée à Paris, par le Professeur Dr. RIZA NOUR

شهنامه

و

توران — ایران جنگاری

LE CHÂH-NÂMÉ

(Livre des rois)

et

Les guerres entre le Touran et l'Iran

Dr. Riza Nour

Le texte du **Châh-nâmé** a été publié par Mohl, Vüllers et Turner Macan et traduit en plusieurs langues européennes. On a beaucoup écrit sur cette œuvre et sur son auteur Firdoûsî. Cette épopée persane parle surtout des guerres entre le Touran et l'Iran et des relations des deux peuples. Or, jusqu'à présent, on n'avait pas encore étudié ces relations. Voilà pourquoi j'ai étudié la question au point de vue turcologique, faisant suivre mon étude d'un résumé en turc du **Livre des rois**.

Dans ce résumé, j'ai conservé tous les détails sur les premières guerres turco-persanes susceptible de donner une idée de la méthode, du style, des images et du caractère du **Châh-nâmé**. Les récits des guerres suivantes, contenant les mêmes images, expressions, etc... des premières, sont traduites plus succinctement. Je n'ai pas négligé de traduire, mais plus sommairement, les pages ne concernant pas les Turcs, afin de ne pas interrompre le cours du récit et de donner l'ensemble de l'ouvrage.

J'ai étudié les guerres turco-iraniennes, et recueilli tous les noms d'homme et de lieux turcs du **Châh-nâmé** dans mon résumé en turc. On y trouvera aussi quelques notes explicatives en turc.

*
* *

L'œuvre de Firdoûsi est considérée universellement comme un chef d'œuvre. Elle est importante au point de vue de turcologie, décrivant les guerres des Turcs avec les Iraniens et ayant exercé une influence considérable sur les poètes classiques turcs durant plusieurs siècles. Ces poètes le lisaient et le prenaient pour modèle. Baï Soung-hour khan en a fait faire la critique en 829 h. D'après Mohl, Tatar Ali efendi l'a traduit en turc pour Kansoûh Ghoûrî, sultan d'Egypte, en 916; mais une grande partie de cette traduction est perdue. J'ai trouvé une traduction complète, en vers turcs, du **Châh-nâmé** à Londres (*catalogue of the turkish manuscripts in the British Museum, 1888; OR 1126*). Cette ouvrage porte le titre de ترجمہ شہنامہ (Traduction du **Châh-nâmé**) et l'auteur en est Chérîfi, appelé quelquefois Chérif. D'après un passage (7 verso), ce fut le sultan Kansoûh Ghoûrî qui ordonna de le traduire en turc, afin qu'il fût compris. Ce manuscrit est d'une belle écriture, enluminé au début; sa rédaction, en turk osmanli, est un modèle de style, et le mètre employé différent de celui de l'original, est مفاعيلن مفاعيلن فعلن. A la fin de l'ouvrage, on dit que Firdoûsi a mis 30 ans à achever le **Chah-namé**, selon les uns; 6 ans, selon d'autres. Une note d'une autre main, en marge de l'enluminure de la dernière page, dit que l'ouvrage contient 622 feuillets et 74 **medjlis** (séances). Au verso, une autre note d'une autre main dit que l'ouvrage comprend 622 feuillets, 1244 pages, 28612 lignes et 114448 distiques. J'ai, moi-même, évalué le tout et trouvé, pour 622 feuillets et 46 distiques à la page, 57224 distiques faisant 114448 vers; ce que la dernière note

dit des distiques s'applique donc aux vers, et l'auteur de cette note semble avoir, comme moi, fait un compte approximatif. Le texte original du **Chah-namé** a 120000 vers, et sa traduction turque, presque autant. Je crois que le ms. de Londres est celui dont parle Mohl et il était destiné au sultan. Mehdî a fait une traduction turque en prose à Stamboul en 1030 h., et l'a présenté au sultan Osman II.

D'après Mohl, le **Chah-namé** contiendrait moins de 60000 distiques. Firdoûsî (Edi. Mohl VII, 295) dit qu'il contient 6 fois 10000 distiques; et aucun poète persan n'a composé, avant ou après lui, un ouvrage aussi étendu. Il faut y ajouter les 18000 vers de son **Yôûçouf vé Zouleykha**. Au total, ils formeraient peut-être 140000 vers avec ses poésies diverses. Firdoûsî bat le record d'écrire le plus parmi les poètes persans.

Il n'obtint pas la somme qu'il espérait recevoir du sultan Mahmoud le Ghaznévide pour la composition du **Châh-nâmé** grâce aux intrigues de ses ennemis. Nâmik Kémal (**Takhrib-i-Kharâbât**. Stamboul, 1304, p. 138) en donne pour raison le fait que Firdoûsî était **Râfizî**. Vraiment, ses ennemis l'avaient accusé ainsi.

On sait que la langue de l'ancien Iran, le pehlévî, appartient au Sud de l'Iran actuel, berceau de la nation et de l'Etat persans. La littérature iranienne islamique, née au Khorasan, où elle débuta avec Roûdéguf et Dakîkî aux temps des Samanides et des Saldjoukides, atteignit son apogée avec Firdoûsî.

Firdoûsî dit lui-même à plusieurs reprises, dans son œuvre qu'il a composé le **Châh-nâmé** pour se créer des ressources. Dans ce but, il loua le sultan Mahmoud. Celui-ci ne lui ayant envoyé qu'une somme dérisoire, l'attaqua dans une satire. Malgré ces affirmations, on a prétendu, en Europe, que le poète composa cette épopée par patriotisme afin d'immortaliser l'Iran. Une étude d'ensemble de cette œuvre montre, sans doute, que Firdoûsî était un défenseur

du sentiment national persan; mais il faut distinguer ses convictions de son but qui était l'argent.

Il appelle son peuple **îrâniyân** ⁽¹⁾ (Iranien) ou **Âzâ-déguân** (libres), et rarement **'Adjem**, mot arabe. Il déclare les Iraniens **libres**, et appelle les Turcs **Turkân** (Turcs), **Toûrâniyân** (Touraniens) et leur pays **Toûrân**. Il nomme les Arabes **Tâzî**, au pluriel **Tâziân**. Il donne le nom de **Roûm** aux pays situées à l'Ouest de l'Iran et celui de **Roûmî**, au pluriel **Roûmiân** (Romain), à leurs habitants. Il considère même Alexandre le Macédonien comme un **Roûmî**.

D'après le **Chah-namé**, l'Iran est une grande puissance qui domina le monde et vécut dans la splendeur et l'opulence. Elle a pris naissance dans le Fârs qui, pendant de longs siècles, en est resté le centre et le siège de son gouvernement. Elle s'étendit graduellement vers le nord, s'empara du Khorasan et quand Keïkhôsrô se rendit maître du monde entier, Balkh devint sa capitale (peut-être la deuxième capitale). L'Iran recula vers le Fârs au temps des Sassanides (T. V.) à la suite des attaques des Romains et des Byzantins. L'histoire de l'Iran et de ses relations avec l'étranger jusqu'au Ve volume se réduit, ou peu s'en faut, à celles des guerres entre l'Iran et le Touran. Ensuite, il n'en est presque plus question. Cela montre bien que les guerres turco-persanes se sont terminées par la défaite des Iraniens et leur refoulement vers le sud, leur premier foyer, est la conséquence de cette défaite. Il faut dire que deux éléments, Romain et Turc, collaborèrent à cet effet.

On peut dire que le sujet du **Chah-namé** et l'histoire ancienne de l'Iran se bornent aux guerres turco-persanes, à de rares exceptions près. Nous avons compté ces guerres; elles sont au nombre de 25. Si l'on veut y ajouter quelques

(1) Arien (noble, etc...) est le même mot qu'Iranien. Une troisième forme est Alain. Le mot vient de l'Inde (Lucien Bouvat).

guerres ultérieures sans importances, on peut porter leur nombre à 30.

Entre Turcs et Persans, il y eut une longue rivalité et qui dura plusieurs siècles. Cette lutte était cruelle et sanglante. Les documents historiques confirment ce caractère violent, attesté par le **Chah-namé**, des combats entre Iraniens et Turcs. D'après Firdoùsi, ses motifs seraient une lutte fratricide, le talion, le désir de se venger; mais l'histoire nous l'enseigne et les récits même du **Chah-namé** démontrent bien que ce fut l'invasion du Tourân entreprise par l'Iran.

Au Ve volume, le Turc ne paraît plus sur la scène; ce sont les **Roûmîs** qui prennent leur place; vers le milieu de ce volume les Arabes font leur apparition. Mais le cheval arabe ⁽¹⁾ existe depuis les débuts de l'épopée. Firdoùsi parle deux fois du roi du Yémen allié de l'Iran et du Berbéristân. Il ne semble connaître ni ce peuple, ni la situation géographique du Yémen et du Berbéristân. Les renseignements donnés là-dessus sont vagues. A la fin du Ve volume, les Turcs réapparaissent sur la scène.

Dans le VIe volume, on revoit les luttes entre Turcs et Iraniens, mais elles ne sont ni nombreuses, ni importantes. Désormais, la Perse combattra les Romains au lieu des Turcs. Mais la rivalité turco-persane n'a pas cessé, elle s'est simplement atténuée. Entre les Turcs d'un côté, les Byzantins de l'autre, la Perse se trouve, en quelque sorte,

(1) M. Lucien Bouvat, qui a lu l'ouvrage de M. Spencer Borden (**The Arab Horse**. New-York, 1907) donne, dans la **Revue du Monde Musulman**, t. II, 258, un aperçu de l'origine du cheval arabe et nous lui empruntons ce passage: «... Bien qu'on trouve (la race dite arabe) en Arabie de temps immémorial, et que les monuments nous attestent sa ressemblance avec les chevaux des Assyriens, elle ne serait pas propre à l'Asie, mais, très probablement, originaire de l'Afrique; le cheval arabe ne serait autre que l'*equus libyeus* transformé par élevage, jusqu'à un certain point ».

prise comme dans un étau. Plus tard, ce sera le tour des Arabes, dont l'Islam amène l'expansion.

Firdoûsi ne décrit pas la déroute et l'anéantissement de l'Iran devant les Arabes, ni la fuite du dernier **Chahin-chah** allant se réfugier chez l'ennemi séculaire, le Turc, ni la conquête de l'Iran entier par les Turcs, conséquence de la conquête arabe et antérieure à Firdoûsi. Cela aurait blessé son sentiment national et il ne put décrire ces événements pénibles. Toutefois, dans un passage très court et discret, il le rapporte d'après un **moubed**.

Je résume ces guerres :

1 — Tour (le roi du Touran) marche sur l'Iran, traverse le Djeyhoun (Oxus). Les Iraniens battent les Turcs et coupent la tête de Tour.

2 — Le roi du Touran envoie son fils Afrâsyâb avec une armée levée dans le Touran et en Chine. Cette armée traverse l'Oxus, bat les Iraniens et fait prisonnier leur roi. Zâl apparaît alors. La paix est conclue. Le territoire entre l'Oxus et la Chine d'un côté, le pays de **Roûm** de l'autre (le nord de l'Iran actuel!) reste aux Turcs. Zâl revient dans le Zâblastân et l'armée iranienne dans le Fârs.

3 — Afrâsyâb traverse l'Oxus. Les Iraniens, alarmés, demandent l'aide de Zâl, qui arrive avec son fils Roustem. Celui-ci bat les Touraniens. On conclut la paix. Les Turcs se retirent au delà de l'Oxus.

4 — Afrâsyâb bat les Arabes et conquiert l'Iran. Les Iraniens implorent Zâl. Roustem arrive avec une armée levée dans le Zâblastân, le Kâblastân et l'Hindoustân; et bat Afrâsyâb. Roustem rentre dans le Zâblastân et les Iraniens dans le Fâris.

5 — Roustem va au Touran pour chasser. Afrâsyâb arrive avec une armée et bat l'armée iranienne; mais Roustem, seul, attaque et met en déroute les Touraniens.

6 — Guerre de la Citadelle Blanche; Sohrâb, fils de Roustem et d'une turque, marche avec une armée turque sur l'Iran et bat les Iraniens. Ceux-ci appellent Roustem, qui arrive et tue Sohrâb.

7 — Afrâsyâb marche sur l'Iran. Les Iraniens envoient contre lui Roustem qui s'empare de Balkh.

8 — Siyâvouch, prince iranien réfugié chez Afrâsyâb, devient le gendre de celui-ci. De ce mariage naît Keïkhôsrô. Afrâsyâb tue Siyâvouch. Roustem marche sur le Touran pour tirer vengeance de Siyâvouch, bat les Turcs et s'empare de leur capitale. Il incendie tout et massacre les Touraniens. Au bout de six ans, il rentre dans le Zâblastân, et l'armée iranienne dans le Fârs.

9 — Afrâsyâb envahit l'Iran.

10 — Les Iraniens font monter sur trône de l'Iran Keïkhôsrô, qui envoie une armée contre le Touran pour se venger. Les Touraniens mettent en déroute deux armées iraniennes.

11 — Les Iraniens supplient Roustem, qui marche contre le Touran, bat son armée et s'empare de sa capitale.

12 — Roustem va au Touran déguisé en marchand, bat l'armée turque et rentre dans le Zâblastân.

13 — Afrâsyâb lève une grande armée dans le Touran, le Khotan et la Chine, et attaque l'Iran; Keïkhôsrô recrute des armées de renfort dans les Indes, le pays de **Roûm** et chez les Arabes. Les deux armées luttent sur l'Oxus. Les Iraniens sont vainqueurs.

14 — Keïkhôsrô traverse l'Oxus avec une grande armée de soldats de Bagdad, du Yémen, de Syrie, de **Roûm**, du Berbéristân et de Khorasan. Il vainc Afrâsyâb et s'empare de la capitale turque. Afrâsyâb se réfugie en Chine, que Keïkhôsrô envahit, ainsi que le Touran. On fait prisonnier Afrâsyâb, caché dans une grotte et on le met à mort.

15 — L'Iran refuse de payer tribut au Touran. (Cela montre que le Touran avait vaincu l'Iran après la 14e guerre; Firdouûsî ne le dit pas). Dans l'Iran, Zoroastre fonde une nouvelle religion. Pour ces deux motifs, le Touran déclare la guerre à l'Iran. Kâchân est dans le camp turc, et le palais iranien est à Balkh (?). Les Turcs battent les Iraniens et s'emparent du drapeau de Gâvé. Mais Isfendyâr vainc les Turcs. (Firdouûsî remplace désormais Roustem par Isfendyâr).

16 — Une armée turque s'empare de Balkh et tue Zoroastre. Les Turcs battent une armée iranienne qui arrive. A la fin, Isfendyâr arrive et vainc les Touraniens.

17 — Isfendyâr conquiert le Touran et sa capital. Roustem tue Isfendyâr, et il est tué lui-même. C'est la fin du IVe volume. A partir de ce moment, ce sont les Arabes, plus souvent les **Roûmîs** et Alexandre le Grand qui sont sur la scène; on ne parle plus des Turcs.

18 — Règne de Bahrâm Goûr. Le khakan de Chine et le **kaïser** (césar) de **Roûm** marchent contre l'Iran, dont les troupes envahissent le Touran et font prisonnier le khakan. Enfin, on élève près de l'Oxus une colonne marquant la frontière. Les Iraniens rentrent dans le Fârs. C'est la fin du Ve volume.

19 — Pîroûz, frère du roi de l'Iran, se réfugie dans le Touran; le roi des Haïtals (Turcs) lui donne une armée, et Pîroûz, victorieux, devient roi de l'Iran.

20 — Pîroûz marche contre le Touran et parvient à l'Oxus, les Turcs battent les Iraniens et font prisonnier Pîroûz.

21 — Les Iraniens marchent contre le Touran; avant l'action décisive, ils offrent la paix, qui est conclue.

22 — Kobâd, prisonnier des Turcs, a été envoyé accompagné d'une armée turque et il est monté sur la trône de l'Iran.

23 — Le khakan de Chine envoie des présents au roi de l'Iran. Les Turcs Haïtals dépouillent le caravane. Le khakan, irrité, marche contre eux. Leur territoire s'étend de la Sogdiane à l'Oxus; Boukhârâ est leur capitale. Le roi de l'Iran ne veut pas laisser écraser les Haïtals; aussi déclare-t-il la guerre au khakan. Mais la paix est conclue sans lutte.

24 — Les Touraniens, les Roûmî, les Khazars, les Arabes marchent contre l'Iran. Le pays des Khazars s'étend de l'Arménie à Ardébil, l'ancien Arbèles. Le généralissime iranien, Bâhrâm Tchoûbîn part du Fârs avec son armée et bat les Touraniens à Hérat.

25 — Les Touraniens traversent l'Oxus, et Bâhrâm Tchoûbîn les vainc. Ces Turcs sont les Haïtals et Firdôûsî nomme le khakan de Chine, leur roi, qui devient le vassal de l'Iran. Le VIe volume et les luttes de l'Iran et de Touran prennent fin.

L'Iran est vainqueur 17 fois, le Touran 6 seulement. Les 2 guerres sans issue décisives se terminent par la paix. Au début, dans plusieurs rencontres pendant les guerres où les Iraniens sont vainqueurs, les Touraniens battent les Iraniens; mais un Roustem ou un Isfendyâr font gagner la guerre aux Iraniens.

Dans le **Chah-namé**, il est souvent question des khakans de Chine et de Khotan. On voit nettement que ces souverains sont des Turcs. On trouve également le terme de **Faghfoûr** (empereur céleste) de Chine; ce sont des Chinois. Ces renseignements confirment le fait que les Turcs possédaient alors une partie de la Chine, il me semble que le terme de Khakan de Chine désigne les Turcs qu'on appelle les **Khakanîs**.

D'après le **Chah-namé**, les Iraniens luttèrent avec les Turcs du Turkestan occidental au Nord et avec ceux du Turkestan oriental, au Nord-Est de l'Iran. Il en résulterait

23 — Le khakan de Chine envoie des présents au roi de l'Iran. Les Turcs Haïtals dépouillent le caravane. Le khakan, irrité, marche contre eux. Leur territoire s'étend de la Sogdiane à l'Oxus; Boukhârâ est leur capitale. Le roi de l'Iran ne veut pas laisser écraser les Haïtals; aussi déclare-t-il la guerre au khakan. Mais la paix est conclue sans lutte.

24 — Les Touraniens, les Roûmî, les Khazars, les Arabes marchent contre l'Iran. Le pays des Khazars s'étend de l'Arménie à Ardébil, l'ancien Arbèles. Le généralissime iranien, Bâhrâm Tchoûbîn part du Fârs avec son armée et bat les Touraniens à Hérat.

25 — Les Touraniens traversent l'Oxus, et Bâhrâm Tchoûbîn les vainc. Ces Turcs sont les Haïtals et Firdôûsî nomme le khakan de Chine, leur roi, qui devient le vassal de l'Iran. Le VIe volume et les luttes de l'Iran et de Touran prennent fin.

L'Iran est vainqueur 17 fois, le Touran 6 seulement. Les 2 guerres sans issue décisives se terminent par la paix. Au début, dans plusieurs rencontres pendant les guerres où les Iraniens sont vainqueurs, les Touraniens battent les Iraniens; mais un Roustem ou un Isfendyâr font gagner la guerre aux Iraniens.

Dans le **Chah-namé**, il est souvent question des khakans de Chine et de Khotan. On voit nettement que ces souverains sont des Turcs. On trouve également le terme de **Faghfoûr** (empereur céleste) de Chine; ce sont des Chinois. Ces renseignements confirment le fait que les Turcs possédaient alors une partie de la Chine, il me semble que le terme de Khakan de Chine désigne les Turcs qu'on appelle les **Khakanîs**.

D'après le **Chah-namé**, les Iraniens luttèrent avec les Turcs du Turkestan occidental au Nord et avec ceux du Turkestan oriental, au Nord-Est de l'Iran. Il en résulterait

que le Turkestan occidental invita presque toujours le khakan de Chine à intervenir dans les guerres contre l'Iran; cela est confirmé par l'histoire. Il en résulterait aussi que les Turcs de l'Est étaient soumis à ceux de l'Ouest. Cela est rarement exact.

Firdoûsî dit toujours qu'Afrâsyâb était le roi du Touran et de la Chine. Les Turcs d'alors étaient, me semble-t-il, des Toukious! mais ce mot ne se rencontre pas dans le **Chah-namé**; il est une altération chinoise, du nom de « Turc ».

Les pays des Gourgsârs, du temps de Keïkhôsrô, d'après le **Chah-namé**, est nettement le Touran, et le Khârezm est turc. Les récits de la première période du règne de Khosrô Pervîz montrent que les habitants de Reï (Rhagès de la Bible) sont les ennemis de l'Iran. Ce sont eux qui ont détruit la famille d'Isfendyâr et amené la décadence de l'Iran en s'alliant à Alexandre le Macédonien.

Le **Chah-namé** contient aussi les mots Mâtchîn, Saklab, Khazar, Alan, Faghfoûr et au Ve volume ceux des Turcs Tchikil, ghous, Khalakh(?), Khalatch, turkmène. Tchikil est en général synonyme de « Turc », quelquefois de « Turc de Chine »; le Ghourgsâr signifie « Turc » en général, quelquefois il est le nom d'un héros turc. On parle des Turcs Haïtal au VIe volume. On trouve quelquefois des soldats portant des noms turcs et des drapeaux aux couleurs et aux emblèmes turcs dans les rangs iraniens (voir: mon **Histoire du Croissant**). On trouve quelquefois des soldats de l'Hindoustan dans les rangs turcs ou iraniens. La Khatoun est la femme du roi de Touran. Dès le début du **Chah-namé**, il y a des esclaves turques chez les Iraniens. Elles sont de Traz et réputées par leur beauté. Firdoûsî les appelle « Les idoles de Tarz ». Plus tard, dans la littérature iranienne, la beauté est représentée par l'expression **Khomarî** (de Khomâr), ville turque célèbre par la beauté de ses belles femmes. Il y a aussi des esclaves turcs

chez les Iraniens. Firdoûsi appelle aussi « descendant d'Oughouz » les Touraniens. La polygamie existe chez les Iraniens; leurs rois épousent leurs sœurs et leurs filles. Un passage des derniers récits fait supposer que les femmes iraniennes étaient voilées. On a souvent recours aux architectes byzantins, indiens et chinois pour construire les palais iraniens.

Les 25 guerres montrent que l'Oxus était en quelque sorte une ligne de démarcation entre le Touran et l'Iran. Une partie de ces guerres ont eu lieu sur ce fleuve. Les Iraniens le traversèrent et conquièrent le Touran et la Chine. Les Touraniens, de leur côté, le traversèrent plusieurs fois et conquièrent l'Iran à plusieurs reprises. Les récits de la conquête du Touran par l'Iran sont très minutieux; mais les conquêtes des Touraniens sur l'Iran ne sont pas suffisamment détaillées. Les Touraniens sont arrivés une fois jusqu'au Fârs; ils conquièrent le Kâboulistân, le Zâboulistân et atteignent, dans les Indes, Canoje.

Le **Chah-namé** parle, quelquefois, du Zâboulistân comme d'un pays turc. Afrâsyâq met sur sa tête la couronne des Keyaniens à Reï et devient le **Châhinchâh** de l'Iran. Des récits du **Chah-namé**, il résulte que les Turcs dominèrent souvent dans le Nord de l'Iran actuel. Firdoûsi fait mention quelquefois d'éléphants dans les armées turques; cela ne paraît pas vraisemblable.

La capitale des Iraniens, du début à la fin, est dans le Fârs; c'est Istakhar. Le Fârs est leur pays d'origine; c'est l'Iran proprement dit, leur habitat d'où ils s'avancent vers le Nord pour combattre les Turcs. Leur langue est le Pehlévi, que le Nord de l'Iran actuel et le Khorasan ne connaissent pas. A un moment donné, leur capitale est transportée à Balkh; elle est ensuite ramenée dans le Fârs.

On voit clairement que l'Iran était au Fârs et le Touran au nord de l'Oxus; le territoire qui se trouve entre ces deux

pays (le nord de l'Iran actuel: Azarlaïdjan, Reï, le Khorasan) était la zone discutée par ces deux puissances, passée d'une main à l'autre et leurs habitants étaient plutôt turcs.

L'apogée de la victoire de l'Iran sur le Touran se place sous le règne de Keïkhosrô. Le IIIe volume, tout entier, et le IVe jusqu'à la page 276 sont consacrés à cette victoire. C'est alors que les guerres entre ces deux nations sont les plus dures. Mais là aussi apparaissent les symptômes de la décadence de l'Iran.

Les plus illustres héros du **Chah-namé** sont Sâm, son fils Zâl, Roustem fils du dernier, Keïkhosrô et Isfendyâr pour l'Iran; Afrâsyâb pour le Touran. Les récits de Firdôûsî montrent que Sâm, Zâl et Roustem ne sont pas de race iranienne. Roustem notamment, est née d'une mère arabe de la race de Zohhâk ضحاک.

La description de Firdôûsî concernant ces guerres sont étranges et fabuleuses; Les Turcs y sont rarement vainqueurs. Les événements sont imaginaires et invraisemblables. Les héros de l'Iran sont des êtres prodigieux; ainsi Roustem a un corps d'éléphant. Personne ne peut remuer sa massue; il lance une flèche de la grandeur d'une branche d'arbre. Les héros et les généraux de l'Iran sont appelés **Pehlvan**. Les hostilités commencent et l'armée turque est sur le point de vaincre; c'est alors que Roustem intervient seul dans l'action et met en déroute ses adversaires. Firdôûsî, dans des situations critiques, fait intervenir un Zâl, un Roustem, un Khosrô ou un Isfendyâr qui anéantit l'armée turque. D'après Firdôûsî, les héros iraniens n'ont pas d'égaux au monde, il loue leur bravoure et leurs ruses. Ces héros aiment monter des chevaux arabes, leurs sabres indiens, leurs arcs de Talas, leurs selles turques, leurs casques **roûmîs**, les étoffes dont ils sont vêtus chinoises et **roûmîes**.

Firdôûsî loue aussi à plusieurs reprises les guerriers turcs. Il le fait même avec exagération; mais à la fin ils

sont battus et tués par les héros iraniens; il est clair que le poète veut ainsi exalter la bravoure des guerriers iraniens. Pour lui, Afrâsyâb est un héros incomparable; mais il le fait toujours fuir devant les héros iraniens.

Comme on le voit, Firdoûsi est un nationaliste exalté et l'ennemi irréductible des Turcs. Quand il en parle, il les qualifie de « race abominable ». Il dit une fois : « Le nom de cette ville était Guindéz, on l'a appelée plus tard Bîkend; le monde est falsifié ». Il paraît que le premier nom est iranien, le second turc d'après lui. Le dernier est vraiment turc. Il est irrité et ne peut admettre qu'un nom persan soit remplacé par un mot turc. Dans l'histoire de Siyâvouch, il dit que le Turc et l'Iranien sont comme l'eau et le feu vis-à-vis l'un de l'autre. Le roi iranien qualifie même bâtard, le roi turc.

Il loue les ruses des héros iraniens, mais il flétrit ceux des Turcs qui leur rendu la pareille. Les ruses qu'il leur attribue sont d'ailleurs douteuses. En réalité, Roustem est le personnage le plus rusé du **Chah-namé**. Firdoûsi le dit aussi. Il lui arrive d'être renversé et sur le point d'être décapité; il évite la mort au moyen de la ruse et du mensonge. Racontant cette aventure, Firdoûsi loue l'intelligence dont il a fait preuve.

La valeur du **Chah-namé** doit être appréciée au point de vue littéraire et historique. Généralement on le considère comme un chef-d'œuvre. C'est peut-être exagéré. Il faut avouer que les premières pages font une grande impression et ont beaucoup d'attrait. Les descriptions y sont animées et brillantes; les images sont vraiment belles et poétique malgré leur emphase; dans la suite, cette animation et cette beauté disparaissent. On comprend aisément que cela tient à la répétition des mêmes expressions, qui lasse bientôt. Ses images sont des clichés sans cesse reproduits et qui finissent par fatiguer. Voilà le grand défaut de cet ouvrage. Il semble que Firdoûsi aurait mieux fait

de composer une petite épopée au lieu d'en écrire une si longue.

Firdoùsi excelle dans les comparaisons poétiques; mais il est peu habile pour enchaîner les événements. Il rend mythiques les faits les plus simples.

Pour l'excuser, les auteurs européens disent que ses documents étaient mythiques et présentaient des lacunes. Les anciens auteurs orientaux disent que ses images sont superbes; mais elles ne sont pas l'œuvre du poète; ces images et le style sont ceux des documents qu'il a utilisés.

En outre, il présente souvent les événements d'une manière illogique; parfois il se contredit.

Au point de vue historique, Le **Chah-namé** a très peu de valeur. Ses généalogies sont mensongères : De l'Iran, du Touran, et de Byzance, il fait une seule famille, fondée par trois frères iraniens. Il considère même Alexandre le Grand comme un iranien et en fait un roi national. Il attribue ses conquêtes à l'Iran, et leur consacre un chapitre spécial, un **Iskender-namé** dans son **Chah-namé**. Les événements tels les guerres de Roustem contre les **Divs**, la guerre des onze sont fabuleux. Il fait vivre ses personnages des centaines d'années. On le voit, Firdoùsi est plus logique et naturel dans ses VIe et VIIe volumes.

Une épopée doit nécessairement être ornée des mythes. L'Illiade en contient aussi; mais il faut avouer en même temps qu'elle est moins naturelle que le **Chah-namé**.

La chronologie est fantaisiste. Firdoùsi confond terriblement les dates et les personnages historiques. Ses connaissances géographiques sont rudimentaires, comme le fit aussi observer Mohl.

Il a déformé les noms turcs d'hommes et de villes, parfois de telle façon, qu'il est impossible de les identifier. Certains noms persans, dans le poème, semblent traduits

du Turc; ex.: **Gourgu-sar** « Pays du loup », loup en remplacement du « Kourt ». Il a ainsi déformé ceux des **Roû-mîs**. La valeur historique de cet ouvrage doit être estimée d'après ses sources qui sont toutes orales, venant de la bouche d'un **Dihkan** à celle d'un autre **dihkan**, gens sans instruction, qui se transmettaient la tradition à travers les siècles. Je ferai remarquer qu'il y a peut-être d'autres déformations dues au style, à la recherche littéraire et aux exigences de la prosodie. En somme, je dirai qu'il vaut mieux considérer le **Chah-namé** comme une épopée que d'en faire une œuvre historique.

Ses lacunes et irrégularités dans l'enchaînement des récits sont nombreuses et graves; c'est ainsi que l'épisode de Kâmoûs (t. III), ainsi nommé, décrit souvent d'autres événements. L'auteur dit que cet épisode a pris fin (p. 669) alors qu'il s'est terminé déjà plus haut, et le rôle de Kâboûs tient peu de place dans ces récits. Il vaudrait mieux l'intituler **Episode de Poûlanvend**; cela s'appliquerait à un assez long récit.

Au sujet des contradictions, je mentionnerai, comme exemple, les renseignements concernant les prapeaux, leurs couleurs et leurs emblèmes des Touraniens et des Iraniens. J'ai donné beaucoup de détails sur ces renseignements erronés et contradictoires dans mon **Histoire du Croissant**.

Au point de vue de l'histoire, et même au point de vue du roman, l'œuvre de Firdoûsî laisse donc à désirer.

J'ai remarqué aussi que les descriptions guerrières, les épithètes et les métaphores du **Chah-namé** existent dans Homère. Elles sont trop nombreuses, pour être dues au seul hasard. Il est possible que Firdoûsî ait lu l'**Illiade** et l'ait prise comme modèle. J'ai d'ailleurs retrouvé ces caractères dans l'Histoire de **Seyyid Battat Ghazî** rédigée en arabe et en turc, épopée ayant pour sujet les guerres entre Byzantins et Abbassides, et qui semble antérieure au **Chah-namé**. Ce dernier parle d'une Amouriyyé et d'un Cham-mâs, ville et héros byzantins. Il s'agit de Ma'mouriyyé,

capitale des **Roûmîs** et de Chammar **La'in** (le maudit) dans **Seyyid Battal**. Ces termes communes proviennent, peut-être, de l'analogie des sujets de ces trois ouvrages; cependant, ils inspirent quelques soupçons.

Les mots arabes du **Chah-namé** sont très peu nombreux. La raison en serait l'aversion de Firdoùsî pour tout ce qui rappelait la conquête arabe de l'Iran.

Nâmik Kémal (**Takhrîb-i-Kharabat**, 138) estime que Firdoùsî ne mérite pas la renommée que lui ont valu avec ses exagérations à la persane.

Malgré tout, ce sont Firdoùsî et le **Chah-namé** qui ont immortalisé l'Iran et présenté les anciens Iraniens au monde comme un grand peuple.

Les poètes turcs, éblouis par le **Chah-namé**, lui ont emprunté son style, ses récits, ses exagérations et ses héros, adoptés par la littérature turque. Il est curieux de constater qu'ils ont fait de Roustem un héros national turc. Ce héros iranien, né pour battre les Turcs, a été glorifié même dans la littérature populaire turque. Le peuple turc dit encore pour exprimer la force et l'héroïsme : « comme Zâl oghlou (fils de Zâl) Roustem ». Cela montre bien que les poètes turcs d'alors étaient complètement dépourvus de sentiment national.

* *
*

En tous cas, le **Chah-namé** est une grande œuvre, et Firdoùsî un grand poète.

* *
*

Je donne ici quelques explications sur les noms turcs :

توران, Toûrân —. Vient du **Tour**, **an** est le suffixe du pluriel en persan. Il est possible que le **Turc** vienne du **Tour** en changeant la voyelle postérieure en antérieure. J'ai la conviction qu'il était vocalisé par la voyelle gutturale au

début. Le **Chah-namé** mentionne également le mot **Tourkan**. L'**Oughouz-namé** mentionne le mot **tourouk** ou **turuk**; malheureusement, il est impossible de distinguer l'articulation antérieure ou postérieure dans les voyelles de l'écriture ouïgoure. Il y a un verbe **turémek** «surgir», **turuk** soit **surgi**. Le **Tour**, le premier roi du Touran, est le nom du frère Iredj et je crois que l'**Ir** d'**Iredj**, singulier de l'Iran, vient d'Iredj, roi de l'Iran. Dernièrement, des études sur les mots de **touran** et de **turc** sont publiées⁽¹⁾.

کرکسار —. Je crois qu'ils sont les Turcs Toukious qui portaient une tête de loup à l'extrémité supérieure de la hampe de leurs drapeaux; et d'après Firdoûsi, les **Gourg-sars** habitaient le Mâzanderân. Il y a aussi le mot **Gour-guan**.

طراز —. Ville turque. Firdoûsi, pour exalter la beauté féminine, dit «les idoles de Traz». Or, les femmes turques de cette ville étaient réputées par leur beauté.

تالاس —. Ville turque renommée pour ses fabriques d'arcs et de flèches. Les héros iraniens du **Chah-namé** s'y fournissaient volontiers.

Dans la deuxième guerre, Firdoûsi mentionne les noms des Péchenk (roi du Touran), Afrâsyâb, son fils et le héros turc, Vicé, Agrir, Agrireth, Guersivez, Sipehrem, Barman, Chamasas, Pirân, Kelbad, Pilsem, Homan, Jindérezm, les commandants turcs dont Barman seul est d'apparence turque, Homan est peut-être Coman(!). Mahmoud Kachghari confirme qu'Afrâsyâb est le roi du Touran et les Turcs le nomment Alb Er Tonka. Cet auteur cite quelques strophes d'une élégie en turc composée à l'occasion de la mort d'Er

(1) L'étude de M. E. Blochet sur le mot **turc** est une étude remarquable (**Le nom des Turks. Revue de l'Orient chrétien**, 3e Série, T. VI (XXVI), No. 1 et 2 1928, Paris). Celle de M. Minorski sur le mot **Touran** (*l'Encyclopédie de l'Islam*) est sommaire et fautive.

Tonka. D'après un passage (II,34) du **Chah-namé**, Afrâsyâb semble être un roi des Toukious. Péchenk ressemble à Pétchének.

خزروان —. Général turc; ce mot ressemble à khazar.

کروخان —. Illustre héros turc, peut être le même que Karou khan, Kourougan ou Kourou ou Kou ou bien Ghou khan.

ساری —. Ville turque.

قلون —. Héros turc, peut être le même que Kaloun ou قلاوون; Kaloun signifiant en turc ancien « dot » et existe encore en forme de **kaloun** et **kalin** en Anatolie. Kaloun est encore un nom d'homme chez les Ukrainiens. Kalavoun était un sultan mamlouk d'Egypte.

ارتک —. Le **Chah-namé** contient ce mot dans les récits du règne de Keïkoubâd; le contexte prouve qu'il est Afrâsyâb. Donc, il faut le prononcer Er Tonka, comme le vocalise Kachghari.

بزکش —. Nom d'un lieu figurant dans le récit des sept exploits de Roustem sous le règne de Keïkâvous. Il rappelle le Boz Kouch des Turcs.

ارژنک —. Nom d'un **Div** dans les mêmes récits. L'Er désigne peut-être qu'il est un nom turc.

الکوس —. Héros turc, probablement le même qu'Al Kouch.

کورشان —. La Transoxiane dans le **Chah-namé**; c'est peut-être le Kourkhan des Turcs.

طورک —. Nom d'homme turc. Il est probablement le mot **turc** et avec la vocalisation postérieure.

قنجاقي ، تاشي ، قاجار باشي —. Noms de lieu turcs.

کنک —. Capitale d'Afrâsyâb.

شیده —. Fils d'Afrasyab, qui ne semble pas turc. Les noms d'homme turcs mentionnés à l'occasion des jeux par Syâvouch chez Afrâsyâb ne paraissent pas non plus turc.

جريره —. Fille de Pîran, général turc. Ce nom ne semble pas turc.

کاشهر —. Mère de Djérîreh; turque, mais c'est nom persan!
 فرنکیس —. Fille d'Afrasyab; son nom ne semble pas turc.
kis final est peut-être **kiz** «fille», mot turc.

خزر —. Dans le **Chah-namé**, on parle de ce peuple
 (Récits concernant Siyâvouch au Touran).

دمور —. Héros turc dont le nom est vraiment turc (Ti-
 mour) qui est prononcé dans le **Chah-namé** comme chez
 les ancien Ottomans.

فرشیدور، لہاک، سرخه —. Noms turcs, mais n'ayant pas l'ap-
 parance turque.

ورازاد —. Roi turc dont le nom ne semble pas turc.

پلاشان —. Général touranien.

تراژو —. Gendre d'Afrâsyâb; déformé.

تخواره —. Turc; c'est peut-être **Tokhar** prononcé Tokharé.

ارژنک —. Héros turc. **Er** indique un nom déformé; peut-
 être اورتک

مردوی —. nom turc (!).

نستہین —. Général turc; déformé.

روئین —. Héros turc; déformé.

بازور —. Magicien turc; déformé.

ہامون —. Montagne du Touran.

کاموس، منشور، فرطوس —. Héros turcs; déformés.

اشکبوس —. Héros-turc de Kachan; déformé.

چنگش —. » » ; peut-être Tchinguiz.

بزکوش —. » » ; » Boz Kouch.

شنکل —. » » ; déformé.

فرغار —. » » ; » .

شیدہ —. Fils d'afrâsyâb; peut-être pour **djidé** «lance».

منیڑہ —. Fille d'afrâsyâb; déformé.

سالارقارخان —. Nom turc.

آموی —. L'Amou dariâ (Oxus).

آلان، غز —. Ghouz et Alain.

تخوار، تخواره —. Roi du Déhistan; il est dans le camp iranien sous Keïkosrô.

شمن —. Peut-être **chaman** des Turcs.

مهراس fils de الیاس —. Roi des Khazars.

ارجاسب —. Roi du Touran; **Er** doit être turc.

نامخواست، درفش —. Des Turcs; mais ils sont en persan.

خلخ —. Khalakh; des Turcs; peut-être Khaladj.

خشاس، هوشدیو —. Héros turcs; déformés.

طرخان —. Nom turc.

جائلیق —. Mot signifiant «prêtre»; il a une forme turque.

طغری —. Oiseau de proie; pour **Tougroul**(?); nom d'un oiseau fabuleux turc.

هیطل —. Turc حیاطل Haïtals; (حیاطله pluriel arabe).

فیغانیش —. Roi des Haïtals; nom déformé.

خونشنواز —. Fils d'un roi turc; mais le nom est persan.

غانقر —. Roi de Haïtal; déformé.

فنج —. Commandant du khakan; déformé.

ساوه —. Roi turc; déformé(?).

پرموده —. Fils du roi du Touran; mais il est un mot persan.

مقاتوره —. Héros turc(?).

طورکرا —. » » ; il a l'air d'être un mot turc.

فردوسینک هیاتی

« فردوسینک آدی ابوالقاسم منصوردر . طوس کویلرندن « شاداب » ده دوغمشد . شهرنامه نك برقاچ فخره سنه كوره تقریبی اولارق ۳۲۹ هـ . ده دوغمشدر . بابا سنك آدی مولانا احمد فخر الدین الفردوسی در . دهقانلاردن بر حائله دن ایدی . طوس ایرماغی قانالی اوزرنده آراضیسی واردی . اوغلو منصوره غایت اینی بر تحصیل ویردی . منصور کوزل عربجه بیلیوردی . عربجه شعرلری بغداد سراینده تقدیر ایدیلیوردی . پهلویچه بی بیلنلرك ابرانك شرق ولایتلارنده نادر اولماسنه رغماً بو دیلی ده بیلیوردی . منصورك اك بویوك ذوقی اوینك اوکندن کچن بو آرقك کنارینه اوطورمقدی ، فقط بو آرقده اکثر یا صوبولو نماردی . منصورك بویوك بر آرزوسی واردی . اوده صویك کلمسی ایدی . ۲۸ یاشنده اوله نمشدر .

« ایلاک کنجاکنندن بری داستانی روایتلری نظم ایتمکه مشغولدی . دقیقینك اولدیکنی خبر آلهجه اونك اثرینی بالذات کندیسی یازمق هوسنه دوشدی دقیقینك ترجمه منی الله ایتمك ایسته دی ، ایده مدی . نهایت دانشور دهقانینك پهلویچه اثرینی الله ایتدی . حاصلی ۳۶ یاشنده شهرنامه بی یازمغه باشلادی . ایشنی کیزلی طوتمشدی . دیولدیغی وقت طوس والیسی کندیسنه اوقوماسنی سویلدی . شاعر اوقودی . والی بکندی . او وقتدن اعتباراً والی فردوسینك معیشتنه یاردیم ایتدی .

« طوسده اك صوك سیاوش تاریخی یازمش اولسه کرکدر . او وقت ۵۸ یاشنده ایدی . ایشته عینی تاریخده درکه غزنه لی محمود تخته چیقمشدر (۳۸۷ هـ) . « بعضیلر ینه کوره فردوسی بی غزنه یه محمود چاغیر نمشدر . بعضیلرینه کوره شاعری طوس والیسی اورایه کوچاکله یوللامشدر . بعضیسی ده

طوسده تحصیلا لرلر دن چکد یکنی بالذات سویله مک و شکایت ایتمک ایچین غزنه یه کیتمشدر دیور .

« روایتیه کوره یولده ایکن هراتده غزنه نك امریله توقیف ایدلمشدر . سببی غزنه سراینده کی شاعرلرک فردوسینک اقدارندن اورکه رک بو ایشی یاپدیرمش اولمالیدر .

« فردوسی غزنه ده سرایک ادبی اجتماعلرینه کیر مکده ده پک کوچلک چکدی . نهایت بری فردوسینک شهرنامه سنک رستم واسفندریار بحثنی پادشاهه تقدیم ایتدی . بومورتلک اجتماعلره داخل اولدی . برکون پادشاه فردوسی یه ندیمارندن آیاز آدنده بری ایچین ارتجالاً برشعر سویله تدی . بوشعردن اوقادار ممنون اولدی که شاعره : « سن بوکون مجلسمزی جنته چو یردک » دیرک : فردوسی مخلصنی ویردی .

« آرتق پادشاه فردوسی بی پک تقدیر ایدیور و سویوردی . ایران داستانلرینه دائر النده موجود بوتون مالزومه بی شاعره ویردی واونی شهرنامه بی نظماً یازمغه مأمور ایتدی . کندیسنه سرایده اودالرده ویردی . بو اودالرک دیوارلرینه حیوان ، سلاح ، پادشاه ، توران و ایران قهرمانلری رسملری یاپیلدی . بورادن سرایک پادشاهه مخصوص اولان خصوصی باغچه سنه ده بر قاپی واردی .

« بر میزیا توره کوره فردوسینک شهرنامه سنی یازدقچه پادشاهه چالغی ایله برابر مقامله اوقودیغی ظن اولونا بیلیر . نته کیم رستمک قهرمانلقلری نوشیروانه چالغی ایله چالینوب سویله نیردی .

« سلطان محمود شاعره هر ۱۰۰۰ بیتی ایچین ۱۰۰۰ آلتون ویرلمسنی امر ایتدی . فردوسی بونلری آلمایوب صوکنده بردن آلا جغنی سویله دی . بونکله طوسده اوینک اوکنده کی آرقه صوکتیرن بندی یاپدیرمق ایسته یوردی . « زواللی شاعر صافش . بو اعتبارلی دورک بویله کیده چکنی ظن ایتمش .

براز صوگرا ایشار دوغوش، کندیشنی چکه مه‌ینار علیهنه کیریشمش (ر. ن.)
 « برمدت صوگرا شاعره ایستدیکي شیار ویرمه مکه باشلامش . ایش
 اودرجه کوتو اولمش که بیه جاک امک بیه ویرلمزمش . الحاق فردوسینک
 شعرلی هر طرفه یاییلیوردی . بوسبيله جوار پادشاهلاردن کندیشنه نقدی
 مکافاتلر کلیوردی . بر دفته دیلمیلر دن رستم بن فخر الدولة کندیشنه پاره
 کوندردی و فردوسی بی کندی سراینه دعوت ایتدی . رستم سلطان محمودک
 دوشمانی ایدی . دیلمی و فردوسی شیعی ایدیلر . بونی فرصت بیان دوشمانلری
 بوسلاحی ده شاعرك علیهنه قوللانیدیلر . ذاتاً دوشمانلری شاعری ساده
 شیعی دکل مادیونندن و دینسز اولقله ده اتهام ایدیورلردی . کندیشنی چکه مه‌ینار
 شاعرك اثرینک قیمتینک فردوسینک هنر و درایتنه دکل النده کی مالز مه‌یه عائد
 اولایغنی پادشاهک حضورنده کی مناقشه لرده سویله یورلردی . بو خصوصده
 امتحان ایدلمک اوزره فردوسی یه برکون ایچنده باشقه بر موضوعده شعر
 یازدیرلدی . شاعر یازدی و هر کسی حیرتده براقدی . فقط حسدجیلری بوده
 صوصدیرامدی . بو ائنده اوغلو ۳۶ یاشنده اولارق اولدی .

« فردوسی بویله ۱۲ ییل قارا کون یاشادی . نهایت شهنامه بی بیتیروب
 آياز واسطه سیله سلطان محموده تقدیم ایتدی . پادشاه شاعره بر فیلك
 کوتوره بیه جکی قادار آلتون ویرلمسنی امر ایتدی ؛ فقط شاعری سورمه ین
 رجالدن بری پادشاهی آلتون یرینه ۶۰،۰۰۰ درهم کوموش ویرلمسنه
 اقناع ایتدی . بو پاره آياز واسطه سیله شاعره کونده رلدی ؛ آياز کلدی .
 اوائنده فردوسی حامده ایدی . کیسه ده کی پاره بی آلتون ظن ایدوب
 سونجمله آلدی . کوموش اولدیغنی کورونجه فنا قیزدی . آياز پادشاهک آلتون
 ویردیکنی ، فقط یرینه کوموش ویرلمسی حکایه سنی آکلاتدی . شاعر بو
 پاره نك یگرمی بیکنی آياز ، یگرمی بیکنی حمایه یه ویردی . حامدن
 چیقنجه حمایه قاپیسنده کی شیراجیدن (فقاعی) بر بارداق شیرا ایچوب دیگر
 یگرمی بیگی ده شیراجی یه ویردی . و آياز : « بوقادار زحمت چکدیکمک

پاره ایچین اولمیدیغنی پادشاهه سویله (۱) « دیدی . آیاز سویلیدی . پادشاهه
آلتونی کوموشه تحویل ایتدیرن آدامه قیزدی . و : « بویله یاماملی ایدک »
دیدی . فقط او آدام نه یاپیدی یاپیدی ینه پادشاهی قانیدیدی . و : « پادشاهلرک
احسانلری نه ده اولسه سوینجه آکینیر . بر آووج توز اولسه بیله کوزه توتیا
یاپایر » دیدی . حتی بو سفر پادشاهی شاعر علیهنه غضبه نیدیدی . سلطان
قیزوب « شو قارماطی یارین فیله چیکنه ته یم » دیدی . فردوسی بو اولان
ایشی و کچن سوزلری ده خبر آلدی ، کیجه یی قورقو ایچنده کچیردی . صباح
ایرکندن سراپک خصوصی باغچه سنه کچوب پادشاهک آیاغنه قاپاندی .
افترا ایتدکرینی ، قارماط اولمیدیغنی سویله یوب یالواردی و پادشاهک اوفکه سنی
کچیردی .

« اوندن صوگرا اوداسنه کلوب یازدیغی ، فقط هنوز باشقه لری طرفندن
قوییه ایدله مش بر قاح بیک مصراتک مسوده لرینی آلدی ، یرتوب آتشد
یاقدی . اورادن غزنه نک بویوک جاهعنه کیدوب پادشاهک نماز قیلدیغی یرک
دیوارینه ایسکی بیت یازدی که مآلی شودر :

زابلستان پادشاهی محمودک سرایی بود کیز
کمیدر نه دکیز ! . ساحلی کورونمز . بن
دالوب اینجی بولامدم . بونم طالعکم
خطاسیدر . یوقسه دکیزک دکل .

« صوگرا آیازه مهرلی بر کاغد ویروب اونی یکرمی کون صوگر
پادشاهه ویرمسنی رجا ایتدی . بر درویش عباسی کییوب النده بر دکنک بوله

(۱) حال بوکه ینه فردوسی شهنامه دد برچوق دفعه بواثری محموددن
پاره آلمق ایچین یازدیغنی بالذات سویله مکده در .

دوشدی . هرکس شاعره یارديم ایتمک ایستدی ، فقط پادشاهدن قورقیدیلر .
 آنجا آياز آرقاسندن بر آت ويول لوازمی کوندردی .
 « یکرمی کون صوکر آياز مهرلی مکتوبی پادشاهه ویردی . پادشاه
 آچدی . بو ، سلطان محمود علیهنه فردوسینک مشهور هجویه می ایدی . »
 نامق کمال « تخریب خرابات » نده (استانبول ، ۱۳۰۴ ، ص ۱۳۸)
 سلطان محمودک فردوسی یه اومدیغی یاره یی ویرمه مه سنک سببنی فردوسینک
 رافضی اولدیغنه عطف ایدیور (ر . ن .) .
 « بو هجویه یه کوره فردوسی شهنامه یی ۸۰ یاشلارنده اکمال ایتمشدر .
 هپسی ۶۰،۰۰۰ بیتدر . »

موهل شهنامه نک بوقادار بیت اولمديغنی باشقه بر یرده سویله یور .
 فردوسی ایسه (ج - ۷ ، ص - ۲۹۵) ده : « ۶ کره اون بیک (۶۰،۰۰۰)
 بیت در . شدی یه قادار عجمجه ده بوقادار بیتلی بر اثر کیمسه
 یازمامشدر » دیور (ر . ن .) .

« ینه هجویه ده ۳۵ ییل یوقسولاق ، سفالت و یورغونلق ایچنده یاشادم ،
 ۳۵ ییل فوق العاده یورولارق ایرانی یکیدن یاشاتدم دیور .
 » هجویه ده محمود علیهنه فنا سوزلر سویله یور . ازجمله بر کوله نک
 اوغلو پادشاه ده اولسه بویله اولور دیور . بونلرک سببی هپ اومدیغی پاره یی
 ویرمديکی اولدیغی ینه بو هجویه ده کی کندی سوزلرندن آکلا شیلیور .
 ینه دیورکه : (بو هجوی ساکا درس اولسون ديه یازدم . سوزک قدرتنی اوکره ن ،
 شاعرلری بر داها قیرما . اونلرک سوزلری قیامته قادار قالیر .) سلطان
 محمود بو هجویه یی اوقوینجه کوپلره بینمش ، تعقیبده آداملر کوندرمش
 وطوتانه ۵۰،۰۰۰ دینار مکافات وعد ایتمشدر .

(فردوسی ابتدا مازاندرانه کیتدی : اورا پادشاهی فردوسی یه رعایت
 ایتدی ایسه ده محمود دن قورقوب شاعره کتیجه سنی سویلدی و احسانلر ویردی .
 فردوسی اورادن بغداده کیتدی . قادر بالله خلیفه ایدی . خلیفه نک وزیرینه عربجه

برمـدحـیه یازدی : وزیر شعری بکندی ؛ شاعری خلیفه به تقدیم ایتدی .
فقط شهنامه عجم شاهلری و کبر لر ایچین اولدیغندن بغدادده بکه نیلمدی .
فردوسی بو سفر یوسف و ذلیخا یی یازدی . بواثرده عجمجه ، ۹۰۰۰ بینلیدر .

« محمود فردوسینک بغدادده اولدیغنی اوکره ننجه خلیفه به بر تهیدید لی
مکتوب یازوب شاعرك گندیینه تسلیم ایدلمنی ایستدی . فردوسی بغداددن
عراق عجمه ، اورادن کوهستانه کیتدی . اورا والیسندن احسانلر ، چوق
رعایتلر کوردی . بو والی فردوسی به محمود علیهنه هجوه دوام ایتمه مسنی
تنبیه ایتدی . شاعر ده قبول ایتدی . بونک اوزرینه والی سلطان محمود
لهنده بر مکتوب یازدی . محمودك اوفکه سی کچدی . بوسفر شاعرك دوستلری
فردوسی به آلتون یرینه کوموش و یردیره نك عایهنه پادشاهی دولدوردیار .
سلطان محمود بواکدامی اعدام ایتد یردی .

« بونک اوزرینه فردوسی مملکتی طوسه کیتدی . بر کون یازاردن کچرکن
بر چوجغاك فردوسینک بو مشهور هجویه سندن بریتدی او قودیغنی ایشیتدی .
گندیسنه فنالق کلدی . اوینه کوتوردیار . اوندی اولدی . ۴۱۱ ه . ده ۸۳
یا شنده اولمشدر . بر باغچه به کومدیلر . طوس والیسی (فردوسی عالم و دیندار
ایدی ایسه ده عمرینی آتشر ستلرك داستاننی سویله مکله کچیر مشدر » دیه
رك جنازه نمازینی قیلدیر مدی .

« محمود فردوسی به ۱۰۰،۰۰۰ آلتون ، خلعتار کوندرمش ایدی .
بونلری کتیرن دوهلر بر قاپیدن طوسه کیرر ایکن شهرک دیگر قاپیسنندن ده
فردوسینک جنازه سی چیقار یلیوردی . بوهدیهلر شاعرك قیزینه کوتورولدی .
قیز : (احتیاجه کافی شیم وار : زنکینلک ایسته میورم) دیه رك قبول ایتمدی .
لکن شاعرك همشیره سی اونك بندی یایدیر مق آرزوسنی خاطر لادی . بو پاره
ایله طوس اوزرنده کی بند یاییلدی .

« فردوسیدن صوگرا ایران شاعرلری شهنامه یی تقلیداً داستانلر یازمغه
قویولمشار ، سامنامه ، بارزونامه ، جهانگیر نامه ، کرشا سبنامه کبی برطاقم

شعرلر وجوده کتیرمشاردر . بو مودا عصرلره سورمشددر . بونلر شهنامه طرزنده و او وزنده در . «.

فردوسی بی و شهنامه بی بزم تدقیقمزک نتیجه سی شودر :
 بویوک بر اثردر . موهل طبعی ۷ بویوک جلد اولمشددر . بو طبعک صحیفه لری
 نهایت بویوکدر . بر ایکیسی مستثنا هر جلد ۷۰۰ صحیفه قادارددر . صوک
 جلدک صوک ۲۰۰ صحیفه قاداری فهرستدر . بر صحیفه متن ، قارشیدینده کی
 فرانسجه ترجمه در . ایرانک ایلک پادشاهلرندن باشلار ، ساسانیلری عربلر
 احیا ایدمجه یه قادار بر تاریخی نقل ایدر .

فردوسی خوراسانلیدر . کندیزی بالذات کندیسنه فردوسی ، گاه فردوسی
 طوسی دیورکه بزده ده آدی بو ایکی شکله مشهوردر . بو کون آرتق طوسی
 فردوسی « دیلی بز . شهنامه یه ۳۶ یاشنده باشلامش ، بو بویوک داستانی ۸۱
 یاشنده اکمال ایتمشددر . دیمک ۴۴ ییل شهنامه ایله مشغول اولمشددر . دینه
 بیایرکه عمرینی بوکا حصرو فدا ایتمشددر . ۱۲ ییل قادار غزنه ده سلطان
 محمودک سراینده قالمشددر . بو اثناده زواللی شاعر رقابت وحسده اوغرایوب
 سرایده آچلق درجه سنده صیقینتی چکشددر . نهایت جان قورقوسیه غزنه دن
 قاچمشددر . ۸۳ یاشنده اولمشددر .

معلومدرکه بعد الاسلام ایران ادبیاتی خوراسانده دوغمشددر . بو کون
 اسکی پهلویمجه دن آزمونه لر وارددر . اسکی پهلو دیلی (فارس) ایالتنه
 منحصر ایدی . بو کونکی شمالی ایرانده و خوراسانده یوقدی . اسکی ایران
 اساساً عرقجه ده ، دیلجه ده جنوبه هئدددر . صوکرادن یوقاری قسملری استیلا
 ایتمشلرددر . دیمک اصل بو کونکی عجم دیلی ایله اولان ادبیاتک بشیکی خوراساندر
 ایشته اوراده سامانیلر و ساجوقایار زمانلرنده کور شاعر (رودکی) لر و (دقیقی)
 لر ایله باشلایان بو ادبیات فردوسی ایله کماله کلمشددر بونلر ، صوکر اظهور ایدوب

بوگونگی ایرانیه افتخار سرمایه می اولان شاعر لر همان عمومیتله خوراسانلیدر.
خوراسان او وقتلری عجمدن زیاده تورکار ایله مسکون ایدی.

شاعر، برقاج کره تکرار ایتدیگی بالذات کندلی سوزلرندن آکلاشیلیورکه
شهنامه بی پاره ایچین یازمشدر. غایه سی سلطان محمود دن بول
پاره آلمقدیر. بونی شهنامه نك مختلف یرلرنده برچوق دفعه و صراحه تکرار،
بونك ایچین سلطان محمودی دفعه لرحه مدح ایتمش و هر مدحنده اونك
جو مردلرکندن بحث ایتمشدر. جو مرد صفتی و یرمه سنك سببناك پاره بی
چوق و یرسین دیه اولدیغی آشکاردر. فردوسی، ایستدیگی پاره بی آلاماینجه
قیزوب، پادشاهی هجو ایتمش و هجوده اوکا فناشیلر سویله مشدر. شاعر
بونده پك حقسزدر چونکه پادشاه و یر یوردی. و یر یرمه بن باشقه سیدر.
بونلری ده فردوسی بیل یوردی. دیمك که حدتنه مغلوب بر آدامدی. نته کیم
اك صوکنده پادشاه اوکا ایستدیکندن فضله آلتون کوندرمش ایسه ده نه چاره که
آلتونلر طوسه کیرر ایکن فردوسی ده قارا طوپراغه کیر یوردی. طالعسر
آدامش... قلم اربابی اکثر یا قلملرینك اوجنه کلن شیئی یازمقدن قلملرینی
منع ایده مزلر. بو شیارك آراسنده چوق تهلمکه لیلری اولور. بوندن ده
بالالینی بواورلر حدتی حزم و صبر ایله دفعه آیشیق اولد یغمز حالد بونك تجربه
سنی بزده کندلی نفسمزده کوردك و بو یوزدن دورلو بلاره کیردك.

چوق شاشیلاجق شی! محمود بر تورك اولدیغی حالده ناهل اولمشدرده
ایرانی احیا ایدیجی بر اثری یازدیر مشدر!... بوسبیل بونکون محمودی عجم
ایدی دینلر بیله ظهور ایتمشدر. بزجه اونك تورکالککنده شبهه یوقدر.
چونکه تورکار آراسندن کلمش، خالص و ملی تورک آدلی ابویندن دوغمشدیر.
تورکار عرب و عجم آدلری طاقنییدیلر اما بوایککی ملنك تورک آدی
طاقیندقارینه دائر معلومات یوقدر. کذا او عصر لرده شرقده همان هر ملت
ودولنده کوله و عسکرلر تورکدی. ظنمزجه بو محمودك صرف ادبیات
ذوقندن و سلطنت مسئله سندن ایلری کلمشدیر. محمود دولتنی قوتلاندیرمك
ایچین بغداد تحکمنی بترمك، بوتون ایرانی الده ایتمك سیاستنی کودهن

بری ایدی : بونك ایچیندرکه . عربجه بی دوشورمك قصیدیه کابلستان ، زابلستان ، ایران کبی بوتون آراضیسنده عجمجه یه قوت ویروردی .
 محمود عجم اولدیغی ، بوسببله وایرانی یوکسه لتمك ایچین شهنامه بی یازدیرمدیغی کبی حتی بالذات شاعرده شهنامه بی بونك ایچین دکل ، صرف پاره قازانق ایچین یازمشدر . بو بر حقیقت وشاعرك بالذات اعترافی در .
 آوروپاده فردوسی نك ملی غیرتله ایرانی یاشاتق ایچین شهنامه بی یازدیغی فکری عمومی ایسه ده شاعرك اعترافی بونی رده کافیدر . واقعا فردوسی برقچ دفته بوشعرلر ایله « بوپادشاهی یاشاتدم » دیورسه ده بوندن مقصدی محمود سنی ده یاشاتیوم ، بناء علیه بول پاره ویر دیمك اولدیغی استدلال اولونمايدر .

شهنامه ۶۰،۰۰۰ بیتدرکه ۱۲۰،۰۰۰ مصراع ایدر . یوسف ، وذا یحسی ده ۱۸،۰۰۰ مصراع اولدیغندن هپسی ۱۳۸،۰۰۰ مصراع ایدر . باشقه شعرلری ده وارمش . دیمك که فردوسی ایران شاعر لرندن اك چوق شعر یازان برشاعردر . نته کیم بونی اثر نك صوکنده : « شیمدی یه قادار بنم کبی چوق یازان شاعر کلمدی : « دیه سویله یور . کشدیسندن صوکراده اونك قادار چوق یازان عجم شاعری کلمدیکنی ظن ایدیورم . چوق شعر یازمق ره قوری فردوسینکدر . شهنامه نك شعر شکلی مثنوی ، وزنی فعولن فعولن فعولن فعول در .

فردوسی اثرنده ایرانلیاره گاه (ایرانیان) ، گاه (آزادگان) آدینی ویرمکده در . نادراً عجم ده دیور . آزادگان (حرلر) دیمکدر . کندی ملتنی حر صایمقده در . سببی نه در معلوم دکدر . بلکه کوله اولماز ، مستقل ونجیب نسل دیمك ایسته مشدر . بوآدی باشقه ملته ویرمز تورکاره ، گاه (تورکان) (تورکار) ، گاه (تورانیان) (تورانلیار) ، ممالک تارینه (توران) دیر . عربلره (تازی) ، (تازیان) (تازیلر) ، ایرانك غربنده کی ممالک تله (روم) ، آهالیمنه (رومی) ، (رومیان) دیر . رومی کلمه سندن بونك رومالپار ویا ییزانس اولدیغنی تفریق ممکن دکدر . حتی

ماكدونيالى بويوك اسكندره ده رومي ، حتى ايراني ديمكده در .
 شهنامه يه كوره ايران بويوك بردولتدر ، دنيابي ضبط ايتمشدر . بويوك
 ثروت و دبدبه ايچنده ياشامشدر ايلك دوره ده ايران « فارس » (پارس)
 ايلتنده باشلامش ، بودولتك مركز ثقلتي و پايتختي چوق زمان فارسده
 قالمشدر . ايران كيتدكجه شماله چيقيور ، خوراساني الده ايدبور ، جيحون
 ايرماغنه دايانيور ، مركز ثقات فارسدن خوراسانه كيديورو پايتخت بلخ
 اولويوركه كيخسروك توراني و بوتون دنيابي « ا » ضبطنك نتيجه سيدر .
 نهايت بشنجي جلدده ساسانيلر زماننده مركز ثقلت و پايتخت فارسه قايب
 اينيور . بوكاسب ، شهبه سز ، روما ليلر و بيزا نيك ظهوري اولسه كر كدر .
 بشنجي جلدده قادار ايرانك تاريخي وقوعاتي و مشغله سي منحصرأ توران ايله
 جنك ايتمكدر . بشنجي جلدده ايشه بو جنكر سونمشدر . بو كيفيت بوانتقال
 ايضاح ايدر ماهيته در .

دینه بيايركه شهنامه نك محتوياتي واسكي ايران تاريخي آز استئنا ايله
 توران - ايران جنكر ندن عبارتدر . بوجنكاري صايدق ، ۲۵ دانه در .
 تورك ، عجم آراسنده كي ديكر برقاج اوافق وقعه يي ده صايصه يدق بلكه
 ۳۰ اولوردي .

تورك - عجم آراسنده تاريخي ، ملي ، بويوك و پيك شدتلي برضديت ،
 رقابت و صاواش اولمش ، بو حال اك اسكي دورلردن باشلايوب عصرلرجه
 سورمشدر . بو جدال پيك قانلي اولمشدر . شهنامه ده كورولن بو وضعيت
 دوغرودر . تاريخي وثيقه لر بوني ناييد ايتمكده در . بوجدال ايرانيلرله
 مختلف آدده كي توركلر آراسنده اولمشدر . سببي فردوسي يه كوره ، قارداش
 غوغاسي ، قان دعواسي ، انتقام ايسه ده حكايه لرندن آكلا شيلان ايرانك
 توراني استيلايه تشبثيدر .

شهنامه ۵ - نجبي جلدده قادار بوجنكلرك داستاني ايله دولودر . ۵ -
 نجبي جلدده آرتق صحنه ده توركلر يوق كبيدر ، روميلر صحنه يه كييور .
 بوجلدك اورتالرنده عربلر ده صحنه ده كورونمكه باشلايور . حال بوكه تازي

آنی (عرب آنی) شهرنامه نك ابتداسندن بری موجوددر . اولجہ ، برایکی دفعہ بمن پادشاهی ایران شاهنك متفقی اولارق کوسترلمش ایسه ده اوله آ کلا شیلییورکه فردوسی یمنك ، کذا بربرستانك نره ده وخلقارینك نه عرقدن اولدقلرینی بیله بیامه مکده در . بو جلدك صوکنده درکه تورکر ینه بر دفعه داها صحنه ده کورولور .

آلتنجی جلدده صحنه ده ینه تورکر وار وتورک - عجم آراسنده برقاق جنك اولمشه ده بونلر هم عددجه آز ، هم شدتجه اهمیتسز درلر . بوجلدده اك چوق جنك عجملرله رومیلر آراسنده در . ایرانلیلره اولجہ بر مهم دوشمان تورکر وارایکن آرتق اولنك یرینه رومیلر کچمشددر . بونکله برابر هر نه قادار تورک - ایرانلی صاواشی شدتنی غائب ایتمش ایسه ده بوسبوتون بیتمه مش ایران - صنفیحه سی رومی ، دیگر صنفیحه سی تورک اولان بر جندره یه قیصیلیمش ، ایکی دوشمان آراسنده قالمشدر .

باشقه وثیقه لره کوره ده ، هیچ شبیه یوق که تورک وایرانلی آراسنده کی حرثی ، مدنی ، اقتصادی وحرثی تماس چوق اسکیدر . پک صوکرادرکه رومالیلر ویزانسلیلر ظهور ایتمشدر .

نهایت اوکجه صحنه ده پک آز کورولمش اولان عربلر اسلامینك ویردیکی ایلک قوتله صحنه یه آیلیمش ، بوتون ایرانك ایشنی بتیرمشددر .

بوندن اوتیه سنی فردوسی سویله مه یورسه ده ایران عرب حکمی آلتنه دوشمش ، مسلمان اولمش ، بوده درحال تورکك ایشنه یارامش ، اولجہ برقاق دفعه تورک امتیلا و حکمی کورمش اولان ایران بوسبوتون تورک حکمی آلتنه کچمش ؛ شمالی ایران ذاتا ایران عرقنك دکل ، تورانك ایکن بوسفر ایرانك جنوب قسمترینه دخی تررک خاقلار واروب یرله شمشلرددر . تورک حکمی کونمزده قادار دوام ایتمشدر . مع مافیه فردوسی بونی بر موبدك فالی اولارق بر دفعه ذکر ایدیور .

توران - ایران جنکارینی خلاصه ایدیورز :

۱ - مینك . - سلم ، توربرله شوب ایران هجوم ایدرلر . تورکر جیحونی کچر

ایران اوردوسی تورک اوردوسنی بوزوب «تور»ک باشنی کسر .

۲ - جنک . - توران پادشاهی اوغلو افراسیابی توران وچنیدن طویلانان بر اوردو ایله یوللار، بواوردو جیحونی کچر، ایران اوردوسنی بوزار، پادشاهلرینی اسیرایدن . ایلك اولارق بومحاربہ دہزال صحنہ دہ کورولور . صلح اولور . جیحون ایله روم آراسندہ کی آراضی (شیمدیکی شمالی ایران اولاجق) واورادن چینه قادار اولان یئرلر و خوتان تورکلرک الندہ قالیر . زال زابلستانہ ، ایرانلیلر فارسہ دونرلر .

۳ - جنک . - افراسیاب جیحونی کچوب ایرانہ تجاوز ایدر . ایرانلیلر قورقوب زالدن امداد ایستلر . اوده اوغلور ستمی کونده ریر . زال اوغلور ستم ایلك اولارق صحنہ دہ کورولویور . رستم تورکلری بوزار . صلح اولور . تورکلر جیحونک یوقاری سنہ چکیایر .

۴ - جنک . - افراسیاب بر اوردو ایله کلوب عربلری بوزار ، ایرانی ضبط ایدر . ایرانلیلر ینہ زالہ یالواریرلر . رستم زابلستان ، کابلستان و هندستان اوردولر ایله کلوب افراسیابی بوزار . فارسہ دونرلر .

۵ - جنک . - رستم آوآولامق ایچین تورانہ کیره ، افراسیاب بر اوردو ایله اوستنہ کیر ، ایران اوردوسنی بوزار ، فقط رستم هجوم ایدوب یالکز باشنہ افراسیاب اوردوسنی قاچیریر .

۶ - جنک . - آق قلعه حربیدر . آناسی تورک ، بابامی زال اوغلور ستم اولان سهراب تورک خاقاننک ویردیکی بر اوردو ایله ایرانہ کیره ، عجملری بوزار . عجملر رستمی چاغیریرلر . سهراب رستمیله باشه باش کوره شیر رستمی آلتہ آیر و کسرایکن رستم سهرابی یکوب اولدورور .

۷ - جنک . - افراسیاب ایرانہ هجوم ایدر . عجملر بر اوردو ایله رستمی یوللارلر . بلخ قاپیسی اوکنده اوچ کون اوچ کیچه بویوک حرب اولور . ایرانلیلر بلخی ضبط ایدرلر ، جیحونہ واریرلر .

۸ مەنك . - تورانه قاچان ايران شهزاده سى سياوش افراسياب به داماد اولور . اوندن كي خسرو دوغار . صوكر افراسياب سياوشى اولدورر . بونك انتقامنى آلق ايچين رستم براوردو ايله تورانه تجاوز ايدر . تورانلىلر ايرانلىلرى بوزار ايكن رستم ميدانه آنيلوب تورانلىلرى دوغرار . تورانك پايتختنى ضبط ايدر . تورانى ياقوب يقار ، توركارى قتل غام ايدر . آلتى يىل صوكرادونوب زابلستانه ، ايران اوردوسى ده فارسه كيدر .

۹ مەنك . - افراسياب اوردوسى ايله كلوب ايرانى ضبط ايدر .

۱۰ مەنك . - ايرانلىلر كي خسروى توراندىن قاچيروب ايرانه پادشاه ياپارلر . انتقام ايچين كي خسرو براوردو كونده رير . افراسيابك اوغلونى بوزار . ديركن بر توران اوردوسى يتيشوب ايران اوردوسنى بيتيرير . كي خسرو يكي براوردو كونده رير . تورانلىلر اونك ده ايشنى بيتيريرلر .

۱۱ مەنك . - ايرانلىلر رسمته يلواريملر . رستم يالكزباشنه توران اوردوسنى بيتيرير . برناچ حرب داها اولور ، توركار غالب كليرلر ، فقط صوكنده رستم يتيشوب تورانلىلرك ايشى بيتيرير ، تورانك پايتختنى ضبط ايدر .

۱۲ مەنك . - رستم تاجر قيافتنده تورانه كيره ر . توران اوردوسنى بوروب زابلستانه دونر .

۱۳ مەنك . - افراسياب انتقام آلق ايچين چين ، ختن و توراندىن طويلادىغى بويوك براوردو ايله ايرانه تجاوز ايدر . كي خسرو ده هنددن ، رومدىن عربدىن امداد آلاق ايله رلر . جيحون اوزرنده حرب اولور . ايرانلىلر غالب كليرولر . ايرايتمكارى تورك اوردوسنى ايرانه داغيتوب يرله شديرلر . بوراده كى معلوماته كوره كابل و كشمير تورك يوردلر يدرلر .

۱۴ مەنك . - كي خسرو بالذات بويوك براوردو ايله جيحونى كچرر .

بغدادلی ، یمنلی ، سوریه لی ، روم ، بربرستانلی و خوراسانلی عسکرلری ده وار . افراسیابی بوزوب تورک پایتختنی آلیر . افراسیاب چین پادشاهنک یاننه قاچار . کیخسرو بوتون تورانی وچینی ده ضبط ایدر . افراسیاب بر ماغاراده یاقالانوب اولدورولور .

۱۵ — جنک . — ایران تورانه ویرکی ویرمیه جکنی بیلدیرر . دیمک کیخسرون دن سوکرا توران یننه غالب اولمشدر . فردوسی بو حربلری سویله مه یور . بو وقته قادار توران ، ایران عینی دینده ایمشدر . شیمدی ایرانده زردشت دینی چیقیور . بودین ، تورانه ویرکی ویرلمسنی منع ایدیور . بوایکیشی تورانک ایرانه هجومنه سبب اولویور . بو واولکی حربلرده کشان تورکلر طرفنده کوستر لمکده در . بو وقوعانده ایران سرایی بلخده در . تورکلر ایران اوردوسی بوزویور و گاهه بایراغنی ضبط ایدریور ، فقط نهایت اسفندیار تورکاری بوزویور . آرتق رستمک یرینه اسفندیار ایران قهرمانیدر .

۱۶ — جنک . — برتورک اوردوسی بلخی آلیر ، زردشتی اولدورور . بر ایران اوردوسی کلیر . تورکلر اولی ده بوزار . نهایت اسفندیار یتیشوب تورکاری بوزار .

۱۷ — جنک . — اسفندیار تورک پایتختنی ، تورانی آلیر . توران پادشاهنی کسر . رستم اسفندیاری آوا ورور . رستمی ده قویویه دوشوروب اولدورورلر .

بوراده ۴ — نجی جلد بیتیور . آرتق تورکلر صحنه ده یوق . براز عربلر اک زیاده رومیلر و بویوک اسکندر صحنه ده در . بوائنا ده درکه مانی (مانی) نقاش) مذهبی ظهور ایدیور .

۱۸ — جنک . — بهرام گور زماننده چین خاقانی چین وختنده بر اوردو طوپلا یوب ایران اوزرینه یورور . روم قیصری ده ایرانه هجوم ایدر بوائنا ده (رهی) ، گیلان برر پادشاهلق اولوب ایرانه تابعدرلر . ایرانیلر

(مرو) ده توران خاقانی اسیر و تورانك چوق يرلرينى ضبط ايدرلر. حدود اولق اوزره جيحونك كنارينه برستون ديكيابر. ايرانيلىر فارسدن (اصطخر) ده دورلر . ديمك ينه اولسكى كي فارس آسپل ايراندر و ايران پايتختى اورددور. بوراده ۵ — نجى جلد بيتيور .

۱۹ -- جنك . -- حيطل پادشاهى تورانه دخالت ايتمش اولان ايران شهنشاهنك قارداشى (پروز) ده بر اوردو ويروب يوللار ، ايران شهنشاهنى اسيرايدر .

۲۰ -- جنك . -- شهنشاه اولان پروز بر اوردو ايله تورانه هجوم ايدر جيحونه وارير . بوراده فر دوسينك تورك كلمه سنى « ته رهك » صورتنده تلفظ ايتديكى وزندن آ كلا شيلپوركه دفته شايندر . بلكه ده بو « ته رهك » اير ماغيدر . توركار ايران اوردوسنى بوزوب شهنشاهى اسيرايدرلر .

۲۱ -- جنك . -- ايرانيلىر انتقام آلق ايجين بر اوردو ايله تورانه هجوم ايدرلر . غالب ، مغلوب هنوز بللى اولمادن ايرانيلىر صاح ايستر ، صلاح اولور .

۲۲ -- جنك . -- توركاره اسير اولان قباد بر تورك اوردوسى ايله كونده ريلوب تكرار شهنشاه ياپيلير . بوائنده (مزدك) ظهور ايدوب قادينارى دخی مشترك مال ياپان بر قومونيزم دينى احداث ايدر .

۲۳ -- جنك . -- چين خاقانى (كسرى) يه هديه لر يوللار ، حيطل توركارى كروانى دوردورورلر . حيطلار سفد دن جيحونه قدار اولان يرلرده اوطوريورلر ، پايتختارى بخارادر . حيطلار توركدر . خاقان حيطلارى بوزار كسرى بوسببدن خاقانه قيزار . حرب آچارسه ده صلاح ايدرلر .

۲۴ -- جنك . -- توركار ، روملر ، خازارلر ، عربلر بر طرفدن اوردولر ايله ايرانه تجاوز ايدرلر . خازارلر مملكتى ارمنيه دن اربيساه قدار در . ايران باش قوماندانى بهرام چوبين فارسدن حركت ايدوب هري (هرات) اوواسنده توركارى بوزار ، پادشاهلرينك باشنى كسر .

۲۵ — جنك . توركلار يكي بر اوردو ايله كلوب جيحوني كچرلر .
بهرام چوبين بو اوردوني ده بوزار ، بو توركلر ده حيطللاردر و بو حكايه لرده
حيطللارك پادشاهارينه چين خاقاني دنيور . بوچين خاقاني ارا ناك حمايه سي
آلتنه كيره ر . بوانئاده نيشاپور ، بلخ ، مرو ، هري ايرانك النده در .

۶ - نجى جلد و توران - ايران جنكاري ده بوراده بيتر . كورولو يوركه
بوحر بلرده ايران ۱۷ دفعه ، توران ۶ دفعه غالبدر . ۲ دفعه حرب برنتيجه يه
وارمادن صاح ايداشدر . ايرانك غالب اولديغي حربلرده او كجه توران
اوردوسي مختاف مصادمه لردد غالب سده نتيجه دهرستم واسفنديارسايه سنده
مغلوب ايدايير .

شهنامه ده دائما « چين خاقاني » و « ختن » دن بحث ايديليور و بونلرك
تورك اولدقلري واضحا سويله نيور . بو تورك يوردينه چين دينمسي غرييدر
عيني زمانده شهنامه ده « چين فففوري » تعبيرى ده واردركه بو آصيل چين
اولاجق . بو قيدك توركلرك اوئنالرده چينك بر قسمنه صاحب اولدقلريني
افاده ايدر ماهيتمده اولمسي لازمدر . فردوسينك چين خاقاني ديديكى بلكه
« خاقاني » دنيلن توركلر دركه فردوسي زماننده ، براز اول و براز صوگرا ،
موجود ايديلر . چين ديديكى بونلرك اولكه مى ده بلكه قاشغار وسائر
شرقى توركستان اولاجقدر .

شهنامه يه كوره ايرانلير هم شماللارندكى غربى توركستان ، هم شرق شماليلير
نده كى شرقى توركستان توركلري ايله اوغراشمشلردر . بوافاده لره كوره
جنك ظهور ايتدكجه غربى توركستان چين خاقاني دعوت ايتمش ، اوده كلوب
برابر ايران ايله جنك ايتمشلردر . ديمك شرقى توركلر ايرانه قارشى دائما غربى
قارداشلارينك امدادينه قوشمشلردر . بونلر تاريخى ، دوغرو وقوعاتدر .
فردوسينك افاده سنه باقمايرسه شرقى توركلر غربى توركلرك حكى آلتندهدر .
بوراسى چوق دفعه دوغرو دكلدر . چونكه چوق دفعه ده غربى توركستان
شرقى توركستانك حكى آلتندهدر . فردوسي افراسيابه دائما توران وچين ،
توركلرك وچينك پادشاهى ديور . افراسياب توركلرك تونقا (ارتنكا) سيدر .

غالباً توران - ایران جنگارنده کی تورکر اعظمیتله توکیولدر ، فقط
 شهنامه ده بو کلمه یوقدر . فردوسینک حتی ده واردر . بو کلمه چینلیلرک
 تورک کلمه سندن یاپدقلری بر کلمه در . کیخسرو بمشند شهنامه یه کوره
 کرگسارلر مملکتی واضحاً توراندر . خوارزم تورک اولسکه سیدر . خسرو
 پرویزک ایلاک زمانلری وقوعانی کوستریورکه «ری» لیلر دائماً ایرانه دوشمانلق
 ایتمشلردر . بوبوک اسکندر ایله برله شوب ایرانی محوایدن ده ، اسفندیار
 عائله سنی بیتیرن ده اولدردر . بونلره کوره ره یلیلرک عجم اولمدقلری آکلا
 شیلیور . فردوسیده ماچن ، ساقلاب ، خازار ، آلان کلمه لری ده واردر .
 فففور ، روم قیصری تعبیر لری ده موجود . ۴ - نجی جلدده چکل ، غز
 خلخ ، خلیج و تورکمن تورکرینک ده ذکر کی کچبور . چکلی اکثریا عمومی
 تورک ، بعضاً چین تورکی ، کرکساری گاه عمرمی تورک ، گاه برتورک قهرمانی
 آدی اولارق ذکر ایدیور . ۶ - نجی جلدده حیطل تورکر ندن ده بحث وار .
 بعضاً ایران صملرنده تورک آدی عسکرلر و تورک رنک و رسملرنده بایراقلر
 واردر (۱) . بعضاً تورک ، بعضاً ایران اوردوسنده هندستان خنی و عسکری
 وار . خاقانک قاریسنه خاتون دنیور . بوده اولنلرک تورک اولدیغنه دلالت
 ایتسه کرکدر . شهنامه نلک باش قسملرنده دخی ایرانلرلر نزدند ، تورک جاریه لار
 بوارددرکه « طراز » ییدرلر و پلک کوزلد رلر . فردوسی
 بونلره « طراز پوتی » دیور . نته کیم صرکرالری ایران ادبیاتنده کوزل دیملک
 ایچین « خمارلی » دیمشلردرکه « قومارلی » دیه ده تلفظ ایدنلر وار . قومار
 کوزلار یله مشهور برتورک شهریدر . کذا ایرانده تورک کوله لر وار .
 فردوسیده تورکاره اوغوز نسلی ده دنیور . شهنامه ده ایرانده پولیغامی
 اولدیغی ، شهنشاهلرک همشیره لری و قیز لریله دخی اوله ندکاری کورولویور
 صوک وقعه لر آراسنده کی برقید ایرانده تستر اولدیغی ظننی ویریور . دائماً
 ایران سرایلرینک انشاسی ایچین چین ، هند و روم دن اوسطه لار کتیر لدیکی
 سویله نییور

شو ۲۵ جنك كوستر يوركه جيحون ايرماغي اراده بر تجاوز خطيدر .
 بوجربلرك بر قسمي بوايرماق بويونده اولويور . بر قاچ دفعه ايرانليلر جيحوني
 كچوب بوتون توراني وچيني آليورلر تورانليلر ايسه بر چوق دفعه بوايرماغي
 كچوب ايراني كاملا ضبط ايدبيورلر . ايرانك توراني ضبطي شهنامه ده بويوك
 تفصيلات ايله حكايه ايدلمش و پك بالالانديرلمش ايسه ده تورانليلر ك ايراني ضبطلري
 قيصه وياوان كچيامشدر . فردوسي همان دأمانتيجه ده توركلري مغلوب ايدرسه
 ده توركلر بعضاً فارسه قادار وارمشلر ، كابليستان وزابليستاني آلمشار ، قانوجه
 قادار هنده دالمشاردر . دينه بيلير كه ايرانليلر ك غالب اولدقلري حربلره او كجه
 توران غالب ، فقط رستم ظهور ايدنجه دأما مغلوبدر . زابليستان شهنامه ده بر كره
 اسكيدن بري تورك اولكه سي اولارق كوستر لمسكده در . «ري» شيمديكي
 طهرانك ياننده در . افراسياب اوراده كيانيلر ك تاجني كييمش ، ايرانه شهنشاه
 اولمشدر . بوروايتلرله توركلر ك بر وقتلر ، اسلاميتدن اول ، بوتون ايراني ،
 هله شمالي ايراني اكثريا اللرنده طوتدقلري آ كلا شيليور . فردوسي توران
 اوردوارنده جنك فيلاري ذكر ايدبيورسه ده دوغرو اولماسي لازمدر .

ايرانليلر ك ايلك وچوق زمان پايتختلري فارسده «اصطخر» در .
 ايرانليلر فارسده اوطوريور تورانله محاربه ايچين شماله كيديورلر . ديبلري
 پهلوي . بوديلي شيمديكي ايران وخوراسان بيايه يور . شهنامه نك اكثري تعبيرلرينه
 كوره ايران آديني طاشيان بر فارس اياالتيدر .

ايرانك تورانه غلبه سنك اوج آءلا دوري كيخسرو زمانيدر . بوتون ۳ —
 نجي جلد و 276 — نجي صحيفه يه قادار ۴ — نجي جلد او كا منحصردر .
 بودور توران — ايران جنكاريك اك شدتلي دوره سيدر . بوجلدك ايرانه اك
 قدرتلي و شرفلي زمانني ياشاتيور . بودورده ايران توراني بيتيريور ، فقط
 ينه بوجلدك صوكنه دوغرودر كه ايرانده انقراض علامتلري بليريور .
 شهنامه نك اك مهم قهرمان سيمالي ايران ايچين سام ، زال ، رستم ،
 كيخسرو ، اسفنديار ، توران ايچين افراسيا بدر . سام ، اوغلو زال ، اوغلو

رستم زابلستا نلیدر لر . شهنامه نك روايتلری بونلرك ايرانلی وایران قانندن
اولدیغنی کوستریور . ذاتا رستم آنا جهتندن ضحاک سلاله سندن اولوب
عربدر .

فردوسی نك توران-ایران جنکاربني تصویري توحافدر . بونار تماميله فوق
البشر ماصا لر حالنده تصویر ایدلمشدر . بو ۲۵ جنکده تورك غالب
اولدیغنی آذر . تورکاري اکثريا اوکجه غالب ونتیجه ده مغلوب یایمقده در
وقعه لر خیالی و غیر طبیعی اولدیغنی کبی ایران قهرمانلری ده فوق البشر
مخلوقلدر . مثلاً زال او غلور رستم جئه سی فیل قادار اولان بر مخلوق ؛ کرزی
اوقادار بویوک که کیمسه قالدیرا مایور . بر آغاج دالی بویوکلاکنده اوق آتیور
ایران قهرمانلرینک ، قوماندانلرینک عنوانی « پهلوان » در . جنک اولویور
توران اوردوسی غلبه ایدرکن یالکز باشنه بر رستم چیتیور ، توران اوردوسی
پیراصه کبی دوغرایرب ایشی بتیور . بویله بحر انلرده فردوسی در حال یابر
زال ، یابر رستم ، یابر خسرو ، یابر اسفندیاربوللا ییوریور ، بونلر توران اوردوسی
احا ایدیو رار شهنامه نك ایران پهلوانلری دنیاده اشی کورولمه مش
قهرمانلردر فردوسی ایران پهلوانلرینی ییکیتلک ایله و کدیکی کبی حیل کارلقلده
مدح ایتکده در . بونلرك حر بلرده اک سودکری و بیندکری آتلر عرب
آتلری ، قوللانقلری سلاح هند قیلیجی ، طالاس یایی ، توران اگری ، روم
طولغاسی ، کیدکری چین و روم قوماشلریدر .

فردوسی تورك جنکاورلرینی ده قهرمانلقاه مدح ایدر . هم ده بونی بو
اثرنده دائماً یایمقده در . حتی بعضاً مبالغه لی بر حاله ده صوقمشدر . بحاق
مدح ایدر ، ایدر ، صوکنده اونی بر ایران پهلواننه کسدیریر . بومدحک
سببی آشکادر . بزده شوپله بر سوز وارددر . بغی آدام اولورمش . بری
یانلر ندن کچر ایکن « شوا آدمی کورویور میسکز ؟ چوق قابا داییدر . نه
ییکیتلک یایمشددر . هیچ کیمسه دن قورقماز ، فقط ساده بندزییلار » دیرمش
فردوسی نك وضعیتی بودر . یعنی تورکی مدح ایتمی عجمک قهرمانلغنی
آرتیرمق ایچیندر . بر عجم بر تورکی ییقارسه اونک مطلقا باشنی کسدیریور

قضا را بر عجم پهلوانی تور که بیقدیر بر سه قفاسنی کسیدر تمز . هیچ اولماز سه
 بویله صوکنده قاییریر . افراسیابی ، بوتون جنکارده متما دیا فرار ایتدیر مشدر .
 هیچ شبهه یوق که فردوسی سه قته ر بر عجم ناسیونا لیستیدر و شدتلی
 بر تورک دوشمانیدر . تورکدن بحث ایدرکن دایما « بدطینت عرق » دیمکده در .
 بریرده شویله دیور که اونک روحنی پاک ایی ایضاح ایدر : « بوشهرک
 آدی کندز ایدی . بوکا صوکر ا بیکند آدینی قویدیلر . دنیا تغشیش دنیا
 سیدر » . غالباً اونجه اولسکی آد عجمجه در ، صوکر ا تورکجه آد قونمش
 اولماسنه تحمل ایده مه یور . حال بوکه کندز ده کوندوز ویا قوندوز اولارق
 تورکجه برکامه یه بکزه یور . سیاوش بختنده تورک ، عجم بربرینه قارشی
 صوو آتش کبیدر دیور ایران شاهنه تورک پادشاهی ایچین پیچ بیلله دیدیر تیور
 فردوسی ایران پهلوانلرینی جنکده حیل کارلقله او کرده ، تورک پهلوانلرینه ،
 حیلله یاپارلر سه ، آغزینه کلن کفر وحقارتی سویلر . حال بوکه سویلدیکی
 وقعارک چوغنه کوره تورانلیرک حیلله یاپدقلری ده یوقدر . حقیقت شوکه
 بوتون بوتون بوضیحه لرده اک حیلله کار بالذات ایرانک اک بویوک قهرمانی
 زال اوغلور ستمدر . بردفعه باشه باش جنکده مغلوب اولوب یره دوشمش ،
 قفاسنی کسیده جاک برحالده ایکن حیلله یه صاپوب دورلوسوزلرایله غالی آلداتارق
 قفاسنی قورتار مشدر . اونک بو حالنی ایسه فردوسی مدح ایتمکله بتیرد
 مه یور .

شهنامه نك قيمته ، كاجه بونی ایکی نقطه دن مطالعه ایتمك لازمدر :
 ادبی ، تاریخی .

بو اثر شاه اثر لردن صایبامش اولماسنه رغماً بنجه بوقادار شهرته لایق
 دکلدر . طالعلی بر اثر وشاعر ایمش ، عصرلردن بری لهنه بول پروپا غاندا
 پاپیامشدر . اعتراف ایتملی که اثر ایلك اوقوندیغی وقت انسانی تسخیر
 ایتمکده در . جداً جانلی بر تصویرى ، پارلاق تشبیه ، فوق العاده شاعرانه
 قیاس وخیاللری واردر ، فقط ایلك جلددن صوکر ا بوقوتی قالمایور . او ایلك
 طاتلیاغی کیدوب یاوان اولویور . بونک سببی شودر : فردوسینک بوتشبییه

وخیال‌لری برقلیشه حالنده در : بوتون اثرده همان عیناً بونلری قور. بوسورتله تمجید پیلانوه دوتر. اوبرچوق جنگارده بوتون بوعینی تعریف، عینی تصویردرکه کورولور. نته کیم ترجمه لرده صوکر اکی بر قسم جنگاری بو تعبیرلری آلمق سزین ترجمه ایتدک. کذا ضیافت، دوکون و مراسمه ده تعبیرلری وارد، عیناً تکرار ایدر دورور. بونلرده باصمه قالب فورمولر حالنده در. بوحال شهنامه نك بویوک قصورلرندندر. دیرم که فردوسی بویله قوجه برائر یازاجغنه کوچوک برداستان یازسه ایدی داها ای ایدر، شبهه سزاك بویوک شاعر اولوردی.

بر قصوری ده چوق فضله مبالغه ایتمش اولماسیدر. بزده عجمانه مبالغه دیرلرکه بو تعبیر شهنامه یه تمامیه لایقدر.

ینه، تشبیهده فوق العاده اولان فردوسی وقوعات ذکرنده، هله وقوعانی بربرینه باغلا مقده عجمیدر. دائماً میتولوزیک جهته قاجمشدر. اوافق وطبیعی اولمسی لازم وقعه لری بیله غیر طبیعی یامشدر. اساطیری شیلری هادی فوق العاده یاپار، باری بو بسیط وقوعانی طبیعی یاپسه ایدی یا... یکی آروپا مؤلفاری بوبابده معذرت اولارق « نه یاپسین، مأخذلی اویله ایدی » دیورلر. اسکی شرق مؤلفاریسه تصویر لرینک کوزل اولمسنی « اونلر فردوسینک دکل، مأخذ لرینکدر » دیه تفسیر ایدیورلر.

بوندن باشقه اکثریا غیر معقول، بربرینه ضد، بربرینی جرح ایدر صورتده وقوعانی صیرا لامشدر. حال بوسکه بونلر، پک آعلا، طبیعی بر صورتده یاپیلا بیلردی.

ایکینجی نقطه یه کله لم : شهنامه تاریخ اعتباریه قیمتسزدر. علمی هیچ بر قیمتی یوقدر دینه بیلیر. اولاً شجره سی صاچمه در. توران، ایران و بیزانسی بر عائله یامشدر. بویوک اسکندری ده عجم نسلی صایار. صوکراده اونی عجم شاهی یاپار، یعنی اسکندرک فتوحاتی ده — که شهنامه ده بر اسکندر نامه تشکیل ایدر بر فصلدر — عجمه مال ایدر. وقوعات وقهرمانلر علی الاکثر فوق البشر شیلردر. مثلاً زالک، عنقانک یوواسنده بسله نمسی،

رستمك ديولرله جنكى، اون برلرله جنكى بوتون صاحمه ماصالاردن ايرانده
 نيجه پادشاهلر دكيشيور، سام، زال، رستم بربري آردنجه ياشايور. بوتون
 بونلرله اوغراشان افراسيابدر. افرسيابك دورت بش عصر ياشاش او لماسي
 ايجاب ايديور! شخصلره يوزلرجه ييلاق عمرلر ويرر فردوسينك ۶ - نجى
 جلده داهامعقول و طبعي اولديغي كوزه چارپار. بونده و ۷ - نجى
 جلده فوق البشر شيلر آذر، ذكر ابتدكي وقوعات حقيقي وقواعة، آذر
 استثنا ايله، اويغوندر.

برداستانك ميتولوزيك شخصلر و وقوعات ايله سوسله نمك لزوم وعادتنى
 قبول ايتمك لازمدر. نته كيم فردوسيدن چوق عصر اول ياشامش اولان
 هومه رده «ايلداد» سنى ميتلر ايله دولدورمشدر. لکن اعتراف ايتمليدركه
 ايلداد شهنامه دن چوق آذر غير طبعيدر. اونده كى عادى وقوعات شهنامه ده
 كيلر نسبتله چوق طبعيدر.

فردوسينك تقويم معلوماتى ده هيچ يوق كبيدر. تاريخى شخصلري بربرينه
 قاريشد يديغي كى تاريخلري ده مدش بر صورتده بربرينه قاريشد يرمشدر.
 ايراني شيمديكى ايران، سيستان، زابلستان وهنده قادار اوزاتمشدركه
 ياكشدر. هله فردوسى جوغرافيا ده تماميله جاهلدر. بوبابده اك ابتدائى
 معلوماته بيله مالك دكلدر. تورك شهر آدلرينى بوزمشدر. نته كيم تورك
 انسان آدلرينى ده بوزمش، بعضاً اصلى آكلا شيلميه جق برحاله صومشدر.
 بعضاً ده بونلري تماميله فارسى يامشدر. غالباتور كچه سندن ترجمه ايتمش.
 مثلاً توركلردن برقمه گر كسارلر ديوركه قوردلردن ترجمه اولسه كر كدر
 روميلرك آدلرينى ده بويله بوزمشدر. خلاصه مز اوقرنديغي وقت بوتون
 بونلر پك كوزل كوروله جكدرد.

بواترك تاريخى قيمتنى كوسترن اك مهم شى مأخذ لريدر. بونلر كاملاً
 شفاهى، دهقا ندن دهقانه اغيز دن آغزه اولارق كلن شيلردر. بويله روايتلرده
 حقيقتدن قاچ ذره قالاغنى معلومدر. همده بو دهقا نلرامى انسانلردر. وقوعات
 ايسه بيكلرجه ييلاق وقواعاتدر. بوكونكى وقواعاتى بيله، كوزه ز او كنده

يكن عيناً ضبط ايتمك عادتاً ممكن اولمايور، نرده قالدی كه بو مقوله روايتلر حقيقتاً او يغون اولارق ضبط ايديله بيلمش اولسون .. بونكله رابر شهنامه نك برطاقم افاده لرنده شاعرانه تعبير لر ، سوس ، مبالغه ووزن ايچين اولان نحر يفلرك ده اولماسی پك محتملدر.

شهنامه هيچ بر جدی مأخذ استناد ايتمز . حاصلی ، ايران تاريخی ، تاريخی وقوعات نامنه قيمتی يوقدر . اونی ساده ماصال وشاعر فائنه زبسی صايق بلـكه ده داما دوغرو اولور . بو خرافاتدن مركب داستانده آنجاق بعضی اوفاق وعموميت اعتباريله اولان حقيقتلر واردر .

شهنامه ده ضبطور بطسزلقلر ، وقوعات آراسنده مدهش بوشاقلر ده چوقدر . مثلاً ج — ۳ ده كاموس داستانی ديه رك باشلايور، برچوق وقوعات ذكر ايديور — ۶۶۹ — نجی صحيفه ده كاموس داستانی بيتدی ديور . حال بوكه كاموس وقعه سی بيته لی پك چوق اولمشدر . هم ده بووقعه لرده كاموس وقعه سی پك اوفاق واهيمنتسز اولارق يازلمشدر . بوكا مقابل اوندن مهم وقعه لر ذكر ايدلمشدر كه بو بحثه عمومی آد ويرملك لازم ايسه باشقه بر آد . مثلاً « پولادوند » ك آدينك ويرلمسی لازم كليردی .

بواثر بربرینی نفی ایدن معلومات ايله ده دولودر . بر یرده آق دیديكنه، حتی هنوز بر صحيفه كچمه دن قارا ديور : مثلاً ايکی ملته (تورك عجم) ه عائد جابراقلرك تعريفلری بويله تضادلر ايله دولودر (هلالك تاريخی اثره مزه باقيكز صحيفه - ۲۹۴ - ۲۸۱) .

ايشته تاريخچيلك ، حتی روما نجيليق جهتيه ده فردوسی بويله ضعيفدر برشی داما دقتی جلب ايتمكده در : شهنامه ده کی حرب تصويراری بوونلرده کی تعبيرات عادتاً عمومينه ايلیادا ده واردر . بونلره تصادفی ديسهك برايکی دكل ، بر چوقدر . بوسبيله فردوسينك ايلیادایي او قوداغنا ومودهل اتخاذايتد يكنه حکم ايتمك ممکندر . حتی شهنامه نك تعبيرلری سيد بطل غايزيده ده واردر . بواثرده شهنامه دن اول يازلمشه بکزه ر . حتی فردوسی روميلر بحثنده « عموريه » شهريله بر « شماس » دن بحث ايدر كه بونلر سيد

بطل ڪتابنده رومنلرڪ پايتهختي اولارق « معموريه » وروم قهرمانی
اولارق « شمار لعین » ديه ذکر ايدیلن شيلر اولسه کرکدر . بو تعبیرلرڪ
اشتراکی ويا هيچ اولمازسه بکزه ييشی بو اوج داستانك موضوعلرينك عینی
شيلر یعنی حربلر اولماسی دولاييسيله حصوله ڪلمش بر حادثه اولديغنه حکم
اولونا بيلير . لکن بکزه يش شبهه ويره جك صورتده چوقدر

شهنامه ده عربجه ڪلمهلر چوق دڪلدر . آ ڪلا شيليوركه فردوسی بوغايه يي
دقتله تعقيب ايتمشدر . بونی ده عجم مليتپر ورلکی غير تيله ياپمش
اولا جقدر . بونده حتی واردر . شبهه سزكه ملی داستانلر ملی ديل ايله يازيلير
ويازلملیدر .

نامق ڪمال « تخریب خرابات » نده (ص - ۱۳۸) « فردوسی ؛ حکیم
عنواننه لایق اولمديغی عالده عجمانه مبالغه لریله ڪاذب اولارق بوا دی آلمشدر »
ديور بزه کوره ، تنقيدلرمزه و بوتون بوقصورلرينه رغماً . شهنامه بويوك برادبی
اثر ، فردوسی بويوك بر شاعر در .

دقت ايتملیدر كه شو بر اثر ، شو بر شاعر دركه ايراني ياشا تمشدر . هم
ده دبده ايله ، بويوك برملت اولارق . فردوسی وشهنامه اولسه ایدی
ايرانك ماضیسی سونوك قالیردی بو آدم خرافات ايله ، شاعرانه مبالغه لر
ايله ايرانه بويوك بر شرف ویرمشدر . همان ده بوسايه ده دركه آوروپا
ده صوك زمانلرده ايرانيلر تقدیر واونلره اعتبار ايدلمكه باشلامشدر . بونكه
وكشف ايدیلن آرخه اولوزيك اثرلرله بو ملت بويوك برملت موقعنه
قونقمده در . ايشته بر آدامجق ، بر شاعر برملتی نه ياپا بيلير مش ، اوكانه يوجه
بر خدمت ایده بيلير مش فردوسی پارلاقی بر مثال ، نمونه و عبرتدر . اونك
ايچنیدر كه ملتلرده شاعر لر بويوك بر قيمتی حائز درلر . اونلرڪ يتشمه سنه
چالشمق منفعتنی بيله ن ، دويغوسی اولان ملتلر ايچين مقدس وظيفه لردندر .
بر تورك چيقوب داستاننی بويله باز مش اولسه يیدی وضعيت باشقه دورلوا اولوردی .
حال بوكه چيقه ماش . چيقه ماش دكل ، بويله بر داستاننی يازاجق اقتدارده شاعرلر

ظهور ایتمشدر.

آنجاق بونلرده فردوسیده کی روح و ملی دویغو اولمامشدر. همان عمومیتله شاعر لر مز دینی آهنگه طوتولوب مص اولارق ملیتلر ندن تجرد ایتمشلردر. ایشته بو وخیم خطا دولایسیله درکه تورک داستانی اجمال ایتدکن باشقه داها وخیم بر خطا اولارق شهنامه بی عصر لر جه اورنک یایمشلر، اونک روحنی تورک شعرینه بوتون عجم مخصوصاتیه برابر صوقشار، ایرانک ملی قهرمانی زال او غلو رستمی دخی بزه ملی قهرمان اولارق مال ایتمشلردر اوقادار که رستم خلق شاعر لر مژه وخاق کتله سنه ده کیر مشدر. حال بوکه تورک کومروکندن ایچری صوقدقلری بو اجنبی قهرمان توران — ایران جنکگر نده بر دوزویه تورکی محوایتمش بر مخلوقدر. دوغرومی بو حال بویوک بر حسسز لک، اوتان دیر یجی بر شیدر. تورکده ملی وله زاندهر قهرمانی یوقدی؟! .. ایشته بردانه: اوغوز قاغان. حال بوکه شاعر لر مز شهنامه بی کورنجه ملی روحلر ندن یارالانار ق غیرته کله جک ویلاکاری صیوایوب شهنامه به ضد و توران ظفرلرینی ترنم ایدر تورکجه برداستان یازا جقاردی ... بونک باشلیجه سببی تورک لک مسلمان اولونجه دین و عرب غیرته دوشوب کندی ملت و ملینلرینی آتمالری و آتالری نک اسکی پارلاق منقبه لرینی او نوتمالر بدر

براد بیاتک اجنبی ادبیاتدن اقتباسلر یایمسی ضرر دکل کار، بر تکامل حادثه سیدر. آنجاق ملیت دویغوسی اولمایان، هوتینی تقرر ایتدیره مه ین ادبیاتارک بو ائناده بویله بر فلاکته بویله دو چار اولماسی تهلیکه سی واردر.

شهنامه بی تدقیقه مزک غایه سی توران — ایران جنکگرینی آلوب مستقل صورتده، تورک ره بیلدیر مکدی که عرفلرینک کچم شده عجملر ایله اولان بویوک ماجرا سنی بیلسینلر. بونلری خلاصه صورتیه آلدق! فقط ایلك وقعه لرده تفصیلاتی تعبیرلری محافظه ایتدک که اثرک ماهیتی، طرز لری حقننده

معلومات ویریر . صوگراکی وقوعاتى داهافضله خلاصه ایتدک . چونکه
 باصماقالیب ایلک تعبیرات و تشبیهلردز. بواثنا ده بوتون شهنامه نی ده خلاصه
 ایدوب تورکله بیلدیرمک ایچین تورکله عائد اولمیان معلوماتی ده پک خلاصه
 صورتنده یازدق .

عینی زمانده شهنامه ده کی بوتون تورک جوغرافی و انسان آدلرینی ده ضبط
 و قید ایتدم . بونلر حقنده بعضا نوطلر ایله ایضاحات ده ویردم . بوجهت
 مهمدر . هنوز بوجهته دقت ایدلمه مشدر . بونلر تورقولوژی نقطه سندن
 تدقیق ایدیا له جک مهم شیاردر . واقعا Fusti آدنده کی ایرانیا تاجی Iranisches
 Namenbuch « ایران آدلری کتابی » آدی آلتنده نشر ایتدی کی اثرده وینه
 مارقو وارت شهنامه ده کی انسان و جوغرافیا آدلرینی تدقیق ایتم شارسه ده
 بوناردن تورکله عائد اولانلرینی یکیدن تدقیق ایتمک ضروریدر . بونار اوزرینه
 ای بر تدقیق یاپیلار ق آیریجه برمونو غرافی حالنده نشری لازمدر .
 پارس « تموز ۱۹۳۰

دُقتور رضا نور

مثن

خلاصه

عجملرك ايلك پادشاهی کیومرث در . صو کرا هوشنك ، طمهورث ،
 جمشید، ضحاک (۱)، فریدون کیچدی . فریدونك اوچ اوغلو و اردی . بویو گنه
 سلم، ایکنجیسنه پك جسور اولد یغندن تور (۲) Tour ، اوچو نجوسنه حسن
 تدبیر صاحی و جسور اولد یغندن ایرج Iredj آدینی قویدی . بونلره یمن .
 پادشاهنك اوچ قیزی آلدی . بو اوچ اوغلونك ییلدیزلرینه باقدیردی .
 تور ککنده کونشی آرسلان برجنده بولدیلر که قهر مانلغه دلالت ایدر . ایره
 جك طالعی حرب وفلاکت چیقدی . فریدون دنیایی بو اوچ اوغلونه تقسیم
 ایتدی . سلمه روم و غرنی ، توره تورکستان و چین ، ایره جه ایرانی ویردی .
 تور ، تورانك ، تور کلرك یوردلرینك پادشاهی اولدی .
 جهان پاك توران شهش خوانند
 (پاك توران دیناسی اونی شه طانیدیلر)

(۱) ضحاک ظالم دیه مشهور و عجم ماصا للرنجه عرب او لان ایرانك ظالم
 بر پادشا هیدر روایتلره و فردوسی یه کوره ایسکی او موزندن برر ییلان چیقمش
 کندیسنه ضرر ویرمه مه لری ایچین هر کون آدام کس دیروب یینلرینی بویلا
 تله ییدیررمش . خلق بو ظلمدن ییقمش نهایت گياوه آدنده بر دمیر جینك اوغو
 لرینی ده کس دیرمش . گياوه مشین اوکلو کنی بر مزاراغه باغلا یوب عصیان
 ایتمش ، تخته فریدونی کیچیرمش . بو اوکلو کدن درفش گياویانی دیه مشهور
 اولان بایراغی یاپشیر .

(۲) تور کلمه سی تور کک اصلی او لسه کر کدر . واقعا Turk تلفظ اید یلیور
 و بو Tour ایسه ده صو کر ادن اینجه لمش او لماسنه حکم ایتمک لازمدر . اوغوز
 نامه ده توروک کلمه سی وارددر . او یغور یازیسنده او تور لرك نوغلرینی

سلم ایره جی چاگمه یوب توری قیشقیرتدی : وایکیسی ایره ج علیهنه اتفاق ایتدیله . تور ایره جی کندی ایله اولدوردی . ایره جک قیزندن منوچهر دوغدی . کیانیلرک تختنه چیقدی .

جنک

۱

سلم ، تور ایران اوزرینه یورودیلر فریدون ده منوچهری بر اوردو ایله قارشیلرینه یوللادی . تورک اوردسی جیحونی کچدی . فریدون گاوہنک اوغلو « قارن » ی بر اوردو ایله ایلری کوندردی . ایران اوردولری بربری آرقاسنه ایله دیلر داغ ، اوواد کینرکی دالغالاندی . توزدن پارلاق کوندوز قاراردی . دینردی که کونش قارا اولمشدی . نعره لر ، عرب آتلینک کیشنه مه لری ، داوول سسلری بربرینه قاریشدی . ایکی صیرا فیل خطی واردی . آلتش فیلک صیرتندہ مجوہرات ایشله مه لی آلتون تخت واردی . اوچ یوز فیل اشیا طاشیوردی . اوچ یوز فیل ده جنک ، حاضر دی . اوردو قارنک قومانداسی آلتندہ چوله دوغرو ایله دی . بو اوردو ۳۰۰،۰۰۰ زرہلی سواریدن مرکب ایدی . کرزلی ایدیلر . الرنده ماوی قیلیج واردی .

سجملک ممکن اولمادیغندن مع التأسف کلمه نك Turk ویا Torouk اولدیغنی کسیرمک ممکن دکلدر . توران کلمه سی توردن کلیرکه « آن » عجمجه ، جمع اداتی اولان آن اولسه کرکدر بو حالده تورلر دیمک اولور . بونک کی ایران کلمه سینده ده « ایر » ماده اصلیه سی واردر . ایره جد ، کی ماده اصلیه او لماسی لازمدر . فقط « نه ج » هجه سنک نه اولدیغنه دائر برنی دینه مز . تور و تورک اوزرینه صوک زمانلرده مختلف مؤلفلر یازیلر یازمشلر سه ده مسئله هنوز لایقیله تنویر ایدیله مه مشدر .

آرسلا ناز کی جسور ایدیار . گاوہ ناک بایراغی تعقیب ایدیورلاردی .
 منوچہر صول جناح قوماتدانلغنی « گرشاسب » ، صاغ قولککینی
 سام ایاه قباده ویردی . کندیسى مرکز ده دوردی .
 تورک اوردوسى ده کایوب آرقاسنى «آلان» لرك مملکتی ایله دکزه ویردی .
 کیجه ایرانلیلر منوچہرہ : یری قاندن برجیحون یاباجغز . انتقام
 آلا جغز دیدیلر .

صبح اولونجه منوچہر صفدن ایارله دی . زرہلی ایدی . برقیلیجی ،
 بر رومی طولغاسی واردی . بوتون اوردو بر آغزدن نعره آتدی ، قارغیلرینی
 بولوتارہ دوغرواوزا تدیار . یریوزینی آیاقلاری آلتندہ بر خالی کی یووارلادیلر .
 یر ، دکنک اوستندہ باتمق اوزرہ اولان بر کمى یه بکزه یوردی . جنک فیملرینک
 صیرتندہ کی بورولری چالدیردی . یر ، نیلک دالغالری کبی تیترده دی .
 اوردولار ایکی طرفدن یرلرندن اوینایان داغار کبی ده پرہندی . یرقانه
 بویاندی . دنیردی کہ لاله ایله اورتولمشدر . فیملرک آیاقلاری قانه باتمقدن
 مرجان چوبوقارینه دونمشدی . قهرماناق منوچہر طرفندہ ایدی . بوتون
 جہانک یورہ کی اوکا قارشی محبتله دولو ایدی . جنک آقشامہ قادار سوردی .
 صباح اولدی . تورانلیلر حرب ایچین ایارله مدیلر ، کیجه نی بکله یولاردی .
 باصقین یاباجقلردی . کیجه اولدی . باصغینه حاضر لاینولاردی ، فقط جاسوسلر
 منوچہرہ خبر ویلر دیلر . بونک اوزرینه منوچہر تدبیر لر آلدی وقارنی پوصویہ
 یاتیردی . کندیسى ده سچمه ۳۰،۰۰۰ کیشی ایله بر پوصویہ یاتدی . اللرینه
 خنچرلر آلدیلر .

تور ۱۰۰،۰۰۰ کیشی ایله ایله رلہدی . قارغیلرینی بولوتلرہ قادار
 اوزا تمشلردی . سواریسنک قالدیردیغی توزله هوا بولوت کبی اولدی . ماوی
 قیلیجاری شیمشک کبی کورونویوردی . دنیردی کہ هوا طوتوشمش ،
 الماس کبی پارلا یور ، یریوزینی یاقیوردی . آتش وروزکار کوکله چیقیوردی .
 منوچہر پوصودن جیقوب تورک اوردوسنک خط رجعتنی کسدى ، تورہ

یتیشدی . آرقاسنه قارغی صاپلادی . « تور » ك قیلیجی الندن دوشندی .
یاناشوب توری آتندن آلدی ، یره آتدی . باشنی کسیدی . وجودینی وحشی
حیوانلره ضیافت یاپدی . باشنی آلوب قرارگاهنه دوندی .

موظفیری برمکتوبله فریدونه بیلدیردی و دیدی که : « تورانه کلارك .
اوچ کونده اوچ بویوك جنك یاپدق . تورکیجه ، باصغینی یاپدی . آرقاسنه
پوصو قوردم قاچار ایکن قوشدم ، آرقاسندن ووردم ، براژدرها کی یره
آتدم ، قفاسنی کسدم . اوینی ، اولسه که سنی محرایده حکم . »

سلم آرقاسنده کی قلعه یه قاچمغی دوشورندی . قلعه آلازلرك ایدی .
بو قلعه كوك كوكك قبه سنه دکیوردی . قارن قلعه نی اونك کله سنندن داها
اول آلمغه کیتدی . هرا آبنوس کی قارارمشدی ۶۰۰.۰۰۰ صینانمش قهرمان
چری ، « تور » ك بایراغنی ویوزوکنی ده آلدی . کیتدی ، کیجه قلعه نك
اوکنده آی قرصنه بکزه ربربایراق آچدی . قاپیجی بو حیه یه آلدانوب
قانی نی آچدی . قارن باغوردی . عسکر لری هجرم ایدوب قلعه نی ضبط
ایتدی . عسکر لرینك باشلرینه قانندن برر چانك قوبدی ، برطرفه ، قارن ،
برطرفه ، آرسلان ، اوستده قیلیچ آتشی ؛ آلتده دکیز ، صباح اولونجه قلعه
دن اثر یرقدی . یرنده ساده بردرمان واردی . روزگار آتشك آلوبنی آلوب
کوکاره کوتورو یوردی .

سلم قاچوب قلعه یه کلدی . کهیلرینی بولامدی . بوسه بوتون قاچمغه
باشلادی . منوچهر آرقاسنه دوشدی ، فقط یر اولولرله اوقاداردولوایدی که
چابوق ایلریله یه میوردی . نهایت یتیشدی . سلهك ا کسه سی کوکنه بر قلیچ
ووردی . وجودینی ایکی یه آیردی . باشنی کسوب بر قارغی یه طاقدی . سلهك
اوردوسی قارلی بر کونده قاچبشان بر حیوان سرروسی کی طاغ ، طاش ، دره ،
ماغاره دیوب قاچدی .

منوچهر یاپدیغی ایشلری وحیه لری برمکتوب ایله فریدونه بیلدیردی .
کندیسی ده یاننه واردی . فریدون اولدی . اونکله کیانیلر آغا جنك یار اقلری
ده قورودیلر .

منوجهر زمانی

سام، اوغلوزال، زالك اوغلو رستم حکایه‌لری

سام ایرانده جهان بهلوانیدر (بهلوان جهان) . بهلوان کندیسنه فریدون طرفدن ویراش عنواندر . سام زابلستان پادشاهیدر و نریمانك اوغلودر . سامك اجدادی ده مشهور بهلواندر . سامك بر اوغلواولدی . کونش کی کوزلدی ، فقط صاحباری و بوتون وجودنده کی قیلر آق ایدی . بر اختیاره بکزه یوردی . سام چوق کدر ایتدی . هر کسك کندیسله اکله نه جکندن قورقدی . « البرز » آدنده بر داغ واردی ؛ کونشك یاننده ایدی . سیمرغك یوواسی بورده ایدی . سام اوغلونی یوللایوب بوداغه براقدیدر . سیمرغك یاورولری آجیققدی . سیمرغ اونلره بیه جك آرامغه چیققدی . دولاشیر ایکن بوچوچغی بولدی . آجیدی . بولوتنردن اینوب چوچغی پنجه سنه آلدی ؛ یوواسنه کوتوردی . اولرندن قان امديره ك اونى بویوتدی . اوکا « زنددستانی » (دستان زند) آدینی قویدی . بوکنج چوق دقللی و قوتلی ایدی . سیمرغ اوکا آتالق ایتدی . سام اوغلونی رؤیاده کوروب ایتدیکنه پيشمان اولارق آرامغه البرزه کیتدی . سیمرغ سامی کورونجه دستان زنده « سن کیانیانك تختنه کیتمايسك . ساکا تویرمدن ویره حکم . آل ! باشك صیقیلیرسه یاق ! بنم قدرتمی کورورسك . همان برقارا بولوت کی کلیر ، سنی قورتایرم . سنی بن یاورولرمله برابر بویوتم » دیدی . واونی آلوب هوالاندی . کوتوروب سامك اوکنه قودی . دستانك صاحباری کوکسندن آشاغی اینیوردی . وجودی فیل ، قوللری آرسلانککی « یوزی ده کونش کبی اولوب کوزلری زینفت کبی قارا ، دوداقلری مرجان ، یاناقلری قان کبی ایدی . بوچوچق سوت دولو برمه یرینه ات قازنی اُمشدی .

سام اوغلونی برپهلوانه لایق بر صورتده کید یردی . یوله دوشدیلر .
اوکا « زال زر » آدینی ویردی . شهره کلدیلر . بوشهر زابلستانده در .
منوچهر اوغلو « نوذر » (نه وزه ر) ی سامه یوللادی ، زال زری صورتدیردی .
سام ده اوغلونی آلوب نوذر ایله برابر منوچهره کیتدی . منوچهر زالی
کوروب چوق بکندی . اوکا جنک صنعتی ، ضیافتلر مراسمی او کره تمه سنی
سامه تنبیه ایتدی .

منجملر ، موبد Mobed لر زالک طالعه باقدیلر و دیدیلر که : « زال چوق
شانلی بر قهرمان ، ای بر سواری اولاجق » منوچهر چین د کینندن « سند » ه
قادر اولان یرلری کابل ده داخل اولدیغی حالدده سامه ویردی . زالک
اوزرینه آلتون وجواهر صاچدیلر . سام و زال زابلستانه دوندیلر .
مملکتلرینه دونتجه سام دولتی زاله ویردی . کندیس منوچهرک امریله
« گرگسار » (١) لرك مملکتی و مازندران دیولری ، سکسار (٢) لر اوزرینه
یورودی .

زال اوکوز باشلی کرزی الیه آلدی . جنک صنعتی و برچوق علملری
اوکره ندی . مکمل بر آدام اولدی . ایزن سرایلر نده عادت اولدیغی کبی
می ایچمک ، چالغی چالدير مق صنعتی ده کوزل یاپیوردی .
اووقت کابلستانده عرب ضحاک سلاله سندن مهرب آدنده بری پادشاهدی .
سامه ویری ویریدی . پهلوان جته لی بر آدامدی . زال اوئی چوق سودی .
مهربابک بر قیزی واردی . آداملری زاله قیزک کوزل لکنی مدح ایتدیلر . زال
قیزه عاشق اولدی . مهربابک قیزی « رودابه » ده زاله عاشق اولدی . بو عشق
ماجرا سی کابلده اولدی . رودابه نک بش دانه تورک جاریه سی واردی .
(١) قورت مملکتی دیمکدر . حکایه لردن آکلا شلیور که بونلر تور کدر .
و کیولر بایراقلرینک اوجنه قورت باشی طاقارلردی . اوغوز ماصاللر نده قورت واردی .
احتمال بو کرکسار لر توکیو تورک لری .

(٢) بو کلمه تور کجه صاکسار کلمه سنه بکزه مکده در .

اونلر بر عشقه اونك محرملى و يارد يمچيلرى ايدىلر (۱) زال (۲) باباسنه
 نو عشقى يازوب رودابه نى آليويمه سنى رجا ايتدى . باباسى بو اوله نمكه
 راضى اولمق ايسته دى . منجماره بو ايشك فالنه باقدىردى . اونلر بو اوله
 نمكه نك خىرلى و بونلردن بزچو جق دوغوب جهان پهلوانى اولاجغنى ، بو
 پهلوانك تورانى فلا كته آتاجغنى ، زماننده ايرانك سعادت ايچنده ياشاياجغنى ،
 روم و ايران و هندستانك اونك آدينى مهر لرينه قاز ديرا جقلرينى سويلدىلر .
 سام بوندىن ممنون اولوب منوچهر دن اذن ايسته مكى اوغلونزه وعد ايتدى .
 قيزك آناسى ، باباسى ده او كجه بوكا راضى اولمق ايسته مديلر .

منوچهر وقعنه نى خبر آلنجه موبند لرى طوپلادى و : « بوقيزك نسلى
 بزم نسلنه يابانچيدر . زال ايله اونك اوله نمكه سندن ينه ضحاك كبى برى
 چيقارسه ايرانك فلا كتى اولور . باكا او كودويريكز » ديدى . اونلر : « سنك
 رايك درغوردر » ديديلر . بونك اوزرينه منوچهر اوغلونوزى كوندوروب
 سامى يانته دعوت ايتدى . سام مازندر انده كر كسارلر و ديولر له جنك
 ايدىوردى . سام كلدى . منوچهر دن زالك رودابه ايله اوله نمكه سندن اذن
 ايسته يه جكدى ؛ منوچهر داها اول سوزه باشلايوب : « سچمه بر اوردو
 ايله كيت ! هندستانى آتشه ياق ! كابل پادشاهى مهربك سرايلرينى كول ايت !
 و بر اژدرها نسليدر . ضحاك سلاله سندن نه وارسه كس ! » ديدى . سام
 امر موجبنجه يوله دوشدى .

بو خبر كابل اولاشدى . مهرب ، قارىسى وقيزى جانلردن قورقديلر
 يوتون كابل تيتره دى . زال قيزوب باباسنه قارشى كيتدى . باباسنك اوردوسنه
 يتيشوب باباسنه حق ميزلق ايتديكىنى ، كابله برشى ياپايرميه جغنى ، يوقسه اوله

(۱) فردوسى بوقيزلره « طراز پوتلرى » ديور . طراز اسكى تورك شهرلردن
 بريد . فردوسى اكثريابر كوزلى مدح ايدر كن طراز يوتي دير . ديمك
 يوراسى كوز للريله مشهور دى

(۲) زال شهنامه ده (زال پهلوان) ديه آكيلىقه در .

کندیسنی دستره ایله ایکی یه بیچمه سنی سویلیدی: باباسی اوغلونه حق ویردی،
ورجا ایچین زالی برمکتوبله منوچهره کوندردی. بومکتوبده آرتق
اختیار لادیغنی، یرینی ارغلوزاله براقدیغنی، زال شهنشاهک امرلرینی یا باجغنی
فقط اونک بر آرزوسی اولدیغنی؛ کوله لرك آرزولرینی کندی باشلرینه
یاپاما یا جقلرینی، زالک عشقندن اولدیکنی، مرحمت ایتمه سنی یازدی.

بری طرفدن مهراب منوچهرک غضبنی وسامی یوللادیغنی ایشیدنجه
تلاش ایتدی وقاریسنه: «سامک کرزینه کیمسه دایاناماز. سنی قیزکله برابر
منوچهره کوتوروب او کنده ایکیکزی ده کسه حکم.» دیدی. قوجاسی
کبی کندی ده ضحاک سلاله سندن اولان قاریسی سامی قازانمق ایچین بویوک
هدیه لرله سامه کیتدی وسامی کندی طرفلرینه قازاندی.

اوبر طرفدن زال واروب منوچهره مکتوبی ویردی. منوچهر سامک
رجاسنی قبول ایتدی. منجملرده بو اوله نمه دن غایت بویوک برقهрман
دوغا جغنی، جندکده وضیافتلرده آشسز اولاجغنی سویلدیلر. ایشته دوغاجق
اولان بو چوجق رستم «زال اوغلو رستم» (۱) در.

منوچهر زالی منجملره، عالمیره امتحان ایتدیردی. بونلر زاله سوآلر
صوردیلر. هپسنه کوزل جوابلر ویردی. صوکر اجنک او یونلری یاپدیردی.
قهرمانلر هند قیلیجلری، هند چینغراقلری، رومی طولغالر، طالاس (۲)
اوقلری ویایلری وامثالی ایله میدانه کلدیلر. زال برتورک کوله یه بری بری
اوستنه اوچ قالقان طوتدوردی. قارغی ایله هپسنی دلدی. او یله ییکیتلک
یاپدی که اوکا آش پهوان موجود اولمادیغنی کورولدی. منوچهر زاله پک چوق
هدیه لر، جواهر ویردی. زال باباسنه دوندی. بو خبری آلان مهراب،
قاریسی ورودابه پک سویندیلر. بویوک حاضر لقلر یاپدیلر. سامده زال ایله

(۱) دیمککه ایرانک بو قهرماننک یاری قانی عجم، یاری قانی عربدر.

(۲) یای و اوق فابریقه لر یله مشهور بر تورک شهری.

رابر دبدبه لی بر آلا ی ایله کابله کادیلر . بویوک بردو کونله زال ایله رودا
 به نی اوله ندیر دیلر . صو کرا سیستانه دوندیلر .
 سامینه کر کسار لر اوزرینه کیتدی . رودابه کبه قالدی . دوغورما
 زمانی کلدی ، دوغورامدی . چوق بویوک اولان چوجق چیقمامایوردی .
 زال توی یاقدی . سیمرغ کلدی . رودابه نی می ایله سرخوش ایتدیلر . قارنی
 یاروب چوجغی چیقاردیلر . یاره سنی دیکدیلر . چوجغک جشه سی فیل جشه
 سی کی ایدی . بر کونلک ایدی ، فقط بریاشنده کی ایدی . زانباق ولاله دن
 یاپیلش بر بوکته کی ایدی چوجغک آدینی رستم قویدیلر . بویومکه
 باشلادی . بش آدامک ییه جگنی بیردی رستمه تهمتن (تههه متهن) ده دیلر (۱) .
 زال اوغلو « سپند » طاغنه آتاسنیک اوجنی آلمق ایچین طوز تاجری
 صفیله کیتدی . چونکه نریمانی بورده کی قلعه نک فتحنده اولدور مشلردی .
 سلاحلری طوز چوواللرینه صاقلادی . چوواللری دوه لری یوکه دی .
 باباسی اوکا قلعه نی بویله حیلله ایله آلا ییله جگنی سویله دی . بویله جه وعادتا یالکن
 باشنه قلعه ده کی عسکر لری دوغرایوب قلعه نی آلدی .
 منوچهر اوله جکی وقت اوغلو نوذره تختی ویردی . نصیحتلر ایتدی .
 بو نصیحتلر آراسنده : بر زمان صو کرا بر تورک اوردوسی کلوب تاجلرینی
 ایران تختی اوزرینه قویاجقلردر . ساکا چوق ایش دوشه جک . کاه قورد ،
 کاه قوزو اولمالیسک . پشنک (په شه نک) دن ، توراندن چوق زحمت چکه
 جکسک . بوایشلرده زال ایله اوغلو رستمی قوللان . اونلر تورانی قدرتسز
 قیلا جقاردر » دیدی .

(۱) بزده زال او غلو رستم ديه مشهور اولد يغندن بوندن بويله رستم، زال او غلو و ي زال او غلو رستم ديه ذکر ايده جکم.

نوذر زمانی

نوذر ظلمه باشلادی . ایرانلیلر عصیان ایتدیلر . پادشاهده سامی امدادینه چاغردی . سام کلدی . عاصیلر قورقوب اطاعت ایتدیلر . سام نوذری ده نصیحتله دوغرو یوله کتیردی .

جنك

— ۲ —

منوجهرلا اولمی خبر آلان توران پادشاهی پشنك (۱) ایران علیهنه جنك آچمق فکرینه دوشدی . تورك اوردوسنك اولولرینی چاغردی . بونلر آغریر ، کرسیوز (که رسی و ه ز) بارمان ، کلباد (که لباد) ایدیلر . اوردوسنك قوماندانی ویسه Wice ، جهان پهلوانی ده اوغلو افراسیاب (۲) ایدی پشنك بونلره : « ایرانلیلرک بزه نه یاپدقلری معلومدر . توركك اوج آلمانا زمانی کلاشدر » دیدی . افراسیاب اوج کینی ایله قاینادی . باباسنه :

(۱) بولکمه په چه نه ك اوروغی آدینه بکزه مکده در . احتمال که بو تورکلرک آندن غلطدر .

(۲) بو آدلردن بارمان بر تورك آدینه بکزه مکده در . دیگر لرینک ده تورك آدلری او لماسی لازمه ده هیچ بکزدمه یورلر . پک زیاده تحریف ایدلمش او لمالردی لازمدر . افراسیا بک تورك قاغان سلاله نسی اولد یغی اك اسکى تورك روایتلر نده واردر . نته کیم محمود کاشغرینک دیوان لغات الترکینده افراسیابی تورك پادشاهی اولار ق کوسترن واونک اولومنه دائر اولان برمرشیه پارچالری واردر . تورکلر افراسیایه (تونکا) دیرلر . نته کیم بوشعرده ده (الب ارتنکا) (آلب اُرتونقا) دنیور . ایلرده فردو سیده ده (ارتنک) کلمه سنی بو لاجغز .

« سن آرسلا نر له جنك ايتمك قدر تندهيم . ايراندن اوج آلملي يم . » ديدى .
 فراسيابك بويى سروى ، كو كسى وقوللىرى آرسلان، قوتى فيل ، دىلى
 يبرتان قيايىچ كىي ايدى .

جنك حاضرلقلى ياپيلدى ، فقط قاغانك دىكر اوغلو « آغريث »
 (آغريهس) سرايه كلوب : « بابا ! سن توركلرك الك بويوكىك . واقعا -
 منوچهر اولدى آمايران اوردوسىك سام كىي بر قوماندانى واردر . ينه
 « كشواد » و « قارن » كىي قهر مانلى واردر . عصيان ايتميه لم . ايدرسه ك
 اولسكه مز محو اولور » ديدى . پشنىك اوغلو نه شو جوابى ويردى : « افراسياب
 آوده آرسلان ؛ جكنده جنك فيليدر . جسور بر تمساحدر . آتالرينك اوجنى
 آلمليدر . سن اونكله برابر اول . اوتلر ييتوب اووالر آتله چاير اولونجه
 يشيلا كدن ، كللر اوزرندن يورويوب اوردو كزى « آمل » amol (١) ه دوغر
 كوتورك ، (دهستان) و (گرگان) ي آتلى كزه چيكنه تك ! صولرى قانه
 بويايك ! منوچهر بوردان تورك اوستنه يورومشدى . قارابولوت كىي بر
 اوردو بوردان اوستمزه كلمشدى . نوذر بر شيئه ياراماز بر كنجدر . قارن
 قهرماندر ، كرشاسب اوملتك ايكنجى ييكتيدر . بواي كيسى ايله اوغراشك !
 حاصلى بهارده توران وچيندن بر اوردو يورودى . روم اوردوسيله
 بر له شدى . بو اوردونك اوجى بوجاغى يوقدى . جيحونه ياقلاشدى .
 بونى خبر آلان ايران شهنشاهى ده اوردوسيله چيقوب چوله كيردى . دهستانه
 دوغرو يوروديلر . قومندان قارن ايدى . بو اوردو دهستانده حاضر
 لقلىنى ياپدى .

افراسياب (شماساس) و (خزروان) (نوطى ٦٧ نجى صحيفه ده در (٢) آدده
 ايكي قهرمان قوماندان سچوب بونلره سواريدن مركب ٣٠،٠٠٠ كيشيلك بر
 اوردو ويردى . بو اوردوزالدين انتقام آلتى ايچين زابلستانه دوغرو يول آلدى .
 بو اثنالرده ايدى كه سام اولمش ، زال او كابر توربه ياقمقلا مشغولدى . افراسياب ده

ایلرله یوب دهستانه کلدی : شهرک اوکنه چادیر قوردی . اوردوسی
۴۰۰۰۰۰ کیشی اولوب قوم کبی چوق ایدی . دنیردی که بوتون اووا
 چکرکه وقارنجه ایله قاپلا نمشدی . نوذرك ۱۴۰۰۰۰ عسکری واردی .
 هپینی ده جسور سواری ایدی .

افر اسیاب باباسنه برمهکتوب یازدی ، مکتوبنددیدی که : « آوی یاقلادق .
 سام ده اولمشدر . بن ساده سامدن قورقویوردم »

ایکی اوردو آراسنده ایکی فرسنگ لک برمسافه واردی .
 شفق سو کونجه آدی بارمان اولان کوتو آدی برتورك ایله رله دی (شو
 اویویانلری اویاندیرایم) دیدی . ایران اوردوسنی کوزدن کیچیردی دونوب
 افراسیابه راپورینی ویردی . وراپورنده دیدی که : (نه وقته قاداردوراجغز .
 اذن ویر ، آرسلان کبی دالایم . دنیاده اشی یوق بر قهرمان اولدوغمی
 آ کلا سینلر) .

بارمان میدانه کیردی . گاهه نك اوغلو قارنك اولدیغی جهته باغیردی :
 « اوردو کده بری وارمی که بنمله بوی اولچسون ! ... » قارن آداملرینه
 باقدی . قارداشی قباد : (بن) دیدی . بو ، اختیار برپهلوان ایدی . قارن
 کنجاردن برییکیتك میدانه چیقماق ایسته مه مسنه فنا حالده قیزدی .
 (بارمان کنج ، آرسلان یورکلی بر سواریدر . بونی کونشه قادار اوزانمشدر
 سن اختیارسك . اوردونك پلانلری سا کا امانت ایدلمشدر . قان آق صاحبلیکی
 قیزارتیرسه ییکیتلر مز اوركه رلر) دیدی . قباد قارداشنه : (انسان آو
 اولوم اونك آوجیسیدر) دیوب قارغیسنی آلارقب کوپورمش بر فیل کبی
 میدانه چیقدی . بارمان اوکا : (با کا باشیکی آرماغان ایدیورسك . برازبکله
 سه ك داها ای ایدی . چونکه زمان ذاتا سنك حیاتکه قصد ایتمشدر)
 دیدی . قباد بارمانه : (کردون با کا ذاتا حصه می ویرمشدر .) جوانی ویردی
 ویاغیز آتینی صالیدیردی . صباحدن آقشامه قادار اوغراشدیلر . صوکنده بارمان

قارغی آتوب قبادی بو کرندن ووردی . قارغی کمرینی دلدی . قبادا تندن
باشی آشاغی دوشدی . بارمان ظفر له افراسیابک یانته دوندی . افراسیاب
اوکا بویوک هدیه لر ویردی .

بونى کورن قارن اور دوستنى ایلرله تدی . ایکی اور دوچین د کیزی کبی
ایدیلر . توران اور دوستندن (کرسیوز) فیلر له هجوم ایتدی . آتلك
کورولتوسی و توزدن کون ، آی کورونمه یوردی الماس کبی قیغیلجیم صاچان
قیلیجلر ، قانده قیزان قارغیلر — توز ایچنده کونش اونلری آله بویامش —
آق بابا قانادرینه بکزه یوردی . داووللرک سسلری توزک ایچنده چینلا یوردی .
قارن هر نره یه آتنی صالسه قیلیجی آتش صاچیوردی . افراسیاب قارنک
قهر مانلغنی کورونجه اور دوستنى آلوب قارنک اوزرینه یورودی . بویله جه
کیجه داغلر دن اینجه یه قادار (یعنی آقشامه قادار) ووروشدیلر .

کیجه اولوب اور دولر آیر یلنجه قارن پادشاهنه کندیسنى اوکوز باشلی
کرز ایله کورونجه افراسیابک قارشیسنه کلدیکنى ، افراسیابله باشه باش حرب
ایتدیکنى ، قارداشی کبی کندیسنک ده اوله جکنی آکلادیغنی سویلدی .
ایرتسی کونی ایرانلیلر صف باغلادیلر . کوسلر وورولدی ، زورنالر
اوتدی . یر ، کوك تیره دی . افراسیاب ده کلوب صف دوزدی . آتلك
آیاقلر ندن قالقان توز کونشی طوتدی . ایکی اور دو بربرینه کیردی . قلن
دره کبی آقدی . قارن نره یه وارسه قان صاچیلیوردی . افراسیاب نره یه
اوغراسه اورده سیل کبی قان آقیوردی . صو کینده نوذر صفدن چیقوب
افراسیابنه دوغرو ایلر له دی قارغیلرینی بربرینه قالدیر دیلر . ییلانلر ییله بویله
بربرینه کیرمه مشدر . جهان بویله صاواش کورمه مشدر . آقشامه قادار
اوغراشدیلر . صو کینده افراسیاب غالب کلدی . ایران اور دوستنده چوق
یارالی واردی . دیکیش طوتدور اما یوب داغیلدیلر .

نوذر چدی . طوس و کستم (کوسته هم) آدنده ایکی اوغلونی
پارسه (Pars — فارس) کونده روب قادیلری آلدیرتدی . اونلری معیتی
ایله (زاوه) داغنه یوللادی .

نوذرالنده قالان اوردوسيله ايكي كون ديكه ندى ؛ فقط افراسياب
 آمان ويرميوپ اوچونجو كوني شفقله هجوم ايتدى . ايكي طرفدن بويوك
 ير كورولتو قويدى . كوسلر ، هندذيللرى اورتالغى چينلاتديلر . كوس
 پادشاهك چاديرنده چالينور ، هر كس باشنه دمير طولغاسنى كچيريوردي .
 عسكر لر زرهلى والارنده آغير كرز لر (چاغان ، چوماق) واردى . قارن
 هر كز ده دوردى ، تلمان صول ، شاپور صاغ جناح قوماندانلغى آلدى . بوتون
 كون اورو شولدى . كيجه اولونجه ايرانلير بوزولديلر . شاپور قولى تاميله
 داغيلدى وشاپور وورولوب اولدى . ايران بويوكلى يارهلى ويا اولولار ق
 جنك ميداننى اورتمشلىردى . بونى كورن شاه وقارن قهرمانقله دولوترك
 كتله سى آراسندن چكيلوب دهستان قلعه سنه التجا ايتديلر . افراسياب
 قلعه نى محاصره ايتدى . ياننده مشهور برتورك واردى كه آدى « كروخان » (۱)
 اولوب ويسه نك اوغلو ايدى . براوردو ايله اونى ايرانليرك فاميليارلر نى
 اله كچيرمك ايجين فارس اوزرينه يوللادى .

بونى ايشيدن قارن نوذره : « شوپور كسز توران پادشاهى ايران شاهنه
 قارشى نه يامغه جسارت ايدور ؟ ! .. قادينلر مزي . الده ايدرسه اوتانجمزدن ميدانه
 چيقا مايز . بن امداده كيده يم » ديدى ، فقط نوذر : (ساكا بورده لزوم وار)
 ديوب كونده رمدى . كيجه عسكر لر قارنك ياتنه طوپلانوب : (قاريلر مزيك
 توركلرك اله دوشمه سنى ، كوله اولماسنى ايسته مه يز . فارسه امداد لر نيه كيده لم)
 ديديلر . كيجه ياريسى قارنله برابر اوردونك بر قسمى شاهه خبر ويرمكسز ين
 چيقوب كيتدى . كيدر ايكن آق قلعه ده بارمان اوردوسنه راستلاديلر .
 بارمان قارنك حر كشتن خبر آلوب آرسلان كى او كنه چيقم شدى .

قارن قارداشك قاننى آلق ايجين بارمانك اوزرينه يورودى بر قارغى
 آتدى . بارمانى آتندن يره ييقدى . پارلاق كوش بارمانه قارا كلق اولدى
 بارمانك عسكرى قورقوب داغيلدى . قارن فارسه كيتدى .

(۱) بلکه قارو (قارى) خاندنر . ياخودده قوروغان ، غور خاندنر .

نوذرقارنك كيتديكنى خبر آلنجه آرقاسندن كيتدى . افراسياب ده
 نوذرك چوله دوغرو كيتديكنى خبر آلنجه اوردوسنى آلوب عجله ايله رقاسنه
 دوشدى . آرسلان كىبى انىنى تعقيب قويولدى نهايت ياننده ۱۲۰۰ سچمه
 سواريسى اولان نوذره يتيشدى . هپسنى اسير ايتدى . قارنك آرقاسندن ده
 ويسه نى يواللادى . ويسه بر بولوت كىبى قوشدى . قارا بايراغيله يتيشدى .
 قارن و تورك اوردوسى صف دوزديار . ويسه اوردوسنك اورتاسندن
 باغيردى : « تاج ، تخت هوايه صاورولدى . قانوجدن كابلاستانه ، غزنيته
 وزابلاستانه قادار هريراليمزه دوشدى . شاهكزده اسيرمزدرد . نره يه قاچاقچىسك ؟ »
 ديدى . قارن شو جوانى و دى : « بن قارنم . دهستانى قورقودن براقدم .
 اوغلوكله جنكه كيتدم و كيفم يرنده در . سنكله جنك ايدى جكم » .
 آتلىرىنى اورتايه سورديار . كوساروورولدى . قارادومان صاغدن ،
 صولدن كوكه چيقدى . هوا و آي قاراردى . درحال صفار بربرينه كيردى .
 قارن ويسه اوزرينه يورودى ايسه ده ويسه قارنك او كندن صاووشدى . نهايت
 چوق اولو براقارق اوردوسيله قاچوب افراسيابك يانته كيتدى .

اوبر طرفدن شماساس و خزروان آرمان اولكه سندن چيقوب زابلاستانه
 دوغرو يوروديار . شماساس جيحونى كچدى ، عجله سيستان اوزرينه
 يورو يوردى . خزروان قيايجه سلا حلامش ۳۰۰۰۰۰ كيشيلك براوردو
 و بوتون قهرمان توركارك خنچرلر يله دوشمانلارنى دله رك ، الدى قياييج قارغى ،
 قوجاچاغانلر . « هيرمند » ه وارديلر .

مهراب شماساسه بر ايلچى كونده روب كنديسنك ضحاك سلاله سندن
 اولديغنى ، توركلره التحاق ايدى جكنى يلد يردى . ديكر طرفدن ده زاله بر
 ايلچى كونده روب ايلچى يه : (قوش كىبى اوچ ! زاله دى كيه ايكنى پهاوان
 قاپلان دريسى كىبى دورلور نكده بر تورك اوردوسى ايله بورايه جنكه
 كلديار . آياقارنى آلتونله باغلادم . كجيكيرسه موفق اولورلر) ديدى .

زال همان حاضر لاندی . یوله چیقدی . کلدی . قولنه بر یای کچیردی .
بر آغاچ دالنه بکزه ر براوق آلدی . تورک اوردوسنه بویله اوچ اوق آتدی .
صبح اولونجه اوقلری کورن عسکر : « بواوqlر زال کیدر . کیمسه بویله
اوق آتاماز » دیدیلر .

زال فیللیرینی ده آلارق ایله ره دی . ایکی اوردو قارشیلانیدی . اویله
قارا برتوز قالقدی که اووا برطاغه دوندی .

خزروان بر کرز وبر قالقان آلوب زالک اوزرینه یورودی . کوکسینه
بر کرز ووردی . زالک زرهی قیریلدی . زابلستان شاهی کری یه چکلدی . بونی
کورن کابلستان عسکری قاچدی . لکن زال یکی برزره کیوب آرسلان
کی ینه کلدی . غضب ایچنده ایدی . کوکره مش بر آرسلان کی خزروان ینه
هجوم ایتدی . زال ده آتی سوردی و او کوز قفالی کرزی ایله ووردی . خزروان یره
ییقیلدی . رستم اونک جسدینی چیکنه د کدن صو کرا اوردوسنه دوندی . بوسفر
باغروب شماساسی میدانده دعوت ایتدی . شماساس چیقمدی . بواشناده توز
ایچنده کلبادی کوردی . چلیک کرزینی قالدیردی . کلباد قاچدی . آرقاسندن
قلاوق آغاچندن یاپیش اوق آتدی . کلبادک کمری چلیک زینجیردن ایدی .
اوق وجودینی اکره میخلادی .

بوایکی قهرمانک اولومی توران اوردوسنه قورقو صالیدی . داغیلوب
قاچدیلر ؛ جنک میدانی اولولرله اوقادار دولدی که ارض بوناره دار کلش
کی کورونو یوردی . شماساس چولده کیدر کن قارن اوکنه چیقدی . ایکی
اوردو صف دیزدیلر . سواریلر قارغیلرینی اله آلوب کوکره مش فیلر کی
نعره لر آتارق هجوم ایتدیلر . قارغیلردن میدان بر سازلغه دوندی . قارن
بوتون تورکاری کسیدی . شماساس بر قاق کشیسی ایله قاچاییدی .

افراسیاب اوردولرینک بوزولدیغنی ، بهلوانلرینک اولدیکنی خبر آلنجه
پک قیزدی . نوزری قیلیجه کسیدی . اسیرلری ده اولدور یوردی . قارداشی

عاقل « آغریث » قوشوب کالدى . « بونلر جنك اريدنر . سلا حسزدر . اسيردر . اسيرلری اولدورمك انسانیتته یاقیشماز » دیدی . بوسورتله افراسیاب اولنلری اولدور مکدن واز کچوب « ساری » (۱) یه حبسخانه یه کوندردی . کندیسى ده دهستاندن « ری » ه کیتدی . اوراده کیانیلرک تاجنى باشنه قوییدی . ایران اولکه سنده شاه اولدی .

نوزدرك اوغوللری کستم و طوس بابالرینك اولومی خبرینی آلدیلر . ایران بویوکلری زابلستانه زالك یانته کیتدیلر ؛ آغلادیلر . زال ده آغلا یوب انتقام آلاجنی سویلدى . زال حاضر لغه باشلادی . ساریده کی اسیرلر ایرانك بویوکلری اولوب افراسیابك بو سبيله اولنلری کسمه سندن قور قدیله . آغریته یالو اردیلر اوده : « زال ساریه کلیرسه بن اوردومله آملی ترک ایدر . ریه چیکیلرم » دیدی . اسیرلر بونی زاله برکیزلی خبرجی ایله خبر ویردیلر . زال آموله بر اوردو کوندردی . آغریته ث بو خبری آلا نجه چکالدى . ایران اوردوسی ساریده کی ایران اسیرلرینی قورتاروب زالك یانته دوندى . افراسیاب بو خبری آلدی . قیزدی ، یانته کان قارداشی آغریثی کسدى . زال بر اوردو ایله فارسه دوغرو ایله رله دی . بو خبری آلا ن افراسیاب حاضر لاندی . ایله ری مفرزه لری قارشىلاشدیلر . جنکه طوتوشدیلر .

زو طهماسب زمانى

زال تختی نوزدرك اوغوللرینه لایق کورمه یوب ینه فریدون سلاله سندن طهماسبك اوغلو « زه و » ی ایران شاه یاپدی .

زه و تخته چیقیدیغی زمان ایکی اوردو قارشى قارشى یه ایدی . بش آی ووروشدیلر . مدهش بر قیتلق اولدی . ایکی اوردو عاجز قالدی . افراسیاب زه وه بر ایلچی کوندردی . « بزم یوزمزدن دنیا یه بویله فلاکت کلدی .

(۱) بوکله تورکجه برکله یه بکزه یور . صاری رنك بیلدیرن کله ،
تورک شهر لرندن بری اولسه کرک .

دنيای آرامزده تقسیم ایدوب ایشی بیتیره لم « دیدی . عجملر بونی جانہ
 منت ییلدیلر . بوتون کینلری اونوتا جقلرینی سویلدیلر . جیحون ایله روم
 آراسنده بولونان بوتون آراضی (شیمیدیکی شمالی ایران اولاجق . ر . ن)
 واورادن چینہ وختنه Khotan قادار اوزانان یرلر توران ایمپراطورلغنک
 اولدی . زهو اوردوسیله فارسہ ، زالده زابلستانہ دوندی . آرتق زهو زماننی
 صلح ایچنده کچیردی . ۸۰ . یاشنده اولدی . اساسا اختیاردی . بش بیل
 سلطنت سورمشدر . یرینه اوغلو کرشاسب کچدی .

جنک

۳

کرشاسب زمانی

افراسیاب زهوک اولومی خبرینی آلهجه جیحوندن قاییقلرله کچدی «خوارری»
 (خاری دهی) ه قادار ایله رله دی . باباسی پشنک آغریره نك قتلندن پك
 کیدرلی ایدی ، افراسیابك یورینی کورمك ییله ایسته مه یوردی . اوکا :
 « قارداشکی اولدورورسك . برقوشك بویوتدیککی آدامك (زال) اوکدن
 قاچارسك . سن بنم یوزمی کوره مزسك » خبرینی یوللا یوردی . بواثناده
 کرشاسب ده اولدی . ایران تختی ینه بوش قالدی . بونك اوزرینه پشنک
 افراسیابه : « جیحونی کچ ! بکله مه ! ایران تختنه کیمسه چمه دن وار »
 امرینی ویردی . افراسیاب بر اوردو طوپلادی که « دشت سپنجات » دن تا
 « روب آب » ه قادار اولان یری دولدری . دنیزدی که بولو طلردن یره برهند
 قیایچی یاغموری یاغمشدر . ایلرله دی .

ایران تلاشه دوشدی . زاله مراجعت ایتدیلر ، « ایران بادشاهسن قالدی .
 بر دشمن اوردوسی جیحونی کچدی . سن بوایشه چاره بولما یورسك .
 دیدیلر . زال : « بن چوق جنک ایتدم . کیمسه اوکمه دور امدی . کیمسه دن
 قورقوم یوق ، یالیکز اختیار لقمن قورقویورم . شیمدی بنم بلم بوکولدی .

آرتق بن کابل خنچرینی پارلا تامام ، فقط او غلوم رستم یتیشدی . اوکا برآت آرا یورم . عرب آتلی اونی ایشنه یاراماز . فیل جته لی برآت اولمیدر ، دیدی . صوگرا دونوب رستمه : « او غلوم دها آغزك سوت قوتویور . جنك یاشنده دكاسك . سنی ناصل پهاوانره قارش یوللارم . نه چاره که بایرام کونی دکلدیر » دیدی .

رستم : « بابا ! بنم آق فیل وقعه می اونو تد کمی ؟ (۱) پن پشنکک او غلونی او کندن قاچام . ارکک آرسلا نلری یکه رک آرسلا ن اولور . حال بو که قادینلر شان قازانمازلر . چونکه ایشلری کوجلری ییمک ، او یومقدر » دیدی . زال : « بنم ییکیت او غلوم ! قهر مانلغکه امینم . بونکه برابر افراسیابک قهر مانلقاری کیجه لری بنم او یقور می قاچیر اجددر . بن سنی اونی قارشیننه ناصل یوللایم . چونکه او جنک آرار بر قهرمان پادشاهدر . سن هنوز بایراملرده آکله نمک ، موسیقی سسیله ، می ایچه رک ، کیف ایتیمک چاغنده سک . » دیدی .

رستم : « بن قهرمانم . کوره جکسک . ساده باکا داغ کی برآت لازم ، قایاقادار بر کرز ایسترم » جوابی ویردی . زال رستمه بابا سنک (سامک) کرزینی ویردی . رستم بو کرزی کورونجه کیفله ندی . آق فیل بو کرز ایله اولدور مشدی .

زال زابلستانک ، کابلستانک آت سورولرینی کتیرتدی . رستم بونلردن هانکی آتک صیرتنه النی قویسه آتک بلی چو کویور ، قارنی یره دکیوردی . نهایت کابل آتلرندن بر قیصر اراق واردی . کو کسی آرسلا ن کو کسی کی ایدی . بو قیصر اغی برطای تعقیب اید یوردی . بو طایک رنکی زغفران اوزرنده کل لکه لری کی ایدی . طایک جته سی فیل کی ایدی . رستم طایی بکندی .

(۱) زالك سرائنده بر آق فیل قاچمش ، کیمسه طو تامامش ، رستم کرز ایله چیقوب فیل اولدور مشدی که فردوسی بو وقعه اوزرینه اوزون تفصیلات ویر مشدر . بز ذکرندن واز کچدک .

چوبان: « بونك صاحبي يوقدر . بوكا « رخش » دیرلر . دامغاسی یوقدر . »
 دیدی . رستم کند آتوب طای یاقالادی . قیصر اقامان بر آرسلان کی
 صالیدیردی رستم حایقیردی . قیصر اقامدوردی . قیصر اغه ایله ووردی قیصر اقام
 یره ییقیلدی . صوگرا قالقوب قاجدی . رستم کندی چکدی . ایله طایک
 صیرتنه آبانندی . طایک بی اصلا چوکمدی . بونك اوزرینه رستم : « بنم آتم
 ایشته بودر » دیدی .

زال زابلستاندن اوردوسی ایله حرکت ایتدی . بو اوردونك باشنده
 رستم یورو یوردی . چولی کچدی . بونك اوزرینه افراسیاب ده اوردوسی
 ری ایر ماغنك یاننه کوتوردی .

ایکی اوردو آراسنده ایکی فرسخ قالنجه زال اوردوسنه : « حسابسز بر
 اوردومز وار . پلانلر من یولنده . آنجا ق آرامزده اتحاد یوق . بر پادشاه ایسترم .
 کیانیان سلاله سندن کیتباد پادشاهلغه لایقدر » دیدی . کیتبادی البرز داغندن
 کیترمك ایچین رستمی بر اوردو ایله یولالادی . رستم رخشه یینوب کیتدی .
 بویوک بر تورك اوردوسی رستمك یولنی کسمشدی . رستم اوکوز
 باشلی چوماغی ایله بر چوق تورك اولدوردی . توران ییکیتلری رستمك
 اوزرینه اوشوشدولر ، فقط قاجوب داغیلدیلر . کیدوب وقعه نی افراسیابه
 آ کلاتدیلر . افراسیاب پك کدرله ندی . تورك ییکیتلر ندن قهرمان « قلون » (۱) ی
 چاغردی ؛ و : « کیت ! رستمك یولنه دور ! فقط تدبیرلی اول ! چونکه ایرانلیلر
 بر ملعون عر قدر . » دیدی . قلون بر قسم جنکجیلر وفیللر ایله ایرانلیلرک
 یولنه دوردی . رستم یولنه دوام اید یوردی . البرز داغنه یاقلاشدی . اوراده
 بر سرایه راست کلدی . کندیسنی ضیافته دعوت ایدنلره : « اکلنه مم .

(۱) قلون یا خود قلاون اولسه کر کدر . قلون اسکی تورکجه ده کلین
 جهازی دیمکدر . حالا او قرانیالیلرده بیله انسان آدی اولارق قلون آدی
 واردر . بونکونکی شیوه ایله تورکیه ده « قالین » در . مصر کوله منلر ندن
 قلاون آدی ده معلومدر .

ایرانك حدودلری دوشمانله دولمشدر» دیدی. حال بوکه قباد بوراده ایش،
 آکلادی و قبادی آلوب دوندی. دونوشده قلونك اوردوسنه راستلادی.
 قباد ایران اوردوسنی جنك صفی حالنه قویمق ایستدی. رستم: «سزدوروك!
 ساد، بن رخشمه، کرزمله یترم» دیدی. یالیکز باشنه هجوم ایتدی. بر تورکی
 آلیور، اونکله دیکرینی وورویوردی. بویله جه بینلری بورونلرندن
 چیقویوردی. سواریلری آلوب یره چالیوردی. قفالری پارچالا نیوردی.
 قلون رستمی زینجیرلرینی قیرمش، النه بر کرز آلمش، صاغریسنه برکمند
 آصمش بر دیو ظن ایتدی. یل کبی او حوب رستمه قارغی ایله ووردی.
 زرهنی کسیدی. لکن رستم النی اوزاتوب قلونك قارغیسنی طوتدی و چکوب
 الندن آلدی. سسی داغلرده كوك کورله مه سی چینلار کبی کورله یوردی
 قلونه قارغی ایله ووروب اونی اکردن قالدیردی. وقارغی یی یره صوقدی.
 قلون بر شیشه کیچیرلمش قوش کبی ایدی. رخشی اوستنه سوروب
 چیکینه تدی، بیننی پالاتوب فیشقیرتدی. تورك اوردوسی بونی کورنجه
 داغیلوب قاچدی. رستم کیقبادی زاله کوتوردی. تخته چیقاردیلر.

کیقباد زمانی

کیقباد ایران اوردوسنی حرکت ایتدیردی. بر جناحه مهرباب، دیکرینه
 کستم، مرکز قارن ایله کشواد قوماندا ایدیورلردی. رستم اوردونك
 اوکنده ایدی. رستمك آرقاسنده زال و شاه کیقباد واردی.
 ایککی اوردو قارشیلانیدی. سپهدار (قوماندان) قارن صالديرور،
 اوکنه کیلنی تپه له یوردی. بر آراق اوردونك کو بکنه قادار کیردی چوماغی،
 قیلایچی و اوزون قارغیسیله برچوق آدام تپه له دی. جسور تور کیره قورقو
 صالیدی. بر آراق شماساسه راست کادی. طولغاسنه بر قیلایج ووردی.
 شماساس در حال ییقیلوب اولدی.

رستم قارنك یاپدقارینی کورونجه باباسنك یاننه کادی. «بابا! افراسیابی،
 کوتو آدام اولان پشنكك شو اوغلونی ویرینی با کا کوستر! ناصل کینیر، بایر اغنی
 نره یه دیکر، بر مور بایراق کورویورم، اونکمیدر؟ بو کون اونی قوشاغندن

ياقالا يوب يوزىنى يردە سورويە رك ساكا كتيړه جكم» ديدى. زال ديدى كه :
 « او غلوم ! صاقين ! بوتورك جنكده جسور براژ درهادر . اوندن قاووروجى
 بر نفس چيقار . قيزدىمى فلاكت ياغديران بر بولوت اولور . بايراغى قارادر .
 زرهى ده قارادر . طولغاسى دميردندر . سن اوندن قاچين ! » رستم باباسنه :
 « سنم قورقما ، بابا ! » ديدى . ورخشي سوردى . تورك اوردوسنك ياننه
 واروب نعره آتدى .

افراسياب رستمى كوروب « بوكيمدر ؟ » ديه سوردى . « زاللك او غلودر .
 النده كى سامك كرزيدر » ديديلر . افراسياب دالغار بر كمى يى ناصل آتارسه
 اويله ميدانه آتيلدى . رستم كرزىنى قالد يروب ياقلاشدى ، فقط ياناشنجه
 كرزىنى اكرينه آصدى و افراسيابى كمرندن ياقالادى . قاواق آغاجندن
 ياپيلش اكرندن قالد يردى . قباده كو تورمك ايسته يوردى . افراسيابك كمرى
 قويدى . باشى آشاغى دوشدى . تورك سوار يلى اطرافى آلوب قورتارديلر .
 افراسياب قورتولونجه بر آته بينوب اوردوسنى براقارق چوله قاچدى . ايران
 اوردوسى توران اوردوسى اوزرينه چوللاندى .

قيليج ضربه لرى سسلرى عيوقه چيقيوردى . قيليچلر پارلادى . او قلر
 ارلرى ده لى . تهر ضربه لرندن آلتون قالقانلرك و آلتون طولغالرك آلتنده
 قفالر پارچالاندى . ير زينجيفره رنك كنده بر ياغمور ايله اورتولدى . آت
 آياقلرندن اويله بر توز قالدى كه يدنجى قات كوكل اوستنده يكى بر طبقه
 (سگزنجى قات) كوك اولدى . رستم تورك بكارينك قفالرينى كسدى ،
 كوكسلرينى ده لى ، آياقلرينى قيردى ، قوللرينى باغلادى . بو آرسلان بر
 حمله ده ۱۱۶۰ جسور قهرمان اولدوردى . توركار مغان او كندن چكاديلر .
 اوردولرى « دامغان » ه كيتدى . اورادن جيحونه دونديلر . هرشيلرينى
 غائب ايتمشلر « پریشان برحاله كيتمشلردر .

كيقباد برياننه زالى ، برياننه رستمى آلارق تخته او طوردى .
 افراسياب جيحونى كچوب باباسنك ياننه قاچدى . بوز غونلغى ، رستمك
 قهرمانلارنى سويلدى . « اوفيل كى جئه لى . او كاييك كره چاغان وورديلر .

یرٹی اولدی . وجودی دمیر کی . ا کروقتیله سام بورستم کی اولسه یدی
یر تورک باشنی قالدر امازدی . بن بر قهرمانم آما اونک اوکنده هیچ بر قوتم
یوق . بن حربی ایرانده یاپارسه ق دنیا بزه دار اولور . طوپر اغمزیتیر . همان
صلح ایتمایسک . دیدی .

په شنک «ارتنگ» (۱) ه لایق اولدیغی صورتده بر مکتوب یازدی .
کیقباده مکتوبنده: «کچمش اونیو تالم . فریدونک آراضی تقسیمی عادلانه در .
بزم اولکه مز «خرکاه» دن ماوراء النهره قادار اوزانیوردی . حدود
ماوراء النهر ایدی . ایرچ بو حدودک اوتته سنه اصلا کوز آتمادی . دنیا کیمه
قالمش ... صوکنده هر کس وجودی قادار یر آلیور .» دیدی . مکتوبی جواهر ،
تاج ؛ آلتون تخت ، کوزل کوله لر ، آلتون قوشاق ، آلتون دین کینلی عرب
آتلی ، کوموش قینلی هند قیلیجلرندن مرکب هدیه لرله کوندردی . کیقباد
تکلیفی قبول ایتدی . تورک اوردوسی حربی براقوب جیحونک یوقاریسنه
چکلدی . صلح یاپیلدی .

کیقبادده فارسده «اسطخر» ه کیتدی . کیقبادک خزینه لری فارسده
ایدی . صرکراسیاحته چیقندی . دنیای دولاشدی . بوسیاحت ۱۰ میل
سوردی . ره یک اطرافنده یوز شهر یاپدیددی . اختیارلادی . دورت اوغلو
واردی . یویوکی اولان «کی کاؤس» ه تختی ویردی . اولدی . ۱۰۰ میل
باشامشدر .

کی کاؤس زمانی

مازندران دیولر علیهنه حرب آچدی . اورایه بر اوردو ایله کیتدی .
مازندران پادشاهی دیولر ایله متفق ایدی . امدادینه بر دیو اوردوسی کلدی .
(۱) اولجه ذکر ایتدیکن کی ارتنگک افراسیاب اولدیغی بوجمله دن
آ دلا شیلیور . بوکله نک ارتونکا اوقونمسی لازمدر . شیمدی یه قادار
شهنامه نک بوکله سی ایضاح ایدله مشدر .

دیولر کو کدن طاش و مزراق یاغدی رارق عجم اور دوسنی محوایتدی لر. کیکاؤس زال ایله رستمی امدادینه چاغردی. زال ۲۰۰ یاشنده بر اختیار اولدیغندن، کندیس کیتمه یوب رستمی یوللادی. رستم بابوردریسندن زرهنی کیدی رخشه ینوب زابلستانده «نیمروز» دن چیقدی، مازندرانہ کیدی. رستمک یولده یدی مشهور وقعه سی وار:

رخشک بر آرسلان پارچالامسی، رستمک چولده صوسز قالماسی، اژدر ایله جنکی واونی اولدورمسی، جادو ایله جنکی واونی اولدورمسی، اولاد olad ی اله دوشورمسی، اوندن آق دیوک یرینی و کیکاؤسک محاصره اولدیغی یری واورایه وارمق ایچین بزگوش (۱) دنیلن محلدن کچیله جکنی او کرمسی، دیو ارژنک (۲) ایله جنکی واونی اولدورمسی، ۱۲۰۰۰۰ کیشی اولان دیو اور دوسنی یالیکز باشنه بوزمسی، کیکاؤسی قور تارمسی، آق دیو (دیو سپیدی) اولدورمسی، (یونلر برر فوق الطبیعة شیردر. ذکرندن واز کچدک رن). رستم نہایت دیولری بتیریور. مازندران اور دوسنی ده یکیور. مازندران ایرانک حکمی آلتنه رچیور. صو کرا کیکاؤس فارسه، رستم ده ملاکتنه دونویور.

کیکاؤس سیاحتہ چیقرب توران وقاف داغی ده داخل اولدیغی حالده بوتون دنیای کزدی. ینہ یوردینه دوندی.

بوسفر عربلر سوریه و مصرده عصیان ایتدی لر. کاؤس اور دوسنی دونانما ایله بربرستانہ نقل ایتدی. اوارده هاماوران پادشاهنی مغلوب ایتدی. قیزی ایله اوله ندی. هاماوران پادشاهی کاؤسی ضیافته دعوت ایدوب سرخوش ایتد کدن صو کرا اونی و ایران اور دوسنی قوماندانلرینی باغلادی.

(۱) بولکله بوزقوش کله سنه بکزه مکیره در. مازندرانده بریر ایش.

(۲) «آر» کله سنه و بونک باشدہ اولماسنه باقیلیرسه بونک ده تورک آدی اولمسی محتملدر.

جنك

— ۴ —

بو خبر يايىلنجه ايران آنارشى يه دوشدى . افراسياب بويوك بروردو ايله عجاه عربلرک اوزرينه آتيلدى . توركلر عربلرى بوزديلر . توران اوردوسى ايرانه يايىلدى . قادين ، ارکک ، چوجق اسير اولديلر . توركلر بوتون ايرانى ضبط ايتديلر . عجملره دنيا قارا کلىق اولدى . آهالىدن بويوك بر قسم زابلستانه کيدوب زالدىن يارديم ايستديلر . رستم زابلستان ، کابلستان و هندستان اوردولرني طوپلادی . قاصير غايه بکزه ين بواوردسييله يورودى ابتدا کیکاؤسى قورتارمق ايسته يوردى . هاماوران پادشاهنه بر مکتوب کوندروب تهديد ايدهرک کیکاؤسى براقماسنى يياديردى . رستم بر دونانمايله هاماورانه واردى . هاماوران بربر و مصر قراللرندن امداد ايستدى و اونلردن برر اوردو کادى . رستم هپسنى بوزدى . کیکاؤسى قورتاردى . مصر ، هاماوران و بربر ستاندىن ۱۰۰۰۰۰۰ سوراى ده آلدى . بو صورتله اوردوسى ۳۰۰۰۰۰۰ کيشيدن فضلله اولارق ايرنه دوندى . يولده چول آهالىسى عربلر کیکاؤسه « برگر گسار اوردوسى سنک تختكى آلمغه کلديكى وقت چوق اوزولدك هم ده افراسياب سنک تختكى ايسته يور (۱) بزسا کا صادق » ديديلر . کیکاؤس شيمدى افراسياپه بر مکتوب کوندردى ، « ايراندن چيق ! » ديدى . ايلچى مکتوبى تورکلرک وچينک پادشاهنه کوتوردى . افراسياب قيزدى و شو جوانى کوندردى : « ايران ايکى سيبدين بنمدر : برى تور

(۱) بوققره يه کوره (ج - ۲ ، ص - ۳۴) گر گسار لرتور کدر . کليه ده قورد اولديغندن افراسياپى توکيولردن ظن ايتمک ممکندر و لازمدر . نته کيم اولجه ده بحث ايتدک .

فریدونك اوغلودروبنم جدمدر . ايكنجىسى بن تازيان (۱) اوردولرني قىليج چالان قوللەمخو ايده رك ايراني ضبط ايتدم . قىليجىم داغلى يارار ، بولوتلردن قارتالى دوشورور » ديدى .

بونك اوزرينه كىكاؤس عرب مملكتنه ككلى . ايكي اوردو قارشىلاشدى (۲) وچار پيشديلر رستم بر حمله ده توران اوردوسنك مركزىنى بيقدى . بونى كورن افراسياب عسكرينه : « عربلرله اولان جنك كزده كى كى قهرمان اولك ! كيم رستمى اولدوررسه او كاقيزمى ويره جكم . اونى شاه ياپاجغم . ايراني اوكا تسليم ايده جكم » ديدى . بونك اوزرينه توركلرينه جنكه دونديلر . مدهش بر جنك اولدى ، فقط ايران قهرمانلرى توركلرى اويله قيرديلر كه اووا ، داغ ، دكين لاش ايله دولدى . تورانلىلر كى يارىسى اولدى . افراسياب قاچدى . « غورى » لراوردوسى اونى تعقيب ايتدى (غالبا غوريلر ايله برابر قاچمش ر . ن) . غوريدن توران شهرينه آنجاك اوردوسنك يارىسيه دوندى .

كىكاؤس ده فارسه دوندى . مرو ، نيشاپور ، بلخ وهراته برر اوردو كوندردى . بوظفردن صوكر اابليس وديولر : « ساكا كوكلرده اطاعت ايتملى » ديه كىكاؤسى اضلال ايتديلر . كىكاؤس كوكلرده حاكم اولمق ايچين تختنى دورت آچ قارتاله باغلا توب و اوكلرينه اتلر آصديروب كندى او كنده بر قدح مى آلوب اوچدى . بولوتلر كى اوستنه چيقدى . فقط قارتالر يورولوب ينه يره اينديلر . كىكاؤسى آمول جوارنده بر اورمانه ايند ير ديلر .

بونى خبر آلان رستم ، گودرز بر اوردو ايله كيدوب كىكاؤسى بولديلر وديديلر كه « سن نه بينسىز آدامسك ! كوك ضبط ايديليرمى ؟ كونشى

(۱) فردوسى دائماً عربلره تازى دير و جمع اولارق تازيان ياپار .

(۲) بو فقره يه كوره افراسياب عربستان چولنه قادار ايله رله مش

اولسه كرك .

آي كورمك يىلدىزلىرى صايماق ايچىن كوكە چىقىلىرىمى ؟ بوينە تىختىكى
باشقە سىنە قايدىر يرسىك .
كىكاۋسىك كېرى قىرىلدى . اوزون مدت سىراينە قايا نوب آللەدىن
عفو دىلە دى .

جنك

۵

بركون بردوكون اثناسنده ايرانك ىدى پهلوانى رستمە تورانه كىدوب
افراسيابك آولا غىندە آويامىغى تىكلىف ، رستم قبول ايتىدى . افراسيابك
آولاغى اولان «رود شەد» ە كىتىدىر . بورانك برطرفى داغ ، ايرماق بىريانى
« سرخس » ، اوكى چول ايدى . آوى پك چوقدى . ممنون اولدىلر . اوقله ،
دوغانلە چوق آو اولادىلر . اوراده ىدى كون قالدىلر .

افراسياب خبر آلدى . پهلوانلىرىنى طوپلايوب « رستمى وايرانك ىدى
پهلوانى ياقالارسەق ايرانى كىكاۋسە دارايدەرز . شونلرى برباصغىن ايله طوتالم »
دىدى ۳۰۰۰۰ كىشىلىك براوردو ايله كىز لىجە يولە چىقىدى . رستم خبر
آلدى . رخشە بېنوب اوكنە چىقىدى . رستمى و اومدەش كىزىنى كورن
افراسياب قورقىدى . سانكە جانى تىنى براقىدى دىردى .

ايرانك پهلوانلىرى طوس ، گودرز ، گرگىن ، گىر ، بهرام ، زنكە ، فرهاد ،
برزىن قاپلانلر كى آتلىدىلر . تورانلىلر قوماندا نلرندن چوغى اولدى .
چىن بىكىتلرى بونلر ك اوكلرندن داغىادىلر . توران پادشاھى شاشىردى .
اورمانە دالدى . رستم اونى كوردى ، رخشى سوردى . كوكرە مش آرسلان
كى باغىردى . افراسياب ويسەنك اوغلو پىرانە : « سىن توران آسلانلرى ،
آراسىندە مشهورسىك . سىن بىكلر جە حرب كوردك . سىنك وجودك فىل

اللك آرسلان پنچه سیدر . دون ! یوردی شو ایرنیلردن تمیزله! « دیدی .
پیران بر قاصیرغه کبی رستمک اورزینه آتیلدی . آرقاسندن ۱۰،۰۰۰ تورک
جنکجیسی ده آتش کبی آتیلدی . رستم النده برهند قیلیجی، باشی اوستنده
قالقان، آغزی کوپورمش، رخشی سورویوردی .

ویسه نك « پیلسم » آدنده بر اوغلو واردی . پك قهرمان ایدی . ایرانده
تورانده اوکا اش ساده رستم واردی . « بن کنجم ، اوردونك قهرمانی یم .
گیو Guiv لر ، طوسلر، پهراملر اوکده توز کیدر . « دیوب ایرانلیرك
مرکزینه آتیلدی . صاغه، صوله قیایچ، چاغان چالدی . و کوکره مش بر
آرسلان کبی گرگینه یاناشدی . بر قیلیج چالدی . گرگینك آتی ییقیلدی .
بونى کورن کستم یاقیجی صولوقلو آلوکبی قوشوب پیلسمه قارغی ایله
ووردی . قارغی قیریلدی . پیلسم کسکین قیاینجی چکوب کستمک
طولغاسنه ووردی . طولغا اوچوب دوشدی ، در حال زنکه یتیشدی . پیلسم
بوسفر زنکه نك اوزرینه قوشدی . بر قیلیج چالدی ، آتنك باشنی یره
دوشوردی . یره دوشن زنکه پیاده اولارق آوینه هجوم ایدن بر آرسلان
کبی هجوم ایتدی . بوسفر گيو امداده قوشدی . اوچی بردن پیلسمه
هجوم ایتدیلر . پیلسم قورقدی . بونلره گاه قیایچ چالدی ، گاه آغیر
چاغانی ووردی . بوسفر پیران قارداشی پیلسمک امدادینه قوشدی . گیوه
دیدى که : سزده هیچ شرف یوق . بریکیتته دورت پهلوان صالدير مشکز . «
وجنکه باشلادی . بواثاده رستم قوشوب کلدی . پیلسم در حال قاچدی .
بونى کورن افراسیاب کدرله ندی . « الکوس (۱) نرده در ؟ » دیدی .
بونى ایشیدن آلکوس یاغیز آتنی میدانده سوردی . زواره نی کوردی . رستم
ظن ایدوب اوزرینه یورودی . الکوس زواره نك قارغیسنی قیردی . قیلیجله
ووروشدیلر . قلیجلی قیریلدی . بوسفر چاغان ایله جنکله باشدیلر . الکوس

برچاغان ووردی. زوارة ضربەدن سىمىلە دى. بىرلا قىردى سويلە يە مكسىزىن
 ىرە يىقىلدى الكوس آتدن اينىدى، باشنى كسە جكدى. رستم قارداشنىك
 بو حالنى. كورونجە نعرە آتوب قوشدى. الكوس شاشىردى همان آتنە پىندى
 زوارة قورتولوب قان ايچندەما تئە پىندى رستم الكوسە «سن داها آرسلان پنچە
 سىلە چار پىشمىك. بىرنىك ايچىن قهر مانىك.» دىدى. الكوس آتنىك اكرىنە
 «توز» (۱) قوماشنىدن بر كفن اورتىشى. رستمە هجوم ايدوب كمرىنە
 بر قارغى ووردى. دلەمدى. رستم اوكا بر قارغى صاپلادى. كبرن قارغى
 ايله الكوس اكرندن آلوب هرايە قالدىردى. صر كرا ىرە آتدى. بونىك
 اوزرىنە ايرانىك ىدى پهلوانى حاضر لاندىلر. بونى كورن افراسياب اوردوسىنى
 برداها جىسار تله ندىروب شدتله هجوم ايتدىردى؛ فقط رستم وىدى پهلوان
 توران اوردوسىنى بوزدىلر. افراسياب قاچدى. رستم رخشە «كورە ىم سنى،
 افراسيابە ىتىش!» دىدى. رخشك يارادىلىشى آتشدن ايدى. اويلە قوشدى كە
 صانىكە ايكى بو كرنن قاناد چىقمىش دىردى. ىتىشىدى. رستم كنىد آتدى.
 كنىد افراسيابك وجودىنە كچمە يوب طولغاسنە طاقىلدى. طولغانىك تپە
 سنى قوپاردى. افراسياب قاچدى. ايرماغى كچوب كىتدى تورىك اوردوسىنىك
 بوتون سلا حلىرى، خزىنە لرى عجملرە قالدى.

رستم بر كون آوہ چىققدى. توران حدودىنە دوغرو يورودى. (سىمىكان)
 شىرىنە ياقىن آوى بول بر ىر بولدى برچوق آو ياپدى. آتش ياقوب بر جىلانى
 بر دالە كىچىردى. جىسلان اونىك النىدە بر قوش توى قادار آغىردى. كىباب
 ايدوب ىپىدى. اوىودى. رخش اوتلا يوردى. ىدى سىكز تورىك آتلىسى
 آولا قدن كىچىوردى. رخشك اىزىنى كوردىلر. ياقالامق ايچىن كنىد آتدىلر.
 رخش اوزرلىرىنە يوويوب كىمنى تىكە، كىمنى دىشى ايله اولدوردى؛ فقط
 صاغ قالانلر نىهايت رخشى كنىدله ياقالايوب شىرە كوتوردىلر. رستم اويانوب

(۱) تورىك شىرلرندن برى اولاجق.

رخشى بولمايىنجه پاك كدر له ندى . سمنكان شهرينه واردى . اورانك پادشاهى
ايرانلىلار ك دوستى ايدى . رستمى طانيوب حسن قبول كوستردى . رستم بو
پادشاهك قىزى ايله اوله ندى . بوقىزه كندى قولندن پازوبندىنى چيقاروب
ويردى و ديدى كه « اكر قىزدو غورور سهك بونى صاحنه ، اوغلان دو غورور سهك
قولنه طاق ! بو اوغلان اويله قهرمان اولوركه بولوتده اوچان قارتالى يره
دوشورور » . رخشى بولدىلر . رخشه يىندى . قارىسىنى اوراده براقوب
ايرانه دوندى .

بوقادىندن بر اوغلان دوغدى . آدينه سهراب قويدىلر . رستم كى فىل
كووده لى ايدى . هنوز بر آيلىق ايكن بر ياشنده كى ايدى . اون ياشنه
كلدىكى زمان او مملكتده هيچ بر مهلوان قارشىسنه چيقاما يوردى . بركون
آناسنه اصلنى صوردى . اوده سويله دى وصو كنده ديدى كه « صاقين بونى
افراسياب بيله سين . رستم دوشمانيدير . بوتون توران اونك ظلمى آلتنده
ايكله يور . »

سهراب آناسنه : « اويله ايسه بن تورك اور دوستك باشنه كچوب ايرانك
طوس ، بهرام كى قهرمانلرىنى اولدوره جكم . كيكاؤسى ، ايرانى بيتيره جكم .
رستمى ايرانه پادشاه ياپاجغم . صوكراده تورانه دونه جكم . افراسيابك تختى
ضبط ايدى جكم . سنى ايرانك قيراليچه سى ياپاجغم . ديدى .

سهراب آت بكه نه مه يوردى . هر هانكيسنك صيرتنه النى قويسه بلى
چو كويوردى . نهايت رخشدن دول آينمش برطاي بولدى . اوكا يىندى .
بويوك باباسى ده كندىسنه لازم كىلن شيلرى ويردى . بر اور دو طوپلادى .
سهرابك ايران عليهنه حاضر لاندىغنى خبر آلان افراسياب سهرابه بارمان و
هومان (۱) ي يوللادى . بوايكي آدام توران اور دوستى قهرمان قوماندانلر

(۱) بارمان بر تورك كله و آدى نسجنده ايسه ده هومان ايچين برشى

سويله مك كوچدر .

ندند لر . بونلره ۱۲۰۰۰ سچمه عسکر ده ویردی و بوا یکی پهلوانه دیدی که :
 «صاقین رستم سهرابك كندی او غلوا اولدیغنی او کره نمه سین . قارشی قارشی یه
 کلنجه او غلو ایله حرب ایدر . بو آرسلان احتمال رستمی اولدورور . او وقت
 ایرانی کیگاؤسه دار ایده رز . صو کر اسهرانی ده حقلارز . سهرابه مردیونلری
 قیل دیشندن فروزه بر تخت ، کافوردن و اینجیلی بر تاج ، ا کرلی آتلر و امثالی
 هدیه لر و برده مکتوب کوندردی .

جنگ

۶

سهراب كندی اوردوسی و بو اوردو ایله ایران اوزرینه یورودی .
 او غرادینگی یرلری یاقدی ، ییقدی .
 آق قلعه دنیلن بر قلعه واردی . ایرانلیلر ك بوتون امیددی اونده ایدی .
 قلعه نك محافظنك آدی (هجر) ایدی . (گردهم) اختیار لامشدی آماهنوز
 صاغدی . ینه قهرماندی . بونك قهرمان بر قیزی واردی . آ ته یینر ، اوق آ تاردی .
 آدی (کرد آفرید) ایدی .

سهراب قلعه نك او کینه کلدی . هجیر اوردوی کورونجه یالیز باشنه
 قارشی چیقدی . سهراب اونی یکدی و آتدن دوشوردی . ققاسنی کیسوردی .
 یالواردی . اوده جانی باغیشلادی . اسیر یدوب کوتوردی . کرد آفرید
 بو خبری آلنجه زرهنی ، رومی طولغاسنی کییدی . قلعه دن اینوب میدانه
 کیردی و باغیردی : « ایچکزدن هانکی دنه نمش قهرمان بنمله جنگ ایده بیلیر ؟ »
 دیدی . سهراب چیقدی . و روشدی لر . نهایتنده قیز قاجدی . آرقاسندن
 یتیشدی . طولغاسنی قاپدی . قیزك صاحیلری دو کولدی . سهراب بر کندا آتوب
 قیزی یاقالادی . قیز دیدی که « کیمسه کورمه سین . بر قیز ایله جنگ ایدور
 دیه سنی عیبلار لر . قلعه سنکدر . بنی براق ! » براقدی . قیز قلعه یه کیردی

قلعه دیوارینه چیقوب سهرابی کوردی . « تورکک ، چینک پادشاهی یریکه دوز ! » دیدی . سهراب قیزدی « قلعه بی ییقار ، سنی آلیرم . هانی با کاویر دیکک سوز ؟ » دیدی . قیز : « تورکک ایرانده قادین بولاماز ، فقط سن تورک دکلک . شاه تورک اوردو سنک کلدیکنی اوکره نتیجه رستمه کلیر . اوکلرنده دیکش طو تدورامازسک » دیدی .

کژدهم بر مکتوبله حالی کیکاؤسه بیلدیردی و : « تورکک باشنده اوپله بر پهلوان وارکه ایرانده ، تورانده اشی یوقدر . صانکه رستمدر ، آدی سهراب . چاره مز یوقدر . قلعه دیوارلری اوکادایانماز . بوکیجه یانکزه قاچا جغز » دیدی . قاچدیله . صباح اولونجه سهراب قلعه بی بوش بولدی . ایچری کیردی . قیزی بولامدی . حال بوککه ناشق اولمش ، اونکله اوله ناک ایسته یوردی .

کیکاؤس باقدی که ایش فنا . رستمی زابلستاندن دعوت ایتدی . عجله کلسین دیدیکی حالده رستم ایچکی ، چالغی ، کوچک ایله کونلر کچیردی . نهایت رستم بر اوردو ایله کلدی . بو اردویه زواره بی پهلوان یاپدی ، فقط کجیکدیکندن پادشاه رستمه قیزدی . وگیوه : « بورستم ده کیمدر ؟ شیمدی المده بر قبلیج اولسه قفاسنی پورتقال کی کسردم . اونی دار آغاجنه کوتور ! » دیدی . گیو کوتورمک ایسته مدیکندن بوسفر طوسه ایکسینی ده آصماسنی امرایتدی . رستم قیزدی : « سنک هرایشک بوزوقدر . سن بنم قهر مانلغم سایه سنده پادشاهسک » دیوب دیشاری فیرلادی و : « جهان کوله م ، رخس تختمدر . قیلیجم مهرم ، طولغام تاجمدر . بن حر دوغمشم . قول دکلم . شاه کیم اولویورمش . آرقاد اشلرم باکا تختی تکلیف ایتدیله . بن شاه تختی ایسته مدم . اوقهرمان تورک کلسین ، ایری اوفاق هپکزی دوغراسین . ایرانندن کیدیورم . نه یاپارسه کزیاپک ! » دیدی و کیتدی . کیکاؤسک صوکره عقلی باشنه کلدی . رستمه کوکلنی آلمق ایچین اوردو قوماندانلرینی یوللادی . بونلر رستمه یتیشوب : « کیکاؤس بینسر

بر آدامدار . قیزنجہ زیوانا دن چیقیور . سنک کوکلاکی یارالادی ؛ فقط
ایرانک نه قباحتی وار ؟ سنک خدمتکە محتاج . شیمدی ده شاهک اوفکە سی
کیچدی ، سنی ایسته یور» دیدیلر . رستم فکرندن دونمادی . بوسفر : « اویله
ایسه سن بو تورکدن قورقویورسک » دیدیلر . بونک اوزربنده دوندی .
کیکاؤس کلوب رستمک آياغنه قاپاندى . عفو دیله دی .

جنک حاضر لغی کورولوب ۱۰۰،۰۰۰ زرہلی سوارى ایله رستم یورویہ
رک چوله کیردی وکچوب آق قلعه نك اوکنه کلدی . سهرابه خبر ویردیلر .
سهراب و هومان اوردویہ باقدیلر . هومان قورقدی . سهراب : « قورقما ! دکیز
ناصل صوایله دولو ایسه بن ده بوراسنی اویله قانله دولدورورم » دیدی .
رستم برتورک کبی کینوب کیزلیجه قلعه یه کیتدی . قلمه نك ایچنده
تورکلرک دوکون سسلرینی ایشیتدی . ایچری کیردی . اوردو قوماندانلربی
کوردی . سهراب بر تختہ اوطورمشدی . بریاننده دایسی « ژنده رزم » بر
طرفنده قهرمان سوارى هومان وشانلی آرسلان بارمان اوطورمشلردی . ژنده
رزم ، رستمی وقتیه سمنگانده کورمشدی . تختک اطرافنده ده یوز قهرمان
تورک دورویوردی . ژنده رزم سالوندن چیقارکن رستمی کوردی . بویله
ایری آدام تورکلر ده اولمديغندن کیم اولدیغنی صوردی . رستم اونک ا کسه
سنه بر توقات ووردی ، ژنده اولدی . سهراب ژنده بی آراتدی . اولو
بولدیلر . سهراب : « قویون سوروسنه بر قورد کیرمشدر » دیدی . صباح
اولونجه ایران اوردوسنی ، بایراقلربی سیر ایتدی . هجیردن قوماندانلرک
یرلربی ، طاقلربی ، بایراقلربی اوکره ندی . مقصدی باباسنی کورمک ایسته
یوردی . بر دورلو کوره مدی .

سهراب رومی طولغا کییدی . زرہنی کییدی . اوق ، یای ، قارغی ، کمند
وچاغانی طاقیندی . میدانہ چیقدی . شاهک بولوندیغنی یرہ دالدى . هرکس
اوکندن قاجیشدی . « ای کیکاؤس ! ایرانده سلاحلی آدام بر اقامغه یمن ایتدم .
یم قارشیمه چقاجق ؟ » دیدی . بکلدی ، کیمسه چیقمدی . کیکاؤس رستمه

خبر يوللادی . رستم سالاخانوب رخشنه بيندى . ايله رله دى .
 سهراى فيل جئه لى بر قهرمان كورونه « ميداندى چيقالم . بريره كیده لم
 اوراده جنك ایده لم . » ديدى . سهراب : « سن قهرمان بر آدامه بکزه يورسك
 اما اختيارلامشك . سنى اولدوروم . هادی ديديكك يره كیده لم » ديدى .
 رستم : « بن بيكارجه اوردومو ايتدم . بيكارجه ديوكسدم . توران اوردولرى
 المده مو اولدى . سن توركلر له اولما ! اولرى براق ! يوقسه سنى ده اولدوروم »
 ديدى . سهراب اوکا : « سن كيمسك باكا سويله ! غالبا رستمسك » ديدى .
 رستم : « بن رستم دكلم . » ديدى .

اوکجه قيصه نيزه « جيده » لرله اوروشديلر . نيزه لر قيريلدى . هند
 قيليجلر بنى چكديلر . ووردقجه قيليجلر ك چليكار ندىن آتش فيشقير يوردى .
 قيليجلرده قيريلدى . بوسفر چاغان ايله ووروشديلر . ضربه لر دن كرز لر
 اكريلدى . آتلر صارصيليور ، ايكي پهلوانك زرهلرى پارچه پارچه دوشويوردى .
 تر ايچنده قالدیلر ، آغزلى قورويوب ديللرى چاتلادی . بربرينه برشى
 ياپامايىنجه آيريلوب دورديلر . براز دكله نديلر . بوسفر بربرينه اوق آتديلر ،
 فقط اوچلرى دمير اولان قاميش اوقلر هيچ برينه برشى ياپامايوردى . بوسفر
 ايکيسي ده قيزوب بربرينك كمرل ندىن ياقالاديلر رستم سهراى بر ندىن قالديرامدى .
 آيرلديلر . بوسفر سهراب رستمه بر چاغان ووردى . رستمك اوموزىنى ازدى .
 آغرى مدهش ايديسه ده رستم مقاومت ايتدى . سهراب اوکا : « پهلوان ضربه
 سنه پك دايانما يورسك . جنكده رخشك بر اشكه بکزه يور » ديدى . آيرلديلر .
 پك يورغون ايديلر .

بر آرزو کرا رستم توران اوردوسنه ، سهراب ايران اوردوسنه دالدى .
 سهراب چوق کيشى كسدى . اوکنه کلى ده ويريوردى . كيكاؤسك بوندن
 قورقا جغنى دوشونه ن رستم دونوب كندى اوردوسنه کلدی . سهراى هرکسى
 دوغرار كورونجه غضبله نوب شويله باغردى : « ساكا ايرانلير هجوم ايتديلر
 مى كه قورد كې دالك ؟ » . سهراب جواب ويردى : « توران اوردوسى
 جنكدن چكاشدى . كيمسه يه فنالق ياپمى . لکن ايلك سن اوکا هجوم

یتدك . رستم : « اورتالق قاراردی . صباح اولونجه تخت كيمك ، دار آغاجی كيمك اولاجغی آكلاشیلاجق . دنیا قیایجك مالیدر . کیت شیمدی . صباح بولوشالم » دیدی . دوندیلر .

رستمه سهرابك عجم اوردوسنه دالیدیغی وقت یاپدقیرینی ، ایران پهلوانلرندن برچوغنی اولدیردیکنی ، بالخاصه طوسك اوزرینه یوردویکنی ، طوسه چاغانله ووردیغنی ، طوسك قاچدیغنی آكلاتدیلر . و : « آتارلك اصولنه رعایت ایدوب بوتون اوردوی اوزرینه صالیر تمیق . باشه باش ده کیمسه اونكله ووروشه چیقامدی » دیدیلر .

صبح اولدی . رستم میدان چیقدی . سهراب ده نعره آتارق چیقدی . آتلرندن اینوب یایاجنکی یاپدیلر . آقشامه قادار اوغراشدیلر . نهایت سهراب رستمی قوشاغندن یاقالایوب قالدیردی ویره چارپیدی . رستم توزه بولاندى . سهراب آوینه پنجه طاقش آرسلان کی ایدی . رستمك قفاسنی کسمك ایچین خنچرینی چکدی . رستم دیدی که : « بزده عادت بویله دکلدر . دوشمانی بر دفعه یره ییقان اونك باشنی کسه مز . ایکی دفعه ییقارسه کسمکه حق واردر » . رستم بوحیله ایله قورتولمق ایسته یوردی . سهراب رستمی کسمه یوب براقدی وچکادی . کیتدی .

رستم کیدوب چایده ییقاندى . آلهه کندیسنه یکیدن اسکی قوتنی ویرمسنه دعا ایتدی . الله دعاسنی قبول ایتدی .

ایرته می صباح ینه میدان چیقدیلر . ینه آتلرینی باغلا یوب یایاجنك ایتدیلر . رستم سهرابی الندن ، باشندن طوتدی . بلنی بوکدی ، یره ییقدی . قیاینجی چکوب سهرابك باغیرینی یاردی . سهراب رستمه : « بو بنم قباحتمدر . نه ده یم ؟ قدر ! ... یازیق بابامی کوره مدم . بابام برکون سندن بنم اوجمی آلیر . البت برکون بری رستمه ، باباسنی آرارایکن سهرابی بری اولدوردی دیر » دیدی . بو سوزلری ایشیدن رستمك عقلی باشندن کیتدی ، باییلدی . کندینی طویلا ینجه : « رستم بنم » دیدی . سهراب : « قولمه باق ! » دیدی . زرهنی

چيقاروب باقدى . قارىسنه ويردىكى پازو بندى كوردى . باغىرا باغىرا آغلادى .
سهراب : « توركلرى چىنكه بن كىتىردم . ايران اوردوسنى اونلر ك اوزرىنه
هجوم ايتدىرمه . محو اولما سينلر . بن بابامك النده اوله جىكى بىلمىزدم .
ديدىكى ياپارسه ك بنى سودىكى ائبات ايتىش اولورسك . » ديدى . رستم
ياپدىغى ايشدن انتحاره قالقىشدى . ايرانلىلر مانع اولدىلر . كىكاؤسده ياره لى
اى ايدن بر مرهم واردى . عجله اونى ايتتى . كىكاؤس : « ويرم . سهراب
اى اولورسه رستمه ياردىجى اولورو بنى اولدوررلر . رستم باكا كىكاؤس كىم
اولويورمش دىش ، حقارت ايتىشدى . » ديدى . سهراب اولدى .

رستم كىكاؤسى تورك اوردوسنه دوقومقدن منع ايتتى . اونى كندى
قارداشيله يوللايوب جيحونك اوتة طرفنه كچىرتتى . كندىسى زاباستاته ،
كىكاؤس ده ايرانه دوندى . رستم سهرابك تابوتنى برابر كوتوردى . زال
استقباللرينه چىقدى . رستمك اوردوسنده ياس علامتى اولارق آنلر ك قویروقلىرى
كسىلمىشدى . زال ك او كنده تابوتنى ايندىر دىلر . آلتون چيويلىرىنى سو كوب
تابوتى آچدىلر . بوتون اوردو تابوتك او كنده يوزلى يره دكىنجه يه قدار
اكىلدىلر . سهرابه قبه لى بر توربه ياپىلدى .

سهرابك اولومى تورانه ياپىلدى . آناسى ايشىتىدى . صاحلىرىنى يولدى .
ماتم ايچنده كدرندن اولدى . افراسياب كدرله ندى .

سپاوتك داستانى (۱)

بركون طوس ، گيو و گودرز ، داها برقچ سوارى « دغرى » (۲)
چولنده آوه چىقدىلر . ياقىنلرده توركلر واردى . چادىرلى يرى اورتىشىدى .

(۱) سپاوش ايله چاوش كلمه سى برىرىنه بىكزه مكدە در .

(۲) بوكلمه توركجه اولسه كر كدر .

بوراده توران حدودی اوزرنده بر اورمان واردی . طوس ، گيو و آرقاداشلری
 بو اورمانه ایردیله . اوراده او ایدرکن غایت کوزل بر قادینه راست
 کلدیلر . طوس قادینه: « بوراده نه آریورسك؟ » دیدی . قادین : « بابام
 سر خوشدی . بنی اولدوره جکدی . بورایه قاچدم » دیدی . قیز ایران
 پادشاه نسلندن « گرسیوز » سلاله سندن ایمش . قیزی طوس ، گيو
 هربری کندی آلمق ایستدی . آرالرنده غوغا چیقدی . قیزی کسه
 جکاردی . نهایت شاهه کوتوروب اونك حکمنه تابم اولمغه راضی اولدیله ، قیزی
 کیککؤسه کوتوردیلر . کیککؤس کورنجه کولدی ودوداق ایصیردی ، قیزی
 کندینه الدی . بوندن براوغلو دوغدی . پادشاهه خبر ویردیله : « براوغلوك
 اولدی . او قادار کوزل که آذری پوتنه بکزه یور » دیدیلر . آدینه سیاوش قویدی .
 رستم چوچنی بویوتك ایچ-ین پادشاهدن ایستدی ، پادشاه ویردی ، رستم
 سیاوشی زابلستانه کوتوردی . بر کل باغچه سنده اوکابر سراي یاپدیله . اونی
 آو ، قهر مانلق و ضیافتلر خصوصنده کوزل تریه ایتدی ، سیاوشه ای بی ،
 کوتوبی اوکره تدی . بر آز کچنجه سیاوش ییکیت اولدی . کندیلر آرسلان
 طوتاردی . رستمه : « کیدوب بابای کوره یم » دیدی . رستم ، سیاوشی آلوب
 بویوک بر آلاي وهدیه لرله کیتدی . باباسی اوغلونی قوجاقلادی ، سودی .
 سیاوش پک زکی ایدی . کیککؤس خزینه سنی آچوب اوکا آلتون ، کوموش
 قوماش ، اینجی ، آت ، الخ ... برچوق شی ویردی . کذا « کورشان »
 اولکه سنی ویردی . بورایه شیمدی ماوراء النهر دیرلر . سیاوشك آناسی
 اولدی .

کیککؤسك قاریلرندن « سودابه » سیاوشه عاشق اولدی . برجاریه یوللا یوب
 اوداسنه دعوت ایتدی ایسه ده سیاوش قیزی آزارلادی . ایرته سی کونی
 سودابه کیککؤسه کیدوب : « سرایده کی بوتون قادینلر اوغلو که عاشق ،
 اونی حرمه همشیره لرینک یاننه یوللا ! هرکون اورایه کلمه سنی سویله ! »

دیدى . كېكاۋس سیاوشى چاغروب حرمه كېتمىنى وسودابه نك كىندىسنه
اشققتلى بر آنا كې اولديغنى سويلدى ..

باباسنك وھملى ، كولر يوزلو بر حيله كار اولديغنى بيلن سیاوش بونككه
كىندىسنى امتحان ايتىك ايتىدىككه حك ايتدى وبونك سودابه دن كلد يكنى
آكلادى . باباسنه : « باكا اوق ، ياي ، تخت ، تاج ، موبد وامثال دولته عائد
شىلر لازم . بونلر قادينلردن اوكره نيلمز » دیدى ايسه ده باباسى كېتمىنى تكرار
امرايتدى . سیاوش سودابه نك ياننه كيتدى ، پر ده جى پرده بى آچدى .
باشلىرى جواهر تاجلى بوتون قادينلر قوشدىلر . سیاوشك اوزرينه جواهر ،
التون ، مك ، عنبر صاچدىلر . پر اينجى ايشله مه لى قوماشلر له اورتولو
ايدى . مى صوفراسى قورولمش ، موسيقى چاليوردى ، خواننده لراوقويوردى .
سودابه فيروزه ايله ايشله نمش بر تخته اوضورويوردى . سیاوش كېرنجه تخته دن
اينوب سیاوشى قوجاقلادى . چوق زمان ايله جه طوتدى . صوكر ا يوزىنى
كوزىنى اوپدى . بر دورلو دويمايوردى . سیاوش قادينك عشقنى آكلادى
و صيقلوب همشيره لينك ياننه قاچدى . صوكر ا باباسنك ياننه كيتدى . نهايت
كېكاۋس حرمه كيروب سودابه يه سیاوش حقنده كى فكرىنى صورتى .
اوده : « اوفى بويوكلردن برينك قىزى ايله دكل ابى بر دول چيقمىسى ايچين
كىندى قانمزدن برى ايله اوله نديره لم » دیدى . پادشاه بوفكرى مناسب
بولوب سیاوشى چاغرتدى . « سرايدن برقىز به كن ! » دیدى ، سیاوش :
« بابام كىمى مناسب كورورسه مقبولدر . آنجاك سودابه بيامه سين . اوباشقه
فكرده در . برداها حرمه كيرم » دیدى . باباسى : « قارىكى سچمك ساكا
عائدر ، كيمسه دن قورقما ! » دیدى .

بركيجه سودابه ينه سوسله ندى . سیاوشى چاغرتدى . قىزلرى اوكنه
كتيردى ، « سچ ! » دیدى . سیاوش سودابه دن قورقويوردى . چونكه
سودابه هاماوران پادشاهنك قىزى ، باباسنك شوكىلى قارىمى ايدى . سیاوش
هاماوران وقعه سنى ، سودابه نك باباسنك ايران شاهنه « باباسنه » ياپدقلىرىنى

بیلیوردی ، سودابه : « ساکا قیزلر مدن برینی ویرهیم . جانمی ، روحمی ویرهیم .
 كوله ك اولایم . بنم بوزمه باقانی ارکله . بردها آیه باقاماز » دیدی . سیاوشك
 یاناقلرینی اوچمکه باشلادی . آرتق اوتانمای ، فضیلتی ده اونوتمشدی .
 سیاوش اوتانندی : سرتلکه رد ایتسه قادینك حیلله یاپا جغنی ، پادشاهك
 ده اونك سوزینی دیكله یه جکنی دوشوندی ، « برایکی طاتلی سوز سویله
 ییویرهیم » دیدی . سودابه یه : « سنك کبی کوزل یوقدر . قیزیکی باکا
 ویرمه ك بنم ایچین سعادتدر . سنك باکا عشقك وار . بو سری صاقلا !
 ساکا بن آنام نظریله باقیورم . » دیدی وچیتدی ، کیتدی . کیکاؤس کلدی .
 سودابه : « بنم قیزی بکندی » دیدی . شاه سویندی . سودابه . سیاوشی
 تکرار چاغردی ، « بنم عشقمی رد ایتمه ! قاچ ییلدر سنك بوز کدن قاراگون
 یاشایورم . بر کره جك بنی کبرلیجه مسعود ایت اکنجله ککک برکونی
 باکاویر ! بنم دردمه درمان اول ! اگر رد ایدرسه ك سنی بوایمیر اطور لقدن
 محروم ایده رم » دیدی .

سیاوش : « بن بابامه خیانتمی ایده جکم ؟ . . . سن شاهك قاریسی ، تختنی
 آیدینلاتان کونشیسك . باکا بویله بر جنایت تکلیف ایدیورسك » دیدی .
 وقالقدی ، کیتدی . سودابه یوزینی ییرتدی و باغیر مغه باشلادی . شاه ایشیدوب
 حرمه کیردی . سودابه آغلایارق : « سیاوش باکا عشق اعلان ایتدی . مقاومت
 ایتدم . زورلادی ، اوستم باشم ییرتیلدی . بن سندن باشقه سنی سومم . » دیدی .
 کاؤس فنا قیزدی . ایکیسنی استنطاق ایتدی . سودابه نك قباحتلی
 اولدیغنی آکلادی . سرایده سحر باز ، جادی برقادین واردی . کبه ایدی .
 بوسفر سودابه قادینی الده ایتدی علاج ایچیرته رك چو جقلرینی دوشورتدی ،
 چو جقلری آلوب یاتدی . باغیر مغه باشلادی . اولو چو جقلری بر آلتون طاباغه
 قوییدی جابه لر بونی کوردیلر . اونلرده باغرشدیلر . کورولتودن اویانان
 کیکاؤس کلدی . حالی کوردی . سودابه : « اینا نمکدی . کوردکمی ؟ »
 دیوب آغلادی . شبهه یه دوشن کیکاؤس هر طرفدن منجملر چاغرتدی . بونلر

یدی کون چالیشدیله . حقیقتی اولدیغی کبی بولوب شاهه سویلدیلر . شاه
سحر باز قادینی بولدوروب صوردی . قادین انکار ایتدی . دورلو ایشکنجه
ایتدیلر ، « سنی دیری دیری کومه جکز ، دستره ایله ایکی یه پیچه جکز » دیدیلر .
« خایر بویله شی یوقدر » دیدی . بو سفر سودابه : « منجملر سیاوشدن
قورقدلرندن حقیقتی سویله یه مه یورل » دیدی . کاؤس بو سفر حدودلردن
بوتون موبدلری چاغردی . موبدلر ایکسینی ده آتسه آنغی ، معصوم اولانک
یانمایاجغنی سویلدیلر . کاؤس سیاوش ایله سودابه یه : « هانکیکز آتسه آتیلا
بیلجک ؟ » دیدی . سیاوش : « بن ! » دیدی . شاه اودونلریغدیروب بویوک
ایکی آتش یاقدیردی . داغ یانارکی یانیورلردی . سیاوش آقیر کیوب قارا بر
آته ییندی . آتسه دالوب اوبر طرفندن صاغ سالم چیقدی . بونک اوزرینه شاه
سودابه بی دار آغاچنه یوللادی . سیاوش دوشوندی ، « برآز صوکرآ بابام
پیشمان اولور . بونک آجیسنی بندن آیر » دیوب باباسنه : « سودابه بی عفو
ایت ! » دیدی . اوده ذاتا بر وسیله آرایوردی . عفو ایتدی . ینه سرایه اسکی
یرینه قویدی .

زمان کچدی . کاؤس سودابه یه داها زیاده باغلانیدی . عشقی آرتدقجه
آرتدی . بوزدن استفاده ایدن سودابه ینه پادشاهی سیاوش علیه دوردی .

جنگ

۷

کیکاؤس بویله عشق ایله مشغول ایکر افراسیاب ۱۰۰،۰۰۰ تورک سوارسی
ایله ایله رهلیدی . بو خبر کیکاؤسه کلدی . کیکاؤس ذوقی براقوب حربه کیتماک
ایسته مدی ایسه ده رجالنه : « افراسیاب ایله بوی اولچه جک قهرمان بزده
یوق . بالذات بن کیدهیم » دیدی . اوغلو سیاوش کندیسینی قوماندان یاپوب

كوندر مېنى وپادشاهك راحت ايتمېنى رجا ايتدى . بونك اوزرينه سياوشى
براوردو ايله افراسيابه قارشى كوندردى . رستمى ده سياوشك ياننه ويردى .
گاۋس پارس (فارس) ، كوج و بلوج مملكتلرنى ، كىلان و دشت سروج قېرما
نارندى ۱۲۶۰۰۰ سوارى سېچدى ۱۲۶۰۰۰ دە ھېچر و پېلوان اولادلىرى
پيادە سېچدى . گاوھ نك بايراغنى تاشيماق ايچىن دە بش موبد آيىردى . بونلرى
سياوشه ويردى . سياوش ورستم زابلستانه كىتدىلر . زابلستانده توركو وميله
اككە نىككە اولان دستانك ياننە برآي قالدىلر . زابلستان ، كابليستان و ھند
قوتلىرىنى دە آلوب اورادىن حرەكت ايتدىلر .

ھرات (۱) اوزرينه يورودىلر . اورادىن طالقان و مرورد اوزرينه ، اورادىن
بلخە واردىلر .

تورك اوردوسى دە يورودى . بو اوردونك گرسىوز قوماندانى اولوب
بارمان پيشدارى ، سپھرم دمدارى اداره ايدىورلدى . ايران اوردوسىنى
خبر آلدىلر . افراسيابە خبر قوشدوردىلر ، « امداد ايله قوش ! » ديدىلر .
حال بو كە سياوش درحال بلخە يتىشدى . گرسىوز اداره سىندەكى توركلر
امداد قوتى آلمىسىزىن جنكە كىرمكە مجبور اولدىلر . بلخ قاپىسى او كىندە اوچ
كون اوچ بويوك جنك ياپىلدى . دوردنجى كونى سياوش بلخ قلعه سنى
آلدى . تورك اوردوسى قاچدى . ايران اوردوسى جيحونه قادار ياپىلدى .
سپھرم (ترمذ) قاچدى . افراسياب سغد (صوغد) دە ايدى . بو حربە
بر توركە قارشى ۵۰ عجم واردى . يورولان ايرانلى صفدىن چكىلىور ، اويويوب
دىكە نيور ، يەنە جنكە كلىوردى .

سياوش ظفرىنى باباسنە يازدى . جيحونى كچمك ايچىن امر ايتدى .
كىكۋس جوابندە : « كچمە ! چونكە بو تورك پك حيله كار وكوتو
انساندر . صوبى (عرقى) وتنى بوزوقدر ، فقط قوتلىدر . او كىندى

(۱) دىك خوراسان اووقت تورك ايدى وياتوركلرك الەدە ايدى .

ایرماغی کچوب کلیر « دیدی .

شانلی افراسیاب بر رۇبا کوردی : اوواییلانه ، كوك قارتال ایله دولو . هواده توز وار . شدتلی بر روزکار افراسیابك یایراغنی ده ویردی . هر طرفده قان دره لری حاصل اولدی . بودره لر افراسیابك چادرینی ده ییقدی . تورك بویوکلر ندن چوغنك ققاسی یره آتیمش ایدی . بر ایران اوردوسی کلوب قارا البسه لی ۱۰۰،۰۰۰ ایرانلی افراسیابك تختنه هجوم ایتدیار . بونلردن بری افراسیابی کیکاؤسه کوتوردی . زینجیرله اوکنده دورورکن کیکاؤس اونی قیلیججه کسمک ایستدی .

موبدلر ، منجملر و « بخردان » لره رۇیایی تعبیر ایتدیردی . بونلره : « رۇیایی کیزلی طوتماز لرسه قفالرینی کسه جکنی سویلیدی . اونلرده حقیقتی سویله مک ایچین پادشاهك کندیلرینه فنا برشی یامایاجغنه دائر سوزویرمسنی سویلیدیلر . ویردی . سویلیدیلر و دیدیلر که : « سیاوش تورکلری بردانه قالماینجه به قادار قیراجق . توران بر چول حالنه کیره جک . فقط هوکنده افراسیابك النده اوله جک . » .

افراسیاب رجالی ایله بویوكل بر جلسه یاپدی و دیدی :

« بوتون عمرم حرب ایچنده کچدی . پك چوق ایران ییکیتلری المده اولدی . نیجه شهرلر خسته خانه ، نیجه کستان دیکنلک اولدی . جنکدن یورولشمدر . دنیانك اوچده ایکیسی آیاغم آلتنده در . تورانده ، ایرانده حکم سورویورم . آرتق صلاح ایده لم . مناسب کورورسه کز رستمه برایلچی وهدیه لر کونده ره یم . » .

هرکس : « سز پادشاهمکز . بزر کوله کزز . سز نه دیرسه کز اوپله

اولسون » دیدیلر .

ایلچی وهدیه لر کونده رلدی . رستم و سیاوش شبیه له ندیلر . بوسبیلله « افراسیاب عائله سندن ۱۰۰ رهینه کوندر رسه صلاح یاپارز » دیدیلر . افراسیاب ضروری ورستمک کوندر دیکی ایسته موجبه ۱۰۰ رهینه بی ده کوندردی .

كندىسى دە سیاوشك طایى اوزرىنه بخارا، صوغد، سمرقند، چاچ وسىنجابى
تخلیه ایدوب اوردوسیله « گنگ » چكلى .

بوخبرلى کوتورن رستمه كىكاؤس فنا قىزدى ، « سیاوش كنجدر ،
فقط سن دنیایى كورمش بر آدامسك . صوبى بوزوق بر توركك التونلرى
منزى شاشیرتدى . بنم افراسیابن نه لر چكدىكى بیامه یورمیسك ؟ اویچدر .
شمى سیاوشه امرم بودر : هدیه لری یاق ! اسیرلری باكا كوندرا قمارلینی
كسه یم . همان افراسیاب اوزرىنه یورو ، بوصلحى سیاوشك قفاسنه صوقان
سندسك . آرتق سن بنم دوستم دكلسك . بنم ایچین جنكه كیتمه ! یریكه
طوسی یوللا یاجغم . اكر سیاوش باكا اطاعت ایتمزسه طوس اونى ده باكا
یوللا یاجق » دیدى . رستم قیزوب اوردوسیله سیستانه چكلى . كىكاؤس
قوماندان اولارق طوسی سیاوشك یاننه یوللادى . اوغلونه بر مکتوب ده
كوندر دى . اونده :

« سن افراسیابه آلدانك . اوبنى بىك دفعه آلداندى . اوراده كوزل اسیر
جاریه لرله اكلندك . رستم خزینه لره دویماز . بنم نخته كچمك املك سنى
جنككن چویردى . اسیرلری زینجیرله یوب اشكاره بىندیره رك باكا یوللا !
طوس ایشلری دوزدلهته جك . قوماندانلغى اوکا ویر ! سن بورایه كل ! چونكه
من شان ، جنك ایچین یارادیلمش بر آدام دكلسك . » دیدى .

مکتوبى آلان سیاوش فنا اولدى . كندى كندینه : اسیرلری كونده
دیرسه م بو معصوملری كسر . رستم بابامه قیزارق انى یاپما مشدر . معاهده
نى ، یمینى ناصل بوزارم ؟ شیمدى بن ده بابامك یاننه كیتمه م سودابه بندن
انتقام آلیر » دیدى . زنگه ایله اسیرلری وهدیه لرینی افراسیابه كرى كوندردى .

واوگا بوتون ماجرایى آكلاتدیردى . صلحك بوزولماسنك كندى قباحتى
اولدیغنى ، كندیسنه قاچمق ایچین طوپرا غندن كچمكه مساعده ایتمى سويله
تدى .

زنگه افراسيابك پايتهختنه كلنجه « طورك » (۱) آذنده برى اوكنه چيقدى . بوذات بويوك رجالدن جنكاور برى ايدى . زنگه بي افراسيابه كوتوردى . زنگه ، سياوشك مکتوبنى ویردى . افراسياب كدرله ندى ، سياوشه آجيدى . قوماندانى پیرانى چاغردى . ایشى اوکا آكلاتدى . پیران « سياوش پك دكرلى بر آدامدر . اشسز بر قهرمان و عقللیدر . او عرقنك : وستنده در . يوز اسیری قورتارمق ایچین باباسیله دارلمش ، تاج و تختدن واز كچمشد . بوسبيله اولكه كدن كچمك ایسته یور . اونى يانكه قبول ایدوب صاقلاماليسك . سرايكدده مسافرايدوب قیزلر كدن برینی ویرميسك » دیدى . افراسياب قبول ایدوب سياوشه جواب کوندردى و : « سنى اوغلوم كبى يانمه قبول ایده رم » دیدى . مکتوب كلنجه سياوش سوينوب ۶۰۰ سواری ایله برچوق آلتون ، مجوهرات و كوله لر آلوب كيجه اولونجه يوله دوشدى . جاجه قادار بوتون شهر لر سياوشك شرفنه دونانمشدی . هریرده خاليلر سريليور ، سياوشه ييمكار چيقار يليوردى . بو حال « قفجاق » ه ، « تاشى » به قادار دوام ايتدی .

طوس كلوب بوخبرى آلنجه ايران اوردوسنى كرى به ، كيكائوك ياننه

كوتوردى . .

تورك اوردوسى قوماندانى پیران سياوشى قارشىلايوب سوسلور آلاى ایله كوتورمشدی . « قاچار باشى » ده آتدن اينديلر . سياوش دوشونجه ايچنده ايدى . پیران اختیاردى . سياوشى اولادكبی سودى . اوکاتسلى ویردى . او كندیسنی هرتهلكه دن قوروياجغنى وعدايتدی . پیران زنكین ايدى . ۱۰۰۰ ۰۰۰ كيشيلك اوردوسى واردى . ساده كندی اوروغندن ۱۲۰۰۰۰ سواری محافظى وارايدى . تورك پادشاه سلاله سندن ايدى . افراسياب سوزینی ديكاه ردی . سياوش تسلى بولدى .

(۱) تورك اولسه كرك . ط ایله يازماسنه باقیایر سه تلفظى بوكونكى كبی

اینجه دكلدر .

نهایت افراسیابك كوزل پایتختی اولان « گنگ » ه کلدیلر . افراسیاب
 بر سرانی سوسله قدی . آياغی اوکوز باشی اولان بر آلتون تخت قویلدوردی .
 سیاوشی اورایه مسافر ایتدی . افراسیاب ییمکی سیاوشله برابر ییدی .
 یمکدن صوکره حاضرلانش اولان ضیافت صالوننه کچدیلر . خواننده لر ،
 چالغیچلر واردی . رجال دعوتلی ایدی . آقشامه قادار می ایچدیلر .
 ایرته سی کونی افراسیاب اوغلو « شیده » ودیگر بویوکلمره سیاوشه
 هدیه لر کوتورمه لرینی امرایتدی . مجوهرات ، قوماش ، کوله ، عرب آتلی
 کوتوردیلر .

بر هفته صوکره تورکملرک پادشاهی سیاوشه : « طوپ وچوناق آلوب
 اوینایالم واکله نه لم . ایشتم که مملکتکزده سنکله کیمسه اوینایامازمش » .
 دیدی . صباح ایرکن میدان کیتدیلر . افراسیاب : « بن بر طرف اولایم ،
 سن بر طرف اول . آرقاداشلرکی سیج ! » دیدی . سیاوش : « بن ساکا طوپ
 آتام . بن سنک طاقمن اولایم » . دیدیسه ده افراسیاب اصرار ایتدی .
 افراسیاب گلباد ، گرسیوز ، جهن ، پولاد ، پیران ، هومان ونستیته
 کندی طاقنه آلدی . هربری بر ییکیتدر . روئین ، شیده ، اندریمان ،
 ارجاسب کبی سواری ، ییکیت وارسلانلری سیاوشک طاقنه کوندردی .
 سیاوش : « پادشاه امرایدسه بن ایرانلی اوبو مجیلر آلایم » دیدی . پادشاه
 راضی اولدی . بدی ایرانلی سچدی .

داوولار چالیندی ، او یون باشلادی . توزلر قالقدی . پادشاه هوایه بر
 طوپ آتدی . چوق یوکسکه آتدی . عادت بویله در . سیاوش آتنی سوردی .
 یره دوشرکن او یله بر ووردی که طوپ کیدوب غیب اولدی . بوسفر سیاوش
 هرایه الیه وحیزلی اولمایارق بر طوپ آتدی . همان چوماقله شدتله ووردی .
 طوپ ، دنیردی که ، آیه قادار کیتدی . غیب اولدی . هرکس حیران اولدی .
 افراسیاب میدانک بر کنارینه تخت قوردوروب سیاوشی یاننه آلارق اوطوردی .
 ایکی طاقم او یونه قویولدی . صوکنده تورکر قیزوب هر حالده طوپی آلمق

ایستدیلر . سیاوش ایرانلیلره قیزوب پهلوی دیلنده : « نه یاپبور سیکز ؟
 اویونمی ، جنگمی ؟ حالکزی دوشونک ! طویپی بر دفعه تورکلره براقیورک »
 دیدی . اووقت ایرانلی سواریلر ایشی کوته ندیلر آرتق آتلرینی ترله تمایلر .
 تورکلر بر طوپ آتوب آلو کی صالدیر دیلر .

افراسیاب سیاوشه : « سنک کی اوق آتان ، کوکسی قوتلی اولان یوقمش »
 دیدی . سیاوش هیچ کیمسه نک قورامادیغی بر یایی قوردی . هرکس حیران
 اولدی . آت اوستنده بر یایله نشانه براوق آتدی . نشانی اورتا سندن دلدی .
 برکوزده آوه کیتدیلر . دوغانلر ، صونغورلر آلدیلر . سیاوش بر جیلانک
 آرقاسندن آت صالدی ، یتیشوب بر قیلیج ووردی . جیلانی اورتا سندن ایکی
 مساوی قسمه آیردی . هرکس شاشدی ؛ فقط تورانلیلر قیصقانونوب « ایران
 بزه فلاکت یوللادی . بویوکلرمزک شرفی کیتدی . سیاوشک حقندن کللی بز »
 دیدیلر .

افراسیاب سیاوشی پک سومشدی . هرکون اونکله ایدی . سرینی ده
 آرتق سیاوشه سویله یوردی . برییل صوگرا پیران سیاوشه : « سن برکون
 ایرانه پادشاه اولاجقسک . عائله ک یوق سا کا طرفدار لازم . اوله ن ! »
 دیدی . نهایت پیرانک قیزینی سیاوشه نکاحلادیلر . بوقیزک آدی « جریره »
 آنا سنککی « گلشهر » در . سیاوش قیزی کورونجه کولدی وسویندی (۱) .
 بویله زمانلر کچدی . سیاوشه افراسیابک اعتباری دائما آرتقمده ایدی .
 برکون پیران سیاوشه دیدی که : « پادشاهمز بویوکدر . سنی چوق
 سویور . هر نه قادار بنم قیزمک قوجاسی ایسه ک ده پادشاهک بویوک قیزی
 « فرنگیس » دنیاده آشمز بر کوزلدر . کشمیرده ، کابلده اوکا آش یوقدر .
 چوق عقلیدر . پادشاه اونی ساکا ویرر . اذن ویررسه ک ایسته یه یم .

(۱) بو تعبیر شهنامه دده اوغوزنامه ده تی کی عیناوار . وهرایکیمند
 ده بر چوق دفعه تکرر ایدر . پک دفته شایان بر نقطه در .

بوصورتله اعتبارك ، قوتك قات آرتار » دیدی . سیاوش ده : « پاك ابي »
دیدي . پيران كيدوب افراسيابدن قیزی سیاوشه ایستدی . پادشاه راضی
اولدی . پیران اوینه کیدوب غایت عقللی اولان قاریسی ایله خزینه لرینی آچدی .
بيك طوپ چین قوماشی ، زمرد ایله ایشله نمش اشیا ، خام عود دولو فروزه
کاسه لر ، مسك کیسه لر ، ایکی مرصع تاج ، ایکی بیله زیك ، ایکی
مینالی آلتون زنجیر ، آلتمش دیوه یوکی خالی ، اوتوز دیوه یوکی کوموش
و آلتون طاباق ، اون فارس بارداغی ، بر آلتون تخت ، اوچ چیفت زمرد
ایشله مه لی قوندورا ، یوز طاباق صافران ، الارنده آلتون قوپالر طوتان
۲۰۰ کوله ، ۳۰۰ آلتون تاجلی کوله جاریه حاضر لادیلر . پیرانك قاریسی وعائله
نك قادینلری آلتون تخت وائلره بېندیلر . پیرانك قاریسی آهالی یه ۱۰،۰۰۰
آلتون صایدی . یویله جه فرنگیسك یانته کلدیلر . افراسیاب و پیران
کلوب دینلری وعادتلری موجبجه نکاحی پایدیلر . شاهد لر طوتدیلر .
دوکون یاپیلدی . افراسیاب سه سیاوشه برولايت ، عرب آتاری ، سورولر ،
زرهار ، طولغار ، چاغانلر وکمندار ویردی . دوکونده خلقه ییمك چکلدی .
هر کس کوتوره بیلدیکی قادار شیئی ده آلوب کوتوردی (۱) . دوکون یدی
کون ، یدی کیجه سوردی . افراسیاب بو وسیله ایله زندانلرک قاپیلرینی
آچوب اسیر و محکوملری سربست براقدی . (۲) بریلل صوکر ا پایتختدن
چین دکنینه قادار اولان ولایتلری ده سیاوشه وبردی . سیاوش بو ولایتلری
کزمکه چیقدی . ختنه قادار کیتدی . پیران ختنلی ایدی . بوراده برای
قالدیلر . ایچدیلر ، چالغی دیکلیدیلر . کاه ده آو یایدیلر . سیاوش ، نهایت
کندیسنه ویریلن یوردینه کلدی . بورانك بر طرفی دکنر ، بر طرفی داغ ایدی .

- (۱) فردوسی بو عادت شیمدی یه قادار ایرانده ذکر ایتمه مشدر . ساده
تورانده ذکر ایدیور که سوزی تورک شوله نلرینه او یقمده و دوغرودر . نته
کیم بو عادت عثمانلی سه لاله سننده بیله واردی .
(۲) بوده تورک عادتلرندن اولوب حالاصوک زمانه قادار تورکیه ده واردی .

پك كوزل بر يرايدى . سياوش : « قرار گاهى بورده ياپاجغم . كوزل بر شهر بنا ايده جكم » ديدى . اورايه « گنگ » قلعه سنى بنا ايتدى . بوقلعه بويوك اولوب سرايلر باغچه لر ، كلر ايله سوسلودر . داغلر نده آوى بولدر . يازى صيچاق ، قيشى صوغوق دكلدر . بوراده خسته لق يوقدر . صولرى طاتلى وبراقدر . جنت كې بر يردر . قلعه ديوارلرى چوق قاليندى ، مانجىنيق كارايتمزدى . شهر ده بر ميدان ده ياپدى ، بورايه يرله شدى . پيران ده ياننده قالدى .

بركون سياوش پيرانه : « بو شهرى بوشنه امك ايدوب ياپديرديغنى ، صوكنده افراسيابك الله كچه جكنى ، كنديسنك اوله جكنى ، ايران ، وتورانك قاريشا جغنى ، تورانك ييقيلو ب چوله دونه جكنى » سويله يوب درد ياندى . پيران پك كدرله ندى . افراسيابك كنديسنه عيني شيلرى سويله مش اولديغنى خاطر لادى .

افراسياب بر مكتوب كونده روب پيرانه : « چين دكيزينه ، هند حدود لرينه ، سند دكيزينه قادار وار ! وير كىلرى طوپلا ! خزر (خازار) لك مملكتنه قادار ده كيت ! » ديدى . پيران بر اوردو ايله كيتدى (۱) . افراسياب بر مكتوب كونده روب سياوشه : « سن كيتديكلكدن برى بنم كيفم قاچدى . سن قرار گاهكى تورانده ياپ ! كل ! » ديدى . سياوش ۱۰۰۰۰۰ تورانلى و ايرانلى سوارى ايله يوله چيقدى ، « بهار » ه كلدى . اورده بر قلعه وشهر ياپديردى . شهرى سرايلر و باغچه لرله سوسله دى . سرايك ديوارلرينه ، بر طرفه كيكاؤس ايله رستم وامثالى ايران پهلوانلرينك بر طرفه افراسياب ايله پيران وامثالى توران قهرمانلرينك رسملرني ياپديردى . شهر ك آدينه « سياوخش گرد » آدينى ويردى (۲) .

(۱) ديمك بورالى توركلره عائد ايدى .

(۲) شهنامه ده سياوش اكثرياً سياوخش يازلمشدر .

پیران ویر کیلری طوپلادقدن و سیاوشگردی کزوب کوردکدن صو کرا
 وطنی اولان ختنه دوندی . آورده بر مدت قالد قدن صو کرا افراسیابک یاننه
 کلدی .

بر مدت صو کرا افراسیاب ایچنده کی سری گر سیوزه آچدی : « سیاوش
 گرده کیت ! بو آدام تهلر یاپمشدر کور ! او آرتق ایراندن واز کچمش ،
 تورانه کوکل باغلامشدر . چوق هدیه لر کوتور ! ساکا ایی معامله ایدرسه
 آورده او طور ! » دیدی .

سیاوشک پیرانک قیزندن بر اوغلو اولدی . آدینه « فرود » قویدیلر .
 گر سیوز سیاوشی چکه مه مکه و قیزمغه باشلادی . لکن ضمیرینی صاقلایوردی .
 میدانده تورک و ایرانی طوپ اویندیلر . ایرانلیلر طویسی تورکاردن آلدیلر .
 سیاوش بوکا کینله ندی . سیاوش بویوک هنرلر کوستردی . صو کرا گر سیوز
 سیاوشه : « سن چوق قهر مانسک . بئم کبی ده ار تورکارده یوقدر . سنکله
 اوردونک اوکنده آت اوستنده بر برمزک قوشاغندن طوتارق کوله ش ایده لم
 بن سنی اکردن آلیر بره آتارسه م سندن قهر مانم . سن بنی اتارسه ک
 برداها جنک میداننه چیقام . » دیدی . « سیاوش : « سن پادشاهک قاردا
 شیمک . آرامزده دوشمانلق اولور . ییکیتلرکدن بر تورک ایله کوله شهیم »
 دیدی . « دمور » (۱) آدنده بر تورک واردی . تورانده اونک قادار قهر
 مان یوقدی . ینه تورکاردن « گروی زره » ایکیسی بردن سیاوشه قارشى
 چیقیدیلر . گروی زره کلوب سیاوشی کمرندن طوتدی ، بردو کوم یاپاجقمش
 کبی بوکدی . سیاوش اونی کمرندن طوتوب اکردن آلدی ، یره چالدى . صو کرا
 دمورک اوستنه یورودی ؛ اونی ده قولندن یاقالایوب آتدن آلدی . برطاووق
 کوتورر کبی گر سیوزه کوتوردی .

(۱) بوکون بزده « دمیر » ، اسکی تورکیجه ده « تیمور » اولان بوکلمه
 اسکی عثمانلیجه ده کی کبی شهرنامه ده « دمور » شکنده در .

بر مدت سوکرا گرسیوز افراسیابك ياننه دوندى . پك قیزمىشدى .
 افراسیابی سیاوش علیه‌ننده دولدوردی . « سیاوش اسکی سیاوش دکلدر .
 کیكاؤمىدن ، رومىدن ، چینىدن مکتوبلر آلدی . تورك ، عجم بربرینه
 قارشى صو و آتشد . سن بوشنه ایرانله صلح ایسته یورسك » دیدی .
 افراسیاب سیاوشی ایرانه کوندرمك ایستدی . گرسیوز : « نه وقت سنك
 عائله كه بر اجنبی کیردیه مری اوکره ندی ، اوینی ییقدی (۱) . بودوغرو
 دکل » دیدی . افراسیاب گرسیوزی کوندروب سیاوشی یاننه دعوت ایستدی .
 سیاوش قبول ایستدی ، فقط گرسیوز كندی کندينه : « بو پادشاهك ياننه
 کیدرسه پادشاهك شبهه لینی کیده ریر . پلانم آلت اوست اولور . واز
 کچیرته یم » دیدی و آغلادی . سیاوش : « دردك نه ؟ پادشاهك توجهندن
 دوشدكسه سنك ایچین اونكله جنك بيله ایده رم » دیدی . گرسیوز :
 « توران پادشاهی کوتو برآدامدر . آنا، بابابر قارداشنى بيله اليله اولدورمشدر .
 نیجه بویوکلری ده اولدوردی . سنك ایچین ده قورقویورم . ساكا کینی
 واردر » دیدی . بونلره رغماً سیاوش افراسیابك ياننه کیتمکده اصرار ایستدی
 ایسه ده گرسیوز واز کچیرتوب قاقمق ایچین اوردوسنى حاضر لاتدی ،
 ایرانه ، چینه مکتوبلر یازدیردی ، کذا فرنگیس چوق خسته اولد یغىندن
 کله ميه جكنه دائرده افراسیابه بر مکتوب یازدیردی . کویا افراسیابك کینى
 کیدرمك ایچین کنديسى ده افراسیابك ياننه کیتدی . افراسیابه سیاوشك
 کندينه رعایت ایتمدیکنی ، ایرانله وچینه مخابره ده ده اولدیغنى ، اورالردن
 کندينه بر اوردو کله جكنی وعجله کیدوب سیاوشك ايشنك بیتیرلمسى زومنى
 وصویلدى .

(۱) تورك مرایلرینه و توركك ایچنه کیرن اجنبیلرک توركلرک بر
 دوزویه انقراضلری سببی اولدیغنى بوردده ده کوروپورز . بومهم نقطه بی
 « تورك تاریخى » مذك بر چوق یرلرنده یازوب اهمیتنى اوکرتمك ایسته مشدم .

افراسیاب همان کوسلری چالیدردی ، کوله ربرجنت اولان « گنگ » (۱) دن حرکت ایتدی . بو طرفده سیاوش بر قورقونج رۇیا کوردی . رۇیای قاریسنه سویلدی . صبا حلاین ده افراسیابك بر اوردو ایله یاقلاشمقده اولدیغی خبری کلدی ، قاریسی : « بزه باقما ! قاچ ، باشیکی قورتار ! » دیدی . سیاوش اوکا : « بنم صوکم کلمشدر . سن کبه سك . دوغاجق چوجغك آدینی کیخسرو قوی . اودنیایه پادشاه اولاجقدر . ایراندن کلوب کیزلیجه سنی وکیخسروی کوتوره جگر . کیخسرو ایرانه پادشاه اولاجق . ایران اوردوسی ورستم تورانه کیروب بنم انتقاممی آلاجق . » دیدی . آتارینی صالیویردی . سرانی ، بوتون خزینه لرینی ، باغچه سنی یاقدی . بر قاچ ایرانلی ایله آتلره بیدوب ایرانه دوغره یوله چیقدی ، فقط اوکندده افراسیاب اوردوسنی بولدی . دوردی . ایرانلیلر حرب ایتمك ایستدیلر ، مانع اولدی . افراسیابك اوکندده واردی . معصوم اولدیغی پادشاهه سویلدی . سوزی دیگه نمدی . ایرانلیلری هیچ مقاومتسز قیردیلر ، صوکنده سیاوشی ده یارالی اولارق یره دوشوردیلر . اللرینی آرقا سنه باغلادیلر . آیاغندن سوروکلایه رك کوتوردیلر ، افراسیاب قفاسنك کسلیمه سنی امرایتدی . پیرانك قارداشی پیلسم اوکنی آلمق ایستدی ایسه ده گرسیوز پادشاهی قانیدردی . صاچارندن طوتوب سوروکلایه رك کوتوردیلر : قویون کبی بویننی بوکوب باشنی کسدیلر ، قاننی بر آلتون قابه آقیتدیلر . بوقانی کوتوروب چوراق بریره دوکدیلر . در حال اوراده بر آغاچ چیقدی . فرنگیس باغریور ، باباسنه لعنت ایدیوردی . بونی ایلهیدن پادشاه : « شوقیزی ده صاچندن سورویه رك کوتوروب کسمینلر ، قارنده چوجغی واردر . سیاوشك نسلی قالماسین » دیدی .

پیلسم ، لپاك « فرشید ورد » ك یانته کیدوب : « پیرانك یانته قاچالم . جهنم افراسیابك تختندن اییدر . قیزی قورتارالم » دیدی . اوچی پیرانك یانته واردیلر . وقعه بی آکلاتدیلر « ، چابوق فرنگیسی قورتارا ! » دیدیلر .

« ۱ » بوکلمه پی موهل لاتین حرفلریله Gang یازیور . بلکه « قنق » در .

پیران آغلادی . همان آتہ بینوب قوشدی . کلوب فرنگیسی قورتاردی .
 و آلوب ختنہ کیتدی سراینہ کوتوردی . اورداہ کیخسرو دوغدی . پیرانک
 رجاسی اورزینہ افراسیاب چوجغی اولدور تمدی ؛ فقط نسلنی وھیچ برشی
 اوکرہ نمہ مسی ایچین « قلا » داغندہ چوبانلرہ ویرمسنی امرایتدی . پیران
 چوجغی چوبانلرہ ویروب ایی باقمالرینی سویلیدی . اونلرہ اطاعت اشارتی
 اولارق پارماقارینی کوز لرینہ وباشلرینہ کوتوردیلر (۱) .

کیخسرو داغده یدی یاشنہ کلنجہ بر دکنکدن یای ، باغیر صاقلردن
 کریش ، تویسنزوواجی دمیرسنز براوق ده یاپیدی . بونکاه آو یاپاردی . اون
 یاشنده آرسلان آوی ایدردی . پیران آرتق چوجغی سراینہ کوتوروب اوراده
 شہزاده کبی بویوتدی . بر آرالق افراسیاب شہبہ لہ نوب پیرانہ خیر کوندردی ،
 کیخسروی صورتی وباشنک کیسلہ مسی لزومنی بیلیدردی . اوده : « بوچوجق
 احمددر . الندن نہ اییلک ، نہ کوتولک کلمز » دیدی . آبدال کبی اولماسنی
 تنبیہ ایدہ رک چوجغی افراسیابہ کوتوردی . افراسیاب اوکا سوآلر صورتی .
 چوجق آبدالجہ جوابلر ویردی . افراسیاب کیفلہ نوب « بودلیدر . بوندن
 ضرر کلمز » دیدی . پیران چوجغی آلوب آنا سیلہ برابر سیاوشک یاپدیرمش
 او لدیغی شہرہ یو للادی . اوکا آدن ، جواہردن برچوق شیلرویردی .

کیکاؤس سیاوشک اولومی خبرینی آلدی ویاییلان ایشلری اوکرہ ندی .
 طوس ، گودرز ، گیو ، شاپور ، فرهاد ، بہرام ماوی وقارا البسہ کیلدیلر .
 بوخبر رستمہدہ کتیدی . کدرندن البسہ سنی ییرتدی . تاجی اوزرینہ طوپراق
 صاچدی ، یدی کون ماتم طوتدی . کابل وکشمیردن عسکر کتیرتدی . اوردو
 ایلہ کیکاؤسہ کیتدی و : « قارا یورکلی تور کدن سیاوشک انتقامنی آلمادن
 زرہمی چیقارمام . سن سوداہہ نک عشقی ایلہ سیاوشک بوفلا کتنہ سبب

(۱) بو بزم تمناحہ بکزه مکدہدر : اویلہ ایسہ تمناح اسکی تور کلرہ واورتا
 آسیادہ واردی ، عثمانلی تورکلری اورادن کتیر مشلردر .

اولدك . برپادشاه قادين الزده اولاجغنه طابوتده اولسون » ديدى . كيدوب
سودابه يى سرايندن آلدى ، كتىردى . خنچر له اولدوردى . ايران اوردوسنى
آلوب يوله چىقدى .

جنگ

۸

اوردونك پيشدار قوماندانى رستمك اوغلو « فرامرز » ايدى . توران حدودينه
واردى . « سپنچاب » ده « ورازاد » آندده قهرمان بر پادشاه واردى ، فرامرزك
اوكنه دوردى . ميدانه چىقوب : « مزيكىمسيكز ؟ افراسيا بدن قورقمازميسكز ؟
آديكى سويله ! » ديدى . فرامرز : « رستمك اوغلويم . آرقادن كىدى ده كليور .
سياوشك قانى آلا جغر . تورانى ييقا جغر » ديدى . ايكي اوردو صف ديزوب حرب
ايتديلر . ايرانلير توركلرى بوزديلر . وورازادى اولدورديلر . اورالرى بوتون
ياقديلر . بوخبر افراسيا به كيتدى . بوتون اوردوسنى . طوپلادى . ايلك او كچه
۳۰،۰۰۰ كيشى ايله « سرخه » يى فراموزه قارشى يوللادى . او كا : سن بنم
اوغلومسك ساده رستمك صاقين . جنگده يالىكزاوسا كا ائشدر . چابوق كيت !
فرامرزك باشنى باكا كتير ! » ديدى . سرخه باباسندن آيريلوب اوردوسيله
اووايه چىقدى . وقارا بايراغنى ديكدى . عجله ايله رله يوب فرامرز ايله جنگه
طوتوشدى . سرخه فرامرز اوزرينه يورودى ، فقط فرامرز اونى قوشاغندن
طوتوب آتندن آلدى و ايران اوردوسنه كوتوردى . بوانئاده رستم ده يتيشدى .
ناصل سياوشى باغلايوب قويون كى كسديلر سه سرخه يى ده اويله كسديلر . طوس
اولا رستمه عفوينى سويله مش ايسه ده رستم : « هر توركى بويله كسه جكم »
دېمش ، قبول ايتمه مشدر . سرخه نك باشنى دار آغاچنه آسديلر ، ايكي
آياغنى ده باشنك اوستنه قويديلر . وجودينى ده خنچرله پارچه پارچه
ايتديلر . تورك اوردوسى قاچدى .

بوخبری آلان افراسیاب او غلونك انتقامی ایچین بالذات یورودی . بارمان
صاغ جناحه ، کهرم صول جناحه قوماندا ایدیوردی . افراسیاب مرکزده
ایدی . ایران اوردوسنك مرکزینه رستم ، دمداره زواره ، پیشداره فرامرز
قوماندا ایدیورلردی ؛ گودرز ، کشواد هجیر صول ، گیو و طوس فیلار یله
برابر صاغ جناح قوماندانی ایدیلر .

ایکی اوردو قارشیلانیدی . افراسیابك قارداشی پیلسم مغرور برآرسلان
کبی میدانہ آنیلوب : « رستم نرده ؟ جنکده بر آذردها ایش . . . کلسین
بنمله جنك ایتسین ! » دیدی . گیو بونی ایشیدنجه : « رستم یالیکز بر
تورکله جنك ایده رك شرفنی کیدرمز » دیه باغیردی . کندی میدانہ آتیلدی .
پیلسم گیوه بر قارغی ووردی . ضربه دن گیوک آياقاری اوزنکیدن چیقدی .
بو تهلکه بی کورن فرامرز آت سوروب یاردیمه قوشدی و پیلسمك قارغیسنه
بر قیلنج ووردی . قارغی بی کسیدی . پیلسمك طولغا سنه ایکنجی بر قیلنج
حواله ایتدی . قیلنجی قیریلدی . بو تورك ایکی ایرانلی ایله اوغراشمغه
باشلادی . رستم بونی کوروب : « تورکلر ایچنده پیلسم اییجه قوتلی » دیدی .
پیلسمه قارشی کندی چیقدی . پیلسمی یاقالایوب کوتوردی ، توران اوردو
سنه آتدی ، « کرزم اونی مورارتدی . صاری بر قوماشله اورتوك ! » دیدی .
فیللر صیرتلارنده کوسلر چالینیوردی . ایکی اوردو بر برینه کیردیلر ، افراسیاب بالذات
طوسك قولنه هجوم ایتدی برچوق آدام اولدوردی . طوس قاچدی . بونی
خبر آلان رستم افراسیابك اولدیغی یره قوشدی . افراسیاب رستمك مور
بایراغنی وگاوه نك بایراغنی کورووچه رستمك اوزرینه آت صالیدی ، صانکه
جسور بر قیلان کبی صیچرادی . رستم قارا بایراغی کورونجه کوکره مش
آرسلان کبی قوشدی . اوجینك دمیری سوکود یایراغنی شکنده اولان براوق
آندی . افراسیابك طولغاسنك تپه سنی ده لای . افراسیاب رستمك کوکسنه
بر قارغی ووردی . کمرینی ده لای ایسه ده قاپلان دریسی زرهنی ده لای .
رستم افراسیابك آتاك کوکسنه بر قارغی ووردی اتی ییقدی . هومان

یتیشوب رستمك اوموزینه برچاغان ووردی . بو آراق افراسیاب باشقه بر آته بیندی . قاچدیله . رستم آرقالینه دوشدی ایسه ده یتیشه مدی . کری دوندی . ایرانلیلر رستمه : « هومانك چاغانی اوموزکی آجیتدی ؟ » دیدیلر . رستم : « دمیردن دکل غالباً بالمومندن کرز قولانیور » دیدی . تورکلر رستمدن قورقوب قاچدیله . ایرانلیلر بول غنیمت آلدیلر و افراسیابك پيشنه دوشدیله . افراسیاب چین دکیزینه قادار قاچدی . دکیزی کچدی . پیرانه : « کیخسروی رستم آلاماسین . شونی دکیزك بو طرفنه کتیر » دیدی . پیران آداملر کونده روب کیخسروی ختنه کتیرتدی (دکیز کنارینه کتیرتدی) .

رستم تورانه کیردی . چین دکیزینه قادار ایله رله دی . افراسیابك سراینه اوطوردی . گنگده کی خزینه لرینی آلدی . مشهور فیل دیشی تختی طوسه ویردی . چاج شهرینی ده اوکا ویردی . سینجاب قلعه سنی گو درزه ووروب « (گلزریون) ه قادار کیت ! » دیدی . سیاوشك قارداشی فریبرزی . افراسیابك تعقیبنه کوندروب : « قارداشك انتقامنی آل ! » دیدی . ده یوکلره آلتون ، جواهر ، کوزل یوزلو کوله وایشالی برچوق هدیله ویردی . چینده وما چینده رستمك شهنشاه افراسیابك تختنه اوطوردوغی دویولدی هر طرفدن کندیسنه هدیله لرکلدی .

برکون زواره آره چیقدی . کیتدیکی آلاق سیاوشك آولاغی ایدی . کندیسنه سویلدیلر ، پك آغلادی و انتقامنی آلمغه عهد ایتدی . قارداشی رستمه کاوب : « تورانی یاقوب ییقالم » دیدی . رستم تورکلری اولدورمکه ، تورانی یاقوب یاقمغه باشلادی و کاملاً خراب ایتدی . توراندن سقلاب ورومه قادار آهالیسی اولان برکوی قالمدی . کنج ، اختیار ارککلر کسپامش ، قادین و چوجقلر ایرانه اسیر اولارک کورتورولمشدر . تورانده هریرده یانغیندن دومانلر توتویوردی .

نهایت آهالیدن قالانلر طویلانوب « بز معصومز ، بزی نه کسپورسك ،

آللهدن قورق ! » ديديلر . بونك اوزرينه رستم « ققجارباشى » حدوديه واروب اوردوسنك قوماندانلرينى طويلادى ، وديدى كه : « كىكاؤس يالېكز در . اكر افراسياب بر اورزو ايله كيدرسه اختياري ياقالار . تورانك پوتون معمور يولريني آتسه ياقدق . بوراده آلتى يىل قالدق . آرتق ايرانه دونه لم . » . تورانك سورولريني كىتيرتدى . پادشاهه تقدىمه لايق قادىن ارلك ۱۰،۰۰۰ اسير ، مسك كيسه لرى (نافه مشك) ، سمور ، سنجاب ، قاقم دريلرى ، آلتون ، قىلج ، زره ، تاج ، تخت وداها بر چوق قيمتلى شيلر آلدى . زابلستانه زالك ياننه كلدى . طوس گورز و گيو اورادن فارسه كىتديلر . كىكاؤسى كورديلر .

جنگ

۹

جوهرى بوزوق افراسياب بونلك جيحونى كرى كچد كلرينى ايشيدنجه شرقدن گنگ درياسى كنارينه كلدى . مملكتنى كاملا خراب بولدى . آت ، خزينه ، برشى يوقدى . شهرلر ، سرايلر يىقيلمش ، يانمشدى . انسان قالمامشدى . افراسياب قان آغلادى ، « بونى كيمسه اونوتمه سين ! يوركلرمز اوجاه دولسون ! قالقانيكز ياتاغكز ، طولغاكز ياصديغكز اولسون . ايرانه دالالم ! وطنمرك ، ملتكمزك انتقامنى آلام ! اويله جنگ ايدم كه كوك يره يىقىلسين . » ديدى ، وبر اوردو طويلادى ، ايرانه كيردى . اكينلرى ياقدى . ايرانه حاكم اولدى . اوسته دهر قىتلىق كلدى . ايرانلر يىل آچلقدن قيريلديلر .

بركون گودرز بررؤيا كوردى : برملاك او كا رؤياده : « ايرانى بوشانلى توركدن ، بو مغرور اژدرها دن قورتارمق ايسته يورسه ك تورانده

کیخسرو و وار. شاه نسلندندر. سیاوشك اوغلودر. اونی ایرانه کتیر! اوتورانفی
آلت اوست ایدر، باباسنك اوجنی آلیر. اوغلوك گيو اونی بولاییلیر.
بوصورتله ایرانی زینجیردن قورتاریرسك. « دیدی. رستمك قیزی » بانو
گوشسب « گيوك قاریسی ایدی. گيو اونی باباسنك یانه یوللادی.
گیو یوله دوشدی، تورانه کیردی. یالیکزاولان بر تورکه راست کلدکجه
تورکجه اولارق کیخسرو دن خبر صوراردی. صوکراسری فاش اولماسین
دیه اونی کسردی. یدی ییل بویله دولاشدی، آو آتی بیر، دریلرینی کییه ر،
اوت ییردی.

بر کون کوزل بر اوزمانه کیردی. بر صوباشنده سروی بویلو بر کنج
کورددی. بو کیخسرو ایدی. کیخسرو الهام ایله گوی طانیدی. گیوده
کیخسروی قولنده کی بگدن طانیدی. چونکه کیانی سلاله سنده بویله بر بگ
واردی، ایکسی سیاوشگرده کلدیلر. کیخسروك آناسنی، خزینه لرینی ده
آلوب ایرانه قاچدیلر. کیخسرو وقتیه باباسنك کندی ایچین آیدرینی بهزاد
آدنده بر آته بیندی. پیران بو خبری آلهجه افراسیابدن پك قورقدی. آرقالینه
۳۰۰ تورك سواری کوندردی. سواریلر یتیشدی ایسه ده گيو بونلری بوزوب
قاچیردی. بوسفر پیران ۱۰۰۰ سواری ایله تعقیبه چیقدی. کلزریون چاینه
کلدی. قاچاقلر چایك او بر یاقاسنده ایدیلر. پیران گیوه: « ای ملتی بوزوق
حریف! » دیه باغردی. گیوده او کا: « ای جنسی بوزوق تورك! بوبورله
نمه! فغفور، روم قیصری، چین خاقانی، بوتون ایران پهلوانلری، حتی
طوس رستمین قیزی ایستدیلر. هپسینه کولوویردی، قیزی باکا ویردی.
جنکده باکا اش یالیکز رستم وار. سن بر منحوس توركسك » دیدی.
پیران قیزوب آتی چایه سوردی، کچدی. گيو قاچدی، پیران قوغالادی.
اوردوسندن بویله اوزاقلاشدیرنجه دوندی. بر کمند آتوب پیرانی یاقالادی،
سیر ایتدی. صوکرادره بی کچوب تورك اوردوسنی ده دوغرادی. کیخسرو
و آناسی پیرانی فغو ایدوب اللری باغلی کری یوللادیلر.

افرسياب ده خبر آلمش ، كليوردی . پیرانه بو حالدہ راست کلدی . چو غضبہ ندی عجلہ جیحو نہ بر مفرزہ کوندردی ، فقط گیوایہ آرقادا شلرینی جیحوئی کچمش بولدیلر وکری دوندیلر .

گیو اصفہانہ باباسنہ کیخسروی کتیر دیکنی خبر ویرمک ایچین هجینلی بر آدم کوندردی . بو خبر اختیار کیکاؤسہ ده کیتدی . کیخسرو اصفہانہ کلدی . یویوک بر دبدبہ ایله قارشیلانندی . صوکر ا یویوک باباسنک یاننہ کیتدی . هر طرف دوناتیلدی ، دوکون ، بایرام یاپیلدی . هر طرفده کل صوبی ، می ، صفرانلہ قاریشمش مسک کورو لویوردی . کیکاؤس مکافاة خوراسان ، قم Koum و اصفہانی گودرزہ ویردی . گودرز ومعیتی یوزلرینی یرہ قادار اُکدیلر .

بوتون ایران کیخسروی طانیدی . یالیکز طوس اطاعت ایتدی ، «خسروی ایران تختہ قویامیز ، اونده افراسیابک قانی ورادر . تختہ فریبرز لایقدر» دیدی . بونک اوزرینہ گیو باباسنہ برابر ویر اوردو ایله طوسک اوزینہ یورودی . طوس ده حاضر لانندی ، فقط طوس : «آرامزده حرب ایتمک سادہ افراسیابک ایشنہ یارار» دیوب کیکاؤسہ خبر یوللادی . کاوس ، گیو و طوسی حضورینہ چاغردی . سوزلرینی دیکلدی . صوکنده : «هرایکی او غلوم برر اوردو آلوب «اردویل» (اردبیل) ه کیتسینلر . هانکیمی بهمنک قلعه سنی ضبط ایدرسه تاجی ، تختمی اوکا ویرہ حکم» دیدی . طوس فریبرز ایله کیتدی ، قلعه بی آلامدی . صوکر ا کیخسرو و گیو گیتدیلر . کرامت نوعندن فوق البشر طلسم ایله قلعه دیوارینی ییقوب قلعه بی آلدیلر . اوراده خم و بر «آتشکده» بناسی یاپدیردی . طوس ایله فریبرز خمروہ کلوب صو دیله دیلر . خسرو طوسہ : «گاوه نلک بایراغی ، پهلوانلق عنوانی و آلتون چیزمه ساکایاقیشیر . ینہ سفده قالسین !» دیدی .

خسرو فارستانہ کیکاؤسک یاننہ کلدی . کیکاوس تختی کیخسروہ ترک ایدوب چکلدی .

کيخسرو زماني

کيخسرو ۶۰ يىل پادشاهلق ايتمشدر . ايراني دوزه لته که باشلادی . چوللری بيله اکدير دی . خلقی مسعودايتدی . رستم کند یسنى زیارته کادی . رستم کيخسروک اوکنده ير اوپدی . صوکراده کيخسروک لانی اوپوب آلنه قويیدی . برابر اوطوروب ييمک ، می حاضر لا تدیلر . قونو شدیلر ، صوکر کيخسرو ايراني دولاشدی . « آذر » ه کيتدی ؛ آتشکده بی زیارت ایتدی . سياحت بیتنجه کيکوسک ياننه کادی . کيکوس خسروه : « افرسیاب ايراني خراب ايتمشدر . اوندن انتقام آلاجقسک . يمين ایت ! » دیدی . اوده ایتدی . ويمیننی یازوب مهرله دی . بویوکرده مهرله دیلر . صوکر ایدی کون ایچوب اکندیلر . بوايشلر بیتنجه خسرو اوردوسنی حاضرلادی .

جنگ

۱۰

خسرو ايرانک بوتون پهلوانلرینی واوردولرینی طوپلايوپ هپسینه هديه لر ویردی و برطاقم قيمتلی شيلرده اوکنه قويوب : « تورانه کیره جکز . هرکیم افراسيابک قوماندانی آذر ها « پلاشان » ک باشنی باکا کتيريرسه اوکا بوناری ویره جکم » دیدی . گيوک اوغلو بیژن BiJen : « بوايشی بن یا پاچغم » دیدی ، بو مکافانی اوکا ویردی . ينه برچوق قيمتلی شيلری اوکنه قويوب : « افرسیابک دامادی « تراو » ک باشنه قويدیغی تاجی کیم باکا کتيريرسه بوناری ده اوکا ویره جکم » دیدی . ينه بیژن قالقوب : « بن . » دیدی . بوناری ده

آلدى . تژاوك باشنى كتيړه نه ده مكافاتلر چيقاردى . بوايشى گيو تعهدايدوب
 هديه لرى آلدى . ينه هديه لر چيقاروب « كاسه رود » ده ايراندن تورانه
 اوردو كچمه مسى ايچين افراسيابك ياپديريغى مانعه لرى ياقانه ويړه جكم
 ديدى . بونى ده گيو درعهده ايتدى . خسرو افراسيا به مكتوب يوللادى .
 رستم كيخسروه ديدى كه : « زابلستانده برير واردر . توركلرك ايدى .
 منوچهر توركلرى اوردن قوغمشدى . كوزل ، زنكين بريردر . فيللى چوقدر .
 حالا وي كيمنى تورانه ويړيور . ايران قارنجه آياغندن آرسالان طيرناغنه قدار
 سنكدر . بورايه بر اوردو كوند روب او كچه بوراسنى آلام . تورانه بويوك
 بر ضرر اولور » . كيخسرو قبول ايتدى .

نهایت خسرو اوردويه رسم كچيد ياپديردى . كنديسى فيل اوزرنده او
 طوردى . آي ، كوش ، قورد ، آرسالان ، قاپلان ، يابان دوموزى ، الخ . .
 رسملى باير اقلريه قوماندانلر او كندن كچديلر . بواوردوده كوچ ، بلوچستان ،
 كشمير ، كابليستان و بغداد عمكلىرى ده واردى . قيليچلىرى هند قيليچى ،
 زرهلى صوغد زرهى ، اكرلى توران اكرى ايدى . بواوردويه طوسى باش
 قوماندان ياپدى . طوسه ديدى كه : « كلاندن كيتمه ! كلات ، چرم يولندن
 صاقين ! اوراده قارداشم واردر ، اوسياوشك پيرانك قيزندن اولمش اوغلو
 « فرود » در . پاك قهرماندر . چولدن كيت ! » كيخسرو رستمه برابر سراينه
 دوندى . طوس حركت ايتدى . چول پاك مشقتلى اولد يغندن اوردوسيله كلاته
 كيتدى .

اوردو كلانه ياقلاشنجه « تخواره » (۱) فروده ديدى كه : « قارداشك
 ايراندن بابا كاك انتقامنى آلمق ايچين كلدى » . فرودسورولر ينى طوپلاتدى ،
 « سپد » ه « رانبوه » ه كوندري . برتپه يه چيقوب ايران اوردوسنى وباير اقلر ينى

(۱) غالبا « توخار » در كه توركلر آراسنده بر اوروق آدپدر . فون لو
 قوق بونلرى جرمانى نسلدن صاپيور .

سیرایتدی . طوسك بايراغنده فيل رسمی اولوب گاوہ بايراغی ده
 یاننده ایدی . اونك آرقاسنده کونش رسمی اولان بر بایراق واردی . بو
 کیکاؤسك قارداشی فریبرز کدر . صو کرا آی رسمی بر بایراق کلیور که کستمکدر .
 صو کرا یابان اشکی رسمی بر بایراق کلیور که زنگه نکدر . صو کرا زمینی لعل
 کناری مک کبی سیاه واوزرنده آی رسمی اولان بایراق کلیور که بیژ نکدر .
 صو کرا بابور رسمی بایراق کلیور که شیدوشکدر . اونك آرقاسنده یابان دو
 موزی رسمی بایراق وار که گرازه نکدر . اونك آرقاسنده اوکوز رسمی
 بایراق وارد که ایرانك اک مشهور پهلوانلرندن اولان فرها د کدر . صو کرا
 قورد رسمی بایراق وارد که گیو کدر . صو کرا آرسلان رسمی بایراق کلیور که
 گو درز کدر . صو کرا قاپلان رسمی بایراق کلیور که ریونیز کدر . صو کرا آهو
 رسمی بایراق کلیور که « نستوه » نکدر . صو کرا آرغالی رسمی بایراق
 کلیور که بهرامکدر .

فرود بونلری کوردکن صو کرا : « بابامک انتقامنی آلمق زمانی کلدی .
 چین وما چینک بر سواریمنی حیاتده براقام : او اژدرها افراسیابی یاقالار ،
 تختنی آباغمک آلتنده چیکنه رم » دیدی . طوس فرودی داغک تپه سنده
 کوروب قیزدی . « برقچ کیشی کیتسین ، شونلر کیمدر کورسون . بزم
 اوردودن ایسه لر قفالرینه ایکیشر یوز قیرباج وورسونلر . تورک ایسه یوزی
 قویون سورویه رک اوکه کتیر سینلر . جاسوس ایسه لر درحال کسمینلر »
 دیدی . بهرام کیتدی . طاغده فرودایله طانیشدیلر . فرود : « طوسك کلوب
 کسندیسیله برله شمه سنی » سویلدی . بهرام کیدوب طوسه سویلدی ؛ فقط
 طوس قبول ایتمه یوب قیزدی . و : « بر تورک قارینک اوغلو اوغورسزبر
 فارغه کبی بنم یوله دورسون . . اولاماز . بن ساکا یاقالادیدم . من سواریدن
 قورقدک دیمکدر » دیوب بهرامی آزارلادی . دامادی ریونیزه : « وار
 شوتورکک باشنی کتیر ا » دیدی . ریونیز کیتدی ؛ فقط فرود بر اوقله
 اونی اولدوردی . طوس بوسفر اوغلونی یوالادی . اونی ده بر اوقله ا کرینه

میخالادی . بوسفر طوس بائذات کیتدی . فرودك مشاوری اولان توخاره
 « طوسه مقاومت ایده مزسك . قلعه یه کیروب قاپانالم » دیدی ایسه ده فرود
 قبول ایتمدی . بر اوق ایله طوسك آتنی دویردی . طوس پیاده اولارق
 اوردوگاهنه دوندی . چونكه پرنسیر یایاجنك ایتمز لر . بوسفر گیکو کیتدی
 بر اوق ایله اونك آتنی ده ییقدی . اوده یایا دوندی . بوسفر بیژن کیتدی
 اونك ده آتنی دویردی ؛ فقط بیژن یایا ایله رله دی . بوسفر باشنه اوق آتدی .
 اوق ساده قالقانی دلدی . بونی کورونجه فرود قورقوب قلعه یه قاچدی .
 عسکر لرینی حاضر لادی « قهرمانجه اوله جـكم » دیدی : کنیدیسی ده تورك
 طولغاسنی ، رومی زرهنی کییدی . تورك عسکر لرینی آلوب قلعه دن چیقدی .
 عجملرده قلعه نك قارشیسینه کلدیلر . آقشامه قادار ووروشدیلر ، توركلر
 قیریلدیلر . فرود یالیکز قالوب ویارالی اولارق قاچدی . ، قلعه یه قاپاندی .
 یاراسندن اولدی . ایرانلیلر ده قلعه یه کیروب یاغما ایتدیلر و قلعه یی آتسه
 ویردیار .

طوس اوردوسی ایله کاسه رود اوزرینه یورودی . یولده تورك راست
 کلدکجه کمیور ، چوقوره آتیوردی . بویله جه کچدیکی یرلری یاقدی ،
 ییقدی .

ایران اوردوسنك تجاوزی خبری کلنجه کنج تورك قهرمانلرندن پلاشان
 بو اوردودن خبر آلمق اوزره ایلرلدی . پلاشان مشهور وجسور بر سواری
 ایدی . بیژنله قارشیلادیلر . باشه باشه طوتوشدیلر . قارغیلرینك اوجلری
 قیریلدی . قیلیجلری آله آلدیلر ، قیلیجاردده پارچا پارچا قیریلدیلر . چاغانلرینی
 آلدیلر . اوغراشدیلر . نهایت بیژن اونك بلنه بر کرز ووروب بل کمیکنی
 قیردی پلاشان آتدن دوشدی . بیژن بر توز قاصیر غاسی کی اینوب باشنی
 کسیدی .

بو ائنده شدتلی بر قیش اولدی . صوغوقدن ، آچلقدن ایران اوردوسی
 بویوك تلفات ویردی .

گروگرد « تزاو » ك مقررى ايدى . تزاو آرسلاندىن قورقمايان بر سواری ايدى . ايران اوردوسىنىك تفتيشنه « گيوده » يى كوندردى . مقصدى ايرانلىلار بر كىجه باصقيني يالماقدى . بهرام نو بتجى ايدى . كيوده يى ياقالا يوب تزاوك آدمى اولديغنى آكلادى ، باشنى كسدى .

بوانناه تزاو بر اوردوايله ايله رله دى . گيو قارشى چيقدى . تزاو او كا : « بنم پادشاهم افراسيابدر . ايران اويله پادشاه رؤياسنده كورمه مشدر » ديدى . بژن آت سوردى . توران اوردوسى آز ايدى . تزاوك ياننده « ارژنىك » و آرسلان « مردوى » واردى . تورك اوردوسى بوزولوب قاچدى . تزاوك قلعه سنى صويديلر و ياقديلر . تزاو افراسيابك يانته واروب فلاكتارى آكلاتدى . افراسياب ايرانه امرايتدى . هر طرفده كى اوردولر طويلا ندى . بو اوردونك صاغ قولنى بارمان ايله تزاوه ، صول قولنى نستيهنه و يردى . ير دورلو بايراقلىك عكسلىلرله صارى ، قيرمىزى ، منكشه رنگنه بوياندى . بو اوردو ۱۰۰ ، ۰۰۰ كيشىلك ايدى . پيران ايله رله دى . جاسوسلار كوندردى . بونلر « گرو كرد » ه اولاشان توران اوردوسنه طوسك و ايران اوردوسنىك ايچكى يه قويولدىلر خبرىنى كيتيرديلر . همان ايران ۳۰ ، ۰۰۰ عسكر سچوب كىجه ياربسى چيقدى . بر قاراتوز قاصير غامى كى ايرانلىلر باصدى . ايرانلىلر كور كوتوك سىرخوش ايدىلر ، توركلر ايرانلىلار بر اىجه كسدىلر . اووالشاه دولدى . ايران اوردوسنىك اوچده ايكيسى كسيامشدى . قيليجدن آرتا . قالانلر صاغه صوله قاچيشدىلر . بوتون اشىلارى قالدى . تورك سوارىلر طوسى تقيب ايتدىلر . دنيردى كه بولوتدن چاغان ياغيور ، طولغايله زرعه دوشويوردى . طوس وقاچانلر داغه صيغيندىلر . آنا بابا كوفى ، هر كس يارالى ، اشيانامنه برشى يوق ، توركلر يولدن وكسكىدن يورولمشاردى . كرى دوندىلر . طوس فلاكتى كىخسروه بىلدىردى . كىخسرو طوسى كرى چاغردى . فريبرزه ، اوردونك بويوكلرينه مكتوبلر كوندردى . اونلار ديدى كه : « طوس گاو نهك بايراغى و قرق آلتون فوطينلى ايران بويوكى ايله كيتدى .

بونلردن بر شی قالمدی . طوس یا کلش ایشلر یاپدی . امرلری دیکله
مدی . طوسه لعنت اولسون . بر مکتوبی آنجه ییمکدن ، اویقودن ،
راحتدن واز کچ ! گاهه نك بایراغی گوردزه ویر ! طوسی بورایه یوللا !
دیدى . طوس کری دوندى .

فریبرز پیرانه متار که تکلیف ایتدی . پیران : « بزه تجاوز ایدن سز سکز .
نیجه آداملر می کسدیکز ، نیجه منی اسیر ایدوب کوتوردیکز . تورانی
خراب ایتدیکز . شیمدی دایاق یینجه متار که ایسته یورسیکز . پك آعلا
ویر یورم » دیدى ، ایرانلیلرک ایستدیکى بر آیلق متار که بی ویردی .
بر آی کچدی . ایرانلیلرک یارالیلری آبی اولدی . جنک یکیدن باشلادی .
پك شدتلی اولدی . پیرانک کندی اوروغندن ۹۰۰ کیشی اولدی . بونک
اوزرینه لهاک و « فرشید ورد » گیو اوزرینه شدتلی بر هجوم یاپدیلر . دیرکن
هومان مرکز ه فریبرز اوزرینه صالیدردی . بوهجومده ایران پهلوانلری
وعسکری یارالیلرینی رذیلانه براقوب قاجدیلر . یربایراق ، قارغی ، کرز ، دیزکین ،
اکر ، اوزنکی ایله دولو ایدی . کیکاؤسک طورونی ریونیزده اولولر آراسنده
قالدی . گودرز عائله سی پهلوانلردن ده یالینکز یدی کیشی صاغ قالدی .
کیکاؤس عائله سندن ۸۰ کیشی اولدی .

بهرام قاهچیمنى حرب میدانده دوشورمش ؛ « تورکلر باکا کوله جکلر »
دیوب بونی عارینه ییدیره مدی . کیجه کیدوب آرادی . بولدی ؛ فقط تورکلر
بهرامی کوردیلر . پیرانه خبر ویردیلر . پیران رویینه : « کیت ، بهرامی باقالا ! »
دیدى . روین برقاج آدام آلوب کیتدی ؛ لکن بهرامی کورونجه قورقوب
قاجدی . پیران بالذات کیتدی . بهرامه سوزلر سویلیدی ، نصیحتلر ایتدی .
بهرام دیکله مدی ، ایران اوردوسنه دونهک ایستدی . پیران آجیبوب
دوقونمدی . دوندى . تراوه راست کلدی . وقعہ بی اوکره نن تراو آتنی
قوشدوردی . بهرامی بولدی . « سن ینه کیتمک ، ینه اوردوايله کلوب قفاطوتمق .
ایسته یورسک . سن بزم برچوق بویوکر می اولدوردک . بوردہ قالملیسک . » دیدى .

معیتنه هجوم امری ویردی . بهرام یارالاندی . بونی کورن تژاو آرقاسندن
 یاناشوب اوموزینه بر قیلیچ ووردی بهرامک قیلیچ طوتان الی دوشدی .
 کندی ده یوزو قویون ییقیلدی . گئو قارداشی بهرامی آرامغه چیقدی . اولو
 حالده بولدی . انتقامی آلمغه عهد ایتدی . کیجه تورانلیلر طرفنه کیتدی .
 تژاو قاراقول وظیفه سیله دولاشیوردی . کمند آتوب تژاوی یاقالادی .
 چکدی ، آتندن ییقدی . سوروکه یوب کورتوردی . صاقالندن طوتوب
 باشنی کسیدی . بهرامه ایران طرزنده بر توربه یاپوب قاپیسنی قیرمزی و ماوی یه
 بویادی . ایران اوردوسی کیتدی . پیران افراسیابک یاننه دوندی . شنگل کلر
 یاپیلدی . اُکله ندیلر . افراسیاب پیرانه بر چوق قیمتی هدیه لر ، چین و روم
 جاریه لری ، آلتون دیز کینلی عرب آتلی ویردی . پیران خوتان (ختن) ه دوندی .

جنگ

۱۱

کشانلی ناموسی داستان

ایران اوردوسی کیخسروک یاننه کلدی . خسرو طومی آزارلادی و چوق
 حقارت ایتدی . ایرانلیلر رستمه کیدوب تورانه قارشی یاردیم ایتمسی ایچین رچا
 ایتدیلر . رستم کلوب کیخسروه طوسی عفو ایتدیردی . طوس کیدوب بو
 انتقامی آلا جغنی سویلیدی . کیخسرو طوسه : « طورک انتقامی آصلا
 اونوتولمیاچق . بوصاواش اسکی واوزوندر . توران ایرانلیلرک قولی ، آلی ،
 باشی وجودیه اورتولودر . هادی انتقام آلیک ! » دیدی . شاهک او کنده
 ال قاووشدوروب دوران بویوکلریر اُپدیلر و : « سنک کوله لریکز . ینه
 جنگه کیده رز » دیدیلر .

طومی قوماندان یاپوب گئوی اوکا مشاور ویردی و گئوک رأیی اولمقسزین

برشی یا اماماسنی تنبیه ایتدی . طوس اوردوسیه ایلرله یوب « رودشهد »
 ایرماغنه واردی . اورادن پیرانه یکیدن جنکه کلدیکی خبرینی یوللادی . پیران
 ده اوردوسنی آلوب شهد ایرماغنك شرق قییدسنه کلوب طوسه جواب یوللادی .
 طوس پیرانه : « ایران شاهنك یاننه کل ! او ایرانده ساکا بر قوماندانلق ،
 هدیه لر ویریر » خبرینی یوللادی . پیران ده : « بوتون طرفدار لرله ایرانه
 کچه جکم » دیدی ، فقط یالاندى ، حيله یاپیوردی . عینی زمانده افراسیابه
 ده شو خبری کوندردی : « طوسی آلداندم . چابوق اوردو طویلا یوب
 یوللا ! ایرانی کو گندن سوکوب بتیرملی . یوقسه برنلر هیچ دورما باجق » .
 افراسیاب بر یوک بر اوردو یاپوب اوننجی کون پیرانك یاننه یتیشدی . تورك
 سواریلری ، ایران عسکری صفلرینی دیزدیلر ووروشدیلر . سیل کی قان آقادی .
 تورکلردن « ارژنك » شانی عیوقه چیقمش ، بر قهرماندی . میدان آت سوردی .
 بونی کورن طوس ایله رله دی و بر قیلیج ووروب ارژنك قناسنی اوچوردی
 ظن ایدیلیر دی که ارژنك هیچ باش صاحبی اولما مشدی . بونی کورن
 هومان اورتایه آتیادی . صانکه زره کیمش البرز داغی ایدی . طوس بونی
 ده ایرانه التحاق ایتمکه دعوت ایتدی . هومان قبول ایتدی . قیزوب گیو
 اورتایه آتیادی . هومانله طوشدی . اورتالق توزدن قاراردی . بر برنك
 باشنده چاغانلر اورسده چکیچلر کی سس ویریوردی . دمیرلر جاج یایی کی
 اکریلدی . کوزلرینك خشمندن اولوم بیلک قورقوب قاچبوردی . چاغانلر
 اکریلدی . قیلیجلر ایله باشلادیلر ، ووردو قجه آتش چقبوردی . قیلیجلر قیریلدی
 نهایت بر برینك قوشاغندن طه تدیلر . وار قوتلر ایله اوزنکی به باصدیلر . بر برینی
 قالدیرامدیلر . هومانك کمری قوپدی . بوسمر طوس اوق یاغدی ، هومانك
 آتی ییقیلدی ، یکی آت یتیشدیر دیار . هومان « توز » اکرینه اوچوردی .
 ینه ووروشدیلر . آفشام اولدی . آی یلوب برلرینه کیمتدیلر . طوس آرقاداشلرینه :
 « بو هومان کیمدر ؟ آرسلا نلره رقیب اولان باکا قارشی کلیور ؟ ! .. » دیدی .
 صباح اولونجه هومان قارداشی پیرانه کیدوب آغیر بر چاغان آلدی . طوس ده

اوردوسنی بر خوروز کوزی کبی کوزاله ندیردی . فیملری یرلرینه دیزدی .
 گودرز صاغ ، رهام و گرگین صول جناحه قوماندا ایتدیله . کوسلر چالیندی .
 تورکلردن «بازور» آدنده بری واردی . سحر ، ایلوی دیلی وچینهجه ییلیردی .
 داغه چیتوب بوئویاپدی ؛ قاریاغدی . ایرانلیلرک الاری صوغوقدن طوتماز
 اولدی ، ایران همان عمومی بر هجوم یاپدی . هومان دیوکی نعره آتوب ایران
 اوردوسنه دالیدی ؛ اوکنه کانی دوغراددی . یر ایرانلی قانی و لشیله دولدی .
 هر طرفده باشمن وجودلر ، وجود سز باشلر یاتیردی .

ایرانلیلر سحر بازی کسیدیلر ، هوا آچیلدی . امیدله نوب عمومی بر هجوم یاپدیلر ؛
 فقط تورکار ایرانلیلری تکرار دوغرادیلر ، عجملر قاجدیلر ؛ «هماون» داغینه
 التجا ایتدیلر . کیجه یارالیلرینی ، اولولرینی طویلادیلر . اولولاری اودون ییغوب
 اوزرینه قویدیلر ، آتش و یروب یاقدیلر . یارالیلرک یارالرینی دیکدیلر ،
 صاردیلر . گودرز عائله سنک چوغی اولمش ، ویا یارالی واسیر ایدی .

داغک تپه سنده برقلعه واردی . ایرانلیلر بوقلعه یه قاپاندیلر . آدام کونده
 روب کیخسرو دن امداد ایستدیلر . تورک اوردوسی هماون داغی قوشاتدی .
 تورکار داغه کلهجه عجماره : « سز تورانه کلدیکز . نیه شیمدی وحشی
 حیوانلرک کی داغ تپه سنده اوطور یورسیکز ؟ تورک قهرمانلر ندغی
 قورقور سیکز ؟ اوتانما یورسیکز ؟ یوزکز قیزارمازی ؟ بش آیدر یورده زده
 شیکز . چوغکز دنیادن کیتدی . » دیدیلر . طوس : « لافلرکزه کوله رم .
 ایران شاهی شیمدی رستمکله کله جکدر . تورانده نه طوپراق ، نه اوت
 قوما یا جقدر » دیدی . تورکلر یوللری کسمش ، عجملر آتارینه اوت و کندیلرینه
 ییه جک بولامایورلردی .

عجملرک آنجاق اوچ کونلک ییه جکاری قالمشدی . چادیر ، اشیا هیچ
 برشیلری یوقدی . چاره سز بر کیجه باصغینی یاپدیلر . تورک اوردوسنک
 مرکزینه پیران اوزرینه هجوم ایتدیلر . برچوق آدام کسیدیلر ؛ فقط توران عسکری
 بونلرک آرقاسنی آلدی . ایرانلیلرک اطراف بر زره دیوار ایله چوریلدی .

عجملر قيرىلا قيرىلا آنجاچ اوج قوماندان ايله برقاق عسكر قالدیلر . شفق
صوكونجه بونلرده داغه چككديلر .

برى طرفدن كيخسرو فلاكت خبريني آلنجه رستمى اوردوسيله دعوت
ايتدى . رستم كلدی . موبدلر و بويوكلر ايله بويوك بر مجلس ياپدى . بو
مذاكره ده كيخسرو رستمه ديدى كه : « فيل جئه لي قهرمان ! قورقويورم ،
بو اسكى ايميراطورلق باتماسين ! برفلاكت بوتون حدليني آشمش برفلاكتدر .
بوتون اميد سنده . سن كيدوب ايشى دوزه لتمليساك . داغده قاپانوب قالان
اوردومز سنى ايسته يور » ديدى . رستم قبول ايتدى . خسرو رستمه خزينه لى
ويردى . و : « روزكار كي كيت ! » ديدى . رستم پيشدار قوتنه كيكاساك
اوغلوفريرزى قوماندان ياپدى . فريبرز قبول ايتدى ؛ فقط رستمه خسروك
آنامى و افراسيابك قيزى فرنگيسى آليويرمىنى رجا ايتدى . رستم كيدوب
كيخسروه : « فريبرز قهرماندر . سنىك ايچين دو كوشمكه حاضر . ساكا بر رجاسى
وار . ناصل كه آي كوشك برأشى ايسه اونك كي سراينك ، خزينه لرينك محافظى و
كنديسنة درد ، كدر ومشتقلىرىنك محرمى اولق اوزره افراسيابك قيزيني ايسته
يور » ديدى . كيخسرو آناسنه سويلدى ، قادين راضى اولدى : نكاح ياپيلدى .
رستم ده اوردوسيله يوله چيقدى . بونلر كيده دورسون ، برى طرفده طوس
كوسلرى ووردورى . پيران ده اوردوسنى جنكه حاضر لادى ؛ فقط هيچ بر
پهلوان ميدانه چيقمىدى . هومان هجوم ايتمك ايستدى ايسه ده پيران :
« براق ! عجله مز يوق ، اونلر آچلقدن اوله جاك . » ديدى چككديلر ،
نوبتجيلر ديكديلر .

ديكر طرفدن افراسياب ده چين خاقانى ايله فرطوس ، منشور وكاشانلى
كاموسى پيرانك امدادينه كوندردى . فرطوس ماوراءالنهرك بويوكى ايدى .
وجودنده يوز آرسلان قوتى واردى . كوكره مش بر فيلى يره دويريردى .
بويى سروى قادار اولوب آي كي كوزلدى . سپنجاپ ايله روم آراسنده كي
اولكه دن آينمىش بر اوردوسى واردى . كاموس عمر نده بوزغونلق كورمه مشدى

غضبىندىن بۇرا قۇياپار ايدى بو قوماندانلار ھەر بىرىنىڭ بىر ئوردۇسى باردى .
 بو خەبەر پىرانە كەلدى . بۇتۇن تۈرك ئوردۇسى سۈيىندى . كىزا سىقلايدىن
 كىلىر ، كاتىدىن بىوردى ، سەكساردىن غىرچە ، ھىندىدىن شىنكل ، چىغاندىن فرطوس ،
 گەھەندىن گەھەر ، شەكىندىن شەيران ، ۋەھردىن گەرگۈ كەلدىلەر . پىران : « ئىران
 ئوردۇسىنى مۇھىت كەندىن سوڭرا بو ئوردۇنى ئۈچە ئايرىپ بىرىنى بىلخە ، بىرىنى
 زابلستانە يوللاپ جەڭم . بىر يەل دە بىر ئىرانە كىرە جەڭم . تاشاۋستىندە بىراقپا جەڭم »
 دىدى . كەن ئوردۇلارنى قارشىلاپمۇ كەتتى .

تۈرك ئوردۇسى ياقلاشماقچى بولسۇن ، ئىران ئوردۇسى دە بىر تۈز قۇيىدى .
 رىستەك ئوردۇسى كۈزۈكەلدى . ئىرانلىقلار ئېشىدى بېتىشىدى ورستەك كىچە
 كۈندۈز يۈرۈپەك كەلگەن ئۆلدىڭنى سۈيىلدى . تۈرانلىقلار دە ئىرانلىقلارغا ئامداد
 كەلدىلەرنى كۈردىلەر .

ھەنوز رىستەك كەمەدىن كاموس ئوردۇسىدىن بىر قىسىم سىچۇب داغە بىر ھىجۇم
 ياپىدى . كاموس قاياكى ئايدى . ئاتىك ئايغى بىر تېترە تىوردى . چاغانى
 ئومۇزىندە يۈرۈدى . فرىپىز ، طوس ، زىنگە ، گىۋىڭلارنى دىزدىلەر . كاموس بىر
 تاغدىن دەرەيە ئاقان سىل كېلىپتۇ . ياقلاشماقچى بولسۇن : « ئارتۇق زىچىڭ
 بىر دۈشمەن ، پىران ۋەھمان قارشىسىندە دۆڭسىڭىز ، كىم بىنمەلە بۈي ئۈلچە
 جەڭ ؟ » دىدى . گىۋىلە رەلەيۇب ئوكا ئوق يىغىدى . كاموس ئىسە قالغانى
 باشىنى ئۈتۈپ قۇرت كېلىپتۇ . گىۋە بىر قارغى ئوردى . گىۋىڭ سىندە
 ئۇدى ، قىلىچىنى چىكۇپ ئوردى . گىۋىڭ قارغىنىنى دۈڭرادى . گىۋىڭ كاموسقا
 ئۇش بىر قەھرىمان ئۆلدىڭنى ئۇش كۈردى ۋەكەرلەندى . دىچەلە گىۋە ياردىم
 ئېچىپ مەيدانە ئاتىلدى . كاموس بىر ئىككى يېڭىنىڭ ئورتاسىغا ئاتىلدى . طوسقا
 ئاتىك باشىنى قارغى ئوردى . طوسقا ئاتى يېقىلدى . طوس ياپاچىنى كەپتۇ .
 كاموس ئىككىنچى ئايەلە ئوغراش يۈردى . ئاقشامە قادار بىر تۈرك ئىككى ئىرانلى
 ئايەلە جەڭ ئاتىدى .

سەبەح ئۆلدى . رىستەك مۇر رەڭكى ۋاژدەرە رەڭلى بىراقىلە يېتىشى .

ایرانلیلر سویندیلر رستمه : « سن ابرانك آناسی ، باباسی ، ثروتی ، هرشیيسك سنمز بئ یریوزنده بالقلر کبی یز . » دیدیلر . تورانلیلرده رستمك كلدیكنی اوکره ندیلر .

ینه ایکی اوردو صفارینی دیزدیلر ، پیران ، هومان رستمدهن قورقو یورلردی آما کاموس جسارت ویردی . خاقان تورك اوردوسنك مرکزنده دوردی . کاموس صفارینی داغك صاغنه دیزدی . پیران ، هامون ، کلباد داغك صولنده صف باغلادیلر . رستم بونی کورونجه طوسه : « رخش یورغوندر ، بوکون جنکی سز یاپیکز ! » دیدی . گودرز صاغ قول ، فریبرز صول قول ، طوس مرکز قوماندا نلغنی آلدیلر .

تورکاردن اشکبوس آدنده بر ییکیت میدانه آت سوروب : « کیم بنماه بوی اواچه جاك ؟ » دیه باغردی . رهام قیزدی . کیریشی آرسلان دریسندن اولان یایی کردی ، ایله رله یوب اشکبوسه اوق یاغدیددی . اوقلراوکاروزکار تأثیری کبی کلیوردی . رهام بوسفر آغیر کرزینی ووردی . تورکك طولغا سنه برشی اولمدی . بونلر بالعمکس تورك غیرتنی آرتیردی . بوسفر کشان قهرمانی اشکبوس چاغانی قالدیردی . رهام قورقوب قاچدی . اوکا قارشی طوس چیقیوردی . رستم اونی دوردو روب کندی یا ا اولارق چیقندی . کشان ییکیتی اوکا آدینی صوردی . سویله مدی . براوق آتوب اشکبوسك آتنی ییقدی . وکولووردی . اشکبوس رستمك اوزرینه اوق یاغدیددی . رستم براوق آلوب یایی کردی ، کیریش ایگله دی . اوق اشکبوسك کوکسنه کلدی . درحال اولدی . رستم چکیلدی . خاقان امرایتدی . کیدوب اوقی وجودندن چکوب کتیردیلر . هرکس بونی بر قارشی ظن ایتدی . پیران دیدی که : « بوکون بو قریون سوروسندن بر قورد ظهور ایتدی . رستم مدهش قهر ماندر : فیلمدن قوتلیدر . زره رینه بوبردریسی کییه ر ، اوکا (پیریان) دیرلر . » . کاموس اوکا دیدی که : « قورقا ! هپسنی تپه له رم . عین ایدیورم ، ایرانلیلار دنیایی ایکنه دلیکی کبی دار ایتمه ینجه آنیمك اکرینی قالدیر مایا جغم . فرخ

أول ! » .

يکيدن صفار دوزولدى . توران قهرمانلرى لاريني قانده ييقامغه قرارويرديلر .
 خاقان عسکرينه ديدى که : « دونكى کي تردد ايتميه لم . بوکون بويوك بر
 جنك ياپالم . اوردومزده اون خانلغك عسکرى وار . » رستم ده عسکرينه :
 « بوکون طالعمر بللى اولاجق . دون براز آدام غائب ايتدك آماضررى بوق .
 اويله ياپك که بوکون بايرام اولسون . سلاحريکزي قوشانيکزالا » . کمديسى
 ايکي زره واوستنه بير دريسنى کييدى . رخشه بيندى ، ميدانه چيقدى . ايکي
 طرفدن کوسلر وورولدى ، بررولر چاليندى . تورکلردن کاموس صاغ ، هند
 خانى صول قوله ، چين خاقان مرکز قوماندا ايدورلدى . ايرانليلردن فريبرز
 صول ، گيو صاغ قوله ، طوس مرکز قوماندا ايدورلدى . جنك باشلادى .
 صو آتش و دومان حالته کچدى . هر طرفدن زهره لر قوپدى . کاموس اورتايه آيتلدى .
 النده اوکوز باشلى برچاغان واردى . « دونكى ييکيت نرده؟ يينه اوقيله ياييله کلسين !
 اوقيله ياييله اولسون ! » ديدى . طوس ، گيو . قورقوب ميدانه چيقامديلر .
 باشقه کيمسه ده چيقامدى . « آلوا » آدنده بر زابلستان پهلوانى واردى . جنك
 تهلكه لرى ايچينده بويومش ، کاله کلش برى ايدى اونى رستم يتيشدير مشدى .
 قارغيسنى ساده اوکا ويريردى . قينيجنى چکوب آت سوردى . کاموس اوکا بر
 قارغى ووردى . زهمتسز ييقدى جسدينى آتنك آياغى آلتنده ازدى . رستم
 آلوانك اولومنه ياندى . کمدينى اکرک چنکلندن چيقاردى . کمندى قولنده ،
 کرزى النده ايله ره دى . کاموس آت سورروب رستمه بر قيليچ ووردى
 قيليچ رخشك بويينه کلدى . رخشك بويينده کي زرهى کسدى آما
 رخشى يارالايامدى . رستم کمدينى آتوب کاموسى بلندن ياقالادى ورخشى
 ته پدى . رخس سرعتله يورودى . کاموسى آيا قلريله آتنى شدتله صيقدى
 واوزنكى يه باصدى ديز کينلرى ده برافدى . بو صورتله کمندى قوپارمق
 ايستدى . قوپارا مدي ، ييقيلمدى رستم کلوب کاموسك لاريني آرقاسنه باغلادى .
 کاموسى قولتوغنه لوب ايران اوردوستنه کوتوردى ؛ آتدى . ايران
 بويوکلىرى کاموسى قيليچ ايله قيمييه کي قييديلر .

بو وقعه چين ، كشان و بلخ قهرمانلرينك بلنى بو كدى . چنگش (۱)
آندده بر تورك قهرمانى واردى ، خاقانه : « بن كاموسك قاننى آلا جغم . »
ديدى و آتنى قوش كې سوردى . عجملره : « كاموسى يكه ن پهلوان كلسين ،
وجودىنى دنيادزقالدير ايم » ديدى . رستم اورتايه چيقدى . چنگش او كا
آدىنى سوردى . رستم : « نه كه لازم ، آديم قارغيم وسنك اولو مكدى »
ديدى . چنگش اوق ياغديردى . رستم زرهنك دلينه جكنى حس ايدوب
قالقانى باشنه طوتدى ، چنگش باقدى ، رستمى و آتنى ديو كې كوردى .
قورقوب قاچمق ايستدى . آتنى دوندوروب سوردى . رستم ده رخشى
سوردى . ايكي اوردودن حايقير مار اورتالغى دولدور يوردى . يتيشوب
پيس چنگشك آتنك قويروغندن ياقلادى . ايكي اوردوده شاشدى .
آندن ايندى ، چنگشى ده آندن آلدى . چنگش حياتنى باغيشلاماسنى
رجا ايتدى ايسه ده رستم او نى ياتوروب باشنى كسدى . ايسته بويله جه چنگشك
آرزولرى و كدرلرى ده بيتدى . بونى كورن خاقان بو سموتون قورقدى .
هومانه : « ايش فنا كيدور . كيدوب شو آدامك كيم اولديغنى اوكره نه
مزميسك ؟ » ديدى . هومان : « بن اؤرس دكلم ، فقط كيده يم . » ديدى . باشقه
زره ، باشقه طولغا كيبوب باشقه رنكده قالقان ، باشقه بايراق آلارق ميدانه چيقدى .
رستمه ياقلاشدى : « سنى كورونجه قورقويورم . سن كيمسك باكا دى ! آدىكى ،
عائله كى ، يركى بورديكى سويلرسه لك بنى انديشه دن قورتاراجقسك . » ديدى .
رستم جواب ەردى : « سن باكا آدىكى نيه سويله ميورسك ؟ مقصداك نه ؟ طاتلى
سويله يورسك . اكر سياوشى محوايدن بوتون تورعائله سنى وبوايشده بوتون
خيانتلرى اولانلرى باكا تسليم ايدرسه كز سزكه حرب ايتمه م . باكا پيرانى
يوللا ! او ابى آدامدر . وقتيله سياوشه آجيمشدر » ديدى . هومان آكلادى
كه بو رستمدر . كيتدى پيرانه سويلدى . قورقودن صارار مشدى . پيرانده

پك قورقدى ، : « عاقبتمز كلى » ديدى . پيران گيدوب اونك رستم اولد
 يغنى و سويلدكلرينى خاقانه سويلدى . خاقان پيرانه : « كيت ! صلح ايسترسه
 ياپالم . جنكدن واز كچمزه آلله توكل ايدوب سوينجله حرب ايدرز ، عمومى
 بر هجوم ياپارز . بز بره قارشى ۳۰۰ كيشى يز » ديدى . پيران رستمك يانته
 كيتدى . آتندن ايندى . رستم پيرانه : « ساكا خسرودن ، آنا سندن سلاملر
 كتيردم . سنى رۇيالرنده كورويورلر . سياوش پيران باكا بابا كوزيله باقيوردى
 ديمشدى » ديدى . پيران : « بن اوكا قيزى و مملكتى و ير مشدم ، اونى ،
 قيزى اولدورديلر . بوملتدن و پادشاهلارندن چوق چكدم . آلله شاهده
 طوتارم كه هر كون قان آغلایورم . فرنگيسى باباسى اولدوره چكدى . بن اونى
 حياتم پها سنه قورتاردم . قاچاقچى یرم يوق . جانمندن ، خزينه لرمدن قورقويورم .
 امر ايدنجه جنكه كلكمكدن باشقه چاره م يوق . باكا داريلما ! اوغوللرمه قارشى
 كين بسله مه ! جنك ايتمكدنسه اولماك باكا داها طاتلى . جنك اولورسه لشلردن
 داغلر اولاجق . بو عسكرلر سياوشك اولومنده معصومدرلر . بنجه صلح داها
 ايدر . سن بندن عقلليساك . سويله ! » ديدى . رستم ديدى كه : « سن
 دوغرو آدامسكدر . توركلره دائما صلح توصيه ايتدك . جنك كوتودر .
 شيمدى بن ساكا ايكي شرطه صلح تكليف ايدورم . اول باكا سياوشك
 قتلندن مسئؤل اولانلرى تسليم ايت ؟ صوكر اهرشيئكى براق ، باكاكل اسنى
 خسروه كوتوره يم ، اوساكا بورده براق دقلريكي فضله سيله ويرير » ديدى .
 پيران : « تكليفلريكي افراسياب به ييلديره يم ، » ديوب اوردوسنه دوندى .
 آرقا داشلرينه ايشى آكلاتدى و جنكدن باشقه چاره اولمديغنى سويلدى . خاقانه
 كيتدى ، او كاده آكلاتدى . آرقا داشلرى : « افراسياب ده بالذات جنكه
 كلسين . يوقسه چينه چكيليرز . صوكر اچيندن ، بربر مملكتندن بر اوردوايله
 كليرز . بزكوش (۱) ، سكسار و مازندران اوردولرينى ده كتيريرز . كاموساك

قانی آلیرز « دیدیلر . خاقان فنا اورکمشدی . شکل : « بز بورایه آرسلان
کبی کلدک ، تیلکی کبی دونه مه یز . بر رستمک یوزندن بو اولاماز عیدر .
جسارتمزی قیرمایالم . یارین مدهش برهجوم یاپارز . برتک آدام یوزینک
کیشی بی ناصل قورقوتور ؟ » دیدی . شنکاک بو سوزلری هرکسه یکیدن
جان ویردی .

رستم ایران اوردوسنه صاحبک مرجح اولدیغنی ، جزیه و دیگر ایستدکلرینی
تورکلرک ویره جکنی سویلادی ، گودرز پیرانک یالانجی اولدیغنی ، اولجه ده
کندیارینی آلداتدیغنی ایلری یه سوردی . رستم کیجه بی ایچمکله کچیردی .
صبح اولدی . ایکی اوردو صف دیزدیلر . کوسلر دو کوالدی . تورکلرک
صاخ قولی ۳۰ ، ۰۰۰ کیشی ، صول قولی یایی و چین قالقانی ایله مجیز
۳۰ ، ۰۰۰ کیشی تشکیل ایتدی ، خاقان مرکزده قالدی .

شنکل النده بر هند قیلیجی میدانده چیقادی ، باشنه هند چتری
طوتویورلردی . دنبر ، مرغ (مارغ ؟) و مایدن بر چوق آداملر آرقا سنده
دورو یوردی .

صفلر ایلرله یوب بر برینه یاناشدی . قیلیجیلر ، چاغانلر شاقیرتیلرینی کوکه
چیقاردیلر . شنکل دیدی که : « بن ارسلانلری یکه ن بر آرم . جنک
ایسته یورم . نرده او سیستانلی (۱) ؟ » . رستم رخشی سوروب کلدی و :
« ای صویسر حریف ، باکا رستم دیرلر . سن ناصل او سیستانلی دیورساک ؟
زرهاک ، طولغاک ساکا تابوت اولاجق . » دیدی . شنکله بر قارغی ووردی .
اگردن سوکوب باش آشاغی یره آتدی . قیلیجی چکدی ، فقط تورکلر
درحال هجوم ایدوب رستمک اطرافنی آلدیلر . شنکلی قورتاردیلر . شنکل
خاقانک یانته قاچدی و : « بوانسان دکل ، کیسه بونکاه باشه چیقاماز .

(۱) متنده « سگزی » در . بوکلمه اورالرده اوطورمش اولان « ساقا »

لرک آدینه بکزر بر حالدده در . سیستانلی ترجمه سی دوغرو اولماسه کرک ! ..

بر داغه اوطورمش بر فيلدر . عمومي هجوم ياپملى . كيمسه اونك قارشيسنه
 چيقاسين . » ديدى ، خاقان بوتون اوردويي رستمه هجوم ايتديردى .
 رستم قيليجنى چكدى . چينلييلرك صول قولنى بوزدى . قيليجنى
 ووردقجه قفاسز وجودل يره ييقيليوردى . قات آقيوردى . هر كس
 رستمك اوستنه چوللانيوردى . برضربه ده اون قارغى يى بردن كسيوردى .
 اوqlر دولو ياغار كې ياغيوردى . جنك ميدانى كووده ، آل ، قول ، باش ،
 قيليج ، طولغا ايله اورتولويوردى ، چين ، هند ، ساقلااب ، هرات وپهلوى
 پهلوانلرى اويله بر كتله ياپمشلردى كه داغ ود كيزى تيره تيرلردى . رستم
 ايرانلياره : « بوكون ظفر بزمدر ، ىرى مزارلق ياپاجغم . بزم ضايعانمز يوق .
 اونلرك صايسندن قورقمايك ! بن نمره آتنجه هپكز حر كته كچيكز . » ديدى .
 رستم توركلرك صاغ جناحنه ياناشدى ، كندراوزرينه يوردى . بوقولى بوزدى .
 اوراده كاموسك عائله سندن ساوه آدنده بر ار واردى . انتقام آلمق ايچين
 رستمه ياناشدى و : « بوصوك كونكدر سنىك » ديدى . رستم اوكا بر كرز
 ووردى ، ساوه نك جاني چيقدى ، لشنى رخشه چيكنه تدى ، كشانك بايراغى
 دوشدى . آرتق رستمك اوكنه كيمسه دورامادى ، بو سفر رستم صول قوله
 يوردى . توركلرك صفلىرى تيره دى ، بوقولده گهار واردى . آرسلان
 يوزكلى بر قهرماندى . بايراغى سياهدى « تورانك ، چينك انتقامنى آلا جغم »
 ديدى . ايله رله دى ، فقط رستمى ياقيندن كورنجه قورقوب قاچدى . رستم
 قوشدى ، بر قارغى ووردى . فورطنه بر آغاچى صارصديغى وقت ياپراقلىرى
 ناصل دوشرسه گهارى اويله يره دوشوردى . مركز لرده طوتوشدى . رستم :
 « باكا يوز سوارى ويرك ، خاقانك فيلانى ، فيل ديشى تىختنى ، بيله زيكرينى ،
 گزىنى آلا جغم ايرانه هديه ايده جكم » ديدى . ايران صفلىرى نندن بيك زرهللى
 واو كوزققالى گزلى سوارى ايلرله دى ، رستم : « ايران شاهنك باشنه وحياتنه ،
 كونه و آيه ، سياوشك طوپراغنه يمىن ايديورم ، تورانليلىرى بتيره جكم » ديوب
 اونلرله برابر خاقانه هجوم ايتدى . ير اولولرله اورتلدى . توزدن كونش

طوتولدى . اوق ياغمورى ياغدى . گودرز ورستمك آرقاسنى محاقطه ايجين ۲۰۰
 سواری يوللادی . بونی کورن خاقان قیزدی ، رستمه : « سويله مغه ! تنی ،
 روحی بوزوق حریف ! ایرانه ، شاهنه ، اوردوسنه لعنت اولسون ! » دیدی .
 رستم : « تورك اوردوسی قارنجه ، چکرکه کبی » دیدی . کمند آتمغه ، انسان
 یاقلا مغه باشلادی . بو حالی کورن خاقان عجمجه بیلن برینه : « کیت ، شو آدامه
 سويله اوقادار ظالم اولماسین ! بونلر چغان ، شکن چین وهر آهالیسیدر .
 بو انتقام حربی ایله علاقه لری یوقدر . بری ختلان ، دیکری چین پادشاهیدر .
 صلح جنکدن اییدر . خاقان چکیلوب کیده جک دی » دیدی . کیتدی
 سويلدی . رستم : « خزینه لرینی باکا ویرملی . بن ده حیاتی باغیشلارم »
 دیدی . بو آدام رستمه نصیحت ویرمک ایستدی . رستم قیزدی . ایارله یوب
 کندینی خاقانک اوستنه آتدی ، فیلدن آشاغی ییقدی . چکوب کتیردی .
 طوسک آداملرینه تسلیم ایتدی . بونی کورن توران اوردوسی بوزولوب چوله
 قاچدی . قارا بایراق ییقیلدی . عجملر پیرانی آرادیلر ، بولا مدیلر . گیو
 وامثالی شه فلر یارالی ، زرهلری ، طولغاری قات ایچنده ، یورغون آرغین
 دوندیلر . اوילה که کیم اولدقاری طانیما یوردی . ییقاندیلر . تورك اوردوسنک
 هر شییی قالدی . ایرنلیر بویوک غنیمته قوندیلر . رستم تورکلرک کیجه دن
 استفاده ایدوب قاچمش اولمالرینه پک قیزدی . ایران عسکرینی آزارلادی .
 و طوسه : « تورکلری تعقیب ایده جک یرده ذوقه ، اویقویه دالديکز . سن
 هیچ برشیئه یاراما یورسک . آلکدن کلیرسه بوندن صوکر ا جنکی سن یاپ ! »
 دیدی .

رستم بوتوت غنیمتی طوپلاتدی . بویوک بر ثروت واردی . بریره
 میغدیلر . برداغ وجوده کلدی . اوردو اطرافنه طوپلانوب حیرتله سیرایتدی .
 دورت توپلو بر اوق آتایلین قوتلی بری اوقنی بو ییغینک بر اوجندن او بر
 اوجنه واردیرا مازدی . رستم اسیرلری وایی اشیایی کی خسروه یوللادی . دیکر
 غنیمتی اوردویه داغیتدی . و : « پت پر ستلرک قفالرینی اوجورب حق دینی

یوروتە جگم « دیدی کیخسروه بر ظفرنامه کوندردی . بو مکتوب ایپک اوزرینه عنبر ایله یازیلدی . رستم مهرله دی . مکتوبنده دیدی که : « قرق کون جنک ایتدک . دنیایی اونلرءدارایتدک . قرق فرسنگ مسافه ده طوپراق قان واولو ایله اورتولودر . پادشاهلرینی کهند ایله فیلندن آلوب اسیر ایتدم . ساکا خزینه لریله برابر کوندریورم » غنیمت ۳۰۰۰ دوه یوکی اولدی .

یوایشلر بتینجه رستم گنگ اوزرینه یورودی : چوله کیردی . اورادن بر اورمانه راست کلدی . ایرماقلری اولان بر یردی . بر مدت قالدیلر . ایچدیلر ، اکلندیلر ، دیکله ندیلر .

کیخسرو مکتوبی ، غنیمتی ، اسیرلری آلدی ، سویندی . رستمه قیمتی هدیه لر کوندردی . مکتوبنه ده بر جواب یازوب مهرله دی . مکتوبنده دیوردی که : « افراسیابک باشی سنک کندیکه کیر مدکجه بن نه ییه جگم ، نه اویویاجغم » .

افراسیاب بوزغونلغی خبر آلدی . خزینه لرک ، هرشیءک غیب اولدیغنی ، توران اولولرندن بیکارجه سنک وچین خاقاننک ایرانه اسیرکیتدیکنی ، رستمک گنگ اوزینه کلمکده اولدیغنی اوکرندی . پک کدرله ندی . موبدلری ، اصیللری طوپلادی . فلاکتی حکایه ایتدی . چاره صوردی . بونلر : « نه یاپالم . . . چین ، ستملاب اوردولری بوزولدیسه توران اوردوسنه برشی اولمدی . آنامز بزی اولمک ایچین دوغوردی » دیدیلر . افراسیاب حاضرلغه باشلادی .

کیخسروک مکتوبی وهدیه لری رستمه کلدی . بونلرک ایچنده بالخاصه برتاج وکوپه لرواردی . رستم ایلرله یوب سفده کلدی . اوراده ایکی هفته قالوب می ایچدی ، آویاپدی . اورادن قالدی ، برکون یورودی . بیداد شهرینه کلدی . بو شهرک مستحکم برقلعه سی واردی . آهالیسی ساده انسان اتی ایله بسله نیردی . شاهلری هرکون یابرکنج چوجق ، یابرکوزل جاریه یردی . بو شاهک آدی کافورا ایدی . توران پادشاهنه تابع ایدی . ایران اوردوسنک کلدیکنی کورونجه سلاحلارنوب عسکریله قلعه دن چیقدی . ایکی

اوردو بربرینه کیردی . ایرانلیلردن بر چوق کیشی اولدی . ایران اوردوسی
 حاجمق ایستدی . قوماندان بونک اوکنی آلمق ایچین اوق یاغدير تدی و بر
 سواری هجومی یاپدیردی . کافورده کرز ، قیلچ و کهند ایله هجوم ایتدی .
 ایرانلیلری ای قیردیلر . رستم کلمه مش ، قوه کلمه ایله برابر دی ، ایران قوماندانی
 در حال رستمه امداده قوشماسی خبرینی کوندر دی . رستم طاغلك بوکورلر
 ندن قویان قاصیرغا کپی کلمدی . کافوره . « آ ، کویک ! » دیدی . کافور
 رستمه اوق اوچا کپی بر قیلچ ووردی . رستم قالقان طوتدی . برشی اولمادی .
 کافورک امیددی دوشدی ، بو سفر طوسه کهند آتدی ؛ فقط رستم اوکا بر کرز
 ووردی ، قفاسنی ، طولغا سنی ، بوینی قیردی . کافورک بینی بورنندن
 چیقادی . رستم قاپی یه هجوم ایتدی ؛ فقط آهالی قاپی بی قاپاتوب قلعه دن
 ایرانلیلره اوق یاغدير دیلر . ویدیلر که : « امککز بوشدر ، بو قلعه بی تور
 سحر ایله یاپدیردی . کیمسه بورای آلاماشدر . ارزاقز بولدر . بر آلتندن ده
 یولمز واردر . » . رستم کدرله ندی ؛ فقط بوتون عسکری یوروتدی . قلعه
 نك دینه نفت ، آغاج ییغیدیردی . بونلره آتش ویردی . قلعه ییقیلدی .
 ایرانلیلر قلعه یه کیردیلر . کسیدیلر ، اسیر ایتدیلر . خزینه لرینی آلدیلر . رستم
 و ایرانلیلر باشلرینی یره قویوب آلهه شکر ایتدیلر .

رستم گیوی تورکلری یکیدن طوپلا نمقدن منع ایتمک وظیفه سیله ۲۶۰۰۰
 سواری ایله خوتان حدودینه کوندردی . گیو دورت کون صوکر اسیر و کوزل
 یوزلو طراز پوتلری ، جنس آتلر و سائر غنیمت ایله کلمدی . رستم بو غنیمتک
 بر قسمی شاهه کوندردی بر قسمی ده عسکره داغیتدی .

افراسیاب « زاد شم » اولکه سنک یاغما ایدلدیکی خبرینی آلوب کدرله ندی
 و : « بو آدامله کیم باشه چیتا بیله جاک ؟ » دیدی یأس کتیردی . اوردوسی
 کندیسنه : « مایوس اولما ! حاضرلان ! » دیدیلر . افراسیاب امیدله ندی .
 حاضرلغه دوام ایتدی .

فرغار آدنده آرسلان یورکلی بری واردی . افراسیاب هر کسی سالوندن

چيقاردى . سادە فرغارى آليقودى . اوکا : « گيت ايرانى اوردوسنى كور
صايملارنى ، ترتيبلارنى ، اولارە بزدن كيم قىلا غوزلق ايدىيور اونلرى ؛ ايرانك
شە فارينك كيملر اولديغنى ، پلانلارنى اوكرەن ! فيلارنى صاى . كل
ديدى . فرغار كيتدى . افراسياب اوغلو شيدە (۱) يە : « سنىك اوردولرك نه وقت
يتميشە جاك ؟ رستم بىزى پرىشان ايتمشدر . ين خزينه لرى الماس ايرماغنه
كوندرە جكم . رستمىن قورقيورم . اوکا قارغى ؛ چاغان ، قىلج برشى
ياپمايور . نعرەمى بولوتلرك يوللادىغى كوك كورلە سى كىي . » برطاغە
(رخش) اوطورەش ، طاغ دە روز كار كىي اوچيور . شىمدى اوستمزە كليور
بن چين دكترينه قادار قاچمغە مجبورم » ديدى . بشيدە ديدى كە : « پيران
ودىكر قاچانلرى چاغر ! معنو يا تلارنى قوتلە ندير ! كوزك دكيزك شمالندە اولما
سين ! كىكە دوغرو بورو ! چين وما چىندن اولو لرىكى چاغرا ! »

فرغار كىلدى وديدى كە : « رستمك ياننە كىتدم . يشيل بر قرار كاه
اطرافندە قورد كىي سواريلر وار . اژدرها رىملى برقارابايراق اوچيور » ديدى
پيران وديكرلرى كلديار . افراسيابە : « فخر اولسون اولماسين ، نه ياپالم ؟ بزه
هر حالده يوردهزى ، چوجقارەزى وعائللەرمزى مدافعه ايتمك لازمدر » ديديلر
اوردو حاضر لاندى ويورودى . افراسياب اوغلو شيدە ايله « پولادوند » بر
مكتوب كونده روب يا رديمە كىمىنى رجا ايتدى ، بو دات چينك داغلرندە
اوطورورى . جىمىدى اوگا اش قهرمان يوقدى شيدە مكتوبى ويردى و : رستم
بر اوودو ايله تورانه كىردى . بىزى بوزدى . تورانى بو آدم محوايدە جكدر «
ديدى . پولادوند اوردوسنى آلوب افراسيابە كلدى . بويوك استقبال ايله
قارشىلاندى . افراسياب بوتون حكايە يى ؛ فلاكتلرى اوگا آكلاتدى ، ها و
بوتون بونلر بر آدمىن ، رستمىن كليور ، بنى بوندىن قورتار ! » ديدى .
پولاد صبا حلاين اوردوسنى آلوب ايران اوردوسيله قارشىلاشدى

(۱) بلكە قىصە صاپلى قارغى ، معنا سنە اولان جيدە در .

ایکی ارودو صف دیز دیلر . رستم رخشه بیندی تورکارک صاغ قولنه هجوم
ایتدی . برچوق یبکیت دوغرادى . پولادوند قیزدی کندینى اکرىنك
چنککندن چیقاروب قولنه طاقدى . سرخوش برفیل کبی طوسك اوزرىنه
يورودى . طوسك قوشاغندن طوتوب زحمتسزجه قالدیردی وبره چالدى .
بونى کورن گيو قوشدى . آرسلان گيو دیوه صالديرمشدى . پولادوند
کندینى اوچوردى . گيوک قفاسنى ایلکه طاقدى . چکدى ، بره سردى .
صوکر اگاوه بایراغنه صالديردى . قیلیجی ایل اونی ده ایکی به بیچدی .
ایران اوردوسندن بر چیغلیقدر قوپدی . کیمسه جنک میدانده قالمق ایسته
مدى . رستمه قوشدیلر . و : « پولادوند هیچ بریران پهلواننى اکرده
براقمایور . ایش رستمه قالمشدر » دیدیلر . رستم درحال میدانده چیقدى .
باقدى که ایران اوردومى چوق خیرپالانمش ، جنک بوتون صفرده قیزیشمش ؛
پولادوند ایرانک مهم پهلوانلرینی دوبره ش . کندی کندینه :
« غالبا صوکم کندی » دیدى . رخشی آیالریله صیقوب سوردى .
پولادوندک دوبردیكى طوس وديکر لرینک اوله مش اولدقلىرىنى کوروب
سویندى . برکند آتدى . پولادوند کندینى کنىدن قورتاردى ؛ فقط
قورقدى . برآز صوکر ا کندینى طویلادی . ایکی قهرمان بر برینه کندیلرینی
مدح ایتدیلر . ینه جنکه باشلايوب بر برینک اطرافنده دولاشدیلر . کوکره
مش فیله بکزه یورلردى . رستم برکز ووردى . بوتون اوردوسىنى ایشیتدی .
پولادوند منده له دى . رستم بینى فیشقیردی ظن ایتدی ؛ فقط پولادونده
برشى اولدى . اکرنده دورویوردى . رستمک ایچنه قورقودوشدى .
آلهه : « حقسنر ایسه م و اوله جکسه م بنی پولادک النده اولدور ! » دیدى .
ویولاده : « یبکیت کرزی ساکانه یاپدی ؟ الارك آرتق دیز کین طوتمایور »
دیدى . پولادوند : « سنک کرزک باکا هیچ برشى یاپمى » جوابنى ویردى .
بوسفر پولادوند سحرله یاپیلش قیلیجى چکوب ووردى ؛ فقط رستمک بو بر
دریسنی کسه مدى . فنا جانی صیقیلدی ورستمه : « شو بو بر دریسنی چیقار !

باشقه شی کی ! بن ده باشقه زره کییه یم . اویله ووروشالم « دیدی ، رستم قبول ایتمدی . تکرار جنکه باشلادیلر . ینه بربرینه هیچ برشی یایامدیله . پولادوند : « باق ، اولمایور . باری بربرمزی قوشاغمزدن یاقالایالم ده کیم مظفر اولاجقسه اولسون » دیدی . رستم : « سن تیلکی کی حیلہ یاییورسک ؛ (۱) فقط قورتولامازسک » دیدی . آرقاداشلرینی یانلرینه یاقلاشدیر ما یا جقلرینه دائر بربرینه سوز ویروب آتلرندن ایندیله ویرآز صولوق آلدیلر . ایکی اوردو آراسنده یاریم فرسنگ واردی . بوایکی کوکره مش آرسلان کولشه باشلادیلر : اوکجه اللرینی صیقدیلر . صوکره بربرینگ قوشاغندن یاقالادیله . افراسیاب پک هیجان ایچنده ایدی ؛ اوغلونه : « کیت ! پولادونده تورکجه قوت ویرمچی سوزلر سویله ! رستمی دویریرسه کهمان خنچرله ایشنی بیتیر ! دی ! » دیدی . شیده باباسنه : « بو اونلرک آراسنده کی عهد موافق دکلدر . اولماز » دیدی . افراسیاب قیزدی . حتی اوغلوندن شبیه له ندی . شیده ضروری کیتدی ، سویلیدی . بونی کورن گیو : « عهدی بوزدیله » دیوب آتنی میدانہ سوردی . صوکنده رستم پولادوندی قالدیروب یره چالیدی ، ایران اوردوسندن سوینج باغریشماری قوپیدی ، کوسلر چالیندی . هرکس پولادوند اولدی ظن ایتدی . یرده ییلان کی قیورانیوردی . رستم ده اونک بوتون تمیکلرینی قیردیغنی ظن ایدیوردی . رخشه بینوب کیتدی . اوکیدنبه پولادده آتنه بینوب قاچیدی . بونی کورن رستم کدر له ندی . گودرزه اوردویه هجوم یاپدیرمسی امرینی وپردی . بو هجومی کورن پولاد واوردوسی قاچدیله . افراسیاب ده اوردوسیله پیرانی براقوب وکندی بایراغنی ده پیرانه ویروب چین وماچینه قاچدی . ایران اوردوسیله توران اوردوسی بربرینه چارپیدی . اولولردن جنک میدانده یورونه مز اولدی . توران اوردوسنک بر قسمی تسلیم اولدی . بر قسمی چوبانسز سوروکی داغیلوب قاچدی . رستم

(۱) بو هیچ ده حیلہ دکل ، مردجه برشیدر آما فردوسی اویله دیدیر قیور .

غنیمتدن خسروه آیروب اویر قسمنی اوردویه داغیتدی . افراسیابی آرادیلر .
 نه داغده ، نه بایرده ، نه اوواده ، نه چولده ، نه ایرماقده ایزینی بولامدیلر .
 افراسیابك سرایلرینی ، شهری یاقدیلر . بوتون خزینه لرینی آلدیلر . رستم
 اوردوسی ایله ، غنیمتلرله ایرانه دوندی . ایران سوینجدن چالقاندی . کیخسرو
 رستمی بویوک بر آلا یله استقبال ایتدی . فیلر مسك وزغفران قاریشدیرلمش
 می ایله ایصلاتیلمشدی . قورنا قارینك باشلرنده تاجلر ، قولاقلرنده کویپهلر
 واردی . خلقه کوموش ، می وزغفران صاچدیلر . مسك و عنبر برلکده
 یوغورولدی . چالغیلر چالینیوردی . رستم اینوب خسروك اوکننده نماز قیلدی
 (اوکا طاییندی) . ایران پهلوانلرینك باشلرندن جواهر صاچیلدی . صوفرالر
 قورولدی . میلر ایچیلدی ، چالغیلر چالیندی .
 رستم برآی می الده خسروك یاننده قالدی . صوکر ازابلستانه کیتدی .

رستمک دیواکوانه ایله هینکی

(بونلر برطاقم ماصا لاردر . فردوسی بونی ده دهقانه کوره حکایه ایدیور .
 فیو رستمی آلوب هوایه چیقارمش ، اوردن دکیزه آتمش ، رستم صویه دوشر
 دوشمز قیلیجی چکمش ، بوتون تمساحلر قاچمش کبی فوق البشر شیلردر .
 دکیدن قازایه چیقمش ، بوراسی رخشی براقدیغی یرمش . رخشی بولاماینجه
 اکربنی یوکلر نوب رخشی آرامغه چیقمش . فقط بوراسی افراسیابك آتلرینك
 اوتلاغی ایش . رستم بوسورولر آراسنده رخشی بولوب اکر له مش و بینمش .
 سورولری سورمش ، کوتور ویورمش . بونی کورن بکجیلر رستمه هجوم
 ایتمشار ، رستم بونلری اولدورمش . بواثناده افراسیاب سورولرینی کورمکه
 کلش ، ایشی اوکره نمش ، « بونه جسارتدر . بو آدام یالیکز باشنه بورالره
 قادارده کلیور » دیمش ، افراسیاب رستمک پیدینه دوشمش ، فقط طوتامامش .
 رستم افراسیابك عسکرینك چوغنی اولدورمش ، بیاض فیلرینی آلمش ، نهایت

دیوی بولمیش ، جنك ایتیش و اولدورمیش . ایرانه خسروك یاننه ، اوردن ده زابلستانه دونمیش . ر . ن .) .

بیشر و منبیره دستانلی

(بو حکایه حیل ، عشق ، سحر و خیانتله دولودر . پهلویجه اسکی برکتابدن آلینمیشدر . ر . ن .) شویله که : افراسیابی یکدکدن صوکرادنیانك اوچده ایکیمی خسروه تابع اولمیشدی . برکون سراینده ایران پهلوانلرینی طوپلامش یاقوتدن برقد حله می ایچیور ، چالغی دیکله یوردی . نرکس ولاله لر آراسنده اوطوریوردی . پری یوزلو جاریه لر آیاقده دور ویوردی . توران واران حدودندن ایرانلیلر کلدیلر . الری کوسلرنده چاپراز پره قاپاندیلر . آغلایارق : « بزم یوردمز تورانله ایران آراسنده در . آدی (خوان ارمان) در . سن یدی اقلیمك شهنشاهیسیك . تورانلیلر بزه دائما ضرر ویریورلر . اوراده بر اورمان وار . بزم بوتون حیاتمز اونده . اورمانه یابان دوموزلری کلیور (۱) دیشلری فیل دیشی کبی . اورمانی ، ابرماغی طوتدیلر . اکینلرمزی بتیریورلر . بزه یاردیم ایدیکز . « دیدیلر . شاه : « بوایشه کیم کیدر ؟ « دیدی . بیثرن : « بن کیدر . تمیزلم « دیدی . بیثرن گرگینی ده برابر آلوب کیتدی . اورمانه واردی . جنکه باشلا یاجق ، قارداشی گرگیندن یاردیم ایستندی . گرگین : « باکانه ؟ ایشی اوستنه آلان ، شاهدن هدیه لری آلا جق اولان سنسك . بن یالیکز سا کا یول کوسترمك ایچین کلدیم « دیدی . بیثرن بوجوابه شاشدی . فقط جنکه باشلادی . نهایت بوتون دوموزلر برله شوب بیثرنه هجوم ایتدیلر : دیشلریله هوایه طوپراق صاچیورلردی . بر دوموز ، دیشیله ، بیثرنك زرهنی یرتدی . بیثرن قیلیجله دوموزك قفاسنی یاردی . دوموزلر قاچدی . قوغالادی :

(۱) یابان دوموزی هر حالده تورانلیلرک ایشی دکل ؛ فقط فردومی بر دورلو منطقی تسلسل یاپاماز .

ھېسنى كىسدى . دېشارىنى سو كوب آتەك بوينەنە آسدى . بونلرى بويە جە
 خسروە كوتورە جەكدى . گورگىن بېئرنى پەك قىصقاندى . مى ايچىدىلر .
 گورگىن دېدى كە : « ايكي كونەك مسافە دە توران حدودى اوزرنە غايت
 كوزل ، جنت كې بر پروار . اورادە ياسەن داللىرى چىچكلارنى چكە يور .
 گل اوردە پوت ، بېل پوت پرستدر . اورادە پرى يوزلى قادىنلاروار .
 افراسيابك قىزى مەنئەرە دە اورايە كلىور . يوز قىز ايلە كلير ، چادير قورارە
 بونلر ھې تورك قىزىدر . رسم كې كوزلدرلر . صاچلرى مسك كې قارادر
 اوراسى اويلە سوسلە نىرە بر چىن مەبەدى كې اولور . اورايە كىدە لم ، شو
 قىزلردن بر قاجنى آلوب شەنشاھە كوتورە لم . خوش برايش اولور . » . بېئرن
 سوينچە قبول ايتدى . آتەرە بېنوب كىتدىار . ياقلاشنجە بېئرن باباسەك
 خىافتلردە طاقديغى وبوتون سالونى نورلاندىران تاجى ، كىخسروك كىندىسەنە
 وېردىكى كردانلق وكوپە لرى ، گىوك بىلە زىكلارنى طاقىندى .
 تاجنە قارتال توپلرى دە قويدى . دوكونە كىدىور كې ايدى . بېئرن
 كىنج ايدى . يالىكز باشە اورمانە كىتدى . قادىنلرە باقدى . قىندھار بېكلرى
 (لعبت قىندھار) كې ايدىلر . اووا بوتون توركووچالغى سىلرى ايلە دولمشدى .
 مەنئەرە بېئرنى كوردى ، عاشق اولدى ، دادىسى ايلە بېئرنە بر مەكتوب كوندىردى .
 مەكتوبنە دېدى كە : « كىمسە ؟ بن ھرىل ايلەك بەار بايرامنى بوردە ياپارم
 ھىچ بابانجى كورمەم . سەن آي يوز لىسەك . كوكلە عشق دولدورويورسەك .
 پرىمسەك ؟ كل بزمە بايرام ايت ا » . بېئرن : « بن پرى دكلم . ايراندە
 دوغدم . حرار مەلەكتەندىم . گىوك اوغلو بېئرنەم . كلە يم » دېدى وكىتدى .
 قىزەك چادرنە بېئرنەك آياقلىرىنى كل صوبى و مسك ايلە يىقادىلر . يىمەك يىدىلر .
 مى وچالغىچىلر كىتىدىلر . يىللانمەش مىلر ايچىدىلر . اوچ كون ، اوچ كىجە
 بويە اكلە ندىلر . نەايت بېئرن صىزدى ، اويقويە دالدى . مەنئەرە اونى بر
 تىختروانە قويوب كىتەزلىجە سەراينە كوتوردى . بېئرن اوياندىغى وقت كىندىسەنە
 افراسيابك سەراينە بر زانباق كو كىلى قادىنەك قوللرنە بولدى . فناقورقدى .

منیره تسلی ایتدی . می وچا لغی ایله وقت کچیرمکه باشلادیلر . برکون قاپیچی
ایشیدن خبردار اولدی . تحقیقات یاپدی ، بونک کیم اولدیغنی ده اوکرنیدی .
حیاتندن قورقوب پادشاهه خبر ویردی . افراسیاب او یله قیزدی که کوزلرندن
قان فیشقیردی . سالار قاراخانی چاغردی . صوردی . صوکر اگرسوزمه
دیددی که : « شو ایراندن چکمدیکم قالمامشدر . داهاده نه لر چکه جکم .
دنیا ده بنم قادار بدبخت وارمی ؟ قیزم فنا بر خلط بیمش . عسکر آل ! سرایک
قاپیلرینی طوت ! او حریفی بول ! زینجیرله یوب باکا کتیر ! » . او ائناده
اونارمی وساز ایله اکلک نیورلردی . گرسوز قاپی بی قیروب ایچری کیردی .
۶۰۰ قادین واردی . بیثرن بونلرک اورتاسنه اوطورمشدی . هپسنگ الارنده
قرمزی می دولو قدحلر ایچیورلردی . گرسوز بیثرنه : « آرسلان پنجه سنه
دوشدک » دیددی . بیثرن چیزمه سنده بر خنچر صاقلاردی . اونی چکدی :
« یاقلاشمایک ، کسرم ، بنم ایران پهلو اناری آراسنده کی موقعی بیلورسیکنر .
بنی افراسیابه کوتورک ! » دیددی . گرسوز حیاته دو قونما یاجغنی
وعدایده رکالندن خنچرینی آلدی ومقاومتسز باغلادی . افراسیابه کوتوردی .
افراسیاب صوردی ، بیثرن حقیقتی سویلیدی . منیره نک پاکلکنه خلل
کلدیکنی ده علاوه ایتدی . افراسیاب : « باکا سرخوش ماصالری سویله
یورسک » دیددی . گرسوزده : « سرایک قاپیسنگ اوکنه بر دار آغاجی
قور ! شونک وجودینی یردن قالدیر ! » دیددی . بیثرنی کوتوردیلر ، اوائناده
پیران کلدی ، حالی گوردی ، آکلادی . بیثرنه آجیدی . سرایه کیردی .
افراسیابک حضوریته چیقیدی . قولارینی کوکسنده چاپراز اولارق
قاووشدوردی . آیاقده دوردی . پادشاه اونک آیاقده دوردیغنی
کورونجه برشی ایستدیکنی آکلادی . کولدی ، صوردی پیران یر اوپوب
بیثرنک اولومنگ ینه برانتقام قاپیسی آچاچغندن دم وورارق اولدوروله مسنی
رجا ایتدی . سیاوش مسئله سنده ده وقتیه بویله ایی نصیحت ویرمش اولدیغنی
خاطراتدی . افراسیاب دیددی که : « اونک یاپدیغنی بویوکدر . قیزمی لکله دی

بن اوکا حیاتی باغیشلارسم دنیا باکا کولەر وحقارت ایدر . « .
پیران یالواردی ، « أولدورتمه ! حبس ایت ! » دیدی . پیرانك دیدیکی گبی
یاپیلدی . بیثرنی آغیر زینجیر لره باغلا یوپ قارا کلق بر قویویه آتدیلر .
افراسیاب ینه امرایتدی : « او ناموسسز و نیم ناموسمی لکه له ین قیزی ده »
هرشینی آلك ، سورو کله یه رك کوتوروك ، بیثرنك حالنی کوسترك ! بیثرنه
کوله لك ایتسین ! » دیدی .

بو زندان یر آلتنده بر قویو ایدی . بیثرنی رومی زینجیر لر له باغلادیلر .
زینجیر لری دمیر جیلر واسطه سیله طاشلره پر کیتدیلر . زندانك دلیکنه ده ، قوجه
برطاش قویدیلر . منیثره بی ده باشی آچیق ویایا کوتوروب بیثره نك حالنی .
کوستردیلر . منیثره داغلره دوشوب آغلایارق دولاشدی . اوته دن بریدن
اکمک دیله نیردی . کیجه زندانه ال صیغا جق قادار بر دلیک یاپدی . اوردن
آغلایارق بیثرنه اکمک آتاردی .

گرگین بیثره نك کلمدیکنی کورونجه اورمانده آرامش ، ساده آتنی بولمش ،
ایرانه دونمشدی . یاپدیغنه پیشمان اولمشدی ؛ فقط ایرانده نه دیه جکنی بیلمیوردی .
نهایت شویله دیدی : « دوموزلری اولدوردك ؛ ایرانه دوندك . یولده او
ایدیوردق . کوزل بر یابان اشکنه راست کلدك . بیثرن کمند آتدی . اشك
قوشدی ، او قوشدی ؛ غیب اولدیلر . آرقالرندن کیتدم ، بر ایز بولامدم .
چوق بکلم . نهایت دونوب کلم . « ایش کیخسروه بیلدیربلدی . گرگین
کیخسروك حضورینه چیقدی ؛ دوموز دیشلرینی تقدیم ایتای . کیخسرو
بیثرنك وقعه سنی صورتی . گرگین بر ریزه ضد شیلر سویلدیکندن شاه
قیزوب گرگینی قوغدی . کوردی که فنا بر آدامدر . خسرو هر طرفه بیثرنی
آرامغه آداملر یرللادی .

نوروزده کیخسرو قدحه باقدی . ایچنده یدی کشوری کوردی . ایشلرك
ماهیتنی ، سبیلرینی آکلادی . ایشته بوسحرلی قدحه استقبالی کشف ایتدی ،
فقط بیثرنی بولامدی . نهایت گرگسارلر مملکتکندنه بیثرنی بر قویوده زینجیرلی

کوردي (۱). قويونك ياننده پادشاه سلاله سندن برقىز وار حياتده اولديغنه سويندى . و : « اونی اورادن قورتاراجق يالیکز رستمدر » دیوب رستمی بر مکتوبله یاننه دعوت ایتدی . دیدی که : « بوایشی سرت داپایایرسک . کودرز عائله سی قورد یوزلو تورا نلیلردن بویله بر ظلم کورمشدر ، یک عذاب ایچنده درار . سن جهان پهلوانیسک . بوعائله صلحده ، جنکده بویوک خدمتار ایتمشارد . بئم دوستمدرلر . در حال کل ! » . رستم در حال زابلستانی براقوب ایرانه خسروک یاننه کلدی . خسرو رستمی طوس وامشالی پهلوانلر ، بوتون سرای خلقی عسکر و آهالی ایله استقبال ایتدی . رستم خسروی تقدیس ایتدی . چونکه خسرو محبته و تقدیسه لایقدی . و خسروه دیدی که : « بوتون ییلاک مسعود ، هر مزد استناد کاهک ، بئم تخت و تاجکک محافظی ، اردیبهشت بوتون ییل ساکا مساعد اولسون . بهرام ایله تیرسنی قوروسون . شهریر ساکا ظفر ، بویوک بر شهرت ، قدرت و هنر ویرسین . سپندارمذ سنک کوزجک اولسون . دی ایله فرودینت ساکا موفقیتلر ویرسینلر ، کوتولک قاپیلرینی ساکا قاپاتسینلر . آدر کیچه کی ، کوندوزیک پاریلاق ایتسین . آبان هر ایشیک اوغورلی قیلسین . مرداد سورولریکی قوروسون . خرداد اورتالغی مسعود ایتسین » (۲) . خسرو رستمه : « خوش کلدک ، قضا ، بلا سندن اوزاق اولسون . سن جهان پهلوانیسک . باشقه سنه سراولان ساکا معلومدر ، سنک صاقلاما ییغک ایسه هر کس ایچین اسرار انکیزدر . سن کیانیلرک سیچمه سی ، ایرانک قالتانی ، اوردونک آرقه سی ، سن ایرانک کوزجیسی ، عسکرک

(۱) شهنامه ده دائماً کشور گرگسار ، گرگساران دیه کچن بویوک توران اولدینی بوجیه ایله واضحاً آکلاشیلیور . کله نک معنا سنه باقیلیرسه بونلر قورد آدنده کی تورکلردر . بوده بزه بولرک توکیولر اولدینی فکرینی ویرتمکده در .

(۲) بونلر اسکی ایران گبر دینی عقیده سنه کوره اساطیری شخیصلردر .

مذجائيسك . سنى كورهرك محظوظ اولدم . « دیدى . رستم يره قاپاندى
وتختنى اوپدى .

کينسرو رستمه باغچه ده بر بويوك ضيافت ويردى . آغاچلردن ميوهلر
کوپه لر کي صارقيوردى . اوطوردیغى تختك آلتنه قويدقلى آغاچدن
کول ياغمورى ياغيوردى . اورتايه برچوقور ياپيدلر ، مسكى میده اريتوب
ايچينه قويدلر . کوزل خدمتچيلر ، روم وچين قوماشلرى ، مى ، ييمك
چالغى ، هرشى يولنده ايدى . خسرو بو ائزاده رستمه بيشرئى قورتارماسنى
سويلاه دى . رستم : « آ نام بنى شهنشاهه خدمت ايدم يم ديه دوغورمشدر .
بوايشى ياپاجغم . سندن هيچ بر عسکر ايسته مم . ساده گرگينى عفو ايت »
ديدى . شاه گرگينى زينجيرلرني چيق-ارتوب ، رستمه ويردى . دیدى که :
« سا کانه لازمه سويلاه ويره يم . افراسياب جوهرى بوزوق بر ديودر .
ا کوان اونی سحرله باغلامشدر . يورکنى اهرمن چارپديرر . بيشرنى اولدورور
ديه قورقويورم » . دیدى . رستم : « حاضر لغمى کيزلى ياپاجغم . چونکه بو
ايشى جيله کوره بيلير . کرز ، قيليج ايله اولماز . باکا چوق پاره وجواهر ،
قوماش و خالى لازم . تجار مفتيله کيره جکم » دیدى . بيک ييگيت سچدى .
بونلره ده گرگين ، زنگه ، رهام کي يدي پهلوانى قوماندان ياپدى . عسکرى
کروان ، حالنه صرفدى . هپسى ده جاناريني آووچارينه آلمشاردى . سلاحلرى
ده برابردي . يوله چبقديار . حدوده کلديلر ، رستم عسکرى اوراده براقوب
ساده برقاج کيشى آلارق تاجر قيافتنده وزندين بر کروان حالنده تورانه کيردى .
ختن (خوتن) ه کلدى . ائنه يك قيمتلى برقوپا آلارق پيرانك سراينه
کيردى . آلهک عنايتيله پيران رستمى طانمادی . پيرانه « تاجرم . آيرم . ساتارم .
ا کرني حمایه ايدرسه کز جواهر صاتوب آت الاجغم » ديوب جواهر
دولو قوپايى پيرانه ويردى . پيران ممنون اولوب « قورقه ! تجارتكى ياپ !
حمایه م آلتنده سک » دیدى . رستم بر او کيرالادی . ماللرينى دکانه قويدى .
ايراندن کروان کلديكى خبرى هر طرفه ياييلدى . منيره ده دويوب کلدى .

باشی آچیق ، کوزلری یاش ایچنده ایدی . رستمه : « ایران بیژنک حالی
 او کرندیمی ؟ ایران اوردوسی نرده ؟ آغیر دهیرلر ایا قلرینی یاره ایچنده
 براقمشد . آلرینک زینجیر لری پرچینه نمشدر . آلبسه سی قان ایچنده .
 ایرانه کیدرسه ک بلکه گیوی ، رستمی کورورسک اونلره داها کجیکیرسه کز
 بیژن اوله جکدر ، دی « دیدی . رستم قورقدی ، « دفع اول ! بن خسرو
 فلان طایما یورم » دیدی . منیژه آغلایوب : « ایرانده فقیر لری بویله می
 قوغمق عادتدر ؟ » دیدی . رستم : « نه یا پایم ، تجارتمه مانع اولیورسک »
 دیدی وقادینه ییمک کتیرله سنی امر ایتدی . ییمک پیر ایکن اوکا صورمغه
 وایشلری او کرنگه باشلادی . قیزک منیژه اولدیغنی وهرشیئی آکلادی .
 منیژه یه هنوز قیزارمش واکمکه صارمش بر طاووق ویردی . ایچینه بر
 یوزوک قویمشیدی . « بونی زندانه کوتور » دیدی . منیژه قوشارق کیدوب
 طاووغی بیژنه ویردی . ایراندن کلن برتاکرک ویردیکنی سویلادی . بیژن
 طاووغی ییدی . یوزوکی بولدی . اوزرنده رستم یازیلی ایدی . سهویندی .
 کولدی ، منیژه شاشوب « سن که بویله بر بلاده سک . کیجه ایله کوندوزی
 فرق ایدمه یورسک بویله قهقهه ایله نه گولیورسک ؟ » دیدی . بیژن : « سببی
 ساکا سویلردم اما اولماز فلاکتیم بیتیور ظن ایدیورم . هیچ گیمسه یه سویله
 میه جککه یمین ایتسه ک سویلردم ، فقط قادینک دوداغنی دیکسه ک نافله در
 مر طوماز » دیدی . منیژه کدرلندی ، « بن بوکا هر شیعی ویردم ،
 اوبندن شبهه له نیور ، سیرینی بندن صاقلایور » دیدی ، آغلادی . بیژن
 بوسفر سری سویله دی . و « کیت ، صور بو بازارکان رستمیدر ؟ خبر
 گتیر ! » دیدی . کیتدی صوردی . رستم : « رستم . اونی قورتارمغه کلدیم
 سن کیجه آتش یاق . آتشله قویونک یرینی کورهیم » دیدی . منیژه کیدوب
 بو خودائی ده ویردی . گوندوز داغدن اودون کتیردی . کیجه آتش یاقدی .
 رستم آرقاداشلریله زرهلرینی کیدی . سلاخلرینی قوشاندی . آتله یینوب
 قویویه کلدیله . پهلوانلر طاشی قالدیرمق ایسته دیله ، قالدیرا مادیلر . رستم

آتدن ايندى ، طاشى قالدوروب چين اۇلكە سنك اورماننه آتدى . طاش
 دوشونجه يردە زلزله اولدى . رستم بىژنە سسلەندى . ابتدا گرگينك عفوينى ايستەدى
 بىژنە ن عفوايتمك ايستەمەدى . رستم دە : « سنى قورتارمام » ديدى . بىژنە ن بوسفر
 عفوايتدى . رستم كىندىنى اوزاتتى . بىژنە چىقاردى زىنجىرلىرىنى قوپاروب
 آتدى . اۋە كلدېلر . منيثرە اورده ايدى . اشيائى طوپلادېلر . يولە دوزولدىلر .
 رستم بىژنە ن ايله منيثرە نى ايرانە يوللامق ايستەدى . بىژنە ن : « بن دە
 برابر انتقام آلاچىم » دىوب كىتمەدى ، رستم : « تورانى ، افراسيابى قىلىچمە
 محو ايدە جكم » ديدى . آرقادا شىرلە كىچە لەين افراسيابك سراينە ياناشدى .
 سراياك قاپىسىنى طوتوب قوپاردى . قىلىچ الە اچرى دالدىلر . سرايدە
 بوتون بويوكلارك باشلىرىنى كىلدېلر . رستم : « بن رستم بىژنە نى قورتاردىم »
 دىە باغىردى . افراسياب اوياندى . باغىر مەغە باشلادى « يتيشك عسكرلرم »
 دىيوردى . كىندىسى بىر فرست بولوب قاچدى . ايرانلىلر سراينى ياغما ايدوب
 آتارينە بىندېلر . عىجلە قوشىدىلر . رستم حدود دە براقدىنى عسكرە عىجلە كەلە
 لى امرىنى كوندردى . زىرا افراسيابك آرقالرينە برا وردو كوندردە جەندىن
 قورقويوردى و كىندىلرى پك يورولمىلاردى .

جنگ

۱۲

ايران عسكرى رستمە قاووشدى . بىرى طرفدن افراسياب بويوك براوردو
 طوپلايوب يولە دوشدى . اويلە كە يريوزى دكىز كىي اولدى . رستمك
 نوبتجيسى بواوردوينى كوروب خبر وىردى . رستم منيثرە نى ايرانە كوندردى .
 كوسلرى دوكدوردى . ايران عسكرى اوواده صفلىرىنى دىزدى . تورك اوردوسى
 دە كلوب قارشىلارندە صف باغلادى . « بىستون » داغى عىجلەلرك آرقاسىندە
 ايدى . رستم باغىردى : « اى بختى دوشوك تورك ! دكىز كىي اوردو كوتوررسك »

فقط بر او وای دولدورمش یابان اشکی سوروسندن آرسلان قورقارمی ؟ سزی
محو ایده حکم . « دیدی .

بوسوزی ایشیدن وحشی تورک تیتره دی ، برآه چکدی ، تورکره :
« هادی جنکه ! » دیدی ، تورکر جوش و خروش کلدیلر ، ارلر زرهلریله
دمیردن دیوار یاپدیلر ، صفلر بر برینه کیردی ، ووروشدیلر ، رستم هرزه یه
آت صالارسه قافلر اوچوریوردی . نهایت تورانلیلرک مرکزینه قوردکی
آتیلدی ، بوقوجه اورودوی داغیتدی . جنک میدانی برقان دره سی اولدی .
افراسیاب کوردی که بوتون پهلوانلری کیتدی ، ایش بیتدی ، قیلیجینی آتوب
قاچدی ، اوردو ده قاچدی . ۱۰۰۰ تورک اسیرایدلی . رستم غنیمتلری ده
آلوب اوردوسیله خسروک یاننه دوندی ، خسرو رستمک شرفنه برضیافت
ویردی ، ایچیلدی ، چالغیلر چالیندی . رستم زابلستانه دوندی .

جنک

۱۳

اونه ایکی پهلوان داستان

افراسیاب بوزولنجه « خلخ » ه قادار کیتدی . سراینه کیردی . اوتانیوردی ،
انسان ایچنه چبقامایوردی ، رجاله دیدی که : « بن دنیا به حکم ایدیوردم ،
منوچهر زماننده بیله ایران تورانه بدل اولامادی ، فقط بوکون ایرانلیلر بنم
حیاتی سرامده بیله تهدید ایتمکه جسارت ایدیورلر . فکرم ای برانتقام
آلمدر . بیک کره بیک بر تورک وچین اوردوسیله یورویه لم . موبدلر
« جیحونی کچوب » جنکی « آموی » ده یایمق ، گيو ورستمی صاقلامق
لازمدر » دیدیلر ، مکتوبلر یازیلوب هر طرفه ، فاغفوره ، ختن پادشاهنه

کوندربلدى ، ايکى هفته صوكره بورالردن اوردولر كلدى . بونلرى كيديردي ،
 سلاحلدى . قهرمان اوغلى شيديه ۵۰ ، ۰۰۰ كيشى ويروب : « كيت
 خوارزنده جنك ايت ، بو اولكه نك حدوديني محافظه ايت » ديدى . پيرانه
 ۵۰ ، ۰۰۰ كيشى ويروب : « سن ايرانك پايتختنه قادار ايلرله ! شاهك تختنى
 ضبط ايت ! هيچ بروسيله ايله صلح ايتمه ! » ديدى . بو اوردولر كيتديلر .
 بدكوهر و ظالم افراسيابك انتقام حرصيله كيجه ، كوندوز راحت ايده مه
 يوب بر اوردو كوندرديكى ، ۳۰۰ ، ۰۰۰ سوارى ايله جيحونى كچه جكي ،
 توران حدودينك محافظه سنه پيراني مأمور ايتديكى حقنده جاسوسلرينك
 جورنالاريني اوقويان خسرو ديدى كه : « موبدلر سويلرلر كه : تورانك
 آبي تام يوكسليكي زمان ايرانك كوشى طرفندن مغلوب ايديله جكدر » .

كه چون ماه تركان برآيد بلند

زخورشيد ايرانش آيد گزند

(ج — ۳ ، ص — ۴۱۸)

بوتون موبدلرى و بوتون قوماندانلرى چاغيردى . دستان ورستم ده وار
 ايديلر . خسرو ديدى كه : « توركلر بنم تختى ، تاجى آلق ايسته يورلر .
 وقت غيب ايتمه دن حاضر لانغلي يز » . سرايك قاپيسنده كوسلرى چالديردي .
 پرنج ذيللرى فيللك صيرتنه باغلاتدى . كنديسى ده ميدانه واردى . تختنى
 بر فيلك اوزرينه قويديلر . شاه تختنه اوطوردى . قدحه مهر قويدى (يعنى
 حركت امرى و بردى) . خسرو رومدن هند دن ، عربلردن ده يارديم عسكر
 آلمشدى . چولدن ده ۳۰۰ ، ۰۰۰ سوارى ايسته مشدى . بونلرده كلمشدى .
 قوماندانلغى رستمه ويروب : « سيستانه كيت هندستانه وار ! غزنيندن شمال
 يولنه قادار ايلرله ! بر تاج ، بر تخت و بر مهر قازانا جقسك . نه كشمير ده ، نه

كابلده دورما! » ديدى. آلان و غرچه يي لهراسبه ويروب : « ايسته
ديكك قادار عسكر آل! دوشماني مغلوب ايت » ديدى. اشكشه ۳۰،۰۰۰
عسكر ويروب خوارزمه شينده يه قارشى يوللادى. در دنجى اوردونك باشته ده
گودرزي قويوب تورانه يوللادى. بوكا ۶۰ فيل ده ويردى.

گودرز « ريبد » ه وارنجه پيرانه مكتوب كوندردى. اوني هم تهديد
ايتدى، هم طاتلى سوزلرله اولامق ايسته دى، « سياوشك قاتلاريني كوپك كې
زينجيره يوب باكا يوللا! » ديدى. پيراندن خزينه لرني، سلاحلاريني
وا تاريني ده، رهينه اوله رق اوغلونى وقاردا شلريني ده ايسته دى. بوصورتله
جائنى قورتاوايلا جكنى بيلديردى. مكتوبده افراسياني ترك ايدوب خسروه
كله سنى ده، بونى ياپمازسه هيچ اولمازسه چكيلوب افراسيابه يارديم ايتمه ده
سنى ده تكليف ايديبور و : « بنم يايىم بر بولوتدر، زهرياغديرر. بن آرسلان
قوتلى يم. بنده بابر پنجه سى واردر » دييوردى. مكتوبى گيو ايله كوندردى.
گيو بلخه كلدى. اورادن ويسه گرده ايلچى اولارق كلديكى خبريني
كوندردى.

پيران اوردوسنى طوپلا توب، بو اوردونك اوچده بريني آلوب جيحون
كنارينه كلدى. ديكر كنارده بر قارغى ديوارى كوردى. بو گيوك
اوردوسى ايدى. پيران و گيو ايكى هفته مذاكره ايتديلر. ايرانلير حقلاريني
كوستر ديلر، توركلرده سؤ نيتلاريني كوستر ديلر. پيران كوتولك ايدوب
درحال مذاكره يي افراسيابه بيلديردى. همان افراسياب پيرانه ۳۰،۰۰۰
كيشيك براوردو كوندردى وشو امرى ويردى : « قيليجى چك اير يوزيني
عجملردن تميزله! » پيران بوتون فضيلتارى يوركندن آتوب جنكه نيت
ايتدى. گيوه : « سز بندن ايسته نه ميه جك شيلر ايسته يورسكز. برچوق
بويوكلى، بوتون ثروتمى، سلاحلارمى، اوردومى، سورولمى، تختمى
تاجى، اوغلومى، قارداشمى. بو اولورمى؟ بواحقچه سوزلر خسرو دنى

کلیور؟ اولك داهایى « (۱) دیدی . گيو کیتدی . پیران اوردوسنى جنك
وضعیتنه قویوب ایلرله دی .
گیو کیدوب تورکلرک آچاقلغنى ، یورکلرنده عدالت اولمادیغنى
سویله دی .

۱۰۰،۰۰۰ زرهللى تورك سوارىسى ايله پیران عجملره ياناشدى . صفلىر
دوزولدى . « ريبىد » دن « كىنابد » قادار ير عسكلرله اورتولو ايدى . كيجه
اولدى . ايكنى طرف آتشلىر ياقديلر . صبح اولونجه عجملر صاغلرينى داغه
صوللرينى ايرماغه وير ديلر . اوكده سواريلر آرقاده اوقويايلى پيادهلر واردى .
يايلرى قوللارنده آصىلى ايدى . پياده لرك آرقاسنده ينه سواريلر واردى .
اك آرقاده فيللىر دورويوردى . گاوو نك بايراغى اورتاده ايدى . آغير لقارى
آرقايه كوندرديلر .

پیران موقعك كنديسنه مساعد اولما ديغنى كوردى ، مركزى « هومان »
صول قولى اندریمان ايله « اوخواست » صاغ قولى « لىاك » ايله « فرشىدورد »
ويردى . دمده ۱۰،۰۰۰ كيشى سوارى آيروب بونك قومانداسنى زنگوله
ايله كلباد وسپهرمه ويردى . پيرنج وجودلى روئين ۱۰،۰۰۰ ختن عسكرى ايله
پوصويه كيردى . ايجابنده آرقادن هجوم ايدى . ايكنى اوردو بويله
جه اوچ كون حركتسز قالدیلر ، گودرز اشرف ساعت آرايوردى . دردنجى
كونى بيتره ن دمداردن مركزه كلدى . باباسى كيوه : « باباك دايجه نه دورويور ؟
ايرانده رستمىدن صوكرا سنك كى پهلوان يوق . هوا مساعد . برآز صوكرا
قار ياغار ، اللر طوتماز . نه يه ايلرله مه يورسك ؟ بر پوصودن آرقاك ايجين
قورقارسه ك باكا بيك كيشى وير ، اونلرك قافالرينى آيك اوتنه طرفنه قادار

(۱) فردوسى بر معتاد بورده ده پیرانى ، توركلرى پك قباحتىل چيقاريپور .
حال بو كه عجملر پیرانك جاننه قادار هر شيسنى ايسته يورلر . بوقباحث
كل . پیران نه كوزل جواب ويرمش ...

آتايم . « ديدى . گيو اوغلونه : « چوق ابي . بن سنك كې اولادله افتخار ايدىبورم ، فقط بويوك باباك كودرز هپمزدن تجربه ليدر ، « ديدى .
 توران اوردوسنه ده هومان هجوم ايتمك ايچين قارداشى پيراندن اذن ايسته دى . پيران : « عجله ايتمه كودرز ايران سراينك اك مهم بر پهلوانيدر يانلرينى داغه ويره رك اويله وضيعت آلدى كه هجوم ايدى جك يريوق .
 اول بونلرى داغك اتكندن آلمى يز . بونك ايچين بكبرز . دورا دورا صبر سزلانيدار ، بركون ايلرله يوب يرلرينى براقير لر . « ديدى هومان ديكه مه دى ، قرارگاهنه كلوب جنك حاضر لغى كوردى . صباحلاين بر ترجهان آلوب ميدانه چيقدى . پيران بونى كوروب كدراندى . هومان قاراقول خطنى كچوب وهامه دوغرو ايلارله دى . « كل ! بنملا بوى اولچ ! « ديدى ، رهام باغيرنى : « بن سنى توركارك اك عقيلاسى ظن ايدردم كيت قوما نداغدن اذن ايسته كه سنكله حرب ايدى يم » ديدى . هومان : « دليجه سويله مه ! سوارى دكليسك ، بوراسى جنك ميدانى دكلى ؟ چيق دو كوشه لم ! « ديدى . حاصلى ايران پهلوانلرينى برر برر ارميداننه دعوت ايتدى . هيچ برى چيقمادى (۱) نهايت هومان باش قوماندان كودرزى دعوت ايتدى . هومان آچاق طينتلى برديو كې ايدى . « سن آرسلاندىن قاچان بر وحشى حيوان كبيسك . جنك كوتنده قلعه نى كنديكه ديوار يا پش دور ويورسك . خسرو ساكا بويله مى امر ايتدى ؟ « ديدى كودرز . « سزده آوجيده قورقان اختيار بر تلسمى كې اورمانده دور ويورسكز . سز حيله به قوشويورسكز كرز دن قاچيورسكز » ديدى . هومان آرسلان كې صيچر ايوب ديدى كه : « مادام كه سن ده چيقاما يورسك ، بارى بر آدم سچ ، يوللا ! هانكى پهلوانكه سويله دمسه چيقمادى . « كودرز ديدى كه : « كيت ! سن تجربه سز سك . بويله ايكى اوردو حاضر لانمش ايكن ايكى آدمى جنك ايتمكه براقسينلر ، كنديلرى دورسونلر . صبر ايدرلرمى ؟ بوتون اوردوكزى ايلرله توب عمومى هجوم ياپك ! « هومان اوكونه رك

(۱) اكر توركار بويله چيقماسه ايدى فردوسى اوناره تحقير آتشى ياغديرىدى . شيمدى عجلمله هيچ قورقاقلىق سورمه يور .

وظفر له دوندى . گودرز اوتاندى . پهلوانلرينك يوزينه باقامادى .
 بيشره ن خبر آلدى كه هومان ايران اوردوسنك صاغ قولندن صول قولنه
 قادار دولاشمش ، آر ديله مش ، كيمسه نيدانه چيقا مامش . قيزارق ، سلا حلرينى
 قوشانوب ، آتته يينوب گيوه كيتدى و : « بويوك بابام قورقمشدر . چونكه
 اولاد غيب ايتدى . آرتق كوزى ييامش . هومانه بن چيقاجغم » ديدى .
 باباسى قبول ايتمه يوب نصيحت ايتدى . بيشره ن بوسفر بويوك باباسنه
 كيتدى . اذن ايسته دى . گودرز : « سن قهرمانك ، فقط هومان جيليتسن
 ملعون و جنگرده بر اهرمن در . ايبى دوشون . اوكا فارشى كله بيليرميسك ؟
 هنوز كنجسك . سن قال ! بن اوكا بر باشقه آرسلان كوندره يم » ديدى .
 بيشره ن : « اكر بنى منع ايدرسه ك سزدن شاهه شكايث ايدرم » ديدى .
 گودرز كولدى و مساعده ايتدى . بيشره ن . باناسندن سياوشك زرهنى
 و آتنى ايسته دى . و بردى و ديدى كه : « مظفر اولورسه ك سنى گيو و فرهادك
 اوستنه چيقاراجغم . سا كا داها چوق خزينه و اوردو ويره جكم » بيشره ن
 ائى تور كچه بيلن بر ترجمان آلوب ميدانه چيقدى ، هومانك ياننه كلدى .
 اوتنى قاينايان بر دمير طاغ كى بولدى . بيشره ن اوكوندى و هومانه حقارت
 ايتدى . هومان كولدى : « بدبخت باشيكى وجودكدن آيراجغم . ناصل كه
 سنك نيچه همجنسكه يايديم . ناصل بر دالده سوكلون دوغانك پنچه سنه دوشرسه
 اوله پنچه مه دوشدك . كوله شمك ايچين كنادد داغنى مى ، ريبد طرفنيمى
 ايسترسك ؟ اورالده كيمسه يارديمزه كاه مز . » ديدى . داغدن چيقوب اووايه
 اينديلر . چوله كلديلر . يالكر ترجمانارى يانلر نده ايدى . يايلىرينه اوق قويوب
 ايكى اوجى بربرينه دگينهجه يه قادار چكديلر ، آتديلر . اوقلارى بيتدى .
 قارغيارى آلديلر ، ووروشديلر . يورولديلر . آغيزلرى قورودى . ديكه نديلر
 صوايچديلر . بوسفر قيليج و قالقان ايله باشلاديلر . قيليج و طولغالر نندن آتش
 چيقيوردى ، فقط دمير دميرى كسه مه يوردى . قيليجدن صوكر كرزلى
 آلديلر ، ووروشديلر . بوده اولمادى . بوسفر بربرينى قوشاقلار ندىن ياقالاديلر .

بو صورتله کیم قرتلی ایسه دیکرینی آتندن آلیردی . ایکسی ده اوقا دار
 قوتلی ایدی که اوزنکیلرینک قاییشلری قوپدی . آتدن ایندیله ، استراحت
 ایتدیله . صوکراینه جنکه باشلادیله . نوبت نوبت قوت وحیله یی قوللانیدیله .
 هودان داهاقوتلی ایدی . لکن انانک ییلدیزی دوشونجه نه یاپسین ! ؟ ..
 بیژهن هومانی وجودندن ، ا کسه سندن طوتوب بو کدی ، قالدیروب یره
 چالیدی . خنچرینی چکوب باشنی کسیدی . ترجمانلر بیژهنه برهمنلر چین پوتنه
 فاصل تعظیم ایله واریرلرسه اوילה واردیلر . حرمت ایتدیله . بیژهن باشی
 ا کرینه باغلا یوب اوردوسنه کیتدی . ایرانلیلر سویندی . پیران پک کدرله
 ندی . پیران نستیهنی بر کیجه باصقینی یامغه مأمور ایتدی باصقین یاپیلدی ؛
 فقط ایران نوبتجیلری وقتنده کوردیلر ، بیژهن ۱۰۰۰ سیچمه سواری ایله
 ایلرله یوب بونلری قارشیلادی . تورک اوردوسنی دوغرادیلر . بیژهن نستیهنک
 آتنی براوقله ووروب ییقدی . یتیشوب بررکزاونک ده ایشنی بیتردی .
 بیژهن عجماره باغیردی : « کرزوقیلیجدن باشقه سلاح قوللانان اولورسه
 یایینی قفا سنده قیرارم . تورکر پری کی کوزل یوزلودرلر ، لکن ییکیتلکدن
 هیچ بر بهره لری یوقدر . » دیدی ، ایرانلیلر تورکرلری کسه کسه اوردوگاهلرینه
 قادار سوردیلر . پیران بو بوزغونلق اوزرینه صاچلرینی یولدی ، رومی البسه
 سنی ییرتدی ، اوفکه ایچنده عمومی برهجوم یاپدی . صباحدن آقشامه
 قادار جنک اولدی . آقشام اوردولر یرلرینه دوندیله . گودرز خسروه آدام
 یوللا یوب امداد ایسته دی و : « افراسیاب کلیور ، اوردوسیله جیحونی
 کچر ، ایرانه کیررسه اوکنده دورامیز . » دیدی . مکتوبی آلان خسرو
 کدرله ندی . کوزلرندن سیل کی یاش آقیوردی . بلی بوکولمشدی ، باشی
 یرده آلهه یالواردی ؛ « افراسیابدن تاجی ، تختی قورتار ! » دیدی . صوکر
 تختنه اوطوروب جواب یازدیردی ، جوابنده : « آکلاشیندی که پیرانک
 محبتی پادشاهنه در . احتراضی عقلنه غالبدر . آرتق اونی یوله کتیرمکه ،
 پادشاهنی براقوب بزه کلکه . قاندرمغه چالیشمه ! اونک محبتی تورانه در .

اوردنیايی افراسیابك مالی صایبور. خوارزمده شیده اوردومزك اوکندن قاجوب
 گر گنجہ کیتدی. اوردومز آلانارک، غزلک (۱) ایچمندن کچدی. بونلر
 همکتلرینی برقوقوب کیتدیلر. بورالر بزم آلیمزه دوشدی. اکر افراسیاب
 جیحونی کچرسه قهرمانلرمز آرقاسنه صارقاجقلر. قورقما! افراسیاب ایزمانغی
 کیچمز. شیمدی بن طوسه کیدوب دهستان وگر گانی ضبط ایتمه سنی. امر
 ایده جکم. آرقاسندن بن ده اوردو وفیل ایله ساکا یاردیمه کله جکم. اونلارک
 آرقاسنه واردیم وقت سن غالب کله جکسك « دیدی. خسرو درحال دهستانه
 بوتون خوارزمی اشغال ایتمک امریله وطوسك قومانداسی آلتنده بر اوردو
 کوندردی، خسرو کندیسى ده ۱۰۰،۰۰۰ کیشیلک بر اوردو حاضر لادی،
 گودرزك امدادینه کیتدی.

بو خبر لری آلان گودرز سویندی. اوردوسنی تنظیم ایتدی. جنکه
 حاضر لاندی.

پیران گودرزہ بر مکتوب کونده روب صلح ایسته دی. پیران دیبوردی
 که: «منوچهر زماننده کی کبی دنیايی پایلاشه لم. کینی اوناتالم. سنجہ ایران
 دولتنه عائد اولان شهر لری، سویله! تخلیه ایدیم. درحال ابرازندن داغلره
 غرچه ویسته قادار چکیلیرم. صوکر! طویر اغمز: ایران حدودنده طالقان
 وفاریابه قادار اولان قسم، بلخدن اندرابه قادار اولان یرلر ایله کذا بامیانه
 قادار بش شهری (۲) گر گانی، بلخدن بدخشانه قادار اولان یرلری احتوا ایدر.
 حدود داها یوقاری چیقوب آمو و «زم» چولندن یوقاری کیدوب ختلان،
 شنگان، ترمذ، ویسه گرد، نجار و بوتون جوارینی قوجا قلار.
 بوندن باشقه سغدی ده آلا بینیر سك. رستمک یورودیکی طرفده ده
 اوکا بوتون نیمروزی ترک ایده رم. اونک اوکنده کی اوردوبی ده چکرم.
 هنده قادار اولان یرلری آلماسی ایچین یولنی آچار ووییرم. بریله جه کشمیر

کابل ، قندهار و سنده قادار اولان يرلری آلیر . آلان مملکتی ده ایرانه
ویریرم . خسروه قافه قادار بر حدود ویریرم . بن بونلری پادشاهمه یازاجغم ،
جنکدن ایگه نیورم دیه جگم . سن ده پادشاهکه یاز ! قان دوکوله سین .
یازیق ، ایکی طرف قیریلیور . معاهده بی عقد ایدنجه سزه رهینه لر وایسته
دیگه کز خزینه لر می کوندره جگم . بومعاهده بی انسانیت ایچین و دین
ایچین یاپیورم ؛ یوقسه یورولدم ، قورقدم دکل . بنم عسکر ویکیتلگم
سنککندن چوقدر . انسان قانی دوکیمیه لم . بن آلهدن قورقارم سوز لر می
دیگه مزسه ک سن بیایرسک ، سنک نظر کده حق وحقسز لق فرقسز در .
هیچ اولمازسه عمومک معصوم قانی دوکه جگمزه قوماندانلری باشه باش جنک
ایتدیره لم . اونی ده ایسته مزسه ک سنکاه بن باشه باش جنک ایده لم . اکر بنی
أولدورورسه ک توران اوردوسنه دوقونمایا جگکه ، تورانی یاقوب ییقمایا جگکه
بن سنی یکه رسه م بن ده ایرانه واوردوکزه دوقونمایا جغمه دائر سنکله بر
معاهده یاپالم . اکر بونی قبول ایتمه یور ، إلا عمومی بر جنک یایمق ایسته
یورسه ک نه یاپایم هجوم ایت ! دوکوله جک قانک آخرتده مسئولی سنسک .
مکتوبی بر ایپله باغلا یوب اوغلو روئین ایله کوندردی . روئین مکتوبله گودرز
کلوب باشنی اگدی و آلارینی کوکسندده خاچ واری قاووشدیردی . گودرز
روئینی سوسلور چادیر قوردوروب اورایه مسافر ایتدی . ییمک وچالغیجیلر
ویردی . یدی کون بویله کچدی . سکنجی کونی گودرز جوانی یازدیردی .
دیدى که : « طاتلی سوزلرک کلدی . لکن سنک آغزکله یورکک بر دکلدی .
بوکا باقان سنی انسانیت دولو بر آدام ظن ایدر . آرامزده حرب وانتقامدن
باشقه برشی یوقدر . اولجه گیوی یوللادم ، قبول ایتمه دک . عقلک باشکه
کچ کلدی . سنک جبلتک بوزوقدر . کوتولک سنک ملیتکده اساسدر . تور
وسلم حادثه می وانتقامی یتمه یورشش کبی افراسیاب سیاوشی اولدوره رک
یکی بر انتقام وکین چیقاردی . بوجنککرده نیجه معصوملر ونیجه ایران
بویوکلری اولدی . بن تورانک توزینی هوایه صاووراجغم . بونی یاپمادن الله

بني اولدورمه سين . سياوش مسئله سنده توز اولمش برى ايچين جانه قيمق
دوغرو دكلدر دييورسك ؛ فقط سنك ايرانده ياپديغك جنايتلرى ، شاهلرمزه
ويرديك كدر لرى ، بوزديغك معاهده لرى خاطر لايىنجه ناصل صلح ياپارم ؟
خسرو بكا حرب امرى ويريور . سن ايسترسه ك اوكا رهينه لرى وخزينه لرى
روئين ولهاك ايله برابر كوندر ! بلكه جنكدن واز كچر ، آلتنجيسى : ايرانه
عائد اولمش اولان بوتون ير لرى اعاده ايده جككى سويله يورسك . قوتم اويله
كه بو ايشده سا كا احتياجى يوق . سا كا آكلانايىم : غربدن خزرلر حدودينه
قادر بوتون يرلر لهراسب (خوارزمه كيدن ايران اوردوسى قوماندانى)
طرفندن اشغال ايدلمشدر . رستم سنده قادر اولان يرلرده ؛ هند شه فلرينى
قارا بايراقله خسروه كوندردى . دهستان ، خوارزم وجوارنده توركار باش
قالدير مشلردى . شيمدى صوصديلر . اشكش شيده نك ايشينى بيتيردى ؛
خسروه اسيرلر كوندردى . سن بنم اوكلدن چوق قاچمشكدر . بنمله جنك
ايتمك ايسته يورسه ك سنى بو مناقشه لردن قورتايرم ، بو جنك ميداننى
قانه بويارم . اوردوم ۱۰۰،۰۰۰ سواريدر . مكتوبكك يدنجى نقطه سنه
كليورم : معاهده دييورسك ، يمين ايد دييورسك . سن دائما ياپديغك معاهده
لرى بوزدك . سكرنجى : تاج ايله ويكيتمك ايله باكا اوستون اولديغنى سويله
يورسك . بونى شيمدى يه قادر جنككرده كافى درجه ده اثبات ايتدك ! . . .
خلاصه : باشه باش جنك ايسته يورسك ؛ فقط بنم اوكلده جاني بوتون
براوردو وار . اوردولر چارپيشمليدر . عسكر ك كافى دكلسه امداد ايسته . سا كا
مهلت ويريرم . » بوجوابى روئين ايله كوندردى . مكتوب كلدى . اوقوتنجه
پيرانك قابى زيفت كې قاراردى . مكتوبى صاقلابوب كيمسه يه سويله مه دى .
اوردوسنه : « قارداشلر مك قاننى آلملى يم . » ديدى . آتلىر طويلاتوب پياده
لرى ده سوارى ياپدى وهر سوارى يه ايكي ات ويردى . افراسياب ده خبر
كوندروب امداد ايسته دى . بى خبره كي خسروك ده براوردو ايله كلمكده
اولديغنى علاوه ايتدى و « سن كلمزسه ك حرب ايدمه مم » ديدى . افراسياب

بو خبری آنجه بکزی صولدی . بو طاش یورکلی آدام اولدورولن قهرمانلرینه
 آجیدی . هر طرفدن تورانه ایلرله یین اوردولردن وضعیتک فئالغنی آکلادی .
 عجله پیرانه مکتوب یوللا یوب اونل تسیل ایتدی وخسروک کلمه سی یالان
 اولوب طوسک دهستانه کلمک اوزره یوله چیقیدیغنی ، یارین همان جیحونی
 کچوب نه گودرزی ، نه طوسی صاغ بر اقمایا جغنی ، ایرانی ییقوب خسروکده
 قفاسنی کسه جگنی ۳۰،۰۰۰ کیشیلک بر امداد اوردوسی ده کوندردیکنی ،
 بر تورکک اون ایرانی به بدل اولدیغنی بیلدیردی . بونکله پیران بر درجه
 قوت بولدی .

ایکی اوردو صفارینی دیزدیلر . جنک باشلادی . قفال اوچدی . قاندن
 جنک میدانی یاقوت کی قیزاردی . اولولردن آتله باصاجق یر قالمادی . بو
 حالی کورن پیران لهاک ایله فرشید ورده آلارنده قالان بوتون عسکری طویلا
 یوب اوچه آیبروب صفلی دولدورمغه یوللامالرینی وایکی جناحدن هجوم
 ایتمه لرینی ، آرقالرینی ای محافظه ایتمه لرینی امر ایتدی . لهاک بر قسمی آلوب
 داغ جهتندن ، دیکری ایکنجی قسمی آلوب ایرماق جهتندن هجوم ایتدیلر .
 بوایکی جهتندن توزل قالقدی . لکن ایران نوبتجیلری کوروب خبر ویردیلر .
 ایران باش قوماندانی همان بونلرک قارشیسنه سواریلر کوندردی . دی حال دممدار
 قوتندن ده ایکی قول اوردوینی ایلری سوروب برینی داغه ، برینی ایرماغه یوللادی .
 بونلره فرهاد ایله زنگه نی قوماندان یاپدی . اوغلو گیوی ده بر اوردو ایله
 تورانلیلرک مرکزینه هجوم ایتدیردی . گیو جناحدن قوتلر آلوب هجوم
 ایتدی . ایلاک صدمه ده تورانلیلر چیل یاوروسی کبی داغیلدیلر . گیوک
 مرکزله دیکنی دممدار دن کورن روئین قورد کبی یهلوانلریله کوکره
 ش بابور کی آتیلدی . یتیشه مه دی . بوتون امید ییتوب قیایجنی آتارق
 دوندی . پیران یرنده قالدی . گیو پیرانی کوروب اوزرینه صالدیردی . پیران
 یایی آلوب گیوک اوزرینه اوق یاغدیردی . گیو قالقاننی باشنه طوتدی وقارغی
 آنده ایارلهدی . بو ائنده آتی دوردی . بر درلو ایلری به سوره مه دی .

آتنه قیرباچله ووردی دوردی . اولمادی . قارغی بی آتوب یایی آلدی . باشنه ده قورد دریسی قاپلانمش قالقانی طوتدی . پیرانك قالقانی آینه میخلامق ایسته یوردی . دورت قواق دالی اوق آتدی ؛ فقط پیرانی بارالایامادی . صوکره پیرانك آتنه اوچ قواق دالی براوق آتدی . بو اوقك بر زرهی دلمه سی لازمدر ؛ فقط آته برشی یاپامادی . گيوك آرقاداشلری یتیشدی . بونی کورن پیران قیزوب برکوز قاصیرغه سی کبی گيوك اوستنه یورودی . دومان کبی چابوق اولان گيو بر قارغی ایله پیرانك طولناسنی باشندن دوشوردی . پیران قاچدی . عین زمانده عسکرینی حسارتلندیردی . لهاك وفرشید ورد درحال گيوك اوزرینه صالديرلر . لهاك گيوه غایت قوتله بر قارغی ووردی . زرهی دلدی ؛ فقط گيو آتدن دوشورمه دی . بوسفر گيو لهاكك آتنه قارغی ووردی . آت ییقلیدی . فرشید ورد یتیشوب گيوك قارغیسی قیلیچله ایکی په بیچدی . گيو آغیر کرزینی آله آلدی . بو اژدرهانك اوموزینه ووردی . قیلیچی الندن دوشدی . گيو همان اکسه سنه ده ووردی . بو اژناده فرصت بولوب لهاك بر آته بینمشدی . ایکسی بردن گيوه آرسلانلر کبی هجوم ایتدیلر . قارغی وکرز ووردیلر . یاغمور کبی ضربه لر یاغیور ، فقط گيوه برشی اولمایوردی . گيو آرقاداشلارندن بر قارغی آلوب بونلره هجوم ایتدی ؛ فقط اوده برشی یاپامادی و : « بو ناصل شی ؟ جنکه حریص بو ایکی بیکی توران بویو کلرندن دکل . بونلر مازنران دیولری ! » دیدی . بو اژناده گرازه یتیشدی . روزکاردن چابوق اولان النی تورکه آتارکن تورك اکره اکیادی ، قوشاغنه بر قارغی ووردی . کمره برشی اولمادی . درحال بیثردن قیلیج آلدی بر آرسلان کبی امداده قوشیدی . فرشیدوردك طولغاسنه بر قیلیج چالیدی . صانکه یری یارمق ایسته یوردی . فرشیدورد همان آتنك آتنه کچدی . برشی اولمادی . بونی کررن کستهم بر طاقم پهلوانلره قوشیدی . توران اوردوسنه هجوم ایتدیلر . تورانلاردن اندریمان صیچرایوب قوشیدی . کستهمه اولله برکرز ووردی که بلینی قیراجقدی . کرز کستهمك قیلیجنه راست کلدی ایکی په بولوندی .

لکن کستهم فنا قورقدی . هجیر امداده قوشوب اوق یاغدیردی . بر اوق
 تورکک آتنی بره دویردی . تورک صغیرلرندن فریاد قویپدی وایلرله یوب
 تورکی قورتاردیلر (۱) آفشام اولدی . ایکی طرف بویوکلری معصوم قانی
 دوکمه مک ایچین اک مشهور قیماندانلردن، اون برکیشینک جنک ایتمه سنه
 قرار ویروب آریلادیلر . زرهارینک دوکمه لرینی چوزدیلر ، طولغالرینی
 چیقاردیلر . بویایه سه لاهلرینک یوکنندن قورتولدیلر ، بی ایچوب کندیلرینه
 کلیدیلر . پک یورغو ندیلر . او یودیلر .

صبح اولدی . گودرز قوماندانلاری طویلا دی . « پیران بزی جنکه دعوت
ایتمشدر . بن اون کله ، او غلوم گمواونک او غلو روئین ایله جنک ایتعلی یز . سر
جنکه حاضر لاک . آرتق تورانک صوکی یا قلاشمشدر . تورانده هومان کبی قهرمان
یوقدی . بیژهن اونک قافاسنی کسدی . آرتق قورقاجق برشی قالمادی . » دیدی
اوردویی تنظیم ایتمی . شیدوشه : « کاوه نك سیاه بایراغنی آل ایلرله ! »
دیدی . اوردویه بر آدیم ایلرله مه یوب یرلرنده قالمالرینی امر ایتمی .

پیران اور دوسنی طوپا ابوب آجاق بر دفعه مغلوب اولد قلرینی ، قارشیلارنده کی
اور دونک زاننا اوکارندن قاچمش بر اور دو اولدوغنی ، جور اولمالرینی ، قورقما
ئرینی ، بوکون باله کز پهلوانلرک جنک ایدہ جکارینی اور دونک یرنده قالما سنی
سویله دی . اور دو بر آغزدر اطاعت بیان ایتدی . رئیس لر باشه باش جمکی
قبول ایتدیلر . پیران لها که دیدی که : « بر نوبتجی جیقار . بن جنکده
اولورسه م درحال تورانه کی ک تغدیره نه دیه یم . ماداه که دوغدق اوله
جکز . » بر برینه صاریلدیلر . آغلادیلر . توران قوماندانلری جنک نعره لری
آتارق میدانہ چیتدیلر . ایراندیلر ده کادی . باشه باش ووروشه جق قوماندانلری
سچمکه باشلادیلر . پیران کودرزہ : « ای کیمز جنک ایدہ لم » دیدی گودرز

(۱) کور و ایور که دو وقعه ده بر دینی طوتمایان منطقه سز شیلر وار. فردوسینک
وقعه تنظیم و ترتیبی اکثریا بویله در .

«ایکی اختیار جنک ایدہ لم» دیوب قبول ایتدی . پیران سچدیکي اون پهلوان ایلہ ایلرله دی . جنک یری ایتی اوردونک کورمیه جکی بر یردی . آرالرنده اویله قرار ویرمشلردی . ایرانلیلرده اون پهلوان آیردیلر . بونلر شویله در: گیو (۱) ایلہ گروی زره . بو گروی خسروک توران اوردوسنده اگ سومه دیکي آدمدی . چونکه سیاوشک فلاکتی سببی بوایدی . فریبرزک قارشینه عیجابه کلباد کلوب دوردی . رهام ایلہ بارمان بربرینی انتخاب ایتدیلر . گرازه سیاماک ایلہ بر آرسلان بر تماشاه جنک ایدر کي جنک ایسته دی . کون کورمش قهرمان گرکین اندریمان ایلہ قارشی قارشی به دوردیلر . بیژه نی روئین ایسته دی . زنگه به قارشی اوخاست دوردی . برته تورانلیلردن کهرمی ایسته دی . فروهل زنگله ایلہ قارشی قارشی به دوردیلر . هجیر وسپهرم بر دیو کي نعره آتوب قارشیللا شدیلر . گودرز ایلہ پیران بربرینه چیتدیلر . هپسی سلاحلی وکوزلی کین دولو ایدی . قانه صوصا مشلردی . چونکه حکمرانلق و دین ایچین جنک ایدیور لردی . ظفره قادار میداندن چکیانیه جکارینه یمن ایتدیلر . ایکی اوردو آراسنده ایکی تپه واردی . بری ایران ، بری توران اوردوسی طرفنده ایدی . بابر اقلرینی بری بر ، دیکری دیکر تپه به دیکدی . توارن پهلوانلری کز ، قیلیچ و اوقلریله کلدیلر . نیردی که طاغ بونلره قارشی کلسه درحال اونی دوزله تیرلر ، فقط قدر او ناره کوسمشدی . فلاکت دکنینه آتیلیورلردی . مراد الهی بویله ایدی . چونکه چوق معصوم قانی دو کمشلردی . لکن او قادار بیکیتم ایدیلر که پادشا هلرینک تختی ایچین جنک ایتدیلر . دولتلری ایچین باشلرینی ، شان و شرف ایچین جانلرینی ویردیلر . معارضلر قارشی قارشی به دوردیلر . آرتق پیران جنکی منع ایدہ مزدی . چونکه ظالمه ظلم کلشدی .

۱ — صفدن ایلک فریبرز چیتدی . کلبادک اوستنه آتیلدی . کلبادک

۱ کسه سنه بر قیایج ووردی . کرینه قادار یاردی . کندی ایله وجودینی آتته باغلا یوب تپه یه کیتدی .

۲ — گروی زره ایله یوب گیوه هجوم ایتدی . قارغی ایله اوزون بویلو جنک ایتدیلر . قانلرینی توزه قاریشیدیلر . قارغیلرینک دیری قیرلدی . بر برینه اوق آتدیلر . گیو اونی آتدن جانلی آلوب خسروه کوندرمک ایسته یوردی . هجوم ایتدی . زره نک یایی دوشدی . قیایجی آلینه آلدی . گیو اوکا اوکوز باشلی کرزی اوپله ووردی که قان جیجه سندن یا ناقلرینه آقدی . آتدن ییقیلدی . قهرمان گیو آتدن ایندی ؛ اللرینی باغلادی . آتته بپندی اونی ده اوکنه آلدی . بایراغی آئنده تپه یه کیتدی .

۳ — تورانلیلردن سیامک ایله دی . گرازه واو ، آلارنده قارغی ، کوکره مش فیلمر کی نعره آتیورلردی . صوکر اکرزلرینی آله آلدیلر . جسور آرسلانلر کی صیچرایور لردی . بر برینک قافاسنه ووردیلر . اوپله جنک اولدی . که صوسز لقدن دیللی چاتلادی . بوسفر یا یا دوکوشدیار . گرازه اونی بر آسلان کی یاقلادی . ده ویروب آتته آلدی . یره اوپله چارپمشدی . کهیکری قیرلدی . همان اولدی . اولوسنی آته باغلا یوب بپندی ، تپه یه کیتدی .

۴ — فروهل وزن گلله زینجیرلینی قوپارمش آرسلانلر کی بر برینک اوزرینه یورودیلر . ایرانده فروهل کی اوق آتقمده ماهر وجسور بینجی بری یوقدی . اوزاقدن آزغین سواری پی کورونجه اوزرینه اوق یاغدی . بر اوق اونی و آتنی دلدی . ایکسی ده ییقیلدی . اینوب قافاسنی کسدی . کسیک باشنی اکرینه آسیدی . اونک آتنی ده آلوب تپه یه کیتدی .

۵ — رهام و بارمان ، بو قهرمان سواریلر ، اوقله باشلادیلر ، یایاری قیرلدی . بوسفر قارغی و قیایجله باشلادیلر . ایکسی ده بیک جنک کورمش تجربه لی پهلوانلردی . اوزون زمان بر برینک اطرافنده دوندیلر ، رهام قورقمغه باشلادی ؛ فقط صوکنده قارغی ایله بارمانک اوپلوغنی دلدی . و آتدن ییقیدی . بارمان قاجدی . رهام یتیشوب آرقاسندن بر قارغی داها ووردی . جکرینی

دلدى . سياوشك انتقامى ايله دولو اولان رهام اونى يوزى قويون سورودى
وقانى ايله يوزىنى ييقادى . آتلك اكرينه قويدى . كندى ده بېندى . دورت
نعله تپه يه كيتدى .

۶ - بيتره ن ، روئين ميدانه آتيلديلر . ايكيسى ده يايلىرىنى كرديلر .
بربرينه صاغدن ، صولدن هجوم ايتديلر . اوqlر تأثير ائمه دى . بيتره ن
پرنج كرزىنى بر ووردى . بوردومى كرز توركك قافاسندى بىننى وقاننى
فېشقيرتدى . اولدى ، آتدن دوشدى . ير ياتاغى ، قانى ياصديغى اولدى .
كنجلكنه دويامادى . بيتره ن اهرىمن كې آتندن اينوب قافاسنى قېلىچ ايله
كسدى . كند ايله باشى اكره باغلادى . وجودىنى ده آته باغلادى . دوشماننك
آتنى ده ديز كينندن طوتدى . آرسالان رسملى بايراغى ده النده تپه يه كيتدى .
۷ - هجىروسپهرم ، ايكيسى ده قهرمان ، بربرينه هجوم ايتديلر . هجىر
الله آدينى آكوب قافاسنه بر قېلىچ ووردى . جاني چيقيويردى . وجودى قاننده
بوغولمش اولارق آتندن ييقيلىدى . ايندى آتنه باغلادى . كندى ده آته بىنوب
واونك ده آتنى آلوب تپه يه كيتدى .

۸ - زنگه ايله اوخاست طوتوشديلر . اوخاستك او كندن آرسالانلار .
قاچاردى . كرز ايله بر چوق اوروشديلر . يررولديلر . آتلىرى يورويه مز
اولدى . كوش اووانى بر قىزغين دمير كې قىزديرمشدى . بربرينه : « صىجاق
جكرمى ياقدى . براز ديكاه نه لم . » ديديلر . ديكاه نديلر ، صوكرائنه
باشلاديلر . اوخاست النده قارغى آلو كې قوشدى ، فقط زنگه اوكار قارغى
ووروب يره ييقدى . اوخاست بر يىلديريم پاريلتيسى كې باغيردى . دنيردى
كه ير چاتلادى ، زنگه آتدن اينوب اونى يوزى قويون قارا يرده سورودى .
آتلك اكرينه قويدى . كندى ده بىندى قورد رسملى بايراغى النده
تپه يه كيتدى .

۹ - گرگين تورك اوردوسى قهرمانلارندن برى اولان اندرمان ايله
جنگ ايتدى . ايكيسى ده پك تجربه لى انسانلردى . پك جنگ كورمشلردى .

قارغی ایله باشلادیلار ، قارغیلار قیریلدی . اوقله باشلادیلار ، دولو کبی بربرینه اوق یاغدیدیلر . نهایت گرگینک بر اوقی تورکک قافاسنه رومی طولغاسنی میخلادی . آتدن ییقیلدی . آغری کوزندن قان چیقاردی ، برتوز قاصیرغه سی کی آتدن اینوب باشنی کسدی واکره باغلادی ، آتته بیندی ، قهرمان دوشمانک آتنی ده دیز کینندن طوتدی ، تپه یه کیتدی . کوکلره فرحلق ویرن بایراغنی دیکدی .

۱۰ - برته ایله کهرم مجلسلرده رئیسرایدیلر . بربرینه هجوم ایتدیلار . هر نوع جنکی دنه دیلار . صوکننده هند قیلجیلارینی آله آلدیلار . بردن کهرم آرقاسنی چو بردی . برته اونک باشنه بر قیلچ ووردی . کوکسینه قادار ایکی یه آیردی . اینوب وجودینی « توز » اکریزه باغلادی . آته بیندی تپه یه کیتدی .

۱۱ - صیرا گودرز ایله پیرانه کلدی . کونک دو قوز ساعتی بیتمشدی . آرتق اوواده بر تورک یوقدی ، قیلچ قافالارینی کووده لرنندن آیرمشدی . بوا یکی پهلوان چارپیشدیلر . هر درلو هنره مراجعت ایتدیلر . الله مراد ایتمشدی . که توران ایرانک آلتنده اولسون . پیران قهرمانجه جنک ایدیوردی . طالعه قارشی دوکوشیوردی . اک نهایت اوقله جنکه باشلادیلر . گودرز بر اوق ایله پیرانک آتنی دویردی . پیران آتک آلتنده قالدی . صاغ بیله کی قیریلدی ، پیران آیاغه قالقدی . آکلادی که ایش بیتدی . قاچدی . داغه چیقدی . گودرز : « نیمه قاچدک » کل سنی خسروه کوتوره یم ، عفو ایدر » دیدی . پیران : « اولوم حقدیر » دیدی . گودرز داغه چیقماق ایسته دی ، یول بولامادی . یایا چیقدی ، اونی کورن پیران بر قایا یه چیقوب اوق آثار کی خنچرینی آتدی . گودرزی قولندن ووردی . قیزان گودرز قارغیسنی آتدی . قارغی پیرانک زرهنی ، کوکسنی ، جکرینی دلدی . پیرانک آغرندن بورنندن قان کلدی . کوکره مش بر آرسلان کی دوشدی . برمدت یرده قیوراندی صو کرا ابدی استراحته دالدی . گودرز کلدی ، آووجنی پیرانک

قانیله دولدوردی ، ایچدی ویوزینه ده سوردی . صوگرا سیاوشك اولومنی
آکوب آجی آجی باغیردی ، آلهه نیاز و بو اوغورده غیب ایتدیکی یتمش دانه
اولادینك آلینان انتقامندن شکر ایتدی . پیرانك باشنی کسمک ایسته دی ،
فقط بو وحشی ایشه جسارت ایتمه دی . پیرانك باراغنی دیکوب باشنی
بیراغنك کولکه سی آلتنه قویدی . کندیسسی تپه به کیتدی . قان ده
قولندن دره کپی آفیوردی (۱) .

تپه ده کی پهلوانلر ، مغلوبلرینك کووده و باشلریله ، هپسی برابر ایران
اوردوسنه کیتدیلر . ایران اوردوسی سوینچ ایچنده چالقاندی . گودرز پیرانك
جسدینی ده کتیرتدی . زره بی کندی کندی ایله ایکی آلی باغلی ویا یا
یوروتمشلردی . اوردویه کلدکاری وقت بکجیلر : « قاراکیجه به بکزر بر توز
قالقدی . هر طرفندن کوس سسلری کلیور . هر زنکده بیراقلر چالقانیور »
دیدیلر . بو خسرو ایدی .

تورانلیلر فلاکتی اوکره ندیلر . آغلادیلر ، خسرو دن آمان دیله مکدن
باشقه چاره کورمه دیلر . خسروه تابع اولوب ایرانه کیتمکه قرار ویردیلر .
قوماندانلر ندن صاغ قالانلر چولدن تورانه قاچدیلر . بونلر اون کیشی
ایدیلر ، یوللارنده ایران نو بتجیلرینی بولدیلر ، دوکوشدیلر . ایرانلیلردن یدی
کیشی اولدی ، تورکلردن یالیکز ایکی رئیس قالدی و قاچدیلر . بونلر لاهک ایله

(۱) کورولیور که فردوسی تورانك آك کزیده قهرمانلرینی ایرانك کزیده
قهرمانلرینه هیچ عقله صیغماز بر صورتده پراسه کبی دوغراتیور مشدر . باری
بر تور که ده بر دانه عجم اولدورته رك وقعه به برآز طبیعیلك ویرسه
ایدی که بو احتیاجی بیله حس ایتمه مشدر . تصویر ایتدیکی بو وقعه بشری
بر حربدر . هیچ اولمازسه دیورله ایرانی قهرمانلرینك جنکی وفوق البشر
قهرمانقلری دکلدلر . بونده اولسون طبیعی درجه ده عقل و منطق اولملی
ایدی . ایشته بونلر شهنامه نك تاریخی قیمت و ماهیتنی صفره ایندیریجی دلیللردر .

فرشید ورد ایدی . باشی قوماندانك امريله گستههم بونلرك آرقاسنه نوشدی .
 افراسیابك پیرانك امدادینه کوندردیکی اوردو کلیوردی . لکن «دغوی»
 چولنه کلدیکی وقت فلاکتی اوکرغش ، افراسیابك یاننه دونمش ایدی . بیژن
 بو اوردوی و آستهك دوشه جکی تهلكه بی دوشونوب بویوک باباسنه :
 « گستههم دوغوشدن (ولادی) اولارق ، بو اوردونك قوماندانلر ننددر . اونی
 ناصل بویله بر تهلكه یه یوللادك ؟ » دیدی . و گستههمك امدادینه کیتدی .
 گستههم قاچان بوا یکی تورکه یتیشوب! یکیسنی ده اولدوردی ؛ فقط کندی
 آغیر یارالی دوشدی . دره کنارینه وارا بیلوب چایره یاتدی . بیژن کلوب
 گستههمی بولدی . چوق قان غیب ایتمش ، وجودی صاپ صاری اولمشدی .
 بیژن آغلا یوردی . گستههم کوزینی آچدی : « دوستم آغلاما ! بن برشی
 ایسته میورم . ساده بر دفعه داها شاهك یوزینی کررمك مراد مدر . بنی شاهه
 کوتور . بن ایسته دیکمی یاپدم . دوشمانی اولدوردم . اونلرك جسدلرینی ده
 برابر آل ! » دیدی بیژن گستههمی آته قویددی . ایکی اولوی ده آتله یوکه تدی ،
 کوتوردی .

خسرو اوردوسيله جنك یرانه کلدی . باش قوماندان وقعه بی حکایه ایتدی ،
 توران قومندانلرینك جسدلرینی واونلری اولدورن ایران قوماندانلرینی
 کوستردی . زره بی حضورینه کتیر دیلر . خسرو پیرانی کوردیکی وقت
 آغلادی ، چونکه اونك کندیشنه ایتدیکى ایبل-کاری خاطر لادی . پیرانی مسك
 کافورکل صویبی وزیفت ایله بیقاتدی . قافا طاسنه مسك و کافور دولدورتدی .
 وجودینی روم قوما شیه صار دیردی . بر توربه یاپدیردی . بر تخت یاپدوروب
 پیرانی سلاحريله اوزرینه اوطورتدی .

صوکر! خسرو زره یه باقدی . یای کیریشلریله باغلاتوب چکدیرهك
 وجودینی پارچه پارچه مفصللرندن قوپارتدیردی . صوکر! بر قویون کسرکی
 قافاسنی کسیدردی ، صوکر! ده صویه آتدیردی و : « سیاوشك انتقامنی
 افراسیابدن آلا جغم . برکون اونی ده بو خالده کوره جکم » دندی .

خسرو گودرز هاضفهانی پایتخت اولارق ویردی . دیگر قوماندانلره ده
رتبه لرینه کوره احسانلر ایتدی .

توران اوردوسی حالا یرنده ایدی . برایلچی کوندروب خسرو دن عفو دیله
هیلر . عفو ایتدی . توران اوردوسی شاهک اوکنه کلوب یره قاپاندی . خسرو
«إلهی ! شو اوردو ایرانی محو ایچین یوله چیقدی ، سن اونی نه حاله قویدک؟»
دیددی صو کرا تورکله : « ایسته ین پادشاهنک یاننه دونه بیلیر . اوکانه بر
خررمز ونه بر اییلکمز اولماز . » دیددی . تورکار صاری ، قیرمزی ومور
بایراقارینی دیکوب طولغارینی چیقاروب : « اولونجه یره قادار سنک خدمتکده
قالاجغز » دیدیلر ویمین ایتدیلر . خسرو بونلری ایران ولایتلرینه داغیتدی .
بیژن کستمی کنیردی ، وقعه یی آکلاتدی ، کستمک آرزوسنی سویله
دی . مرحت دولو اولان شاه کستمی کنیرتدی . آغلادی : کستم کنندینی
بیله جک حالده دکلدی . لکن شهنشاهک دوستلخی قوقوشنی آلهجه کوزلرینی
آچوب خسروه باقدی . خسروه اجدادنن قالمه بر طائی واردی . که یارابی
آبی ایدردی . اونی قولنده طاشیردی . بوقیمتلی جوهری چیقاردی . کستمک
قولنه باغلادی . آلیله یارالرینی اوغدی . رومدن ، هنددن ، چیندن ، ایراندن
توراننن هکیملر واردی . خسرو بونلری دائماً یاننده کز دیریردی . بونلری ده
تداویسنه مأمور ایتدی . کستم آبی اولدی .

خسرو هر طرفه امرلر کوندروب اوردولر طویلاادی . چونکه یسکیدن
جنکه باشلا یاجقدی .

جنک (۱)

۱۴

خسروه هر طرفدن اوردولر کلدی . بویوک بر عسکر طویلانندی . خسرو

(۱) بوراده دردنجی جلده باشلایورز : اوچونجی جلد همان بوتون (*)

فیل اوزرنده تاختنه اوطوردی . یووارلاغی قوپایه قویدی . سلاجلاندى .
 بوتون پهلوانلری ورستى ده کتیرتدی . کوزل سوز سویله بن اوچ کیشی
 سجدی . بونلر بویوک پهلوان رستم ، عاقل واسکی قورد . گودرز ، آلتون
 چیزمه لی طوس ایدیلر . بونلره : « اوچ جهتدن کیدک ! اوردومی دوشمان
 تعرضندن قورویک ! بن افراسیابله جنک ایتمکدن آصلا واز کچمیه جیم
 بر انتقام جنکنى موفقیتله صوکنه واردیراجغم . » دیدی .

مرکزه ۳۰۰۰۰ سچمه عسکر آلدی . بر طرفه طوسه ، صوکراده
 منوشان ایله خوزانه یر ویردی . بوسرک ایکیسی پارس (فارس) پادشاهی
 ایدیلر . بریسی خوزیان ، دیکری کرمان پادشاهی ایدی . داهای اوزاغه
 « آرش » ی ، گوران شاهنی ، یمک عالم شاهی صباحی ، کابل شهرینک فیل
 تنلی پادشاهی ایره جی ، سوریان (سوریه) پادشاهی « شماخ سوری »
 نی قویدی . داهای اوزاغه خور شهری شاعی و دائامظفر اولان گیوه نی قویدی .
 صولنه بوتون کیقبات نسلنی قویدی . بونلری « دلا فروز » ک قومانداسی
 آلتنه ویردی . کذا زریر طائله سنی بیژنی ، رهامی ، گورگینی و « ری »
 قهرمانلرینی قویدی . « زرسپ » اوغوللری خسروک آرقاسنده دوردیلر که
 خاصه اوردوسی اولدیار . رستمی صاغ جناحه قوماندان یاپیدی . گودرز ایله
 هجیر ، فرهاد ، « برنع » واردیل بویوکلری صول جناحی تشکیل ایتدیار
 بونلر کندیلرینه کودرزک قوماندان اولماسنی ایسته دیلر . خسرو اوردونک
 مرکز نه بر فیل صفی ایله اورتدی . فیللرک صیرتنه بورجلار (برج) بویوکلیدیار

(*) کیخسرو دی . بوجلدده ص — ۲۷۶ یه قادار اوکا عائددر . دردنجی جلد
 خسرو — افراسیاب صاواشنک اک مهم وشدتلی قسمیدر . بوجلد ایرانه اک
 قدرتلی وشرفل بر دور ویرر ؛ ایران تورانی بیتیریر . ینه بوجلد ایرانک اک
 پارلاق دورینه عائد اولوب صوکلرینه دوغرو انقراض علاه تلرینی ده ذکر ایدر .
 اک مهم قهرمان سیماری خسرو ، افراسیاب ، اسفندیار ورستم بوجلد ده اولورلر .

بو بو ر جلره بيكار جه اوقجى قويديلر . هر فيلك محافظه سنه ۳۰۰ ييكيت سوارى
 مأمور ايتديلر . زنگه نك ياننده اولان بغداد قهرمانلر بنه - كه « كرخ » دن
 كلمشلردى - فيللك او كنده پياده يورونه لرني امر ايتدى . بونلر داغلر ك
 يوره كنى اوقله دهله بيليردى . فيل خطنك آرقاسنده پياده دورويوردى . پياده
 لرده دوقوز آر مشين (رشى) اوزونلغنده قارغى واردى . بونلر ك او كنده
 گيلان قالقانلرى (سپر هاى گيلى) واردى . بونلر ك آرقاسنده ده اوق يايلى
 وقالقانلى عسكر واردى . بونلر ك ده آرقاسنده صادقلرى اوق دولو سوارى
 واردى .

نهایت پادشاه شرق عسكر نندن سچمه بر قول اوردوياپدى . بونلر ۳۰،۰۰۰
 كيشى ايديلر . بونك قومانداسنى فريبرز ايله دهستان پادشاهى « تخوار » ه
 وىردى . فريبرزك ياننده « نستوه » دورويوردى . اطرافنده چولدن كلن
 بر چوق عسكر و بويوكلر دورويور لردى . بونلر ك باشنده هجير يورويوردى .
 خسرو هجيرى ده نستوهاك يانته قويدى . صول جناح بر داغ كى اولدى .
 روم و بر بر ستان اوردولرى ده واردى . بونلر ك قوماندانى « لشكرستان »
 آدنده برى ايدى . بونلر ۳۰،۰۰۰ پياده و سواريدن مركبى . شاهك صولنده
 دورديلر . كذا خراسان ييكيتلر نندن ده بر اوردو واردى . قوماندانلرى منوچهر
 ايدى . اوتته ده غرچه پادشاهى فيروز واردى . كيقباد نسلندن « كروخان » سلاله
 منندن ايدى . بونلرى منوچهر ك يانته قويدى . صوكر ا قاف داغى بويوكلرى
 ايلرله دى . بونلر فريدون و جمشيد سلاله منندن ايديلر . بونلردن ۳۰،۰۰۰
 ارسچوب گيوه وىردى . گيوك آرقاسنده سمكنان اوغلو ياده دورويوردى .
 بونلر گيوه ياردجى اولديلر . بونلر ك صاغنه ۱۰،۰۰۰ سوارى كوندردى .
 گودرزك آرقاسنه ده ۱۰،۰۰۰ سوارى قويدى . « برته » ده داغليار ايله
 كلدى ؛ گيوه آرقا اولديلر . بونلر يك قهرماندى . صول قوله ۳۰،۰۰۰
 قهرمان سوارى كوندردى . بونلره زواره نى قوماندان ياپدى . صوكر اخسرو

۱۰،۰۰۰ سچمه بر اودرو دوزدی ؛ بوکا « قارن » ی قوماندان یاپدی .
کستهمی قارنك يانته ویردی .

دنیا آرابا ، حیوان ایله دولدی . بو حیوانلر اوردونك اماشه می ایچین
ایدی . هر طرفه جاسوسلر کوندریلیدی ، هر طرفه نوبتچیلر قوندی . شهنشاه
خزینه لرینی ده برابر آلدی .

افراسیاب پیران وقعه وهزیمتی اوکرنکدن صوکر ا خسروك یکی حاضر لغنی
ده اوکرندی . توران پادشاهی « جاج » ك اویر طرفنده « کلز ریون » ده
فیل دیشی تختنه اوطورمش ، استراحت ایدیوردی . بیک کره بیک اوردوسنك
اوچده ایکسینی طویلا مشدی . بو اوردونك سلاخلری مکملدی . « کروشان »
اولکه می حدود نده آغاچلرک یپراغنی ، حصاڭک تخملرینی ، میوه
وفیلزلری ، نه بولورسه ، ییوردی . هرکس جانندن بیقوب اولکه راضی
اولمشدی . تورك پادشاهی عائله سی ومتفقلری ایله « بیکند » (۱) ده ایدی .
بوتون چین وماچین بویوکلری کشان حدودنده ایدیلر . عالم ، حریص افراسیاب
« کندز » (۲) ده ایدی . کندزی فریدون یامش واوراده برده آتشگده
(آتش معبدی) وجوده کتیر مشدی . بو معبدك دیوراینه بوتون
« زندواستا » آلتون حرفلرله یازلمشدی . کندز کله سی پهلویدر . صوکر
دکیشدیروب بیکند آدینی قوییدیلر . چونکه زمان حیه وتغشیش ایله
دولودر .

افراسیابك قرار کاهنده بابور دریسندن چادیرلر واردی . پشنك طرفندن
ایجاد اولونان بو عادت تورك پادشاهلر نده واردر . افراسیاب آلتونلی وجواهرلی
بر تختنده اوطوروردی . قرار کاهك اوکنده برچوق قهرمانلرک بایراقاری
دیکیلی ایدی . چونکه یوکسك مأموریتلی اولانلر چادیرلرینی پادشاهك

(۱) غالبا بك کند ویا بی کند در .

(۲) کوندوز ویا قوندوز اولسه کرک .

چادرینك ياننه قورار لردی . پیرانه یاردیه کیمک نیتنده ایدی . لکن یارایلر
کلمش ، پیرانك ووردونك عاقبتی خبر ویرمشلردی . افراسیاب بو خبری
آلدیغی وقت باشی دوش ، کوزینه پرده کلمشدی . تاجی یره آتوب باغیره
رق تختدن اینمشدی . صاچارینی یولمشدی . بوجنك اوکا آرتق بردانه قارداش
بردانه اوغول براقامشدی . آرتق باشنه تاج قویما یه جغنه ، زرهی البسه ،
آتی تخت ، تاجی طولغا یا پاچغنه ، ملعون بر ملتدن چیقمش اولان کیخسرودن
انتقام آلا جغنه یمین ایتدی . بونلری سوار کن خسروك جیحونه کلدیکی
خبری ده کلدی ، توران بویوکلری کوزلری یاش ایچنده افراسیابه : « بزسنك
کوله کزز . جنك میداننی أصلا براقما یه جغز . » دیدیلر .

افراسیاب حاضر لقلر یاپدی ، اوردویي تنظیم ایتدی . « بلخ بامی » یه
۱۰۰،۰۰۰ سوارى کوندردی . چونکه کستم اوردده ایدی . ۳۰،۰۰۰
کیشی جیحونه کوندردی . بونلری قایىقلرله برکیجه آنسزین باصقین یاچغنه
مأمور ایتدی . هر طرفه اوردولر کوندردی . هر جیله یی قوللاندى . لکن
مراد إلهی بویادشاهك اوله سنده ایدی .
بویوك بر مجلس قوردی . هرکس پادشاهك جیحونی کچمه سی فکرنده
اولدیلر . اوردویي ایکی یه آیروب اوغلو قاراخانه (۱) اوردونك یاریسنی
ویردی ، بخارایه یوللادی .

افراسیاب اوردوسنی بیکنندن چیقاردی . عجله جیحونه کلدی . بیک
قایقوله عسکرینی بر هفته ده کچیردی « زم » آرسیلانلرینك کوکره مسی جیحون
کچیدلرینی دولدوریوردی . اوردو آمو جوانه کچدی . هر طرفه دیوه لرله
کشفجیلر چیقارتوب مناسب بر آر ایتدی . بونلر گیلان دکزینك کنارنده
حیوانلر ایچین مناسب اوتلاق اولدیغنی خبر ویردیلر . قاراخان ده بورایه صو

(۱) برآز اول هیچ اوغلو قالمادی دیوردی . ایشته شهنا به ده بویله
تضادلر يك چوقدر .

طریقہ ارزاق کو ندرہ بیاوردی . اورایہ کیتدی . اوردوسنی صاغ ، صول قول
 و مرکز ، تنظیم ایتدی . دوشمانہ دوغرو کشف قوللری کوندردی . مرکزہ
 ۱۰۰ ، ۰۰۰ کیشی قویوب قومانداسنی کندی آلدی . چونکہ اوردونک
 قومانداسی بالذات کندیسندہ ایدی . صولانہ پشنکی قویدی . دنیادہ سواریلر
 آراسندہ بونک اشی یوقدی . آتنہ بئر ، بر بابورک قویروغنی یاقلا یوب آتی
 سورہ ر قویروغنی قوپاریردی . اویلہ دمیر بر قارغی طاشیردی کہ داغی دہلردی .
 آدی پشنک ایدی اما باباسی اوکا « شیدہ » دیردی . چونکہ کونش کی
 پارلاردی . اوکا ۱۰۰ ، ۰۰۰ کیشی ویردی . شیدہ نک بر کوچوک قارداشی
 واردی . آدی « جہن » ایدی . اونک کی قہرماندی . باباسی اونی کندینہ
 مشاور یامیشدی . چونکہ چوق عقلی ایدی . بوکا ۳۰ ، ۰۰۰ چنیلی سوار
 ویردی . صول جناحہ قودی . دردنجی اوغانک آدی افراسیاب ایدی . بوکا
 ۳۰ ، ۰۰۰ « چگل » تورکی ویردی . بونلری دمدار یاپدی . « کہیلا » یہ بر اوردو
 ویردی . بو « ایلا » (بلکہ ایلی در) نک اوغلو و افراسیابک طورونی ایدی .
 کباب ایتک ایچین آرسلا نک صیر تندن ات قوپاریرمش . طراز لیلر ، غزلیلر
 و « خلیخ » سواریلر ندن صاغ قولی یاپدی . بونلر ۳۰ ، ۰۰۰ کیشی ایدی .
 بشنجی اوغلو « گردگیر » (۱) ی بونلرہ قوماندان یاپدی . اوقیلہ داغلری
 دہلردی . « خرنجاس » ک اوغلو « دمور » ی بوکا آرقاداش ویردی .
 « آغریٹ » ک قومانداسندہ کرز ، قیلچ ، اوق ویای ایلہ سلاحتی ۳۰ ، ۰۰۰
 تورکن یوالادی . ینہ ۴۰ ، ۰۰۰ کیشی سچوب گرسیوزک قومانداسی
 آتنہ قویدی . آریجہ ۱۰ ، ۰۰۰ کیشیلک بر سوارى قوتی دہ آیردی .
 بوقوتلر آرقالینی شرقہ ویردیلر . جنوبہ یورودیار (۲) .

کیخسرو جاسوسار ندن افراسیابک ایارلہ دیکى خبرینی آلدی . بلخہ

(۱) بو قورد قیر ، بوز قورد اولسہ کرک .

(۲) جنوبہ یورو مک ایچین آرقایی شمالہ ویرمک لازمدر . فردوسیدہ

ایستہ بوقادار بسیط خطالر ، غیر طبیعیلکار واردر .

كمتهمك امدادينه اشكشى يوللادى . دوشمانك آرقاسنه صارقاسنى امر ايتدى .
خسروك صاغنده خوارزم واردى . بوراده قوملر جنك ىرى اولمغه مساعده
دى . دهستان صولنده ايدى . قومك اورتاسنده بول صو واردى . افراسياب
اوكنه دوشويوردى . خسرو بويوك باباسنك اوردوسنك كندىچنك كندى .
چوق اولديغنى اوكره نوب كدرله ندى . اوردوسنك اطرافنه خندك قازديردى .
كيجه بو خندكه صو دولدوردى .

تورك اوردومى كلدى ؛ قارشيلربنه دوردى . اوچ كون حر كتسىز
دوردىلر . ايسكى پادشاه منجملرينه راي صوردىلر . دردنجى كوني پشنك باباسى
افراسيابك كلوب : « شو صويسز خسروه نه ايلكلر ايتدك ، اولدورمدك ،
شيمدى سنكله جنكله كلدى . بابامى سياوشى نعمتله غرق ايتدك . تختكه
كوز ديكدى . پيران شو آدامه نه ايلكلر ايتدى . اونك بوتون شفقتلربنى
اونوتدى . نانكورجه قاقاسنى كسدى . شيمدى بويوك باباسنه قارشى كلدى .
پاره يه ، تاجه ، تخته دويمايور . الا ابوينك قانى ايچمك ايسته يور . آغزندن
باشقه لاف چيقيمايور . بابا ! سن عالمسك ، فضيلت صاحبيمك . ايرانيلىر لافه
دكز . منجملردن نه بلكه يورسك ؟ ايش قيليج ايله كررولور . صاغ جناحه
بنمكه اولان سواريلر آرسلاندر . امر وير ايرانيلىرى بيتيره يم » ديدى .
افراسياب : « عجله ايتمه ! صومى جنكده مغلوب اولورز . باشه باش كولاش
پاپالم » ديدى . پشنك : « اويله ايسه ايلك بن ميدانه چيقاچقم . خسرو ايله
جنك ايتمه ايسته يورم » ديدى افراسياب : « اوبنى ايسته يه جكدر » ديدى .
كيخسروه پشنك ايله بر مکتوب كوندردى و ديدى كه : « سنك ياپديغك
جهانك عادت وقانوننه مفايردر . دده سنه قارشى جنك ايدن بر طورونك
قاقاسى فناقله دولور . سياوش حقمز اولدورلمه دى . سن پيرانه ، توران اردولرينه
نه لرياپدك ! دييورسك كه بن اهرىمن جنسندىم ، فنايم ؛ فقط سن بنم نعلمدنسك .
بوتحقيردن ساكاده پاى وار . سن كيت ! بو انتقامى گودرز و كاؤسه براق .
ايسترسه ك معاهده يپالم . سياوشى اونوت ، تورانده باباك ، قارداشلىك اولسون .
توراندىن ايسته ديكك يرلى ده ويره يم . ثروتمى ده ويره يم . يوق اهرىمن

سنى كىمكى كىمكه سوق ايدىيوردە جنك ايسته يورسه ك اوردولر دورسون ب
ايكىمىز سنكه بوى اواچه لم . بن اولورسه م دنيا سنك اولور . اكر سن
اولورسه ك بن كىمسه يه فناق ياپمام . نصيحت ديككه مزسه ك ايسته پشنك
واكنده ، تكليف ايتدىكى جنكى قبول ايت . باباك اختيار ، فقط اوككده
كى اوغلو كنچدر . « ديدى . پشنك دورت بويوك رجال و ۱۶۰۰۰ سچمه
عسكر له كيتدى . يولده دوريه لك جنكه طوتوشمش اولديغنى كوردى . هان
جنكى دوردوردى . اياچى اولديغنى سويلاه دى ، خسروه خبر وىردىلر ،
خسرو قارنى كوندردى . پشنك اوكا افراسيابك سوزلرني سويلاه دى ، اوده
كىدوب خسروه اولاشدردى .

كىخسرو بويوك باباسنك ناصل حيله ياپمق ايسته ديككه كولدى .
« سويلاه يك . بنم ايچم كين دولو اولارق اوكا قارشى يورومكدن باشقه ياپاجغم
يوقدر » ديدى . مجلسده كى ايران اولورلى : « بويلاه اولماز . شيدە سنى جنكه
دعوت ايدىيور . ساكا برشى اولورسه ايران محو اولور . مادامكه افراسياب
خزينه لرني وايسته ديكك شهرلى ويريبور ، صلاح ايدوب دونه لم . كچمىشى
اونوتالم » ديدىلر ، فقط رستم بوفكرده اولمادى . سياوشك انتقامنى آلمق
ايسته يوردى . ديدى كه : « اولماز . سن توركلرك ايرجه ياپدقارنى ده
اونوتدك . بوتون ماضينك انتقاملرى اونوتولماز . هله سياوشككى . »
خسرو حرب امر ايتدى . هر كس قبول ايتدى . خسرو شو جوابى يازوب
پشنكه كوندر دى :

« آرامزده كى نزاع اسكيدر و دهشتليدر . نه تورانى ، نه ده خرينه لرني
ايسته ميورم . هم سنك ثروتك ظالمه طويلانمشدر . پشنك بنى جنكه دعوت
ايتدى . يارين شفقله كليورم . بن شيدە نى كىرسه م ايكى اوردو نى بر
يرينه عمومى هچومه كچيريز » ديدى . بوجوابى پشنكه كتيردىلر . پشنك
دونوب باباسنه سويلاه دى . افراسياب كدرلندى .

صباح اولدى ، قهرمان پشنك سلاخلاندى ، آتنه بيندى . بايراغنى جسون

تر تور كاك ائله وېروب مېدانه چىقىدى . كىخسرو گولدى . سالاخلىرىنى
 كىرتىدى ، كىيىندى . بايراغنى رهامه وېردى . ايرانلىلار قورقۇدىلار . ايرانلىلار :
 « ېرىكز دن قىمىلداغا ېېكز . رهامه اطاعت ايدىكز . بن اولورسه م رستم
 قوماندان اولسون » . كىچە رنگلى بهزادى (آتى در) سوردى .
 شىده اوگا : « سىن عىلمىز سىك . آناك قارداشلىك چىكە كلىور سىك .
 ھېچ بىر ياردىمچى اىستە مە يورم . اوردولر ك كورە مېە جكى بىر ېرە كىدوب .
 دو كوشە لم . بايراقدارلر مەزە بىر فناق ياپىلما سىن » دىدى . اويلە ياپىدىلار .
 دو كونە كىدر كى كىتدىلار . چىكە مساعد بىر ېردە دوردىلار : بوراسى خوارزم
 چولنە عائد دى . صو يوقدى . ايكى قورد ايدىلار ، بىر ېرنە ھجوم ايتدىلار .
 او كىچە اوزون قارغىلار . قارغىلر ك اوجارى قىرىلا قىرىلا بىتدى . بوسفر
 روم كرزلر ېلە ووروشدىلار ، صو كرا اوق ايلە ، صو كرا قىلىچ ايلە . شىده نك
 آتى صوسز لىقن ضعيفلا مشدى . كىندى كىندى « شاهە ياپا چىككى
 تىكلىف ايتە م عىب بولوب قبول ايتىمىز . جانمى اژدرھا آغرىدن ناصىل
 قورتارسە م » دىدى ؛ فقط تىكلىف ايتدى . رهام ، پادشاهە مانع اولوب ،
 كىندى ياپا قارشى كىتمەك اىستە دى . شاه : « شىده اشىز قهرماندر . سىن
 اوگا اش اولاماز سىك . بن ياپارم » دىدى . شىده نك بايراقدارى : « وقتىندە
 قاچ ! يوقسە اولە جىك سىك » دىدى . شىده اوگا : « قاچمىقندىسە اولمك اولادر
 بن ېك قهرمانم ، فقط خسرو كى بويلە قهرمانە ھىوز تصادف ايتە مشدم »
 دىدى . خسرو شىندە يە : « شىمدى يە قادار كىانياندىن ھېچ بىر ياپا چىك
 ايتە مشدى ؛ فقط تىكلىفكى رد ايتە يورم » دىدى . آتلردن ايندىلار .
 طولغا لرىنى چىقاردىلار . خسرو شىدە بى صىرتىدىن وبوينىدىن طوتوب
 قالدىردى وېرە آتدى . شىدە نك بوتون اومورغە كىكى وباجاقلرى قامىش كى
 قىرلدى خسرو قىلىچنى چىكوب كوكىنى دلدى دوندى رهامە دىدى كە : « بوفنا وىكىت
 آدام آنامك قارداشى ايدى . بوگا بىر توربە ياپ ! باشنە سىك ، غىبروكل صو بى

وجودينه صاف کافور قوی ! بویینه بر آلتون زینجیر طاق ! باشنه کافور له
دولو بر طولغا کچیر ! بویله جه حرمت ایدلمین ! » . شئیده نك جمیدینی
ایران آوردوسنه کوتوردیلر . خسرو ترجمانه : « کیت ! بویوک بابامه کورد
کلریکی سویله ! » دیدی . بو خبر افراسیابه وارنجه صاچلارینی یولدی .

صباح اولونجه ایکی پادشاهك قرار کاهنده کوساروورولدی . عمومی
هجوم باشلادی . قالقان توزدن هوا منکشه رنگنی آلدی . جنك قیزیشدی
وغایت شدتلی ازلدی . پادشاهلر مرکزدن آیرلما دیلر . ایرانیلر اوقادار تورانی
اؤلدوردیلر که یر قان دریامی اولدی . ایرانیلر غالب کلدی . آقشام اولمادی .
ایکی اوردو یرلرینه دونهی . صباح اولونجه ینه جنک باشلانیدی . ایکی طرفك
اؤلورلندن طاغیر حاصل اولدی . چولك قومی قان ، آل ، آباق و باش ایدی .
یر قانده ایصلاتیامش بر بایراغه بکزه یوری . نهایت تورکلر ایران مرکزینه
مهم بر هجوم یاپدیلر ، فقط فیلارك اوستنده کی بورجلردن اوزرلرینه اوق یاغدی .
بونی کورهن افراسیاب فیلارینی وعسکرلرینی ایلری سوردی . « بورجلرک
اوکنده دورمایک ! صاغه وصوله هجوم ایدک ؟ » دیدی . « طورک » ،
بو جنک فیلی اوردوسیه وصوله قورد کی هجوم ایتدی . خسرو تورکلرک بو هجومنی
کورونجه منگکاییلر وصوله قوشمالرینی امر ایتدی . اولر ۱۰۶۰۰۰ کیشی
ایله کیتدیلر . صوکر اخسرو « صور » شاهی شماخه « ۱۰۶۰۰۰ کیشی ایله ایکی
اوردوی ایران یری طوت ! » دیدی . ایکی اوردو بر برینه کیردی . سیل
کی قان آغدی . کندیمی دهرهنی کییوب رستمی یاننه آلوب مرکزدن ایارلادی .
ایرانك مشهور پهلوانلری ده برابر یورودیلر . او قادار لش واردی که
باصاحق یر یوقدی .

خرنجاس صول قولده فریبرزك ائنده اولدی . یوز فیله بدل اولان
گه یالا صاغ قولده منوچهرک ضربه سیله اولدی . اوکلن اوزری بر قاصیرغه
قوییدی . اورتالق قاراردی . بونلر هر طرفدن کلن سواریلر ایدی . دورلو
زره ، دورلو بایراقلری واردی . جهات قیرمزی ، صاری ومور اولدی .

بو حرکتە کچن توركلرك دمدارى ۴۰،۰۰۰ سوارى قوتى ايدى . دمدار قوماندانى گرسىوز بوتون قوتى جنك خطنه سوقشدى . برقسمى صاغ ، برقسمى صول جناحه سوق ايتدى . آفشام اولدى . افراسياب كوتره مش ايدى . ايران صفلرئنه دوغرو آت سوردى . ياننده قارا بايراغى واردى . ابرانك اك مشهور پهلوانلرئدن برقاچنى اولدوردى . خسرو بوتلرك امدادئنه قوشدى . ايكي شاه قارشىلاشدىلر . گرسىوز وجهن افراسيابك خسرو ايله جنك ائتمه سنى ائتمه مئوب ا تنك ديز كئندن طوتوب آه وچولنه گوتوردىلر . « استقيلا » خسروك اوزرئنه آتئلدى . ياننده تمساحه بگزەين « ائلا » پادشاهى ايله قهرمان « برزو ائلا » واردى . خسرو بو اوچ تورانلى بى كوردى . ايلرله يوب استقيلالى قارغى ايله ووردى . آتئدن قالدىروب يره آتدى . ائلا پادشاهى خسروك كمرئنه برقارغى ووردى . زرهنى دلەمەدى . خسرو بوتلرك جسارت وقوتنى كورونجه قىليجنى چكوب وجودينك اورتاسئدن ووردى . ايكي يە بيچئدى . برزو ائلا قاچدى . بوتون توركلرده خسروك او كئندن قاچدىلر . جنك ميدانى بوش قالدى . اوتانچلرئدن خسروه : « چكىليورز ، چونكه كيجه جنكيدر ، بوكون ده جنكى قازاندىك آما يارين كورورسك » ديه باغير ديلر . لىكن كيجه ياريمى افراسياب بوتون اوردوسنى آلوب جيحونك او بر طرفنه كچدى . ايرانلار ظفرلرئدن سويندىلر . ايران اولولرئنى طوپلايوب ييقادىلر . اونلره بر توربه ياپدىلر . خسرو بر يازىجى كتير توب كاغد ، مسك و عنبر ايله بر ظفر نامه يازدى . بونده دىيوردى كه : « قرب (فارب) قوملرئنه قادار كدم . اوچ بويوك جنك ياپدم . اوچبوز پهلوانك قافاسنى يوللايورم . بوتلر افراسيابك قارداشى ، عائله سى ، بويوكلىرى و حمايه سنده كى پادشاهلر كدر . كذا ۲۰۰ اسير كوندرىيورم كه ينه اونك عائله سئندئر وهر برى يوز آرسلانه بدلدر . بوجنكلر خوارزم چولنده ياپئلدى . افراسياب قاچدى . تعقيب ايدىيورز . »

افراسياب جييطونى كچينجه اورانه قارا خانك اوردوسيله برلشدى :

مخارايه کلوب برآز دیکله نديلر . اوراده بويوك برحرب مجلسي قوردی . فقط بويوكلر جنكدن اميدسز اولدقلريني ، بوتون قهرمانلرك اولديكني سويله ديار . اورادن كلزريونه كيتديلر . اورده اوچ كون قالوب افراسياب دوغان وپارس ايله آو يايدي . اورادن قالقوب گنگه كلديلر . بوشهر جنت كي ایدی ، طوپراغی مسك ، طوغلالري آلتون ایدی . هر طرفدن اوردولر چاغیردی ، می ایچدی ، كل باغچه لرنده چالغیلر چالديردی . بو اكلنجیه ایچنده جاسوسلری خسروك جيحونی كچديكي خبرینی كتیر دیلر .

خسرو جيحوني کچينجه ايلک « سغد » مملکتی حدودينه کلدی ، اوراده
يکی بر دنيا بولدی ، بورامی بايقوشلر يووامی ایدی . اوراسنک اکیلمه سنی
آرزو ایتدی . افراسیاب حقنده معلومات آلدی . « کاحله » نک بر اوردو
ایله افراسیابک یاننه کلدیکنی اوکرندی . بو ، تور نسلندن بر قهرماندر
کذا افراسیابک جاچه تورکلرک تاج وتختلرینی کورتورمک ایچین آداملر
کوندردیکی ، چوله « طورک » قومانداسنده بر بویوک اوردو یوللادیغی ،
بوتون چول پادشاهلرینک ایرانه قارشى حربه قرار ویردکلری ، خسروک
یوانی کسه جکلری خبر لرینی آلدی . خسرو بونلره اهمیت ویرمه دی .
دوشونجه می ساده افراسیاب ایدی . « بردع » واردیلدن کلن اوردوی
پیشدار اولارق ایلرله تدی . تورکلری سرعتله یاقالامق ایچین رستمله ده
بر اوردو کوندردی . بو اوردو لرک بری چوله ، بری جاچه دوغرو کیتدی .
خسرو برآی سغد ده قالب اورابی اطاعت آلتنه آلدی . نهایت سغد وکشاندن
ایلرله دی . تورکلر ایرانلیله صو ویرمه یورلردی . اوردونک آرقاسنده
یالیکز برینی بولور لرسه درحال کسپورلردی .

خسروك ايلر له ديكى خبرينى آلان توركار قلعہ يہ صيغيندىلر .
خسرو ۱۰۰ فرسنگ ايلر له دى . بو كچديكى يردہ سراى ، قلعہ ، كوله
اركانك ، قادين ، ائى و كوتو هيچ برشى براقمايور ، امحا ايدييوردى . كلزاريونہ
كلدى . اوراسنك جنت كى برير اولديخنى كوردى . كلزاريون ايرماغى

کنارینه قرارگاه قوردی .

افراسیاب گنگدن قارینهجه وسینکه بیله یر براقایاجق قادار چوق بر
 اوردو ایله چوله چیقدی . اوچ کون و اوچ کیجه یورودی . کلزار یونه کلدی .
 اوردوسنی یدی فرسنگ بوینده صف حالنه قویدی . قارینهجه وچکرکه دن
 چوقدی . خسرو ده صف باغلادی . ایکی اوردو بر برینه کپردی . خسرو
 دهشتی کوروب اوردونک آرقاسنه چکلدی . آلهه یالورادی . درحال بر فورطنه
 قویدی . فورطنه توز قوپاردی . توزی توران اوردوسنگ اوستنه آتدی .
 تورکلر بوزولدیله ؛ فقط افراسیاب قاچان تورکک قافاسنی کسپوردی .
 دونوب ینه جنک ایتدیله . آقشام اولدی . بر چوق تورک اسیر دوشمش ایدی .
 اوردولر یر لینه دوندیله . هر طرفده آتشلر یاقیلدی . افراسیاب صباحالاین
 ینه حرب ایده جکدی ، خسرو عجملردن کستمیدن ورستمیدن موفقیتلر
 قازاندقلرینه دائر خبر لر کلدی . سویندیله . بوسوینجی ایشیدن افراسیاب
 شاهمیروب مراق ایتدی . درحال کندیسنه بر خپرچی کلدی ، قاراخان اوردوسندن
 یالیکز قارا خانک صاغ قالدیغی خبرینی ویردی . افراسیاب اشیاسنی ده بر اقوب
 اوردوسیله سرعتله چوله آتیلدی . رستمی وورمق ایسته یوردی . خسرو
 رستمه بو خبری یوللادیغی کبی کندی ده افراسیابک پیشنه دوشدی .
 افراسیاب گنگه یافلاشدی . رستمه باصقین ویرمک ایسته دی . باقندی
 که نوبتجیلری دولاشیور . رستم اویانیقدر ، واز کچدی . خزینه لر گنگده
 ایدی . بو قلعه نک سکر فرسنگ بویی ، دورت فرسنگ اکی واردی .
 آهالیسی قالا بالق و بویوک بر اوردوسی واردی . تورانک پایتختی ایدی .
 قلعه سی او قادار یوکک ایدی که اوستندن قارتال اوچامازدی .
 ارزاقی ده بول ایدی . هر کوشه سنده بر منبع ، بر حوض
 واردی . حوضلر براوق آتیمی بوی واکنده ایدی . کوزل باغچه لری ، سرایلری
 واردی . حاصلی جنتدی . افراسیاب اوردوسیله گنگه گیروب قاپاندی .
 هر طرفه قلعه اوزرینه عسکر لر ، بورجاره نوبتجیلر قویدی ، چین فغفورینه

بر مکتوب یازدی . بیک مدح و ثنادن سوکرا : « قدر با کا هپ جنک یازمش .
 بر آدام بویوتدم . اونی بویوته جک یرده اولدورمک لازمدی . بو آدام
 شیمدی با کا حیاتی آغیر بر یوک یاپدی . یا کندک امدادمه کل ، یابر اوردو
 یوللا ! » دیدی . بیمه دی ایچمه دی ، قلمه اوزرینه آغیر طاشلر چیقارتدی .
 بورجلره مانجینقلر قویدوردی ، متریسار یاپدی . رومدن اوسته لر کتیرتدی .
 همیرجیلر چنکالر یاپدی . بونلری اوزون دکنکاره باغلادیلر . بونلره قلمه
 یه یاقلاشانلر یاقالانا جقدی . عسکرینه بول پارالر ویردی . طولغالر ، یایلر ،
 چین قالقانلری داغیتدی . اوندن سوکرا می وچالغی یه باشلادی .

کیخسرو گنگک اوکنه کلدی . چالغیلری ایشیتدی ، کولدی . بو قلمه
 بی وشهری حیرتله سیر ایتدی . رستمه : « کوتولرک کوتوسی بو بوناق
 و آزغین او کمزدن قاجوب بو قلمه یه قاپاندی حقندن کله یم » دیدی . قلمه
 بر طرفدن برداغه آرقا ویرمشدی . بو جهتمدن تعرضدن آمیندی . دیگر طرفندن
 ایرماق کچیوردی . ایران اوردوسی یدی فرسنگک بریر اشغال ایتدی .
 گاهه نک بایراغی دیدیلدی . رستم صاغ قول قوماندانلغی آلدی . صول
 قوله فریبرز قوماندان اولدی ، چادیرلر قورولدی ، کوسلر ، بورولر چالیندی .
 بر کورولتیدر اورتالغی دولدوردی . صباح اولدی خسرو رستمه : « ظن
 ایدیورم که هر طرفدن بوکا امداد کله جکدر . چونکه قوتی بویو کدر .
 اوندن قورقارلر . یوقسه بزه دوشمانلقلر ندن دکل (۱) عجله داورانالم .
 شوکا رجعت امکانی بر اقایالم . قلمه بی ییقالم . کاوس دیمشدی که بو انتقامی
 أصلا زمانک توزی وپاصی اورتته مه سین . یوز کره آلتمش ییل (۶۰۰۰ ییل)
 کچینجه یه قدار بر نسل دیکر نسل آرقاسندن بو اوغورده هلاک وفدا اولمون .
 بابا اولور ، فقط انتقام اولاده قالسین » دیدی . افراسیاب خسروه بر مکتوب

(۱) چوجقجه بر منطق . بو حاله دوشمش آدامدن کیم قورقار . فردوسی
 ایشته بویله طبیعی وقعه تصویرنده و منطقده ضعیفدر .

يازوب سياوشی اولدوردیکنه پشیمان اولدیغنی ، دنیایه ها کم بر پادشاه اولدیغنی هر طرفدن کندیسنه امداد کله جکنی ، برمدت صوکر ا قیش کلنجه خسروک برشی یاپامایه جغنی ، بوتون نسللرک افراسیاب وخسرو آدینی جنک ایلله یاد ایده جکلرینی ، ایکیسنک یوزندن دنیا نك پریشان اولدیغنی ، ایسترسه کندیسنه گنگی ، خزینه لرینی ویروب « کیماک » د کیزینه چکله جکنی ، دولتنی ، ملتنی خسروه ویره جکنی ، فرصت زمانی کلنجه کلوب انتقام آلا جغنی ، یوق صلح ایسترسه خزینه لرینی ویروب انتقامی اونوتاجغنی ، چینی ، ماچینی ، خراسانی ، مکرانی ده ایسترسه ویره جکنی ، حاصلی هر ایسته دیکنه راضی اولاجغنی ، کندیسنی پادشاه اولارق ده طانیا جغنی ، راضی اولمازسه حرب ایده جکنی بیلدیردی . خسرو حقارت آمیز بر جواب ویردی . توردن بری بوتون وقعه لری ، کینلری ذکر ایدوب افراسیابک آلا جاقلغنی سویله دی .
صلحی رد ایتدی ،

ایکی اوردو حاضر لاندی . خسرو درین بر خندق قازدیردی . بوتور کلرک بر کیجه خروجی یامالینی منع ایچون ایدی . هر قاپینک اوکنه ۲۰۰ مانجینیق قویدوردی . بونلر قلعه اوزرنده بری کوروننجه طاش یاغدیرمق ایچین ایدی . قلعه نك اطرافنه ۳۰۰ فیل ده قویدی . قازیلان خندق قلعه نك تملنه واردی . اورایه اودونلر ییغدیله . اودونلره قطران دوکدیلر .

ایشته بویله جه دورت طرفدن هجومی حاضر لادقدن صوکر ا خسرو اوردودن چیقوب یرده ییلان کبی قیورانارق آلا په یالواردی . صوکر ا زرهنی کیدی ، سلاحنی قوشاندی . هجوم اهری ویردی ، هر قاپی یه بر اوردو هجوم ایتدیردی . اودون وزیفته آتش ویریلدی . مانجینیقلر شهره طاش یاغدیله . آتش دیواری یوکه لندی و بر طاغ کبی دویردی . آرسلانلر خبر سز چوقوره دوشر کبی اوستنده کی خندقه تورکلر دوشدیلر . بوتون تورک اوردومی کدیکه قوشیدی . اوروه بویوک بر جنک اولدی . تورک سوار یاری صو کود یا پراغی کبی تیره یورلودی . رستم پیاده ایلله کدیکه هجوم

ایتدی . سواریلر آرقاسنده دوردی . بونلری خسرو بالذات اداره ایدیوردی .
ایکی عسکر داغ کبی کتله حالنده جنکله شدیلر . رستم کوکره مش بر آرسلان
کبی یوردی . افراسیابك قاراباغنی دوردی . قلعه یه ایران شاهنك
آرسلان رسمی مور بایراغنی دیکدی . ایران اوردوسندن ظفر باغریشلری قویدی .
تورکلرک ایشی بیتمشدی . رستم گرسیوزی ، جهنی یاقلادی ، یره چارپیدی .
ایکیسی ده اولدیلر . ایران اوردوسی شهره کیردی . کسمکه ، یاغمایه قویولدی .
قادینلر ، چوجقلر آغلا یور ، ایکله یورلردی . نیجه اُرکک ، حتی قادیر
وچوجق فیللرک آباغی آلتنده چیکنه تیلدی . بوتون شهر روزکار کبی اوچویوردی .
تورکلرک کوزلری قان دولو ایدی . چونکه قادینلری ، چوجقلری اُسیر
ایدیلدی . کندی وجود لری یاره ایله دلیک دشیکی . ماملکاری بوتون
کیتمشدی . بو حالی ، قتل عامی ، یانغینی کورن افراسیاب بورچدن ایندی .
سراینك آلتنده کیزلی بر یول یاپدیرمشدی . بو یر آلتنده کی یولدن ۲۰۰
بویوک رجالی ایله کیتدی . چوله دالیدی . خسرو افراسیابی آراتدی . بولدورا
ماینجه : « دوشمانم آلچاقچه قاچدی . لکن تاجی ، تختی کیتدی . آرتق
هاؤلوش ، هاؤلمه مش مساویدر » دیدی .

ایرانلیر افراسیابك سراینی یاغما ، قاری وقیز لرینه حقارت ایتمک ، صوکر
کسمک ایسته دیلر . سرایده قادینلر چیغلیقلر قویاروب آغلاشدیلر . خسرو
بونلری محافظه ایتدی .

افراسیابك بوتون خزینه لرینی آلدی . تورانی ایران قوماندانلرینه
تقسیم ایدوب ویردی . تورانک هر طرفندن هیئتلر کلوب خسروک اوکنده
یره قاپاندیلر ، اطاعت ایتدیلر .

خسرو پری یوزلی قادینلر ایله می ایچدی ، اکلندی . ایلك بهاره قادار
بویله وقت کچیردی . بو ائناده هر طرفه جاسوسلارده کوندروب
افراسیابی آراتدی .

خسرو خبر آلدی که افراسیاب چین پادشاهنك یانته کیتمشدر ، چین

خاقانی بویوک بر اوردو حاضر لامشدر ، افراسیاب به چین خاقانی پادشاه عنوانی
ویر مشدر ، افراسیاب پیرانك خزینه لرینی آلمشدر ، بونلر ۶۶۰۰۰ دیوه
یوکی آلتون ایمش ، بو خبر لری آلان تورک لار وداغیلوب ده خسروه اطاعت
ایدن عسکر لر ایرانلیلری براقوب افراسیابك یاننه کیدیورئر . افراسیاب
خوتاندن بر اوردو ایله یوله چقمش ، خسروك اوزرینه کلیور .

خسرو گنگه بر قوماندان براقوب « دوشماندن بحث ایدن هر تورکی
همان باش آشاغی وایاغندن آصا » دیدی وکندیسی اوردو ایله قلعه دن چیقوب
داغه کیتدی ، بر مدت صوکر ایکی اوردو قارشیلانیدی . صفلرینی دیزدی .
افراسیاب خسروه بر مکتوب کوندروب : « سن انتقام حر صیله ایرانندن
پایتخته قادار کلدك . ایلك جنکه کیردی-کمدن بری ۶۰ ییل اولدی . سن
جنکده آرسلان پنجه لیسك . انمانلردن اوزاق بر یر بگن ! سنکله بری
اواچه لم . بن اولورسه م آغیاك دکیزدن تمساح یا قالا مش دیمکدر : آرتق عائله
مه و دوستلر مه دوقونما ! بن سنی اولدورورسه م یمین ایده رم که سنك آداملریکه
ایلیشمه م » دیدی . خسرو رستمه افراسیابله باشه باش جنکی قبول ایتیمه
جکنی سويله دی . رستم : « باشه باش جنك ایتمه لك سنك ایچین عیبدر .
بوسوزله باقما ! اوردو کی عمومی هجومه کچیر ! » دیدی . خسرو جوابنده :
« پادشاهلر جنك ایده جکارسه اوردولری نه یه یارار ؟ » دیدی . و عمومی
بر هجوم یاپدی . تورک اوردوسی تردد ایتدی . جنك باشلادی . آقشامه
قادار دوکوشلیدی . آقشام ایکی اوردو یرلرینه دوندی . خسرو بر کیجه
هجومندن قورقوب یوله خندك قازدیددی . آتش یاقیلماسنی منع ایتدی ،
رستمی بر اوردو ایله چوله ، طوسی ده بر اوردو ایله داغ جهتنه یوللادی .
اکر افراسیاب کیجه باصقینی یاپارسه بونلر آرقاسنی کسه جکاردی . افراسیابك
اؤکنده ده خندك واردی . قفسه کیرمش دوغان کی اولاجقدی .

افراسیاب باصقینی یاپدی . دوریه و آتش کورمه پنجه ایرانلیلری ایچمش
همینرمش ، غافل ظن ایتدیلر . بالدا ۵۰۰۰۰ کیشی آلوب یوردی .
اوصولجه کلدیلر . بردن کوسلری ووروب هجوم ایتدیلر . فقط ایلك سواریلر

خندكه دوشديلر . رستم ايله طوس آرقالرينه ايلرله ديلر . شهنشاه ده گاوھ
 نك بايراغيله اوكدن ايلرله دي . ايرانليلر تورانليلري اويلا قيرديلر كه يوزده
 اون كيشي صاغ قالمادي . افراسياب اميدسزلك ايله يكي بر هجوم ياپدي .
 جنك ميداني بر دكيز كي اولدي . آرتق نه آي ، نه كونش كورولم يوردی (۱)
 توركلرك ايشي ييتدي . بوني كورن خسرو ياننده رستم ، طوس ،
 گيو و گودرز ايله ايلرله دي (۲) افراسياب كدر ايچنده خسروك مور
 بايراغني كوردی ؛ همت بر آرز عسكر آلوب چوله قاچدی . توركلر مركزلرينه
 باقديلر . قارا بايراغني كورمه ديلر ، همت سلاخلريني آتوب خسرو دن عفو
 ديله ديلر . خسرو تاختني قوردوردی . مي كيتيرتدي ، چالغني چالديرتدي .
 ميدان اولو بيغينلاريله دولو ایدی ، قيب قيرمزي ایدی . خسرو سسي ايشيدلميه
 جك بر يره كيدوب آلهه شكر و عبادت ايتدي . ايران اولولري طويلاندي .
 تورك اولولري حقارتله بر طرفه آتيلدي . ايران اولولري كومولدي ، خسرو
 غنيمت ايله گنگه دوندي .

چين خاقاني وفغفوري بو خبري آنجيه ايرانك حشمتني آكلاديلر ،
 پشيمان اولديلر . خسرو ايلچي كوندرديلر و پشيمان اولدقلايني بيلديروب
 عفو ايسته ديلر . چين وختن متاعلرندن هديه لر تقديم ايتديلر . بونلر آراسنده
 دليمنه مش اينجیلرده واردی . ايلچيلر گنگه يدي كونده كشماردی كي خسرو
 بونلره : « پاك اعلي ، فقط برداها افراسيابي يانلرينه قبول ايتمه سينلر ! »
 دیدي . ايلچيلر دوندي . خاقان وفغفور افراسيا به خبر كوندروب برداها

(۱) البت كيجه در كونش اولماز . فردوسيده بويله غير طبيعيلكلر پاك
 چوقدر .

(۲) بونلر دوشمانك آرقاسنده ایدی . ناهل اولورده خسروله برابر اولورلر ؟
 ايسته بو منطقمنز لقاري ، كوسترمك ايجين بويله بر قاچ دانه ذكر ايتدك .
 حال بو كه شهنامه ده بر چوق مثالي واردر !

ختن وچین حدودینه یانشامسنى بیلدیردیلر .

بو خبری آلان افراسیاب چوله کیتدی . « اسپروز » داغنه کلدی .
 آنجاق آو آتی ییه بیلوردی . پریشانندی . « زره » دکیزینه کلدی . بودکیزك
 اوجی بوجاغی یوقدی . اورده بر کهیچی واردی . « آی پادشاه ! بودرین
 دکیزی کچه مزسك : ۷۸ یاشمده یم . بونی بر کهینك کچد یئنی کورمه دم »
 دیدی ، فقط افراسیاب « اسیر اولمقدن ایسه صوده اولمك بکدر » دیوب
 یاننده کیله بر کهی یوزدورتدی . بیلدیلر . یلکن آچدیلر . گنگه دوغرو
 کیتدیلر . گنگه کلدیلر . اوراده کنديسنی امنیتده بولوب « ماضی بی
 دوشونمیه لم . فرخ اولالم . ینه طالع با کا دوز » دیدی . اویودی .

کیخسرو افراسیابك صو بی کچد یکنی خبر آلدی . رستمه : « اوردولرمی
 چیننه ، مکرانه یایارم . کیمك دکیزینی ده کچرم . چین و ماچین حکیم آلتنه
 کچینجه آرتق مکرانه احتیاجم قالماز . اوردومه زره صوینی کچیرتیر ، افراسیابی
 یاقالارم . » دیدی (۱) . ایران پهلوانلری : « اوردو بودکیزی کچمك ایچین
 آلتی آی ایستر . اولماز برایش ، » دیدیلر . رستم : « یوق ، شهنشاه افراسیابی
 یاقالامق ایچین کلمشدر . بوتون ظفرلرینك میوه سنی طوپلاملیدر » دیدی .
 دیگرلری صوصدیلر . اوردو ده رستمك سوزینی قبول ایتدی .

خسرو افراسیابك عائله سنی ، اوغوللارینی ، قاری وقیزلرینی ، اسیرایتدیکی
 تورك بویوکلرینی وبر چوق تورکی غنیمتلرله ایرانه کوندردی . برابر بر ظفر
 مکتوبی ده یازدیردی . یازیجی قلمنی مسك و سیاهه باتیروب کاغد وچین ایپکی
 اوزرینه یازدی . بو ظفرنامه ده اوردوسنی چین و ماچینه کوتوردیکنی ، اورادن

(۱) هم خسرو گنگده ، هم افراسیابی اورایه قاچیریور . ذکرایتدیکی یرلر
 ویوللرده بویوكل جغرافیا قاریشیقلغی وار . ایشته فردوسینك بر غیر طبعیلکی داهل .
 یاخود بو گنگك سیاوشك انشا ایتدیکی شهر در که « گنگك دیز » در . توركلرك
 پایتختی « گنگك بهشت » در .

مکران مملکتنه کیده جکني، سوکرا زره دکيزيني کچه جکني بيلديردی. اسيرلری
ايرانده زنجيره ووروب حبسه آتديلر. بر قسمی کوله اولارق ايرانلیرله داغیتديلر.
توران وچينک تماميله ايرانه تابع اولديغی هر طرفه اعلان ايدلدي. فقيرلره پاره
داغیتيلدي، دوکونلر، بايراملر ياپيلدي.

کيخسرو چين خاقانه، مکران قفقور و پادشاهنه مکتوبلر يوللايوب :
« باکا اطاعت ايتدی ايسه کز اوردومک اوگنه ييه جک کوندرک. يوقسه جنکه
حاضر لاک ! » ديدی. هپسی قبول ايتديلر. يالیکز مکران پادشاهی قيزوب
ایلچی يه : « ايران شاهنه سويله، بنم اوزریمه حاکمکدن بحت ایتمه سين.
شيمدی يه قادار بويله شی کورولمه مشدر. کونش دوغديغی وقت ايلک اوکجه
شعاعنی بنم اولکه مه سرپر، بندن کچيد، يول ايسترسه پک اعلا. آنجاق
مملکتنه ضرر ویرمه مک شرطدر. اوردو ايله بورايه کيريله مز. » ديدی.
بو خبری آلان خسرو اوردوسنی يوروتدی، ختنه کلدي. چين خاقانی
وففقوری استقبالنه کيتديلر، عفو ديله ديلر، « سنک تبعه کز » ديديلر.
ايران اوردوسنی هر یرده قلعه لری، يوللری قوماشلرله سوسليره رک و ضیافتلر ايله
استقبال ايدیورلردی. اوردونک اوستنه زعفران و کوموش صاچيورلردی.
فقفور خسروی سراینه مسافر ايتدی، يوز بيک چين آلترنی هديه ويردی.
اوکنده آیاقده دوردی.

خسرو چينده اوچ آی قالدی. اورادن، رستمی ختنده براقوب، مکرانه
کيتدی. ايکی اوردو صف باغلادی. ايکی داغ کي بربری اوزرینه آتيلديلر.
طوس مرکزدن ايلرله يوب مکران پادشاهنی کندی اوردوسنک اورتاسنده
اولدوردی ۱۰،۰۰۰ کیشی مکران اوردوسندن اولدی. برچوغی ده اسير اولدی.
برچوق غنیمت آليندی. ايرانلیر ياغمالر ياپديلر. مکران قادينلرینک آغلامالری
شهرلرده، قيرلرده ایشيدلدي. قلعه نک قاپيلرینه آتش ويرلدي. قادينلر وچو جقار
اسير ايدلدي. نهایت ياغما و قتل دورديرلدي. خسرو مکرانده بریيل دوردی.

هر طرفدن اوسته لر كتيروتوب كهيلر ياپديردي . اوراده بر اوردو براقوب
 كنديسي چول يولنى طوتدى . آلاھك عنايتيله چولده هيچ توز قالماشدى ،
 يشيلاك وچيچكلك اولمشدى . بويله جه زحمتسز زره دكيزينك كنارينه كلدى .
 چين ومكرانك بوتون كهيجيلربنى ده كتيرمشدى . اوردوسنى كهبلره يوكله
 توب كيتدى ، دكيزيك نالغالى ايدى . هر كسى دكيز طرتدى . آلتى آي كيتديلر .
 ديركن مخالف روز كار اشدى ، كهيلر كميجيلرك « فم الاسد » ديد كلرى يره
 كلدى . اوراده بوغالر آرسلانلرله دو كوشو يوردى . اوراده انسانلرك صاحبلرى
 گنداييلرى كې ايدى ؛ وجودلرى ده قويون كې تويله اورتولو ايدى . بعضيسنك
 وجودى بالق ، باشى بابور ايدى . كيميسى تمساح وجودلى ويىبان اشكى باشلى ايدى .
 داها دورلو عجيب مخلوقلرله دكيز دولو ايدى . نه ايسه فورطنه دوردى ، يوله
 دوام ايتديلر . يدى آيدى دكيزى كچديلر ، قارايه چبقديلر . او كده برچون
 واردى . عجله نوم ايچندن يورودى . بوراده كى شهرلر چين شهرلر بنه بكره يوردى .
 لىكن ديللارى مكران ديل كې ايدى . بر مملكتده گيوى براقدى . هر طرفه
 ايلچيلر يوللادى . اطاعت تكليف ايتدى . بوتون پادشاهلر بيعت ايتديلر .
 بونلردن افراسياب و گنگ حقهده معلومات صوردى . گنگه قانار يوز
 فرسنگلك بيمسافه اولديغنى ، افراسيابك ده اوراده بولونديغنى اوكرندى .
 يورودى . شهرك اوكنه كلدى . خسرو قلعه نى كورنجه آغلادى . چونكه
 بونى باباسى سياوش ياپديرمشدى . ايران اوردوسى ده آغلادى .
 افراسياب خسروك دكيزى كچديكنى خبر آلمش ، بو خبرى كيمسه يه سوريله ميووب
 بركيجه بوتون رجائى ده براقارق ياليز باشنه صاو وشمشدى .
 خسرو قلعه يه كيردى . باباسنك ياپديردينى سرايلرى ، ديكديكى آغاچلىرى
 كوردى . چيچك ، كل ، بابل دولو بر جنت ايدى . افراسيابى آراديلر . آداملرينى
 بولوب كسديلر سه ده كنديسنى بولاماديلر .
 گيخسرو « گنگ ديز » ده ضيافتلر ، دوكونلر ياپارق بريئل قالدى ، جهان
 جنت كې ايدى . گنگى راقمق ايسته مه يوردى ؛ فقط عسكرى كنديسنه : « افراسياب

غالباً صويك اوبورطرفنه كچدى . ايران مدافعه سزدر ، بورده دور مامليسك»
 ديديلر . بونك اوزرينه اورايه بر والى براقوب يوله چىقدى . چوله كىردى .
 دكىز كنارينه كلوب يلـكنلى كىلره يىندى . برييله كچيله سى ممكن اولان
 بودكىزى يدى آيده كچدى . قىسى يه ايندى . يوله دوشوب چوله كىردى .
 چول ومكران، دوناتىلدى . هر طرفدن چالغىچىلر كتىرىلدى . كيخسروك
 آتـنك آياغى آلتنه پاره وشكر صاحـدىلر ، مكران پرنسلىر هديه لرله كلدىلر .
 مكراندن چين حدودينه كانجه رستم كندىسنى قارشىلادى . شهنشاهك
 «چتر» ينى كورونجه آتدن اينوب اوكانماز قىلدى (ظايندى) . اوراده بر هفته
 قالوب چين وماچينى ترك ايدى رك «سياوشگرد» ه كلىدى . اورادن «گنگ
 بهشت» ه كلدىلر . شاه هر كسه احسانلر ايتدى . حتى توركلى ده ممنون ايتدى .
 توركاردن افراسياب حقنده معلومات صوردى . كيمسه دن معلومات آلامادى .
 كيخسرو بر صبح باشنى ، وجودىنى ييقادى ؛ «زندواست» كتابى آلوب
 اوزاغه تنها بريره كىتدى . يوزىنى يره قويوب بوتون كيجه يالواردى . ودىدى
 كه : «كوكلى ابدى اولارق ائله دولو اولان عاجز قولك افراسيابك ايزىنى
 بولامايور . نه داغده ، نه چولده ، نه قومده ، نه صوده يوق . اوچوق
 معصوم قانى دوكدى . ظالمدر . بر بچك و عادل الله بو ظالمى بولمق ايچين
 باكارهبر اولمازمى ؟ افراسيابك اسمى وسسى دنيادن غيب اولدى .
 سنك ايچين مريوقدر .» كلىدى ، تختنه اوطوردى . گنگده برييل قالدى .
 تورانك قوماندانلغنى يعنى كاشغردن چين دكىزينه قادار اولان يرلرى كوستهمه
 ويروب ايرانه دوندى . اوکا بر بويوك اوردو براقدى و : «چينه ، مكرانه ،
 هر طرفه اداملر صالدير ! افراسيابك ايزىنى بول ! ير يوزىنى اوندن قورتارالم .»
 ديدى . يوكلى ۱۰،۰۰۰ اوكوز آرابا سيله چينده چيقان خالى ، آت ، تخت ،
 آلبسه ، آلتون دىزكىن ، قادين واركك اسير ومسك ، كذا مكرانده چيقان
 شىلرى اوردو سنك او كنده كوندردى . جاجه كلىدى . سفد ده بر هفته قالدى .
 اورادن بخارايه كلىدى . اوراده يكى البسه كيوب آتشگده يه كىردى . آغلادى .

بو معبدی « تور » یاپدی. مشدی . آتشی جواهر آندی . اورادن یوله چقبوب
 بلخک یاندن جیحونی کچدی . « طالعان » و « پرورود » دن فیلمری ایله برابر
 نشاپور (نیشابور) ه کادی . شهر دونامشیدی . شاهک اوزرینه کوموش ،
 صافران ، آلتون و مسک صاچ دیلر . آهالی ایله ۵۵۵ صندوق پاره داغیتدی .
 بر هفته صوکراره یه دوغرو یوله دوشیدی . یولده هر طرفده تورکولر ، چالغیلر
 میلر واردی . ایکی هفتته ریده قالب شیرازه کیتدی . فارسه کیکارسه دوه لره
 بینمش تاتارلر چبقاردی . فارسده بویوک استقبالی حاضر لقلری یاپیلدی .
 بایراقلر آصیلدی . شهرلر دونایلدی طاق ظنرلر یاپیلدی . بویوک باباسی
 کیکاروس کندیسنی قارشیلادی . بویوک ضیافت یاپیلدی ، یدی کوک ییوب
 ایچ دیلر . می قدحلری آله خسروک ظنرلری تبجیل ایدلدی . خسرو اوردو
 قوماندانلرینه بویوک هدیه لر ویردی . بونلر ولایتلرینه کیتدیلر . عسکره ده
 ییلاق معاشنی داغیتدی . صوکرارا کیکاروس و کیکاروس باش باشه قونوشدیلر .
 خسرو : « افراسیابی بولق ممکن اولمادی . گنگه کلیرسه ینه اطرافنه بروردو
 طوپلانیر . یاپدینم شیلری یکیدن برداها یایمقی لازم کلیر . » دیدی . کیکاروس :
 « هادی آذر کشپ معبدینه کیده لم . آل ، آباق ، باش ، ووجودمزی ببقایوب
 عبادت ایده لم . آتش اوکنده آیاقده دورالم ، تا کری بزه افراسیابک یرینی خبر
 ویریر » دیدی . آق آلبسه لر کیوب معبده کیردیلر ، آغلایوب آتشی مجوهرات
 صاچ دیلر ، زنداوستا اوزرینه آلتون دوک دیلر . بوراده برهفته قالدیلر . شاه
 ورجالی « آذر آبادگان » معبدنده برآی قالدیلر .

بو اثنالرده افراسیاب یبه جک ایچه جکدن محروم سرسریانه دولاشیوردی ،
 « بردع » جوارنده قیالق بر داغک تپه سنده بر مغاره واردی . اورانی
 کندیسنه او یاپدی . برصویک کنارنده ایدی . بورایه افراسیاب مغاره سی
 دیرلر . « هوم » آدنده فریدون سلاله سندن بری انسانلردن اوزاقده بوراده
 یاشاردی ؛ بورالری کندیسنه عبادتگاه یامشیدی . برکون بر ایکیاتی وسوزلر
 ایشیتدی . افراسیاب کندی کندینه فلاکتنه یانیوردی . پادشاه ایکن

و شمديکي حالتي سويله يور ، « شيمدي بر داغ قووغی سرايم » دييوردی .
 بوسوزلر تورکجه ایدی . هوم آکلادی که افراسیابدر . همان قالقوب مغاره یه
 کیردی . افراسیاب اوزرینه یورودی . بر مدت بوغوشدیلر ، نهایت
 هوم اونی آلتنه آلدی . آنی ، آیاغنی باغلادی . سوروکلیه رک کوتوردی .
 افراسیاب یالواردی . هوم آجیوب دوکوله رینی برآز کوشه تندی . بوندن استفاده
 ایدن افراسیاب زور لایوب الیرینی چیقاردی و کندیسنی صویه آتدی ، او ائنده
 تصادفاً « گودرز » اورایه کلدی . هومی کوروب « بومبارک آدم » « خنجست »
 دکننده بالقعی اولایور ؟ او اطه سنی بر تماشای قاپیش ؟ دیدی . هوم اوکا
 وقعه یی آکلادی . گودرز همان کیدوب کیکاوس له کیخسروه خبر ویردی .
 بونلر کولک کنارینه قوشدیلر (۱) . هوم وقعه یی بولره ده آکلادی و
 « اگر افراسیابک قارداشی گرسیوزی کتیریر ، آل و آیاغنی باغلار ، براینک
 دریننه قویوب دیکرسه کز افراسیاب اونک فریاد و فغاننه دایانامیوب صودن
 چیقار » دیدی . شاه همان قیایجلی و گیلان قالقانی عسکرلریوللایوب گرسیوزی
 کتیرتدی . هومک دیدیکای کبی یاپیلدی . زوالی دری ایچنده باغیردی .
 یالواردی . بونی ایشیدن افراسیاب صویک یوزینه چیقادی ، یوزوب کولک
 ایچنده بریره چیقادی . قارداشک آغلاماسنه دایانامیوب اولومی ترجیح
 ایتدی ، کوزلی قانی یاشلی ایدی . بونی کورن گرسیوز باغیردی : « آی یرک
 پادشاهی ، قهرمانلر باشی ! شاهلر تاجی ! دبد به لرک نره ده ؟ خزینه لرک ، اوردولرک نره ؟
 طالعه باق ! ... » دیدی . بونی ایشیدن افراسیاب آغلادی . و : « بنجهانی دولاشدم
 شوکوتو وضعیتی دکیشدیر ، که چاره آرادم . طالعه هاها کوتو اولدی . سنک
 فریادگه دایانامایورم . اینک کونی ایچنده سنک دریک چاتلایور . کیسه ساکا

(۱) . گک دیز دنیان دنیاک براوجی اولان یردز قاجان افراسیابک کلوب ده
 ایرانده فارسده کیخسروک یاقیننده بریرده صافلانمایی نه قادار منطقه سز در .
 ایشته فردوسی هیچ طبیعی اولارق وقعه ترتیب ایده مه یور .

مرحمت ایتمه یور . « دیدی

هوم بر حیلە دوشوندى . قارانك ايلرله ديكى بريره كيزليجه كيدوب بلنده قوشاق اولارق قوللانديغى كمندينى آتدى . كمند افراسيابك بويننه كچدى . چكدى افراسيابى قارايە آلدی . باغلايوب كيخسروه تسليم ايتدى .

خسرو قليجنى چكوب كين وغضبلە دوردى . افراسياب : « بويوك بابا كى ناصل اولدور ورسك ؟ » دیدی . كيخسرو : « اى فنا آدام ! اولاسا قارداشك قتلنى سويلرم . صوكر ا نوذر ك ، نهايت سياوشك قتلنى سويلرم . اونلر ك قافاسنى بر قويون قافاسى كى كسك . بنم بابامى نيه اولدوردك ؟ » دیدی . افراسياب : « فنا بر آدامدن جنايتدن باشقه شى بگله نه مز . ماضى ديديكك كى اولمشدر . اولاجق اولمشدر . شيمدى ديديككى ديكه ملى يم ، لىكن او گجه آنا كك يوزينى كوره يم . صوكر ا سويليه جككى سويلرسك » دیدی .

خسرو هند قيلميجى ايله افراسيابك بويننه ووردى . قان آق صاقلانى ياقوت كى بويادى . افراسياب اولدى . اونك فنا ايشلرى بوفلاكتى دعوت ايتدى . جنايت جانينك احاسيله بيتر . خسرو افراسيابك قارداشنى ده جلاده بلندن ايكى يه بولدوره رك كسديردى .

كيخسرو و شرقدن غربه بوتون هر يره « دنيانك اژدره اادن كيخسروك قيلميجى ايله قورتار يلدیغنه ، سياوشك روحنك شاد اولدیغنه » دائر مکتوبلر كوندردى . فقيرلره پاره لر داغيتدى . هر طرفه بايرام يا پياماسى آمرينى ويردى . بوتون شاه سلاله سى و « زرسپ » عائله سى « ايوان آذر كشسپ » وارديلر . شاه دوكون ، توركو ، مى ايله قزق كون اكلندى . نهايت فارس مملكتنه دونديلر .

بر آرزو كرا گيكاوس اولدى . هر كس ماوى وقارا كييديلر . كيكاوس بر توربه بايديلر كه بوتوربه نك يوكسكلكى ۱۰ كمند بوينده در . بر قارا روم جانقسى كتير ديلر . جانقسه پورچ « Le Gui » ، كافور و مسك سورديلر . كيكاوسك جسدينى قوروتوب بو بزه صارديلر . بو جسدى بر فيل ديشى نخته اوطورتوب

باشنه کافور و مسکدن بر تاج قوبدیلر . کیخسرو کی کاوس ایچین قرق کون یاس طوتدی .

کیخسرو جهانی ضبط ایتمشدی . آرتق دوشمائی ده قالمامشدی ؛ فقط دنیادن امید سزلکه دوشندی . بر جهتدن توران نسلندن اولدیغنی دوشو نو یور . آخر فنا بر آدم اولاجغنه ؛ تخت و تاجنک آلندن کیده جگه ، آلهه عاصی اولاجغنه حکم ایدیوردی . صوکنده : « ملعون بر آد براقه جغم » دییوردی . سراینی قاپاتوب کیسه یی قبول ایتمه یور ، « آتشی یارادان الله ! بنی دوغرو یولدن آیرما ! » دیه دعا ایدیوردی .

شاهک کیسه یی قبول ایتمه مسی ایران پهلوانلرینه توحاف کلدی . نهایت حضورینه کیردیلمر و پادشاهک کدرلی اولماسنک سببنی صورتیلر . اوده بر آرزوسی اولدیغنی ، بونک ایچین آلهه یالواردیغنی ، صوکره سویله یه جگنی ، آرتق قیلیمجه محل اولمادیغنی ، ایچوب ذوقه قویولمالرینی سویله دی . هر کس ساییوس اولدی . خسرو اوکیجه ینه آلهه کوتو اولمادن جانی آلماسنی رجا ایتدی . ینه بر هفته کیسه یی قبول ایتمه دی . ایران بویوکلری پادشاهک بر حالندن پک کدرلنوب طویلان دیلمر . قونوشدیلمر . قرار و یروب زال اوغلو رستمه شوخبری کوندردیلر : « شاه آلهدن دونویور ، ضلالته کیریور . کیسه یی قبول ایتمه یور . منجملری آلوب کل ، یتیش ! » .

کیخسرو بش هفته کیسه یی قبول ایتمه یوب آلهه جانی آلماسی ایچین یالواریوردی . هر هفته صوکنده پهلوانلری بر دفعه حضورینه قبول ایدیوردی . نهایت برکیجه بر دوش کوردی . دوشنده « سروش » اوکا : « سن چوق شی یاپدک ، قدرتک صوکنه واردی . آرزو ایده جک بر شیئک قالمادی . شیمدی بو دنیادن کیدرسک یرک آلهک یاننده اولاجقدر . دورما ! بوندنیادن کیت ! خزینه لزیکی یوقسولاره وسا کا خدمت ایتمش اولانلره داغیت ! سنک ایچین زحمت چکمش اولانلر زنکین اولمق ایچین اوزهمتلره قاتلامشلردر . سنک دنیادن کیتمه زمانک یاقلاشمشدر ، » دیدی .

زال ورستم کلدیلر . دیگر پهلوانلرله برابر حضوره کیردیلر . کیخسرو عادت وجهله آياغه قالدی ، بونلره آل ازاتدی ، خاطرلرینی صوردی ، زال شهنشاهه سرینی صوردی ، اوده « سرم آلهه کیتمکدر : دنیادن واز کچدم . ملک ده با کا دنیادن یاقینده کیده حکم خبرینی کتیردی » دیدی . زال قیزدی : « بونک بیننده عقل قالماش . دیوبونی آزدیرمش » دیدی و کیخسروه نصیحتلر و یروب : « سنی اهرمن (شیطان) آزدیرمش . دوغرویوله کلمز سهک هیچ بر ایرانی سا کا اطاعت ایتمز ، تاجسز ، تخنسر قالیرسک » دیدی . بوتون ایرانیلر زالی تصدیق ایتدیلر . کیخسرو : « بنم یولم شیطان یولی دکلد . یولم آلله یولیدر . دنیای ضبط ایتدم . ظالماری تپه لهدم . آرتق دنیاده آرزوم قالمادی . سن با کا فنا سوزل سویله دک . حقسزسک » دیدی ، زال پیشمان اولوب : « خطا ایتدم . عفوایت . سنی دیو آزدیر مامش . سنک کبی آلله دن بویله ایسته ین پادشاه کوره دک بزده سندن آریله ایز » دیدی .

کیخسرو قارا چاذیر ل دیکدیردی . گاو نهک بایراغنی چیقاردی . فیلماری کتیرتدی . ایرانیلر هپ اورایه طویلا ندی . اوراسی آق ، قارا ، مور و ماوی چاذیرلرله دولدی . طوس و أمثالی بوتون پهلوانلرده کلدیلر . خه و تخننه آوطوروب ایرانیلره : « بز هپ اولمک ایچین دوغدق ، دنیا فانیدر . بو کدرل غملر ، زحمتلر نه ایچین صانکه . . . بن هر شیعی یاپدم ، ساده آللهک مکافاتی حالدی ، هپ آلله دن قورقک ! بوتون خزینه لر می ایرانیلره ویریدورم . بن آرتق دنیادن کیتمکه حاضر لاندیم ، برهفته دوکون یاپوب ! آلله نه بنم ایچین یالوارک » دیدی . گودرز : « افراسیابله اولان محاربه لرده کوپرولر ، قلعه لر ، صو صهرنجاری خراب اولدی . خزینه لر مدن بر قسمله اونلری یاپدیر ! آناسز چوجقلری ، یرسز دوللری ، محتاج فقط احتیاجنی صاقلایان اختیارلری آرا ، اونلره پاره ویر ! خراب ایدلمش شهرلری یاپدیر ! ایصسز قالمش آتشگده لر جانلار ! » دیدی . زال ، رستم ، گودرز و أمثالی پهلوانلره ده سلا حلر ، تاجلر ، تختلر و سرایلرینی تقسیم ایتدی .

هر كس آغلادی . زال پر اوپوب رستمه فرمان ویرمه سنی رجا ایتدی .
خسرو كابل وهنده قادار اولان يرلك پادشاهلغنی رستمه ویردی . گیوده
خسرو دن بر مكافات ایسته دی . او كاده « قوم » واصفهان پادشاهلغنی
ویروب فرمانی یازدیردی . طوسه ده يرلر و فرمان ویردی . نهایت لهراسپه
كندی تاجنی كیدروب اونی ايرانه شهنشاه یاپدی . و : « تاجم ، تختم ، خزینه لم
سنك . عدالت اجرا ایت ! غضب ایتمه ! » دیدی .

زال قالقوب لهراسپی شاه طانیا یاجغنی ، بو حقمنزلغنی قبول ایتمه یه جكنی ، لهراسپك
اصلی مجهول اولوب اولجه بر آتندن باشقه بر شیشی اولمادیغنی سویله دی . بوتون
ایرانلیلر زالك طرفنی التزام ایتدیلر ، کیخسرو : « لهراسپ متواضع ، مرحتلی
و اصلی بویو كدر ، تدبیرلی ، ناموسلیدر . سوزمی طوتك ، آلهه عاصی اولمايك ! »
دیدی . بوسوزلر تأثیر ایتدی . ابتدا زال قبول ایتدی و عین ایتدی بوتون
ایرانلیلر ده لهراسپی شهنشاه طانیدیلر .

کیخسرو بوتون بویو كلری آغلایارق یاناقلر ندن اوپدی . هیسنی قوجاقلادی .
قادرین اركك ، چولق چوجق ، اوده ، سوقاقدده بوتون ایرانلیلر فریاد قوپاروب
آغلادیلر .

کیخسروك دورت دانه كوزل قاریسی واردی . او یله كوزل كه هیچ کیسمه
رؤیاسنده بیله بونلر کی كوزل قادین كورمه مشدر اونلری چاغیروب « بن بو عدالتمن
دنیا دن بیقدم . كیدیورم . آغلایميك ! » دیدی . قادینلر و او یلایی قوپاردیلر .
صاچلرینی یولیدیلر ، « بزى ده برابر كوتور ! » دیدیلر . کیخسرو : « سزك ده
صیرا كز كله جاك . هانی بو قادار شاهلر ، چمشيدك همشیره لری ، آنام ، « تور »
ك قیزی « ماه آفرید » - كه بو عصرده اونك کی قادین یوقدی - هپ كیتیدیلر .
دیدی ، لهراسپی چاغیروب بو قادینلری ینه سرایده براقاسنی ، فنا معامله ایتمه مسنی
تنبیه ایتدی . اوده وعد ایتدی ، نهایت خسرو بر قاچ پهلوان آلوب یوله چیقدی .
پهلوانلر زال (داستان) ، رستم ، گودزر ، گیو ، بیژن ، كستهم ، فریبرز
وطوس ایدی . داغك تپه سنه قادار چیقیدیلر ، اوراده بر هفته قالیدیلر . یوزیيك

ایرانلی داغک تپه سنه کلوب فریاد ایتدیلر . فریادلری قیالری صارصیور دی .
کیخسروه کیتمه مسنی رجا ایتدیلر . خسرو اونلره نصیحتلر ایتدی . صوگرا
پهلوانلره : «هادی یریکزه دونک ! بنم یولم اوزا قدر ، بویولده نه صو ، نه اوت ، نه
آغاچ واردر . عقلکز ، فکریکز تا کرینک نورنده اولسون » دیدی .

بونلردن اوچی - زال ، رستم و گودرز - پک حریص ایدیلر . خسروی
براقوب دوندیلر ، لکن دیگر بشی خسروی براقق ایسته مدیلر . برکون
برکیجه خسرو ایله کیتدیلر ، فقط چولده صوسزلقدن یریشان اولدیلر . دیرکن
اوکلرینه یرمنبع چیقدی . بو براق صودن ایچدیلر ، کیجه اولدی . صباح یاقلاشدی .
خسرو صوده ییقاندی ، « زنداوست » ی اوقودی . آرقداشلرینه : «آرتق
سزده کیدک . بنی آرتق دؤیاده کووورسیکز . بوچولده دورمایک . یاربن بورایه
مسک یاغاجق ، داغدن بر بورا قوپاجق ، آغاچلری قوپاراجق . کوکدن او یله
قاریاغاجق که ایرانک یولنی بوله میه جقکز » دیدی .

پهلوانلر دونمه یوب او یودیلر . صباح اولوب اویاننجه خسروی بولامدیلر .
آرادیلر ، یوقدی . صوباشنده طویلانوب آغلادیلر . گیو دیدی که : «خسرو
کبی قهرمانلقده ، جومر لکده ، عدالتده ، فضیلتده ، کوزل لکده ، شهرتده
یوپوک برانسان جهان کلمه مشدر ، جنکارده اوردوسنک باشنده برفیل ، ضیافتلرده
تاجلی برآی ایدی » . ییدیلر ایچدیلر ، تکرار او یودیلر . بر بورا قوپیدی ،
قار هر طرفی قاپاتدی . بو قهرمانلر قارک آلتنده اولوب کیتدیلر .

لهراسپک بارشاهلینی

(۱۲۰ ییل حکم سور مشدر)

لهراسپ تخته اوطوردی . وایرانلیره : « بن کوکدن کین وحسدی آتدم .
هرکسه عدالتله حکم ایده جکم . خسروک دیدیکندن زیاده ابی اوله جغم »

دیدي . عادل بر پادشاه اولدی . رومه ، هنده ، چینه اداملر ~~کونده~~ روب اورالردن بر چوق عالملر : ضعتگارلر کتیردی . کندیسیده بالذات عامک آجی چاشنیسنی طامش بری ایدی . همان بلخه کیتدی . اوراده بر شهریا پیدردی . وهر میدانده بر آتشکده ، و « سده » بایرامی یاپیدردی . کذا « برزین » آذنده بر « آذری » (آتشکده) یاپیدردی . بو معبد بویوک ، کوزل وزنکین ایدی . لهراسپک کشتاسب ، زریر آذنده ایکی اوغلی واردی . بوتون عالملرده بابالرینی کچمشلردی . قهرمانلقده اوردوده برنجی درجه ده ایدیلر . کشتاسب باباسنه قزدی . و : « قهرمانلقده کیمسه بنم قارشیمه چیقاماز . سازه رستم مستثنا . کیخسروک ساکاویردیکی تختی بکاویر ! » دیدی ، باباسی : « سن دها کنجسک » دیدی . کشتاسبی هند پادشاهی دعوت ایتمش ایدی . باباسنه داریلوب اوچیوز آدمی ایله اورایه کیتدی . لهراسپ دیگر اوغلانی آرقاسندن هنده ، کذا رومه وچینه ده تعیننه برر اوردو یوللادی . زریر کشتاسبی بولوب کری کتیردی . کشتاسب قرداشنه : « بابام تختی بکاویرسه اوکابر شمن « شامان) کی / طاپینیرم » دیدی . باباسی ویرمدی . کشتاسب لهراسپک کیخسرو سلاله سنه اعتبار ایتمه سنه قیزیوردی . بوسفر رومه قاچدی ویالیکز بر آته بینوب کیتدی . دکیز کنارینه کلدی . اوردن بر کھی یه بینوب قیصرک اوطوردیغی شهره واردی .

بوشهر اوچ فرسکدن بویوکدی ، « سلم » یاپدیر مشدی . کشتاسب بوزنکین شهرده کندیسنه برایش آرادی . دیرکن قیصرک سراینه کیردی . یازمچیلره : « بن بر ایران یازمچیتسی یم . باکا برایش ویریرمیسکز ؟ » دیدی ، ویرمه دیلر ، صرکره میر اخوره کیتدی ، خدمت ایسته دی . اوده : « سن بر اجنبیسک . سکا آت تسلیم ایده مم . » دیدی .

صوکره قیصرک دوه جی باشیمندن خدمت ایسته دی . اوده : « بالذات قیصردن ایسته » دیدی . سرایدن چیقوب دمیر جیلر چارشوسنده ~~کدر~~ ایچنده دولا شمه باشلادی . بر دمیرجی دکانته کیردی . بودمیرجی قیصرک

آتلرینی ناللاردی ، اوندن چیراقاغه آلماسنی رجا ایتدی . دمیرجی آلدی .
 دمیرجی بر دمیر قیزدیروب اورسه قوبدی ، کشتاسپه بر آغیر چکیچ
 ویردی . دیگر دمیرجیلرده اورسك اطرافنه حلقه اولدیلر ، کشتاسب بر
 چکیچده اورسی قیردی . دمیرجی قیزدی . کشتاسب چکیجی آتوب کیتدی .
 آچدی ، یاتاجق یری یوقدی . شهر دن چیقوب جوارده بر کویه واردی .
 یردره کنارینه اوطوردی . آغلایوردی . کویك بویوکی اوردن کچیوردی .
 بونی کوردی . حالنی صورتی « اویمه مسافر کل ! » دیدی . مکرسه بوآدام
 فریدون سلاله سندن ایش ، اوینه کیدوب مسافر اولدی .
 قیصرک « کتابون » آدنده بر قیزی اوردی ، اوله نمه زمانی کلمشدی .
 قیصر بونک ایچون بویوک بر اجتماع عقدایتمشدی . بوتون رجال طوپلانمش
 دی ، قیز بونلرک اوکندن کچه جک ، برینی قوجه اولارق بکه نه جکدی .
 کتابون رؤیاسنده کشتاسپی کورمش ، بکه نمش ، اوکا چیچک ویرمش ،
 اوندن چیچک آلمشدی . قیز النده بر کل دمتی ، آرقاسنده ۶۰ خالاییق
 دولاشدی . کیمسه بی بکنمه دی . قیصر ایرتسی کونی اصیل اولمایان ، فقط
 زنکین اولانلری سرایه طوپلادی . کشتاسپی مسافرایدن آدام اوکا کندیسنک
 ده کیمه سنی توصیه ایتدی . ایکیسی برابر سرایه کیتدیلر . کتابون ینه
 کلوب دولاشدی . کشتاسپی بکه نوب باشنه تاج قودی ، فقط قیصر « بو
 آدامه قیز ویرمک بنم ایچین عیبدر » دیدی . قیصره : « بو ، رومک اسکی
 عادتیدر . قیزیکه پرنس دکل قوجه ویرمک لازم . » دیدیلر . قیصر قیزی
 کشتاسبه ویردی ، فقط سرایه قبول ایتمه دی . اوغلان قیز سرایدن چیقوب
 کشتاسپک حامیسنک اوینه کلدیلر . بو آدام بونلره کویده برآو ویردی
 واورایه قیمتی خالیلر قویدیردی . قیزک یک چوق مجوهراتی واردی . بر
 آلماس صاقدیلر ، ۶۰۰۰ آلتون ایتدی . پادشاهه لایق بر ثروتدر . بونکله
 اکسیکارینی تمام لایوب برابر یاشادیلر . کشتاسب هر کون آویا پاردی . یومدت
 صوکر « میرین » آدنده وسلم سلاله سندن بری قیصر دن ایکنجی قیزی

ایسته مش ، اوده : « فاسقون » (۱) اورماننده بر قوردوار ، دهوه قادار
 بویوک ، وجودی اژدرها کی ، قوتی تمساح قادارد . یابان طوموزی کی
 ایکی دیشی و بویوزلی وار . انسان دکل بر آرسلان بیله بو اورماندن کیچه
 مه یور . برووروشده ایکی آتی دلر مش . میرین کیتسین ، قوردی اولدورسون ،
 قیزی ویره یم « دیمش . میرین یارمق بیلر مش ، عالم ایتمش . علم نجومه باقمش .
 بوقوردی کشتاسپک اولدوره جکنی کور مش . کشتاسپه کیدوب رجا ایتمش . اوده
 قبول ایدوب اورمانه کیتمش ، قوردی اولدور مشدر .

کشتاسپ قاریسیله ایرانه دونمک ایستر . قاریسی کیتماک ایسته مز . صو کرا
 راضی اولور . یول تدارکنه باشلارلر . میرین قیصره کیدوب قوردی اولدور دیکنی
 سویلار . قیصر کیدوب قوردک اورتاسندن ایکی پارچه ایدلدیکنی کوردی .
 سوینوب قیزی میرینه ویردی .

بر آز صو کرا « اهرن » آدنده بری قیصرک اوچونجو قیزی ایستر . اوده :
 « سقیلا » (۱) داغنده بر اژدرها وار . کلنی کیده فی یور . رومی اوندن
 قورتاریر سهک سا کاقیزی ویریرم « دیمش . اهرن میرینه کلوب قوردی ناصیل
 اولدور تدکنی صور مش و « یالان سویله مه قوردی سن اولدیره مزدک . بوایشی
 کیمه یاپدیردک ؟ » یمش . اوده سری سویله میه جکنه یمین ایتدیر دکن
 صو کراسویله مش . اهرمن همان کوشتاسپه کیتمش . کشتاسپ رجاسنی قبول
 ایدوب اژدرهای اولدور مش ، اهرمن ده قیصرک قیزی آلمش .

قیصر سراینک اوکنده کی میدانده ایکی دامادینه اوق آتدیردی ، طوپ
 اویناتدی ، قارغی ایله جنک یاپدیردی . آت اوستنده هنرلر و بویله او یونلر اویناتدی .
 بوا یکی داماد قوردوار اژدرها اولدور دکلر ندن رومده اک مشهور انسانلر اولمشاردی .
 قاریسی کشتاسپه : « بوا یونلره کیت ! براز کدرک کیدر . » دیدی . کشتاسپ ده

(۱) غالباً فردسی و بوما صالاری اویدورورکن بر موقع انسان آدلرینی ده

اویدورور مش

کیتدی و میدانه کیروب او بونلر اوینادی. اوق آتدی هرکس حیرت ایچنده
 قالدی. قیصر سیر ایدیوردی. کشتاسپه شاشدی، « بویلمی، یوقسه بزم
 کی برانسانمی؟ بویله قهرمان کورمه دم » دیدی. کشتاسپی باننه کتیرتدی.
 آصلنی، نسلنی، وطننی صورتی. کشتاسپ جواب ویرمیوب ساده « قیصرک
 شهردن قرغدیغی اجنبی یم. یوزمدن قیز یکرده بدبخت اولدی. قوردی،
 اژدرهای اولدورن ده بنم. اینانارسه ک دیشلری حالا یانمده. » دیدی.
 قیصر عفو دیله یوب کشتاسپی سودی. دیگر ایکی دامادینه قیزدی،
 کیدوب کتابونه: « آی یوزلی قیزم. مکر سن پک مکمل بر قوجه سچمشسک »
 دیدی. کشتاسپک باشنه تاج قودی، تخته اوطورتدی. هر گسه بو دامادینه
 اطاعت ایتمه سنی امرایتدی. قیزینه قوجاسنک آدینی صورتی. اوده:
 « فرخزاد » دیدی. چونکه کشتاسپ قاریسنه آدینی بویله سویله مشدی
 کندیسنی بیلدیرمه یوردی. قیصرک اک یقین قومشولری « خزار » لر ایدی.
 خازارلرک پادشاهی مهراس اوغلو الیاس ایدی. قیصر الیاسه بر مکتوب
 یازوب « چوق زماندر بزمه اوینایررسک: لکن سنک راحت کونلرک
 بیتدی. جزیه بی درحال کوندر. کوندر مزسه ک فرخزادی اوستکه یوللایه
 جغم » دیدی. میرین واهرن الیاسک جوابی کلنجه قیصره: « فرخزاده
 کووه نمه. الیاس اونی حاقلار » دیدیلر. قیصر کدرایتدی. فرخزاده: « الیاس
 آرسلانلری یکه ن یریدر. اونکله باش ایده جک قوتک یوقسه باکا آچیق
 سویله. اووقت اوکا طاتلی سوزلر سویلر، خزینه ویزر، ایشی بتریرم »
 دیدی. فرخزاد: « بن اونی یکه رم. یالیکز دیکر دامادلریکی برابر آلم! »
 اونلر بکا غرضدر. اوردونک قوماندانلغنی سن آل! یانکه بر اوغلکی ده
 آل! بن خازارلری محو ایده رم » دیدی. خزارلر کلیدلر، بونلرده بر اوردو
 ایله چیقیدیلر بر صوکنارنده سروی کی بویلی کشتاسپ آنده اوکوز باشلی
 کورز خازارلرک قارشیمنه چیقیدی. قیصر صاغ قوله کندی کیتدی. صول
 قوله اوغلی « سقیل » ی قویدی، ایکی دامادینی ده آغیر لفلرک محافظه سنه

تعیین ایتدی . جنك باشلادی . کشتاسپ الزده ییلانه بکزر بر قیلایج ، صفلرك اوکنه آتیلدی . کشتاسپ والیاس قارشیلایدیلر . کشتاسپ اونی یارالادی و آتندن آلارق قیصرک اوکنه ئیتوروب یره آندی . صوگرا کندیسی باشه کچوب اوردویه هجوم یاپدی . خزار اوردوسنی بوزدی . قیصر سویندی . ایچدیلر ، اکلندیلر . زمان کچدی ، قیصر لهراسپدن ده جزیه ایسته دی ، بونک ایچون « قالوس » ی ایرانه کوندردی . بو آدام عالم ، عقللی بری ایدی . ایران شاهى قالوسه : « قیصر لر اولجه بوکاجسارت ایده مزلردی . اوکمزده عاجز ایدیلر . شیمدی هر دولتدن جزیه لر ایسته یور . سببی نه ؟ » دیه صوردی . اوده : « اونک بر پهلوانی وار که اثردهازی اولدورویور . اونی کندیسنه دامادیاپدی . یوزی تمامیه اوغلوک زیره بکزه یور . » دیدی . لهراسپ ایلاچی یه کوله لر ، آلتون دولوصندوقلر احسان ایتدی و : « قیصره سویله بر اوردو ایله کلیورم » دیدی . لهراسپ اکلامشدی که بو پهلوان اوغلو کشتاسپ در . زیره : « رومه کیت ! قارداشکله اویوش . یوقسه خراب اولورز . اوکاتختی و برجکم . اوردو کله « حلب » ه وار دیدی . زیر حلبه کلدی . اوردویی بهرامک قومانداسی آلتنه براقوب کندیسی تبدیل قیافت ایده رک بر خبرجی کی قیصره کیتدی . قالوس و کشتاسپ قیصرک یاننده ایدیلر . زیری حضوره چیقاردیلر . زیر هر کسی سلاملادی : « قارداشنى سلاملادی . قیصر بوتربه سزلکک سبینی ووردی . زیر : « چونکه بو ، ایران شاهنک کوله سی ایدی . قاچمشدی . بوراده بویوک موقعلر آلمش . » دیدی . شاهک جوابنی قیصره ویردی . جوابده : « ایرانلیلر خرازلر دکلدر . دنیوردی . قیصر : « جنکه حاضر اولک » دیدی .

کشتاسپ زیر ایله ایرانه دوندی . باباسی تختی اوکا ویردی . کشتاسپ قیصری چاغیردی . قیصر ایشی اکلادی . بر برینه کوزل معاملیه ایتدیلر . قیصر قیزینه و ایرانلیلره برچوق هدیه لر ویردی . ایران اوردوسی ایرانه دوندی .

کشتاسپ پادشاهانی

(۱۲۰ ییل سلطنت ایتمهدر)

(فردوسی بوراده شاعر دقیقی بی رؤیاسنده کوردیکنی ، کندیسنه شهنامه بی اولجه کندیسنه یازدیغنی ، اوله دن کشتاسپ وارجاسپ اوزرینه بیک بیت یازمش اولدیغنی ، اونلری تکرار ایتمه سنی سویله دیکنی سویله یور و سلطان محمود دن بخت ایدیور)

لهراسپ تخنی ترک ایدمجه بلخه « نوبهار » معدینه کیتدی . بوراسی شمعی عربلرک مکه سی کی آشپرستارک حج ری ایدی . اوراده ۳۰ ییل آ یاقدی عبادتده قالدی . کونشه عبادت ایتدی که جمشیدک عادت بیویله ایدی . کشتاسپ او یله عدالتله حکم سوردی که قویونلر قوردلرک یاننده چایدن صوایچه بیلیورلردی .

قیصرک قیزندن ایکی اوغلو اولدی . برینا « اسفندیار » دیکرینه « بشوتن » آدینی قویدی . کشتاسپ یکی بر فریدون اولق هوسنه دوشدی . پادشاهلر کندیسنه جزیه ویریورلردی . یالیز توران پادشاهی « ارجاسپ » ویرمه دی واهرینی دیکله مه دی . حتی داها ایلری کیدوب کشتاسپدن جزیه ایسته دی . بویله اییجه زمان کچدی . سرایده « زر دهشت » ظهور ایتدی . « اهرمن » ی او اولدیره شدی . پادشاهه : « بن پیغمبرم ، آلهه دوغروسناک رهبریکم » دیدی . آتش دولوبرمانغال گتیروب : « بونی جنتدن کتیردم . آله ساکادیدی که : دینی قبول ایت . صوسز و طوپراقسز یاراقدیغم کوکه ویره باق اکیم بونی بویله یارانا بیلیر ؟ پیغمبریمک تکلیفنی قبول ایت ! دید کلرینی یاپ ، دینی اوندن اوکرن . دنیایی حقیر کور . نکایی رهبرایت . اعتقادسز پادشاهلق برشیته یاراماز . » دیدی . کشتاسپ زردشت دینی قبول ایتدی . زریر ، لهراسپ ، پهلوانلر ، عالملر ، حکیملر و دیکر ایرانلیلرده حق دینی قبول ایتدیلر .

پوت پرستك دينى قالقدى . كشتاسپ هر پرده آتشكده لر ياپدیردى . ابتدا
 « آذر مهر » (مهر آتشی) نى ياپدیردى . جنتدن كلمش بر سروى واردى .
 كشتاسپ اونی معبدك قاييىمنك اوكنه ديكديردى . سروى بويودى . اورايه
 بر آلتون سراى ياپدیردى . انشاسنده طوپراق ، صوقوللانمادی . اورايه آي
 وكونشه طاپار وضعيتده جمشيدك هيكلنى ، فريدونك النده او كوز قفالى كورزيله
 هيكلنى وديكر بويوكلرك هيكللرينى ياپدیردى . ديوارلرينه مجوهرات قاقديره
 رق ايشله تدى . سرايك اطرافنه دمير برقلعه ياپدیردى . بوسرايده اوطوردى .
 دائى مسكنى اولدى . هر طرفه نامه لر كوندهروب : « كشمير سرويسنه بگزر
 برشى دنياده واره يدر ؟ آله اونی بكا جنتدن يوللادی . هپكز كلوب بوسروى
 هي زيارت ، زر دهشت ديننى قبول ايدك ! چين پوتلرينه آرقا كزي دوندورك !
 بللريكزه « كشتى » باغلايك ! آرتق اسكى عادتلريكزي خاطر دن چيقارك !
 بوسروينك كولكه سنده استراحت ايدك ! پيغمبرك امرى اوزره آتش
 معبدينه كليك ! » دیدى هر كس كلدى . بوصورتله بوعبادت یری بر جنت
 اولدى . زردشت دیوى اواریه زنجیر له دی . بوسروى یه « جنت آغاجى »
 ديكز . بوكا كشمير سرويسى آدى ویريامه سنك سببى چونكه دنياده كشمير
 سرويسنه آتش يوقدر .

جنتك

۱۵

كشتاسپ ارجاسپه ویركى ویرمیه جكنى بیلدیردى . اختیار زردشت
 پادشاهه : « چين پادشاهنه جزيه ویرمك دينمزده يوقدر . اسكى پادشاهلرمزده
 توركلره أصلا جزيه ویرمه ديلر . توركلر دينمز ، قدرتمز وقوتمز بر ملتدی »
 ديمشدى . برديو بو خبرى ارجاسپه كوتوردى . و : « دنيا سكا اطاعت ایدیور ،

حال بر که کشتاسپ پوت پرستلکی بر اقوب دین دیشدیدی . هر کس تورک
پادشاهنه اطاعت ایدردی . ایران ساکا اطاعت دن چیمپور . ساکا قارشی بر
اوردو کونده ره جکار . بن ساکا ، ۱۰۰ ، ۰۰۰ سهراری ویریرم ، قورقه ! »
دیدي ارجاسپ موبدلرینی ، رجالی طویلایوب : « ایران شاهی حق دینندن
چیمش . بر اختیار دلی پیغمبرلک دعواسی ایدرمش و اوکابن کوکدن ، خالق
جهانک یانندن کلام . « زندواستا » یی یازان آللهی جنتده کوردم .
أهرمنی جهنمده کوردم . آله بنی پادشاهنه دینی اوکرتمک ایچین یوللادی »
دیورمش . کشتاسپ بلنه کشتی باغلامش . ایران رجالی و آهالیسی بویسکی دینی
قبول ایتمشلر . شاهه بر کتاب کوستروب زندواستا (۱) بر در دیورمش .
بر مانغال آتش ده کوسترمش . عمادتار بو آتسه اوله جق دیمش . باکا اطاعتدن
چیقان بو ادامه بر مکتوب یازملی یز . دیندن چیمماسین . بر اختیاری قوغسین
اسکی دینمزه آیین یاپسین . اوکودیمزی طوتمازسه ک اوزه ریکه اوردو
کونده ره جکر دیه لم » دیدی .

بی درفش ، نامخواست آدنده ایکی اختیار قهرمان جادو (سحر باز)
سچیدیلر . کشتاسپه مکتوب یازیلدی . مکنوبده شریله دینیوردی :
« ایشیتدم که سن ضلالتنه دوشمشک . بردنی اختیار سنی آز دیرمش .
أجدادک دیننی بر اقوب اونک دیننه کیرمشک . یی ، کوکی قانر » اورمزد »
یاراتمیش در . سنی او پادشاه یاپمشدر . بز دوستر . برسبيله بو مکتوبی ساکا
یازیورم . اوقوینجه آنالک دیننه دون ! . اوکر دیمنی طوتمارسه ک تورکلردن ،
کشاندن ، چیندن ساکا ضرر کلمز . ساکا چوق هدیه لرده کونده ریورم .
کوزل جاریه لرده کونده ره جکم . اگر سوزیمنی طوتمارسه ک آياقلرک دیمیر
زنجیرسه کچر . تورکلردن وچیندن بر اوردو ایله کلیر ، مملکتکی خراب

(۱) بو کلمه زند ایله استا کلمه لرندن مرکبدر . گاه استا و زند دیه ده .

یازیلر تلفظی زندا واستادر .

ایده رم. سنك كفنكى اوقله ديكه رم. ايرانك قادين و چو جقلىرىنى كتيپر ،
يوردمده اسير ياپارم . ابي دوشون ! » .

پادشاهك « دستور » ى مكتوبى يازوب ليتيرنجه پادشاه بوكوب مهرله
دى . ايكى سحر بازه ويردى . بو ايكى جادو مشهور بلخه كلدىلر . ايران
شاهنك سراينه ايردىلر . مكتوبى شاهه ويردىلر . شاه اوقودى و غضبه كلدى .
كنديسنك رهبر « رهنمون » ى اولان مشهور « جاماسپ » ى ، زيرى ، ايران
پهلوانلرىنى ، بويوكلرىنى ، موبدلرىنى چاغيرتدى . كذازندواستا (اوستاوزند) ى ،
پيغمبرى زردشتى وارنك موبدىنى كتيپتدى . زير اوردوسنك باش
قوماندانى ايدى . اسفنديار هنوز پاك كنچ اولديغندن جهان پهلوانى زير
ايدى . شاه زيره ديدى كه : « چين توركلرينك پادشاهى باكا مكتوب يازمش .
كورك نه لر ديور ! ... نه دير سئز ؟ اوجادو « تور » جنسندن ، بنسه پاك
ايرج نسلندم . هر كس فكرينى آچيقجه سويله سين ! » .

زير واسفنديار قيليچلرىنى چكوب : « دنياده كيم زردشتى پيغمير طانمازسه ،
كيم كلوب پادشاهك اوكنده كوله كې طورمازسه ، اوندن طوغرو يولى
اوكرنمزه باشنى اك يوكسك دار آغاچنه آصارز » ديه باغير ديلر . كشتاسپ
زيره : « جوابى سن ياز . خلمخ Hallah قهرمانلرى ناصل كهوركې يانارسه
اونى اويله ياق ! » ديدى . شدتلى بر جواب يازيلدى . مكتوب ايلچيلره
ويريلوب شاه اولره : « كوتورك ! جواب بودر . بردها بورالره آياق باصمايك
تورانه براوردو ايله كلوب گرگسارلر مملكتنى محوايده جكم » ديدى .

ايلچيلر مكتوبى آلوب بلخدن چيقدىلر ، خلمخ كدىلر . سياه بايراق
ديكىلى سرايك اوكنده آتدن ايندىلر . مرابه كيروب توران پادشاهنه
مكتوبى ويردىلر . مكتوب حقارت آميز ايدى . « فناوكستاخ آدام ! سنك
يوزك آرسلان وقورد يوزينه بىكزه يور » ديه باشلايور . دييوردى كه :
« بن پهلوى اوغلو ايرج نسلى ايله ساكا كه جكم . سن زحمت ايتمه . بالذات
بن كلوب سنك باشكى آياغمك آلتنه آته جغم . »

بو جوابی آلان توران پادشاهی در حال عسکر طوپلامغه باشلادی . بو نك
ایکی اهر من کوتو قارداشی واردی . برینك آدی « کهرم » ، دیگر ینککی
« اندیرمان » ایدی . بونلره قیرمزی ، صاری ، مور ، رنگلی بایرافلر ویردی .
بونلرک امری آلتنه ، ۳۰۰ ، ۰۰۰ کیشی قوبیدی . بر عسکر کام-لا سواری
ایدی . برینی صاغ ، دیگرینی صول قبوله قوماندان یاپدی . کندیسى مرکز
قوماندانلغنی آلدی . براختیار کوتو تورک واردی . آدی « گرگسار » ایدی .
بو آدم کوتولکدن بشقه بر شیء بیلغزدی دینه بیلیر . بونی ده باش قوماندان
یاپدی . بید رفشه قورد یوزلی بر با یراق ویردی . خشاش آدنده بر قهرمان
تورک واردی ، اونى پیشدار قوماندانی یاپدی . « هو شدید » آدنده بر
آدامی واردی ، دمدار قوماندانی یاپوب اوکا : « بزدن کیم کری دوزرسه
أولدور » امرینی ویردی .

ایشته غضبله نن ارجاسپ ، او کافرلرک پادشاهی بویله جه ابلرله یوب
راست کلدیکی یرلری یافه ییقا ، آغاچلری کوکلرندن سوکه رک ، یاغما ایده
رک یورکی کین دولوپ اوله رق ایرانه کیردی . خاقانک حرکتی خبر آلان ایران
شاهی ده دنیاده کی چوپلردن چوق اولان اوردوسنی طوپلادی . بو عسکر
بیك کره بیك ایدی (۱ میلیون) عسکره سلاح و آیلق داغیتدی . یوله دوشدیلر .
بلخدن چیقوب جیهونه کلنجه کشتاسپ آندن ایندی . موبدلرک رئیسى
محترم جاماسپی چاغیرتدی . بو ذات تنی پاک ، روحی تمیز اویله بر آدمدی
که استقبالی بیایردی . علم نجومی بیلیردی . علمده برنجی درجه ده ایدی .
پادشاه اوکا علم نجومه باقدیردی طالعک نه اولدیغنی صورتی . باقدی . کدرله
ندی . سویله مک ایسته مدی . « شاه ! حقیقتی سویلرسه م بنی اولدورتورسک .
باکا دوقونما یا جغکه یمین ایت ، سویله یه یم . » دیدی ، شاه ییکی دینی ،
زیر و اسفندیارک حیاتی اوزه رینه یمین ایدوب تأمینات ویردی . بونک اوزه
رینه دیدیکه : « ای کیانبات شاهى ! جنکه طوتوشولنجه ابتدا قهرمان
اردشیر آت صالاجق ، چوق تورک دویره جک ، فقط دوشوب اوله جک .

و صوگرا شیداسپ اونك انتقامنه قوشه جاق بر چوق آدام اولديره جك ،
 صوكننده اوده اوله جك . صوگرا اوغلوم « گرامی » وارا حق ، آدام كسه جك
 فقط ايرانلير درفش كاويانی بی آتاجق . اوغلوم بو بایراغی قان و چامور
 ایچنده باتار کوروب آتدن اینه جك . بایراغی قالدیروب یه آرمئری كسه
 جك ، بردوشمان کلوب گرامینك بایراغی طوتان النی كسه جك . گرامی بایراغی
 دیشاریله یقلا یا حق ، دوام ایده جك . نهایت براوق اونك وجودینی اورتاسندن
 دهله جك . گرامی اوله جك . بوسفر زیریرك اوغلو « نستور » میدانہ آتیا جق
 چوق دشمان كسه جك . نهایتنده مظهر اوله رق یرینه دونه جك . صوگرا جهان
 پادشاهنك اوغلو قهرمان « نیوزاد » جنك كیره جك . آلتمش ییكیت كسه
 جك . صوكننده توركلر اونك باشندن ووزه جق . اوزمان قهرمان زیریر
 اسفندیارك آتنه بینوب كند ایله ایارله یه جك . آلتون زرهی آی کی پارلا یا جق
 توركاردن بیك كیشی بی یا قالا یوب باغلا یا جق و شاهك اوكنه كتیر جك .
 توركلرك قانی ایرماق کی آقیتا جق . دیرکن اردشیرك جسدینی كوره جك .
 آغلا یا جق ، غضبی آرتا جق . عرب آتنی ، اهوموز لایوب خاقانك اوستنه یورویه
 جك ، دوشمان صفلرینی دویره جك . زردشك زندواستاسنی اوقویا جق ،
 دنیا ده کیسه دن قورقمه یه جق . فقط صوكننده بی درفش آدنده بر تورك
 انده بر قارغی و بر مور بایراق اوکا قارشی ایارله یه جك . لکن اوكنه كلمیه
 جك . یولنه یوصو قورا جق . زیریر زرهی یرتبلش جنكدن دونر ایکن
 بوتورك اوکا براوق آتاجق . جهان شاهی بو کوتو بی درفشك انده اوله جك .
 بوسفر بوتون اوردومز دوشماك اوستنه هجوم ایده جك . بویوك بر محرکه
 اولاجق . قارا برتوز قالقاجق . قارغی و قیلیجلر بولوت آراسنده ییلدیز پارلار کی
 پارلا یه حق . عسکر لر دوشه جك . یارالبار ایكله یه جك . آیا قده قالمش
 اولانلر اسیر ایدیله جك . اووقت کوتو بی درفش قورد کی ایارله یه جك ،
 پادشاهك بر چوق پهلوانلری اونك ضربه سیله ییقلا جق . تا که اسفندیار
 اوردوسیله یتیشنجیه قدر بو حال دوام ایده جك . اسفندیار کلوب اوکا بر هند قیلیجی

چاله جق . بی درفشك وجودينك ياريسى آتدن دوشه جك . صوگرا توركلر
 اوزه رينه آتيلوب صفلريني صار صاحق . قارغيسي اونلري هلاك ایده جك .
 بونی کورن توران پادشاهی قاچاق . پادشاهمز مظفر اولاجق . «
 کشتاسپ بونی ایغیدنجه تختنك گوشه سنه یقیلیدی و کورزی آلندن
 دوشدی . کندینه کلنجه آغلاماغه باشلادی و : « هرکس کیده جك . بویله
 ظفري نه یاپاجغم . اویله ايسه زيری جنکه صوقوب اختیار آنامی آغلا
 تمام » دیدی . جاماسپ : « ای پادشاه ! او قهرمانار صفلارك اوکنده دورماز
 لسه کیم توركلره مقاومت ایده ییلیر ؟ صاف دینمزك یوزینی کیم آق ایرر ؟
 چاره یوقدر . آلهك تقدیری بودر . » دیدی . بونك اوزرینه شاه عقلنی
 باشنه آلدی . آرتق چکل (۱) پادشاهنه قارشى یاپیله جق جنکی دوشوندی .
 ایکی اوردو قارشىلاشدی . صف باغلادیلر . حرب ایتدیلر . جنك ایکی
 هفته سوردی . منجمك دیدیکی کی اولدی . زير تورك اوردوسنی
 محوایدركن ارجاسپ اوردوسنه یالواردی : « کیم چیقوب بونی اولدوره جك
 یوقسه توران کیدیور » دیدی . اوچ دفعه بغردی . کیمسه چیقمادی . نهایت بی
 درفش ، بوغضب ، کوتو ، کویك ، جادو ، اختیار فورداغیردی : « ای پادشاه !
 سن افراسیابك کرلکه سیسك : بن اونك حقندن کله جکم » دیدی . بر
 زهیرلی قارغی ایله زيری اولدیردی . کشتاسپ بونی داغک تپه سندن کوردی .
 آداملر کوندردی . بونلر زيرك اولدیکنی ، بی درفشك کاوه بایراغنی
 آتوب کیتدیکنی سویله دیلر . پادشاه ايسه سنی ییرتدی ، باشنه طوپراق
 صاحدی . غالب کلیرسه تختی اسفندیاره ترك ایده جکنی سویله دی .

Çigil (۱) توركلردن ، اورو قدر . دیمك بوجنك ایرانك چکل توركلریله
 اولان جنکیدر . یرقارده گرگسارلردن بخت ایدیلدیکندن توركلرك آراسنده
 بوز قورتلر یعنی توکیو (؟) لرده واردیمکدر . لکن ج - ۴ ، ص - ۵۲۶
 ده « گرگسار بوقهرمان چکل » تورکی دنیورکه بونکاه گرگسار آدلی
 چکل تورك پادشاهی اولدیغی آکلا شیلور .

اسفندیار آت سوروب جنکه باشلادی . اسفندیار چوق قوتلی بر قهرماندی .
نستور ایله اسفندیار بی درفشی اولدیردی . صوگرا بوتون اوردو ایله عمومی
بر هجوم یاپدی . تورک اوردوسنی بیتیردی . پادشاهلری ده قاجدی . حاصلی
منجمنک دیدکری اولدی .

تورک اوردوسنک بته سی زرهلرینی ، تورک یارینی آتوب اسفندیارده :
« جانمزی بغلا کرله اولورز . دینکی قبول ایده جکز . مقدس آتشلره
طایه جغز » دیدیلر . اسفندیار عفو ایتدی . عجملر دورمایوب بوتورکری
کسیورلردی . باغروب عجملری منه ایتدی . کیجه اولدی . عجملر سونینچدن
اویوبا مادیلر . چونکه رستم واردی بر ظر قازانمشلردی . کشتاسپ جنک
میدانی دولاشدی . قارداشک اولوسنی بولای آغلادی . بر تابرته قویدیردی ،
اولولری صاییری یارالیلری طوپلادی ۳۰۰۰ و ۳۰۰ بیلک ایرانلی اولمشدی .
بونک یدی یوزی مشهور قوماندانلردن ایدی . ۱۰۰۴۰ قوماندان
یارالانمشدی . تورکلردن ۱۰۰۰۰۰ اولو واردی . بونک ۱۲۶۳ دانه سی
اصیللردن ایدی . یارالیلری ۳۲۰۰ ایدی .

شاه بلخه دوندی . بویوک اوغله قیزی « همای » ی نکاحلادی .
عجملرده عادت بویله ایدی . نستوری ۱۰۰۰۰۰ کیشلک بر اوردو ایله
تورانن نوندردی و : « کیت ! بابا کک انتقامنی آلمق ایچین کیمی بولورسه
ککس ! » دیری . سراینده بر « آذر » (آتشکده) یاپدیردی . اوردده عود
وعنبر یاقدیردی . سراینده آلونندن بر قالدیرم یاپدیردی . بو سرایه
« کشتاسپی » آیینی ویردی . قاپوسنه بو آدی یاردیردی . جاماسپی اورایه
موبد تعیین ایتدی .

هر طرفه مکتولریازدیروب ظفری بیلدیردی و آتشکده یه جزیه لر کوندرمه
لرینی امر ایتدی . کوندردی .

اسفندیار کشتاسپک اوکنه کلوب بونی اوکه اکیلمش آلاری قولتوقلرینک
آلنده بر کرله کی دوردی . پادشاه کولوب دیدی : « جنکه اشتهاک یوقمی ؟ »

اسفندیار : « قوماندان سنسك . چونكه شاهسك . ايران سنكدر . » جوابی
 ویردی . پادشاه اسفندیار بر آلتون تاج ویردی . خزینه لرینی آچیدی .
 ایرانده بوتون اقتداری اوکا تودیع ایتدی و : « داها تخته اوطور مق زمانك
 كلمه دی . ابتدا کیت ! دنیا ده کی بوتون برلری حق دینه کوتور ! » دیدی .
 اسفندیار بر اوردو ایله چیقیدی . روم و هند ستانی دولاشدی . اورالده خلقه
 یکی دینی آکلانی . بو خلق بو کوزه ل دینی قبول ایتدی لر ، هر طرفده
 پوتخانه لرده مقدس آتش یاقدی لر . اسفندیار دنیاك درت گوشه سنی
 دولاشدی و باباسنه : « دنیایی تر تمیز یاپدم . آرتق کله یم می ، یوقسه باشقه
 برامر کی وار ؟ » دیدی .

« گرزم » آدیده قهرمان ، یك جنك ایتمش بری واردی . کشتاسپ
 سلاله سندن ایدی . اسفندیاری چکه زدی . اسفندیاردن بحث اولندقیجه
 علیهنه سویلردی . بر کون پادشاهك حضورنده ایدی . « فنا اوغول یتیشدیر
 مه ملی . بر مو بد اوغول لر قوتلی اولونجه بابا لک ایشی فنا اولور . او یله لک
 قفاسنی کسمك لازمدر دیمشدر . بو آدام سربایور » دیدی . شاه : « بو سر نه
 در ؟ بونی کیم بیلور » دیدی . تلاش ایدوب اصرار ایتدی . فنا و ککری
 گرزم : « سن بنی دنیا احتیا جندن وارسته ایتمشکدر . سندن سر صاقلامق
 اولماز . اسفندیار ساکا قارشی حرب ایتمك فکرنده در . اوردولرک چوغی
 اوکا النجاق ایتمشدر . سنی طوتوب تخته کی آله جق » دیدی . کشتاسپ
 فنا قیزدی : جاماسپی چاغیرتدی . « کیت ! چابوق اسفندیار کلین . مهم
 ایشلر وار . اونسر بن دولتک ایشلرینی کوره میورم » دیدی . جاماسپ کیتدی .
 اسفندیارک یاتنه واردی . اسفندیار باباسنك کندیسنه قیزدیغی اوکرندی .
 اسفندیارک درت اوغلو واردی : بهمن ، مهر نوش ، آذر افروز ، نوش آذر .
 اولرله : « بزم فبا حتم یرق . یاپدیغم شیی هر طرفه آتشکده لر برله شدیر
 مکدر . غالباً بر دیوانی آلداتمش . بنی زنجیره ووراجتمش » دیدی . اسفندیار
 کیتمه مک ایسته دی ایسه ده جاماسپ « اطاعت اولادر » دیوب اقناع ایتدی .

جاماسپ ايله باباسنه كيتدى . كشتاسپ اسفنديارى زنجيره ووردور دى .
 صوگرا ، كشتاسپ زنداستايى صوقمق ايچين سيستانه كيتدى . نيمروغ
 پادشاهى رستم كشتاسپنى چالغىلرله قارشىلادى . اونى « زابل » ه كوتوردى .
 اوراسى ده اسنا (زندواستايى) اوكرندى . بلارينه كشتى باغلاديلر و آتش
 ياقديلر . ايسكى ييل اورده قالدى . هر طرفده نى پادشاهلر اونك اسفنديارى
 باغلادىغنى ، اسكى پوتلرى قيرديغنى اوكره نوب عصيان ايتديار . اسفنديار
 اوغوللارى ده بويوك بابالرينه قيزوب اوردولر نى ترخيص ايدوب بابالرينك
 ياننه كلديلر وزندانده اونگا اوطورديلر .

چنك

۱۶

چين پادشاهى بونلرى اوكرندى . بلخده آتسه طاپانلردن وبر اوردودن
 باشقه شى اولمادىغنى خبر نى ده آلدى . ايسته چكل پادشاهى حاضرلاندى .
 اى بر تحقيقات ايچين « ستوه » آدنده كى جادويى ايرانه كوندردى . بو آدام
 بلخه كيردى . اورده ساده لهراسپ ايله بر طاقم ايرانلىلرى آتسه طاپار بولدى .
 كلوب خير و يردى . ارجاسپ اوردولر نى طوپلادى (۱) ارجاسپ بويوكلرى
 طوپلادى . بويوك اوغلى كهرمى ده حضورينه كاتيردى . اوغلونه : « براوردو
 آل . عجله بلخه كيت ! آتسه طاپان او اهر منلك قفالر نى كس . اولر نى »

(۱) بوراده فردوسى دقيقى نى تنقيد ايدىبور . ديپوركه « دقيقى نك
 بوشعرلر نى اليمه دوشديكى وقت آتمش ياشمه كيرمكه بر آي و اردى . بوشعرلر نى
 ضعيف بولدم ، فقط پادشاه كورسون ديه درج ايتدم . صنعتن بىتلر در و صوگرا
 سلطان محمودى مدح ايدىبور (ج — ۴ ، ص — ۴۴۷) .

سرایي ياق ! اسفندیاری ده کس ! بن ده آرقاکن کلیورم» دیدی. کهرم ایرانه کیردی. آتشپرستلری کسدی. تورانیلر بورکلرندن برتوتن فضیلتلری سیلدیلر. بلخه کلدی. ایران بویوکلرندن کیمسه یوقدی. لهراسپ سلاحنی کیوب جنک میداننه واردی. اختیارلغنه رغماً اوکوز قفالی چوماغی ایله برچوق تورک بویوکلرینی اولدیردی. تورکلر هر طرفدن هجوم ایدوب لهراسپی اورتایه آلدیلر. برتورک اوقی بو قهرمان آتشپرستی ییقدی. اوستنه اوشوشوب قلنج ایله پارچه پارچه ایتدیلر.

تورکلر بلخه کیردیلر. هرکس جنایت و یاغمالدن مأیوس اولدی. آتشکده یه، سرایه و شاهک آلتون اوداسنه واردیلر. زندو استایی کاملاً یاقدیلر. معبدده سکسان روحانی واردی. هپسینی اولدیردیلر. قالیری ایله زردشتک آتشی سوندوردیلر.

کشتاسپک بر عقلی قاریسی واردی. تورک کبی کینیوب بر آته بیندی. سیستانه کیتدی. قوجه سنه فلاکتی، تورکلرک «نوش آذری» یاقدقارینی، زردشتک و دیگر روحانیلرک و لهراسپک قفاسنی کسدکلرینی قیزلرینی کو توردکلرینی کشتاسپه آکلاندی. کشتاسپ آغلادی. ایران اولولرینی طوپلادی. عجله بر سواری اوردوسی یاپوب مشهور باخ یولنه دوشدی.

بو خبری آلان ارجاسپ ده بویوک براوردو ایله یوله چیقدی. برکون ایکی اوردونک توزلری بریرینه قاریشدی. صفاریتی دیزدیلر. ایرانلیلرک صاغنده شاهک اوغلی «فرشیدورد»، صولنده نستور، مرکزده کشتاسپ ایدی. توران اوردوسنده کندر صاغ قوله، کهرم صول قوله، ارجاسپ مرکزده قوماندا ایدیوردی. پیاده لرو آغیرلقلار کندرک آرقاسنده ایدی. کوسلر وورولدی. ووروشولدی. یر باشسز کروده لرله اورتولدی. قلیچلر پارلایور، اوقلر یاغیوردی. بابالرک اوغوللرینه آجیمغه و قتلری یوقدی. بویله جه اوچ کون اوچ کیجه جنک ایدیلدی. فرشیدورد کهرم اوزرینه آرسلان کبی آتیلدی. کهرم اوکا بر قلنج چالیدی. جانی چیقدی. برچوق

ایرانلی اولدی . کشتاسپك ۳۸ قهرمان اوغلی واردی . هپسی ده جنك میدانده اولدی . ایرانلیلرک ایشنی بیتیردی . کشتاسپ قاچدی . تورکلر تعقیب ایتدیلسه ده کشتاسپ اوردوسنك بقیه سی ایله طاغه قاچدی . تورکلر طاغك اطرافنی چویردیله . آنجق طاغه چیقماق ایچین یول بوله مدیله ایرانلیلراوت وکندی آتلینی بیمکه باشلادیله . عقللی ایران شاهی مایوس اولدی . لکن جاماسپ دیدیکه : « اسفندیارک زنجیرلرینی چوزدیر . اوسنی بو وضعیتدن قورتاریر » (۱) کشتاسپ : « بن خطا ایدوب موصوم اوغلوئی حبس ایتدم فقط شیمدی کیم اونی قورتارا بیلیر ؟ قورتولسه تاج و تختی اوکا ویرردم . » دیدی . جاماسپ : « بن کیدر قورتاریرم » دیدی . ویر تورک زرهی کییدی طاغدن ایندی . کیجه تورک اوردوسنك ایچندن کچدی . اسفندیارک حبس اولدیغنی « کنبدان » سرایده کلهی . اسفندیارک اوغلو نوش آذر سرايك قلعه سنده کوز جیلک ایدیوردی . ویر تورک سواریسى کوردی . باباسنه کلوب : « بلکه ایرانلیدر . تورک ایسه قفاسنی کسوب ملعون وجودینی یره سره رم » دیدی وینه قلعه په چیقدی . « واری یاقلاشنجه جاماسپ اولدیغنی کوردی . آلوب باباسنه کوتوردی . جاماسپ وقعه بی آکلاتدی . اسفندیار باباسندن ظلم کوردی . کنی سویله یوب کیتمک ایسته مدی . بوسفر جاماسپ لهراسپك ، آتشکده نك ، زرنشتك فلاکتلرینی آکلاتدی . « سن کیتمزسه ك ایران ییقیلیور . بوتون قارداشلرک اولدی ؛ قیز قارداشلرک اسیراولمشدر . » دیدی . اسفندیار : « بوکونه قاردا بنی کیمسه دوشونمه دی . اونلر عمرلرینی

(۱) برقچ صحیفه اول اسفندیارک بلخده حبس اولدیغنی وبلخی تورکلرک ضبط ایتدکاری سویانندی . شمدی ایران شاهی اسفندیاری ناصیل سربست براقیور سرانی ، آتشکده بی یاقان تورکلر ، اسفندیاری اولدیرمک امریله ده کلهش اولد قلرندن اونی اولدیرمش اولملری لازم کایردی . ایشته فردوسینك ایشلری بویله بربرینی طوتماز .

ذوق ایله، بن حبس خانده کچیردم . « دیدی . جاماسپ : « یاقارداشك فرشیدورد سنك ایچین چالیشیردی . جنکده اولدی . « دیدی . اسفندیار برندن متأثر اولدی . « دمیرجی کتیروب زنجیریمی تورپولت ! « دیدی . کتیریلدی . دمیرجی چاپوق بتیره مه یوردی . اسفندیار صبر سزلاندى . سیل-کینوب بوتون دمیر لری قیردی . لکن یورغونلقدن باییلوب دوشدی . آییلانجه پیقازدی . زره کییوب سلاخلاندى . آتنه بیندی . اوغللری ده آتلاندىلر . کیجه جاماسپ ایله برابر یوله دوشدیلر . اسفندیار آلله : « اگر بوجکده غالب کلیرسه م یوزدانه آتشکده یایدیرم . بابامدن انتقام آلام . چولده یوز کروان سرای انشا ایده رم . اون بیک قویو قازدیرم . اورالره آغاجلر دیکدیرم . « دیدی . فرشیدوردك يانته کلدیلر . هکیملر یاراسنی تداوی ایدیورلردی . اوکا : « سنی هانکی تورك يارالادی . سویله انتقامکی آله یم » دیدی . اوده « کشتاسب . چونکه سنی حبس ایتمه سه ایدی . تورانلیلر جنکه جسارت اده مزلردی . لهراسپ ، بلخ اونك خطایله کیتدی . بن کید یورم . سن دزیاده قال . روحی بخشیشلر ایله شاد ایتمکی اونوتما . « دیدی و اولدی . جسدینی آته قویوب طاغه چیقدیلر . اسفندیار ایران اولولزینی یرلده یاتار کوردی آغلادی . توران اوردوسنه یاقلاشدی . اطرافنده خندك واردی . بوخندك بر اوق آتیمی مسافه سنده اکیلی ایدی . خندکی کچوب اوویه کیردی ۸۰۰ کیشیلک بر تورك مفره زهسی جنك میدانتدن کچیوردی . بونلری دوغرایوب کشتاسپك يانته کلدی . باباسی : « باکاداریلمه . بنی آلداتدیلر . مظفر اوله لم . ایمپر اطورلغی ، صاقلی خزینه لریمی سا کاویزه ج-کم . « دیدی . اسفندیار : « طالعمش . ضرری یوق . ارجاسپی ، چین خاقانی ، کهرمی ، خلیخی ، تورانی محوایده ج-کم » دیدی . اسفندیارک کلدیکنی دویونجه ایرانلیلر آلله شکر ایتدیلر .

کیجه اوردوی تنظیم ایدوب زرهلرینی ، قیلاچلرینی پارلاتدیلر . اسفندیارک کیتدیکنی خبر آلان ارجاسپ کدز ایتدی . بویوکلری طوپلادی :

« اسفندیار دنیلن دیواوغلو قورتولمش . تورکاردن هیچ بر قهرمان اوکا اش اولاماز . آرتق دونسه ك اي ايده رز » دیدی واشیارلی اوغوللاریله تورانه کوندردی .

آدی گرگسار کوتو (بد) برتورك واردی : « بر آدامدن قورقوب ظفریکي محوایتمه ! بن جنکده اسفندیاره بدلم . » دیدی . ارجاسپ ممنون اولوب اوردونك قوماندانلغنی اوکا ویردی و دنیانك اوچده ایکیسنگ حكومتنی ده کندیسنه ویره جکنی وعدایتدی . صباح اولونجه ایکی اوردو صف دیزدیلر . ارجاسپ مرکز ده ، صول قولنده ایسه چککل پادشاهی دوردی . اسفندیار میدان چیقادی . کوسلر وورولدی . جنك باشلادی . قانلر دوکولدی . اسفندیار اوکوز قفالی چلیك کرزی ایله تورکلرک ۰ رکزنده ۳۰۰ کیشی اولدوردی . صوکر صاغ جناحلیرینه صالیدردی . اوردده ۱۶۰ کیشی اولدیردی . صوکر دیزکینلری صول قوله چویردی . اوراده ۱۲۵ کیشی اولدوردی . بونلر قهرمان ، تاج طاشیر کیمسه لردی و صوکنده : « ایشته ۳۸ قاردهشك انتقامنی ناصیل ا لیورم » دیه باغیردی . بونی کورن ارجاسپ گرگساره : « اوردومز بیتدی . قهرمان کیمسه قالمادی » دیدی . بونك اوزه رینه گرگسار اسفندیارک قارشیسنه کیتدی . براوق آتدی . اسفندیار اوق اونی اولدیرمش کی اکره یاتیویردی . گرگسار قلیجی چکوب باشنی کسمک ایچین ایلرله یوردی . اسفندیار کمندینی آتوب گرگسارک بویننه کچیردی . چکوب آتدن یره دوشوردی . سورویوب کوتوردی . شاهه یوللادی . دونوب کهرمی ، کندری ایسته دی . « نرده لر ؟ بایراقلری کورونمز اولدی . » دیدی . عسکرلری ارجاسپه : « گرگسار وقورد باشنی بایراغی غایب اولدی » دیدیلر . ارجاسپ يك کدرله ندی ، اوردوسنی براقوب خلخ یولنی طوتارق قاچدی . اسفندیار عمومی برهجوم یاپیدیردی . قان سیل کی آقادی . تورکلر قاچدیار قاچامایانلر آمان دیله دیلر . اسفندیارک قلیجی انه قانله یاشمشدی . سوت ایله ایصلاتارق قلیجینی الندن آیرا ییلدیلر . ییتاندی و بر ماتم البیسه سی کییدی .

گر گسار عفوینی رجا ایتدی . عفوا یتمه دی آما اولدورمه دی ده . اسفندیار
تورک اسیرلرندن ایران اوردوسنه ضرر ویرمش اولانلری کسیدردی .
کشتاسب اسفندیاری همشیره لرینی قورتامق ایچین بر اوردو ایله ایران
کوندردی . بوردو ۱۲،۰۰۰ کیشیلک برسواری قوتی ایدی .

جنگ

۱۷

داستان

هفتخوان

بونلر اسفندیارک فوق البشر قهرمانلقلریدر . گر گساری برابر آلوب
تورانہ دوغرو یوله دوشیور . گر گساردن تورانه دائر معلومات آلیور ،
بوکا کوره تورک پایتختنه اوج یول وارمش . بویوللرک بری آرسلان ، قورد
واژدرها ، جادولر ایله دولوایمش . ارجاسپک قلعه سی اویله ایمش که یوزیل
محاصره ایدلسه آچلق اولمازمش ، چونکه ایچنده تارلار ود کیرمنلرده وارمش
بوتهلکه لی یولدن کیمسه کچه مزمش . بورده یدی مرحله وارمش . بویولدن
کچناره ابتدافیل کبی بری ارکک ، بری دیشی ایکی قورت هجوم ایدرمش ،
بونلرک کییک کبی بویوزلری ، فیل کبی دیشلری وارمش . اولنری
اولدورملی ایمش .

اسفندیار بویولدن کیتدی . برنجی قوناقدہ قوردلرک هجومنه اوغرایوب
اولنری اولدیردی . ایکنجی قوناقدہ آرسلانلرک هجومنه اوغرایوب
اولنری اولدوردی . اوچونجو قوناقدہ مدھش براژدرها کوردی . قارابرداغ
ایبی یدی ، آغزندن آتش چیقیوردی . اسفندیار بر آرابایه برصندوق قویوب

ایچنه کیرمش وایکی آت قوشوب ایلری سورمشدی . اژدرها بو آرابانی
صندوقله و آتلرله بربر یوتوویرمش ، لکن صندوقده کی ییکیتک فلیچلری
اژدرهایه باتمش . سیل کبی قان بوشانمش . چیقوب اژدرهایی کسمش . دردنجی
قوناقدہ جادویی ، شنجی قوناقدہ سیمرغی اولدوریور . آلتنجی قوناقدہ
قایودن کچیور . گرگسار دیورکه : « شیمدی یه قادیار مشکالانی یکدک ؛ فقط
بوسفرکی ایش قارغی ایله ، اوق ایله ، چوماق ایله اولماز . قاچمق یولی ده یوقدر .
بورده اورشوکلہ برابر قالیر ، محو اولورسک . » عجملر ده قورقوب باشفه یولدن
کیتیمک ایسته یورلرسه ده اسفندیار عینی یولی تعقیب ایدوب قاردادن کچیور .
صویه کلیور . بویدنجی مرحله در . اوجسز بو جا قلمز بر دکنز بونی ده کچیور .
کچنجه گرگساری کسور . ارتق اوکا احتیاحی قالماش .

زواللی گرگساری بویولارده بوتون زنجیر ایچنده دولاشدیرمش ، اوندن
معلومات آلمش و تدبیر اوگرشمش . اونی سربست براقاجغنی ، کندیرنه تورانی
ویره جکنی وعد ایدهرک آلداتمشدی . حاصیلی اسفندیار « پرنج قلعه » (روئین)
یه کلدی . عجایبدن بری اولان بو قلعه بی حیرتله سیرایتدی . ضبط اولوناماز
بر قلعه ایدی . ایچنده ۱۰۰،۰۰۰ محافظی واردی . ارجاسپ اورده ایدی .
اسفندیار اوردسنی کیزله ی . قلعه یه کبرمک ایچون حیلہ به باس
ووردی . کیرمه دن اول عسکرینه : « قلعه ده بردومان کورورسه کز درحال
صف باغلا یوب قلعه اوکنه کلیکز ، آتشی سزه اشارت اولسون دیه یاقه جغم » دیدی .
دیوه لر حاضر لاتدی . بونلره مجوهرات وقوماش یوکلہ تدی ۱۶۰ ییکیت
سچوب پوتلری ده صندوقلره قویدی . صندوقلری دیوه لره یوکلہ تدی .
اون مهم قوماندانی ده دیوه جی یاپدی . کندیسی ده . بازارکان قیافتنه
کیردی . بویله جه قلعه یه دوغرو ایلرله دی . قلعه یه کیردی . ارجاسپک
حضورینه چیقدی . اوکا هدیه لر وروب : « بن تورک بابادن وعجم آنادن
دوغمش بر بازارکانم » دیدی . پاذاشک التفات وحمایه سنه مظهر اولدی . قلعه ده
بر مغازه آچدی . بر کون اسیر ایکی همشیره سی یالین آباق صودستیلری

ایله کلوب اسفندیاردن ایرانه دائر حوادث صورتیلر . اسفندیار کندیسنی صاقلامق ایسته دی ایسه ده ایکی قیزاونی طانیلایلر . قیزلره بوسری صاقلامالیرنی ، کندیلیرنی قورتارمغه کلدیکنی سویله دی . اسفندیار ارجاسپی قانديروب مراینده بوتون اوردو قوماندانلرینه ضیافت ویردی . مسافرله شراب ایچیروب اییجه سرخوش ایتدی کیدوب قلعه بدنده آتش یاقدی . کیجه اولمشدی . عجم اوردومی دومان کوروب قلعه یه هجوم ایتدی . و : « انسان حیلله ایله درکه فیل و آرسلا نه غالب کلیر » دیدیلر . توسلری دوکدیلر . کوسلری ایشیدن قلعه خلقی قلعه یه هجوم اولدیغنی آکلادی . ارجاسپ کهرمه حاضر لانماسنی امرایتدی و « طرخان » (تارخان) ه : « ۱۲۶۰۰۰ کیشی آل ! کیت ! کلن دوشمانك کیم اولدیغنی اوکرن ! » دیدی . طرخان هجومه اوغرایان طرفه کیتدی . اوردوی وقاپلان رسمی قارا بایراغی کوردی . طرخان طیشاری چیقدی . ایکی اوردو جنه که باشلادی . نوش آذر طرخانی اولدیردی . کهرم قلعه یه کلوب باباسنه طرخانك اولدورولدیکنی ، بو اوردونك ایران اوردوسی اولوب اسفندیارك کلدیکنی سویله دی ، ارجاسپ بوتون اوردونك قلعه دن جنك میداننه چیقماسنی امرایتدی . بوتون اوردو چیقدی . اسفندیار آرقداشلریله صوده پیشمش و کباب ایدلمش انلر ایله اهنک ییدی . ومی ایچدی . صوکر اصلاحلانووب آرقداشلرینك برقمسنی قاپی یه ، برقمسنی سرخوش ایتدیکی توران بویوکلرینی کسمکه یوللادی . کندیسنی ده سراهه هجوم ایتدی . ارجاسپ کورولتودن اویاندى . زرهنی کیدی ، رومی طولغاهنی باشنه قودى . اسفندیار هندى قیلیجی الده سراهه کیردی . ایکیسی آراسنده بیوک بر صاواش اولدی . نهایت ارجاسپ برچوق یارا آلمشدى . ییقیلدی . اسفندیار ارجاسپك قهاصنی کمدی . سراهه آتش ویردی . خزینه لری آلدی . ارجاسپك کله سنی قلعه دن تورك اوردوسنه آتدیلر . تورك اوردومی بوزلدى . خلخدن طرازه قادار هریر دردوبلا ایچنده قالدی . اسفندیار کهرمی آتدن یاغلا یوب یره چالدى ، الیرینی باغلادیلر ، تور کوردن ، چینلیردن

حياتده آز آدام قالدى . بوقالانلر طولغا وسلاحلرينى آتوب اسفندياردن آمان ديله ديلر . لکن اسفنديار خونخوار و ظالم ايدى . عفو ايتمه دى . ايران اوردوسى اونك بوظالملىكندن كيفاه نديلر ، بوتون ياراليلرى دخى اولدير ديلر . اسفنديار قلعه قاپوسنك اوزه رينه ايكي دار آغاجى ديكديروب ارجاسپك اوغلارندن انديريمائى باش آشاغى ، كهرمى ده ديكردار آغاجنه آصديردى . بوتون اولرى ياقديردى ، بوتون تورانى ده ياقديردى . ظفرينى برمكتوبله كشتاسپه بيلديردى و آرزمانده جوابى كلدى (۱) . اسفنديار اوردوسنى آلوب ، توركلرك خزينه لرني و بوتون ثروتلرينى يوكله توب ، تورك پادشاهنك دامغا (داغ) سنى حاوى بوتون آتلى قيرلردن طويلاتديروب ، سوكلون كي يوروين قيزلردن ايكي سورو اسير طويلايوب ايرانه دوندى . قيزلر آراسنده ارجاسپك آناسى ، ايكي همشيره سى و ايكي قيزى واردى . بونلر آغلایا آغلایا كيتديلر . اسفنديار بو پرنج قلعه يي ييقوب يرله برابر ايتمشدر . اسفنديار اوردوسنى اوغوالريله چولدن يوللادى . كنديسى آرسلان آوى ياقى ايچون يدى مرحله لى يولدن كيتدى . ايران حدودينه يعنى قهرمان و آرسلان ياتاغنه كلدى . نهايت اوغلارينه امانت ايتديكى اوردوسنه التحاق ايتدى . ايرانده يوللرده شرفنه بويوك شملكار ياپيلدى . چالغيلر چاليندى ، ميلر ايچيلدى . كشتاسپ ده كنديسنى قارشيلادى . سرايه كيرديلر ، بويوك برضيافت و يرلدى . باباسى اوغلونك ، اوغلو باباسنك صحتنه ايچديلر .

اسفنديار ك رستمه منكى داستانلى

بلبلدن بر حكايه ايشتم كه اسكى منقولاته كوره اوقوردى . شودر : اسفنديار سرايدن سرخوش و غير ممنون كلديكى وقت آناسى وقيصرك

(۱) بوقادار كوچككه كچديكى يولى بو خبرجى قولايقله و آرزمانده فاصيل كچيور ؟ ! .

قیزی کتابون کیجه اونی قوجاقلادی . اسفندیار کیجه اویاندی ومی ایسته دی .
وآناسنه : « شاه با کا فنا معامله ایدیور . همشیره لریمی قورتارنججه با کا تختی .
ویره جکئی وعد ایتمشدی . صباح اولونجه اوکا وعدینی خاطر لا تاجغم . ویر
مزسه قوتله تختی آله جغم . » دیدی .

آناسی کدر له ندی . چونکه باباسنک تختی اسفندیاره ترک ایتمه یه جکئی
بیلیوردی . اوغلونه : « خزینه ، امر ، اوردو هپ سنک الکده . داهانه ایسته
یورسک ؟ وازکیچ ! » دیدی . اسفندیار اوکا : « قالدینه سر سویلهمه ! سوقاقد
ایشیدیر سک » دیدی .

اسفندیار آرتق باباسنک یاننه کیتمه یوردی . کندی سراینده می ایچمکله ،
آی یوزلو قالدینلرله وقت کچیر یوردی . اوچو ونجوکونی باباسی اسفندیارک
نیتنی اوکر ندی . جاماسپی چاغیرتوب « زیج » ه باقدیردی . جاماسپ باقدی
و : « اسفندیار زابلستانده رستمک الیه اوله جکدر . » دیدی . پادشاه :
« اوحالده تختی ویریرم . زابلستانه کیتمز ، بوسایه ده اولومدن قورتولور »
دیدی . جاماسپ : « ای پادشاه ! تقدیری دکیشدیره مزسک » دیدی . پادشاه
کدر له ندی .

اسفندیار باباسنک حضورینه چیقدی . بوتون بویوکلر حاضر دی . دیدی
که : « ارجاسپ هچوم ایتدیکی وقت دینمزه هر کیم طر قونورسه ایدکی یه
بیچه جکمی سویله دم . دیدیکمی بایدیم . سن با کا برافترا اوزرینه فنا معامله
ایتدک ، بنی زنجیره ووردک . کنبدان سراینه حمس ایتدک . کسندک زابلستانه
کیدوب اکلنجه یاپدک . ارجاسپ کنبدانه کلدی . با کا تخت وعد ایتدی . بویگاه
رغما بن سا کا کلام . لهراسپک بلخده نحو اولماسنه سبب اولدک . بن کیدوب
ارجاسپک باشنی کسدم . اورادن خزینه لر کتیردم اولری خزینه که قویدک .
باکا تختکی وعد ایتمش ایدک . شیمدی هر کسدن اوتا نیورم . وعدک نره ده ؟ »
باباسی شو جوابی ویردی : « سن دیدیککدن زیاده یاپدک . آرتق بزه
دوشمان قالمادی . سن قهرمان سک . دنیاده سنک کبی ساده بر رستم واردر .

بو بینسز رستم هر وقت زاوستان ، بستم ، غزنین وکاستانه صاحبدر . شمدی
ده بنم فتمدن بخت ایدیور . کشتاسپک تاجی هنوزیکی ، بنمکی اسکیدر
دیورمش . دنیا ده اوکا قارشی چیقاجق کیمسه یوقدر . نه رومی (رومالی) ،
نه توری (تورانی) ، نه ده « آزادمرد » (عجم) لر آراسنده اوکا اش پهلوان
یوقدر . سن سیستانه کیت ا ییکیتلک ، حبله و تعبیه یاپ ا رستمی یاقالایوب
کتیر ! بونی ده یاپ ! همان تخته می سا کا ترک ایده جکم « دیدی .

اسفندیار دیدی که : « بابا ! سن آتالک عادتندن آیری ایش یاپیورساک .
تورانی ، چینی خراب ایت ! فقط بر ایران قهرمانته ایلیمه ! او اختیاره کیکاوس
« شیرگیر » آدینی ویر مشدر . اونجه پادشاهلرک زمانندن بری ایرانی قورومش ،
فلا کتلردن قورتار مشدر . »

باباسی : « کیکاوس بر دینسز ایدی . آلهه قارشی نه نریا پدیغنی بیلیرساک .
سن کیت ! رستمی باغلا ! زواره ، فرامروزو دستانی ده یایا اوله رق سرایمه
کتیر ! « دیدی .

اسفندیار : « بابا ! ایشلر او یله دکل . سن رستمی فلان ایسته میورساک .
ایسته دیکک بنی رستمک النده اولدیر تمکدر ، فقط اطاعت ایدیورم «
دیدی .

آناسی ایشیدوب کیمه مهنه ، رستمک چوق قهرمان اولدیغنه ، اوکا قارشی
قویامیه جغنه دائر چوق سویله دی ایسه ده اسفندیار : « بابامه اطاعتسزلک
ایده مم . « دیدی .

اسفندیار بر اوردو ایله زابلستانه کیتدی . بر مدت کیتدی یول ایکی یه
آیریلدی . بونک بری « کنبدان » ، دیکری گابله کیدیوردی . یول
باشی اولان دوه یره یاتدی . دیوه جی النده کی دکنکله دیوه نک باشنه
ووردی . دیوه بر دورلو قالقمادی . اسفندیار : « بوفال خیر دکل در . دیوه
نک باشنی ، آ یاقلرینی ککک ده فلاکت دیوه نک اوستنه دوشسون ! « دیدی .
دیوه بی کسدیلر . یورودیلر . « هیرمند » چایی کنارینه کلدیله . اوراده

ایچدیله، رستمه پادشاهك امری موجبنه الیرینك باغلاماسی لازم اولدیغنی،
کندی کندینه آلی باغلی اولارق کلمه سنی، عکسی تقدیر ده کندیمنه فنالق
یاپیلایغنی، لهراسپ زماندنبری صرایه کلمدیکنی، پادشاهك حکمندن
چیقدیغنی، دنیاك ایران شاهنك آووچنده برآووچلق بالمومی کبی اولدیغنی بیلدیرر
بر مکتوب یازدیردی .

مکتوبك صوکنه : « کلیرسه لك سنی عفو ایتدیررم . یمین ایدیرورم .
کلمزسه لك صرایکی چول یاپارم . سوزلرینی ده علاوه ایتدی . مکتوب
اسفندیارك اوغلو بهمن طرفندن کوتورولوب رستمه ویریلدی . رستم مکتوبی
اوقومادن اوله صوفراسی اولان درینك اوزرینه اكمك وکباب ایدلمش یابان
اشکی قودی . ییدیلر . یر ایکن رستم مسافربنه اسکی وقعه لردن آکلانیدی .
رستم آیریجه بوتون بریابان اشکنی کندی اوکنه قودی . چونکه هریمکده
اوکا بوندن بردانه لازمدی . طرز اکدی ییدی . آلتون قدحله می ایچدیله .
صوکر رستم مکتوبی اوقودی و بر جواب کوندردی . اونده دیدی که :
« بونلری بالذات، آغز کدن ایشیتمك اوزره یانکه اوردوسز ، یالی-کزکله
جکم . اسکی شهنشاهلرله اولان معاهده لریمی ده کتیره جکم . ایران شاهلرینه
بنم خدمتلمی دوشون . بونلرک مکافاتلری زنجیرمیدر ؟ . . فقط بن یایا کله
بیلیرمی یم ؟ الیریمی قایشله باغلامق نه اولاجق ؟ بن که فیللرک بلنی قیروب
ماوی دکیزه آتان بری یم . حدتلی سوز سریله یوب ققمه هوا حبس ایتمه !
نه قادار قدرتنی اولورسه لك اول آتشی کچه مزسك، آیی اورتهمزسك، تیلکی
بی آرسلان یاپاماز سلك .

« غضبی براق ! ایرماغی کچ ! سرایه کل ! ایکی آی مسافراول ! ایچه لم،
آویا پالم، اگله نه لم . ایرانه دونر ایکن سکا قیلنجه ییغدیغم خزینه لریمی ویره
یم . بن ده برابر شاهك حضورینه وارالم . باشنی، آیاقلرینی وکوزلرینی
اویوپ عفو دیله یه یم ، »
جواب کیتدی . رستم ضیافت حاضر لقلری امرایدوب کندی ده

اسفندیارک یاننه کیتدی ؛ فقط ایرماغک اوبریا قاسنه کچمیوب جواب بکله دی .
 حال بوکه اسفندیار بهمنه قیزدی . یاغیز آتنه بینوب ایرماغک کنارینه کلدی .
 بونی کورن رستم اوبریا قایه کچدی . رخشدن ایندی . اسفندیاری سلاملادی ،
 چوق مدح ایتای و : « سنک یوزک سیاوشک یوزینه بنزه یور . قونوشوب
 بوایتی مسعود بر صورتده حل ایده لم . » دیدی . اسفندیار آتندن اینوب
 رستمی قوجاقلادی و مدح ایتدی . رستم اونی سراینه دعوت ایتدی .
 اسفندیار : « دعوتکی قبول ایتماک باکا کیف و بریردی ، فقط ایران شاهنه
 اطاعت سزاک ایده هم . امری سنی ز تحیرلی کوتورم در . بویله کیده لم . سنی
 بن مدافعه ایده حکم . » دیدی . رستم : « جهانده ایکیمز اک بیوک قهرمانز .
 بنم دعوتی قبول ایتز سه ک اولماز ، کیده لم .

صوکر اهر دیدیک کی یاپایم . ساده کنیدی زنجیره ووردورامام . چونکه بنم
 ایچین بویوک عاردر . » دیدی . اسفندیار : « بن سنک مسافرک اولورم ،
 صوکر سنده اطاعت ایتمز سه ک طوز اکماک حقنی اونوتوب ساکاهجوم ایتمه م
 لازمدر . بوده بنم عرفماک فضیلتی کیده ریر . یاخود پادشاهه اطاعت سزاک
 ایتمه م لازم کیر ، اونی یاپار سه م آخرتده یرم آتش اولور . هله شمدی بونلری
 اونوتوب برآز ایچه لم » دیدی . رستم : « بوهفته در آوده یم . کیده یم .
 البیسه سی دکیشدیروب کله یم . سنده صوفراکی حاضر لات ! باکا خبر کوندر ! »
 دیدی ، کیتدی . اسفندیار رستمه خبر کوندره دی . رستم یوللره باقیندی ،
 ییمک وقتی کچدی ، اووقت فنا قیزدی و کوله رک : « رخشی حاضر لایک !
 کیدروب اسفندیاره یاپدیغماک پرنسلاکه یاقیشا دیغنی ، بزی تحقیر ایتدیکنی
 سویله یم » دیدی . بیندی . اسفندیارک چادرینه کلدی . اسفندیار رستمک
 استقباله چیقدی . رستم اسفندیاره کننیلرینه حقارت ایتدیکنی سویله دی
 واکوندی . اسفندیار : « ای قهرمان ! هواچوق صیجا قیدی . یول
 اوزوندی . سنی یورمق ایسته مدم . بونی برحقارت کی آلمانا ! مادامکه
 شیمدی کلدک . اوطور ! ایچه لم ! » دیدی . رستمه صولنده یرویردی .

بوصورتله اوکا شرف ویردی . رستم : « بوراسی بنم یرم دکل . حقم اولان یره اوطورورم » دیدی . اسفندیار صاغنه بربر یاپدیردی . رستم قیزوب : « سزده یرم یوقسه ظفرلرم ؛ آدیم وار » دیدی . بونک اوزرینه اسفندیار اوکا تختنک اوکنده آلتون بربر حاضر لاتدی . رستم غضبه اورایه اوطوردی .
النده بر ترنج (طورونج) واردی .

اسفندیار رستمه دیدیکه : « موبدلردن ایشیتدم . بدکوهر دستان دیودن دوغمش . اصلی بوزوقدر ، بونی چوق زمان سامدن صاقلامش . وجودی قارا ، صاچلری آقش . باباسی قیزوب قوشلر بیسین دیه دکنر کمارینه کوتوروب براقش . اونی سیمرغ آلوب یوواسنه کوتورمش . اوبیله اونک چیرکینلکندن ایکره نوب آچ اولدیغی حالدده اثنی بیمه مش . ایشته سن بو آغاجک میوه سیسک . قهرمانلقه پادشاهاق آلدک . »

رستم شو جوان ویردی : « سنی دیو ضالته قویمش . آصامز بویوکدر . سام الک اوکلی آداملر دندر . طوسده براژ درها واردی ، دکنزده تمساح ، قاراده بر قاپلانندی . دکنز ده بالقلرک باشلارینی ، هراده قارتا لارک قنادلرینی باقیوردی قویروغی ایله فیلی چکییوردی . دیگر براژ درها واردی و بر دیو ایدی . وجودی یرده ، باشی کوکلرده ایدی . چین دکزی اونک آنجق یاریسنه قادار کلییوردی . صردن بالقلر چکیور ، باشنی کوکک کنبدینک اوستنه چیقارییور ، او بالقلری کرنشده قیزارتوب کباب ایدیوردی . بو ایکی جاناواری سام محو ایتمیشدر . آنامده مهربابک قیزیدرکه « سیند » ده اوبیله آصیل عائله یوقدر . شمدی ۶۰۰ ییل اولدی که بن زالک بلندن چیققدم . بوتون بوزمان ایچنده جهان پهلوانی اولدم . بونلری سا کا بیه سک دیه سویله یورم سن غرور کتیرمش سک . می ایچه یم ده کیدرم کیتسین . »

بوسفر اسفندیار کندی سالله سنی مدح ایتدی . باباسنک فریدون ، آناسنک قیصر نسلی اولدیغنی سویله دی ، ویاپدیغنی قهرمانلقلری ، یاقدیغنی زردشت آتشلرینی صایدی و صوکنده : « چوق سویله شک . اکر صوصادکسه

بر قدح می آل ! » دیدی . بوسفر رستم کندی جنگارینی صاییدی ، دوکدی
 و صوکنده : « کشتاسپ ناصل ، کیت ، رستمی زنجیر له دیمکه جسارت
 ایده بیلیر ؟ بن باشقه بر آدام اولمه یدم سزک تاجیکز ، تختکز زرده اولوردی ؟ !
 سن دیناده یکی بر پهلوانسک ، طورلرک ده یکی . چوجقلغمندن بویاشمه قادار
 کیمسه سنک کی با کا سوز سویله مکه جسارت ایده مه دی . » دیدی .
 اسفندیار کولوب آلنی اوزاتدی رستمک النی صیقدی و : « ای رستم اسنک
 قولک آرسلان قولی کی قوتلی ایمش . » دیبور والنی ده صیقیوردی . رستمک
 طیرناقلرندن قان فیخقیردی . لکن اختیار رستم بر دوزویه کولایوردی .
 بوسفر رستم اسفندیارک النی طوتدی . سوز سویله مکه باشالادی . والنی ده
 صیقیوردی . اسفندیارک طیرناقلری قانادی . اسفندیارده هپ کولدی برستمه :
 « کل می ایچ ! چونکه یارین جنکده او کمدن قاچاقچسک . سنی قارغیمله
 آتکدن آلوب یره آناجغم . بوندن صکره آرتق سنکله جنک ایتیمیه جکم
 وسا کا کین طاشجایاجغم . ایکی الکی باغلا یوب پادشاهه کوتوره جکم . سنی
 مدافعه ایده جکم . سا کا خزینه لر و پروب یریکه یوللایاجغم » دیدی .
 رستم کولوب دیدی که : « اویله ایسه میسی براقوب جنک ایده لم . کوسلر
 دو کولسون . بر بر می قلبینچ و کورزایله سلاملایالم . سنی بن آتکدن آلوب زالک
 قارشیدنه کوتوره جکم . سنی تخته او طور تاجغم . سا کا خزینه لر و یره جکم اوندن
 صوکره آکله نه رک چالغیلرله پادشاهک حضورینک کیده جکز . اولکیلره اولدیغم
 کی اوکاده کوله اولاجغم . سن پادشاه اولنجه سنک پهلوانک اولاجغم » دیدی .
 ینه می ایچدی لر . اسفندیار : « چوق سویله دک . یمک بیه لم . » دیوب
 صوفرا حاضر لاتدی . رستمک یمه سنه شاشدی لر . بر چوق کباب ایدیلش
 قوزولر کتیردی لر . هپسینی یددی . بر بویوک قدحله می کتیرتدی . ایچه مزظن
 ایدیسوردی . هپسینی ایچدی . می تأثیر یله نه سویله یه جک کورمک ایسته
 یوردی . رستم اسفندیاری ینه سراینه دعوت ایتدی . اسفندیار : « یارین
 قهرمانلغمی کرورسک . کیت حاضر لان . لکن نصیحتمی دیکله ! » دیدی .

رستم کدرله ندی . وکندی کندینه : « ایکی شق ده فنا . اونی اولدیره یم .
 یازاق . شهزاده بی اولدیردی دیه بکالعت اوقویا جقار . زنجیرله نوب کیده یم ،
 هرکس رستم برکنج ایله باش ایده مدی دیه جکر . شرفم کیده جک . » دیدی .
 تکرار اسفندیاره نصیحت ایتدی ، و : « اولومکی آراما ! وازکچ ! باباک تاجی
 ایچین سخنی باکا اولدورته جک . بنی آخر عمر مده بدنام ایتمه ! » دیدی . اسفندیار :
 « بابامه عاصی اولامام . جنکه حاضرلان ! » جوابی ویردی .
 رستم زالک یازنه کیتدی . قارداشی اسفندیاره بوایشدن وازکچمه منی سویله دی ،
 دیکله مه دی . رستم ایشی زاله آکلاتدی . زال رستمه نصیحت ووروب :
 « اسفندیار اولورسه ده سنک شرفک کیتمش دیمکدر . تاریخده اوقویا انلرایران
 پادشاهنی اولدیردی دیه سا کا لعنت ایده جکر در . داها ایبسی آیاغکله
 کیت ! یاخود بورادن چکیا ، اوزاقلاش ، آرتق آدیکی کیمسه ایشتمه سین »
 دیدی . رستم : « بونا کا اسفندیارک اوکندن قاچ دیمکدر . دنیا بندن تیتره یوردی .
 بوناصل اولور ؟ سویله دیکریکی بن اوکا سویله دم . شاهک متبوعی یم دیدم .
 دیکله مدی . لکن مراق ایتمه ، اونی اولدورمیه جکم . کمرندن یقالایوب
 آلا جقم ، بورایه کنیر وب نخته اوطورتاجقم ، کشتاسپک یرینه اونی پادشاه
 طانیا جقم . » دیدی . زال کولوب : « چو جقجه سویله مه ! اولمازایش . ایران
 شاهنک اوردولزی وار . آدی چین فغفورینک مهرینه یاز یاشدر . دیدی .

حاصلی اسفندیار ورستم هیرمند کنارنده جنک میدانده اوردولر بله برابر
 قارشیلانیدیلر . رستم اوردولری حرب ایتدیرمیوب باشه باش ووروشمق
 فیکرنده اولارق اوردوسنی براقوب ایله دی ، صونی کچدی . اسفندیاره
 « کدم » دیه باغیردی ، اسفندیارده سالا حالانوب قارغیسنی یره دایا یوب صیچرایه
 رق یاغیز آتنه بینوب کلدی و : « یاردیمه احتیاجم یوق . رستم مادمکه
 یالیکزد . بن اونی یالیکز مغلوب ایده رم » دیوب داملرینی کری کوندردی . بری
 اختیار ، بری کنج بوایکی هلو ان قارشیلانیدیلر . قارغی ایله بیله دفعه ووروشیدیلر .
 زرهلری پارچه لاندی . قارغیلرینک اوچلری قیریلدی . قیلیجیلرینی آلدیلر .

صاغدن صولدن قیلیچ چالدیلر . قیلیچلر ایشه یاراماز اولدی . ا کردن کورزلرینی چوزدیلر بربرینک باشنه طاغلردن قوپوب دوشن طاشلرکی کورز چالدیلر . کوکره مش آرسلانلر کبی صاواشیور لردی . نهایت کورزلرینک صاپلری قیریلدی ، بوسفر کمندلرینی آلدیلر . ینه اولمادی ، بوایکی قهرمان هرشیئی یاپدیلر . آرتق یورولملشلردی ، آتلی ده بیتکین ایدی ، آغز لرنده کی کوپوک قانلی ایدی .

رستمک قارداشی زواره رستمک کلمه دیکنی کورونجه اودوسنی آلوب کلدی . ایرانلیلره حقارت ایتدی ، اسفندیارک اوغلونوش آذرده قیزوب کابللیلره حقارت ایتدی . زواره اوردوسیله هجوم ایتدی . اونر کشیلک مفره زه لر حالنده ایلرله یوب بر چوق ایرانلی کسدیلر . نوش آذر «الوا» بی کوردی . بو قهرمان دائما رستمک آرقاسنده دورور ایدی . الوایی برقیایچ ایله ایکی یه بیچدی . بونی کورن زواره آت سوروب برقارغی ووردی .

نوش آذری ، کوکسنی دله رک یره ییقدی . بونی کورن قارداشی «مهرنوش» میداننه تیلدی . فرامرز قارشیسنه واردی . برقیلیچ چالدی . قیلیچ کندی آتنک باشنه کلدی . همان بره صیچرادی . پیاده اولدیغی حالده مهرنوشی اولدوردی . بونی کورن قارداشی بهمن اسفندیارک یاننه قوشدی : «برسیستان اوردوسی بزه هجوم ایتدی . قارداشلریمی اولدوردیار» دیدی . اسفندیار قیزوب رستمه : «سز معاهده لره بویله می رعایت ایدر سیکز ؟ سن اوردوکه جنک ایتدیر میه جکنی سویله مشدک . . سنک شرفک یوقمش .» دیدی . رستم کدر له ندی و : «یمین ایدهرم ، بن اسر ایتسه دم . اکر قارداشم یاپدی ایسه اللرینی باغلارم . ساکا کتیر یرم اولدوروب اوغللریک قاننی آل!» دیدی . اسفندیار : «سوکلونک قاننی آلمق ایچین ییلانک قاننی دوکمکده هیچ برفایدا یوقدر . بدبخت ، کندی جانکی قورتار ! صوک دمک کلدی . بالدر لریکی اوقله رخشکه چیویله یه جکم که بر داها برقول افندیسنه قارشى جنکه جسارت ایده مه سین . ا کر صاغ قالیر سه ک اللریکی باغلا یوب پادشاهه

کوتوره جکم » دیدی . یایلری الارینه آلدیلر . قواق آغاجی اوقلرک طومارلر
 ندن آتشار چیقادی . بربرینک زرهنی کوکملرینه میخلا دیلر . اسفندیار
 قیزدی : زرهلری کاغذکبی ده له ن یایینی آلدی : آلتمش اوق آتدی . هپسی
 ده رستمی ورخشی یارالادیلر .

حال بوکه رستمک اوقلری اوکا دوقونما یوردی . رستم عاجز قالدی و :
 « بواسفندیار حقیقه قهرمانمش » دیدی . رستم ده ، رخس ده ضعیفلا
 مشلردی . آیاقده دورا مایورلردی . رستم محو اولدیغنی کورونجه رخشدن
 ایندی . داغک تپه سنه دوغرو ، رخس ده اوردوکاهه کیتدی . رستمین
 قانلر آقیوردی . اوقوجه قهرمان تیره یودی . اسفندیار باقوب کولدی .
 « هانی سنک اوقهرمانلغک ؟ نیه داغک تپه سنه قاقیورسک ؟ » دیدی .
 زواره رخشی کوردی . یارالینه رخمآ ایرماغی کچه بیلمشدی . زارلاندى
 ودرحال جنک میدانته کیتدی . اوراده قارداشی رستمی آغیر یارانی اوله رق
 بولدی . اودوکاهنه کوتورمک ایسته دی . رستم : « سن کیت ! بنم حالم یوق .
 یاواش یاواش کلیرم » دیدی . اسفندیار باغیروب : « زرهکی ، سلاحرکی
 چیقار . الاریکی باغلا سینلر . آرتق سکا فنالق یاپام . پادشاهه کوتورور غفو
 ایتدیریرم » دیدی . رستم : « وقت کچدر . آرتق جنک ایدیله مز : کیت !
 بنده سرائه کیدوب یارالربی صارديره یم و دیدکلریکی یاپایم . » دیدی .
 اسفندیار : « سن حیلک کارسک . بوقاچمق یولیدر ، فقط ساکا بوکیجه لك
 جانکی باغیشلا یورم . ویردیكك سوزدن دونمه ! » دیدی . ایکسی ده یرلرینه
 دوندیلر . اسفندیار اوله ن اوغوللرینی آبنوس طاپوت ایله باباسنه کوندردی
 ویوللادیغنی خبرده « معرفتکی کور ! » دیدی . رستم باباسنی ، قارداشنی
 ورجالنی طوپلایوب مشورت ایتدی و : « بنم اوقلرم اورسلری دلردی ،
 اسفندیاره برشی یاپامادم ، کیعی قوشاغندن یاقالاسه م قالدیریریره آتاردم ،
 اسفندیاری یرندن قیملد اتامادم . بن بوردن قاچمالی یم . » دیدی . باباسی
 زال : « عقلکی باشکه آل ! بوبویله اولماز . بن سیمرغی چاغیریرم . او بنم

پوردی ، دولتمی قورتاریر . « دیدی ، وداغك تپه سنه چیقوب برتوی
 یاقدی . سیمرخ کلدی . اوکا رستم ورخشك یاره لرینی ای ایتمه سنی رجا
 ایتدی . رستمی داغه کوتور دیار . سیمرخ دورت اوقی چکوب یارالری
 امدی . صوکر قانادیله اوغدی . « برهفته جنك ایتمه ! » دیدی ، رستم ایله
 شدی . قوش رخش ده ای ایتدی ورستمه : « کیم اسفندیاری اولدورورسه
 اوده جوق یاشامیا جقدر . سن آوندن امان دیله ! اوقبول ایتمزسه سنی آوندن
 قوتلی بپارم . « دیدی . رستم قبول ایتدی . قوش : « شو تمر هندی آغا
 جندن اك اوزون واك اینجه دالی آل اسفندیارك اولومی بودالدندر آوندن بر
 اوق یاپ ! » دیدی .

رستم جنك میداننه کلدی . اسفندیاره : « اویان ! کلدم » دیدی . اسفندیار
 سلاحلارنوب میداننه کلدی . غضبه باغیردی . رستم : « بن جنك ایچین کلمه دم
 دید کاریکی یامغه کلدم . ایتمه ! سا کا خزینه لریمی ویرد جکم . بیک کوزل خلخ
 قیزی ویره جکم که تاجكک سوسی اولورلر . سنکله شاهه کیده جکم . « دیدی .
 یالواردی . اسفندیار : « حیلله یامغه ! زنجیر ایله جنکدن برینی بکه ن ! » دیدی .
 جنکه باشلادیلر . رستم تمر هندی اوقی یاینه قویدی . دمیرینی میده ایصالتمشدی .
 سیمرخك دیدیکی کبی اسفندیارك کوزندن نشان آلوب آتدی . اسفندیاری بقیلیدی .
 چین یابی آلدن دوشدی . آتاك یله سنی طوتدی . قانی فیشقیردی . باشی
 آشاغی یره دوشدی . برآز صوکر اعقلی باشنه کلوب اوطوردی ، اوقی
 کوزندن چکوب چیقاردی . اوغللری قوشوب کلدیار . بابالرینك قاننی سیلدیلر .
 اوغللارینه : « قدر بویله ایمش . رستم بنی قهرمانلقله اولدورمه دی . زال
 سحر بازدر . حیلله ایله بوایشی کوردیلر . سیمرخدن بو اوقی آلارق سحرله
 بنی بو حاله قویدی . بونلری ایشیدن رستم آغلادی . و : « بن امید سزلکله
 حیلله یولنه صاپدم . بو تمر هندی اوقی بی ماصالرده فنا یاد ایتدیره جکدر »
 دیدی . اسفندیار رستمه صوکر وصیتنی یاپارق دیدی که : « اوغلوم
 همنی آل ! یا نکهده قالسین . او بنم یرمه کچه جکدر . « صوکر اوله رق : « بنی

بو حاله قويان كشتاسپدر « ديوب صوك نفهني ويردى .
 ايران اوردوسى اسفنديارك جنازه سنى آلوب كشتاسپه كوتورديلر . رستم
 بهمنى ياننده آليقودى . جنازه ايرانه وارنجه هر كس آغلادى . خلق كشتاسپه
 لعنت ايتديلر و : « آق صاقالكدن اوتان ! اوغلونى اولدورتدك » ديديلر .
 سرايده برييل ماتم طوتولدى .

رستم بهمنى اولاد كى تربيه ايتدى . او كا آته بينمه سنى ، سلاح قوللاناسنى
 او كرتدى . كشتاسپه معذرت ديلر بر مكتوب كوندردى . كشتاسپ ممنون
 ولدى . وبر جوابله رستمى معذور كوردى . رستم سويندى . بهمن بويومهدى .
 كشتاسب اونى ايسته دى . رستم بهمنى بر چوق هديه لرله برابر ايرانه كوندردى .
 بهمن بابا سنك يرينى طوتاجق بر قهرمان اولمشدى . كشتاسب اونكه
 تسلى بولدى .

رستم و شاه داستانى

و

رستمك اولومى

مروده احمد سهلك اوغلو « آزاده سرو » آدنده براختيار واردى . بونده
 بر « نامه خسروان » (شهنامه) ، بو كتابك ايچنده پهلوانلرك رسملرك واردى .
 سام نماندن ايدى . رستمك جنكارندن چوق شيبى بيليردى . ايسته شيمدى
 بو حكايه بي اوندن آليورم . (فردوسى بونى سويله دكدن صوكره سلطان محمودى
 مدح ايدىيور . و « نامنى احيا ايدىيورم اميد ايدى رستم كه باكا چوق آلتون
 ويره رك مكافات ايدى جكدى » ديور) و حكايه يه باشلايور :
 زالك بر كوزل جاريه سى واردى . شرقى سويله معنى ، چالغى چالماسنى
 بيليردى . بر چوق دوغوردى . چوق سامه بكزه يوردى . منجمار : « چوق
 بويوينجه سام سلاله سنى محويده جك ، كابليستان و ايرانى آالت اوست ايدى جك »

دیدیلر . زال کدرله ندی . زال بو چوجغه شفاد آدینی ویرمشدی . بویونجه چوجغی کابل شاهنه کوندردی . کابل شاهی بوکنجه قیزی ویردی . رستم کابلدن هر ییل جزیه آلیردی . چوقدن ایسته مه مشدی . نهایت ایسته دی شفاد قیزدی ، کابل پادشاهنه : « قارداشم رستمی طوزاغه دوشورب ایشنی بتیره لم . دنیا بزه قالیر . » دیدی . شویله قرار ویردیلر . پادشاه برضیافت ویره جک . رجالی چا غیره جق . هر کسک ایچنده شفاده حقارت ایده جک ، اوده زابلستانه قاچاجق . رستمه شکایت ایده جک رستم قیزوب کابل اوزه رینه یوریه جک . آو محله درین قویولر قازیللاجق : دینه اوزون قیلچلر دیرکیله جک : اوزرلری ورتوله جک ، رستم کلنجه پادشاه آمان دیله یه جک ، صوکرار رستمی آویرینه کوتوره جکر .

اویله جه یاپدیلر . شغاد کلوب سویله دیکی وقت رستم قیزوب : « سن اوزولمه ! کیدراونی اولدورورم » دندی . رستم اوردونک حاضر لانگاسنی مرایتدی . شغاد : « اوردویه لزوم یوق . اوسنک آد کدن قورقار . یالیکز کیتسه ک اوکنه کلوب عفودیلر » دیدی . رستم : « حقک وار » دیوب ساده یوز سواری ویرآز پیاده آلارق یوله دوشدی . کابل پادشاهی قارشی چیقوب عفویله دی . عفواولندی . برکون رستمی آوه دعوت ایتدی . اولرینک کوزلکی و آوینک بوللغنی مدح ایتدیلر . رستم پک هوسلندی . کیتدیلر . رستمک آداملری آوییشنده داغیلدیلر . رستمی قویولرک قازیلدیغی یوله سوق ایتدیلر . رستم رخس ایله برابر قویولردن برینه دوشدی . قیلچلر رخسک قارتنی دشدی . رستمک هر طرفی یارالاندی . بوکا رغما رستم قویودن طیشاری چیقدی . ایشی آکلایان رستم شغادی براوقله اولدیردی . شفاد بر قوجه چنار آغاجنی سپر یامش ایسه ده اوق آغاجی ده شفادی ده دلوب کیچمشدر . شغاد اولدی . غین زمانده رستم ده اولدی .

زال خیر آنجه کابله بر اوردو کوندردی . بولر کابله کیمسه بی بولامادیلر . رستمک جسدینی ، صاقانی صیجاق صوایله ییقادیلر . اوکنده عنبر وصفرائی

ياقديلر . ياره لرینی دیکدیلر . باشنه کل صویي دوکدیلر . وجودینه صاف کافور سرپدیلر . برصیرمالی قوماشه صاردیلر . کل ، مساک ومی کتیردیلر . وجودی ایکی یاتاق بویینی کچیوردی ، نغز teck آغاچندن تابوت یاپدیلر . تابوتی آلتون چیو یلر ایله چیویله دیلر . فیل دیشندن یاپیلمش رسملر قویدیلر . بونلرک هپسی ده زیفت ایله صیواندی . رخشاک اولوسنی ده قوماشلره صاروب بر فیله یوکلمتدیلر . کابلدن زابلستانه قدر یوله آهالی دیزیلدی . تابوتی آلدن آله وبره رک هیچ یره قومادن برکون برکیجه ده تابوت زابله واردی . زالك باغچه سنده برتوربه یاپیلدی . توربه یه بر آلتون تخت ورستم قونولدی . آغلانندی . ماتم طوتولدی .

فرامز بر اوردو ایله کلوب کابل پادشاهنی اولدوره رک رستمک انتقامنی آلدی . کابل شاهنی آتلینی یوزوب قویویه آتدی : شفادک ده جسدینی یاقوب کوانی زاله کوندردی .

بر مدت صکره کشتاسپ تاج و تختنی بهمنه ترک ایتدی (۱)

(بوراده Mohl بر مقدمه ایله شونلری سویله یور : بوجلد بهمنک تاریخی ایله باشلا یور . بهمن Artaxerce Longumain در ایران تاریخی بو شاهدن یالیکز سیستان شاهلری عائله سنک احساسی خاطره سنی حاویدر . بو آدام باباسی اسفندیارک انتقامنی آلق ایچون اونلری کاملاً ایتمشدر . فردوسی بو خصوصده پک مختصر در . حال بوکه بوباده اوزون حکایه لر واردرکه « بهمننامه » ده یازیلیدر ، فردوسی دیمک بوماصاللری کورمه مش ، بهمننامه بی فردوسی یازیلیدر (۱۱ نجی عصر میلادی) بر شاعر ، بوماصاللری طویلایه رق ، وجوده کتیر مشدر . بوجلدده دارادن صوکره بر بختیه کیریورزکه فردوسی بوتی اجنبی منبعلردن آلمشدر . وبوشهمننامه ده اجنبی منبعدن آلنان یکانه بحثدر . بو منبع آوروپا ماصالیدر . بویوک اسکندر ایله پارتلر اوزه رینه یونان تأثیری شدتلی اولمش ایسه ده ساسانیلر اسکی ایران عنعناتی

احیایه چالیشمشلر ویونان تأثیرینی کاملاً محو ایتمشلردر . بویوک اسکندر حکایه سنی خلیفه مأمون یونانجه دن عربیجه یه ترجمه ایتدیرمشدر . فردوسی اوکا مراجعت ایتمشدر . شهنامه ده بویوک اسکندر حقنده کی حکایه یونان وعجم ماصالارندن قاریشیق بر حکایه در . مأمونک ترجمه ایتدیردیکی کتابه مترجم بعضی مسلمان حکایه لری ده علاوه ایتمشدر . تاریخ وجوغرافیاده افضله بر صورتده جاهل اولان فردوسی بونلری شهنامه یه صوقمشدر . فردوسینک بوصافدرونلغی اثرینک تنقیدنده پک مهم بر عنصردر . عجم مؤلفلری ساسانیلر تاریخی ایچین شهنامه بی الک اساسلی مأخذ اتخاد ایتمشلردر . بوندن صوکر اثر اسکیمی کی جانلی و شعرى کوزل دکلدیر . سببی بلکه یاشی ، بلکه مأخذ لیدر (۱)

۷۷۷. اسفندیارک پادشاهلغی

(۹۹ ییل سلطنت سورمشدر)

در حال رجالتی ، قوماندانلری ووردوی طوپلایوب زال ورشتمک سفندیار ایله اوغوللارینه یاپدقلرینی ، اونلرک انتقامنی آله جغنی سویله دی . قوماندانلر ، عسکره پیسی : « امریکه حاضرز » دیدیلر . براوردو ایله سیستان اوزه وینه یورودی . زال (دستان) قورقوب : « جنکدن واز کچرسهک بوتون خزینه لریمی ساکا ویریرم » دیه خبر کوندردی . بهمن دیگه مه یوب ایلرله دی .

(۱) بز موهلهک دیدیکی قادار جانسز بولماق . فردوسینک دوردنجی جلد نهایتنه قادار اولان قوتی ینه واردر . یالیکز بر طاقم پادشاهلرک حکایه سی مختصر در ، اسکمی بویوک جنکار یوقدر . دیمک قباحت موضوعک قیصیر لغنده در یوقمه افاده ینه اسکمی افاده در . آنجا باصمه قالبدر . بوندن صوکر در که جانسز لاشیر .

بهمن زابلستانه کلنجه دستان بوتون رجالی ایله بهمناک حضورینه کلدی .
 عفوايت ديه يالواردی . بهمن بالعکس قیزدی . زالك آياغنه زنجير ووردیردی .
 زالك آلتون ، مجوهرات و سائر بوتون خزینه لرینی ، آتلیرینی ، سلاحلرینی ،
 آلتون قینلی بوتون سلاحلرینی ، حاصلی رستمک ییغدیغی بوتون خزینه لری
 آلدی . زابلستانی کاملاً یا غما ایتدیردی .

فرامرز بوخبری « بست » حدودنده آلدی . براوردو ایله بهمناک
 اوزرینه یوردی . ایکی اوردو قارشیلانیدی . کوندوز کونشک ، کیجه آياک
 ایشیغنده اوچ کون اوچ کیجه جنک اولدی . دردنجی کونی بر بوراقوپدی .
 کوندوز کیجه اولدی . روزگار فرامرز اوزه رینه اسیوردی . بهمن سویندی .
 بر هجوم یاپوب ایشلرینی بیتدی . عسکری فرامرزی یالیز بر اقوب قاجدی .
 فرامرز برچوق یارا آلمشیدی . اوله جکنی آکلادی ، « باری آدیم قالسین »
 دیوب ایران اوردو سنک مرتزیه آتیلدی ، برچوق پهلوانلری طوغرا یوردی ،
 بهمناک یاننه وارمق ایسته یوردی . ابرانلیلر اوکا هر طرفدن هجوم ایتدیلر .
 یارالندن بیتکین ایدی . یه ییقیلدی . اسیر ایتدیلر . بهمن بردار اغاجی
 دیکدیروب فرامرزی باش آشاغی آصدی . نهایت اردشیر (یعنی بهمن) اونی
 ده اولدورتدی .

بهمناک دستوری بشوتن بهمنه رجا ونصیحت ایدوب زالی زنجیردن چیقارتدی
 و مربت براقدیردی . بهمن اوردوسیه ایرانه دوندی .

بهمناک آدی (ساسان) براوغلی ، های آدنده بر قیزی واردی . بوقیز
 ییلکیلی ، کوزل و هنرلی ایدی . آدینه « چهرزاد » ده دیرلردی . کوزلکی
 دولایسیله بهمن بالذات کندی قیزی های ایله اولندی . چونکه « پهلوی »
 دنیلن دین بوکا مساعده ایدردی . بوآی پارچه های باباسندن کبه قالدی .
 دوغوراجغی زمان بهمن خسته لاندی . های کندیسنه ولی عهدیایدی . ساسان
 قیزدی . اوتانچندن ایراندا قاجوب نیشاپوره کیتدی . اوراده هویتنی صاقلادی .
 اولاندی . برچوجغی اولدی . آدینه کندی آدی کی « ساسان » قویدی .

کندیسی ده بردن اولدی . بوچوجق اوراده آت چوبانی اولدی .

لهمای

(۳۲ ییل سلطنت سور مشدر)

های پادشاه اولونجه یسکی اوصولار قوییدی . بوتون اوردویی سراینه قبول ایتدی . درایت واداره ده ، عدالتده باباسنی کچدی . «زن-کینار پاراسندن قور-قمسون . یوقسولاری ده زنکین یاپاجغم» دیردی . دوغورما زمانی کلنجه کیزلیجه براوغول دوغوردی . بونی هرکسدن کیزلیدی . حرلردن بردادی (دایه آ زادکان یعنی عجمدن) طوتدی . بری کبه لاندن بحث ایدرسه «دوغوردم ، فقط اولدی» دیردی . چوجغنی سکزآیلق اولونجه کوزل برصندوق یاپدیردی . صندوقه زینفت و مسک سوردیردی . ایچنه روم قوماشلری دوشتدی . طیشنه ده اوکسه و موم سوردوردی . ایچنه اینجیلر ، آلتون ، زبرجد ، عقیق و بریاتاق قویدیردی . چوجغنی بو صندوقه قویدی . قاپاغنی ده قاپاتوب اوکسه ایله صیوادی ، کیجه فرات نهرینه آتدیردی . صندوق کیتدی . صباح اولونجه چماشیر ییقایان بری صندوقی کوروب آلدی . آچدی . سویندی . صندوقی آتدیردیغی وقت های ایکی آدمی ده صندوقک تعقیبنه یوللامشدی .

کلوب آکلاتدیلر . های : « بونی کیزی طوتوک» دیدی . بوچاشیر جنیک چوجغنی اولمازدی . قاریسی چوجق دیه آغلاردی . چوجغه وپاره لره سویندی . آمزیردی . چوجغه «داراب» آدینی قویدیلر . چونکه بشیکی آقان صودن ایدی . چوجغک بر پادشاه سلاله سی اولدیغی ظننه دوشدیلر .

بوایکی کیشی پاره لریله راحت یاشامق ایچین کیمسه یه سویله مدن باشقه یرشهره کیتدیلر . برمدت بوپاره لری ییدیلر . ثروت بیتدی . ساده چوجغک قوننه باغلاش زولان تیرمزی جواهر قالدی .

داراب بوپودی . قوتلی برچوجق اولدی . سوقاقدده کند یمندن بویوک

چرجققلرله كوله ش ايدردى . چوجققلارك هپسى اوزه رينه اوشو شوردي ؛ هپسنى ييقاردى . چهاشيرجى دارابه چهاشير ييقاتمق ايسر ، « ضعتى اوكرن ! طاشك اوستنده چهاشيرلى دوو ! » ديردى . داراب ييقاماز ، قاچاردى . كيدر ، آراردى . اكثري زمانى دارابى آرا مقله كچردى . بركون اونك آلنده برياي كوردى . آلندن آلدى . داراب : « بابا ! آما . هم بنى برعالمه ويرده زندواستايى اوكره تسين » ديدى . ويردى . علملر اوكره ندى . بركون ده بابا سنه : « بن ابي چهاشيرجى اولامايا جغم ، بنى سوارى ياپ ! » ديدى . آدم بولوب اوكا آته ببنمه سنى ، سلاح قوللانما سنى ده اوكر تدى .

نهایت آناسنه اصلنى صورتى . سويلمه دى . قيليجى چكوب تهديد ايتدى . قادين ماجرايى اولديغى كي آكلاتدى . قالان پارالى ده دارابه ويردى . داراب برجنس آت ، اكر ، كورز و كمند صاتين آلدى . حدود قوماندانك ياننه كييتدى . بواثناده رومدن بر اوردو كلوب اورالى ياقدى ، ييقدى ؛ قوماندانى اولدوردى . شاه هاى بوخري آلنجه : « رشنوار » آدنده برقوما ندان تعيين ايتدى . بو قوماندان عسكر طويل يوردى . داراب اوكا عسكر يازيلدى . اوردو طويلاننجه هاى سرايدن چيقدى . اوردويه رسم كچيد يرايدى . يك كوزل اولان داراب كچركن كوروب بكندى و : « بو كيمدر ؟ » ديه صورتى . اوردويوله چيقدى . هاى هرشيئدن خبردار اولمق ايچون جاسوسلر كرنردى . بركون بر بورا قويدى . بورا قوماندانه دارابك ايران شاهي اردشيرك اوغلو اولديغنى سويله دى . دارابه عرب آتى (اسپ تازى) ، كوزل البسه ل ، آلتون قينلى قيليج و سائره ويردى . و « اصلكى سويله ! » ديدى . داراب ده حكايه سنى آكلاندى . قوماندان در حال چهاشيرجى بنى جواهرلر ايله برابر كتير مك ايچين آدم كوندردى .

ايران اوردوسى ايلرله دى . پيشدار قوماندانغنى دارابه ويردى . روم اوردوسيله قارشىلاشديلر . عمومى هجوم اولدى . داراب برقورد كي آتيلدى . ترچوق عسكر اولديره اولديره روم اوردوسنك قراركا هنه قادا يردى .

دونوب كەلدىكى وقت قوماندان پاك سويندى . « شاهك ياننه دوندىكمز
وقت اوندىن چوق ھديه لر آلا جقسك » ديدى . داراب صفلىرى بوزمىش ، روم
قهرمانلارندن قرق « جائلق » (پاپاس) اولدوروب برخاچ آلمىشدى . روم قوماندان
بويوكسك قهرمانلغى كوروب شاشمىشدى .

قيصر جزيه ويروب جنككن قورتولدى . ايران اوردومى دوندى .
چماش-يرجىلى قوماندانه كتيردىلر . وقعه يى اونلره ده صوردى . بوتون
ابونلرى ھايه برمكتوبله بيلدىردى . ھاي دارابك اوغلو اولديغنى آكلادى .
وردوكلنجه ھاي دارابي برتخته اوطورتدى . دارابك باشنه كندى تاجنى قويدى .
اوغلونه ايشى آكلاتوب قصور ديلهدى . بوتون بويوكارى واوردويى ده طوپلادى .
حكايه يى اونلره ده سويله دى . ھر كس سويندى .

دارابك يادشا ھلغى

(۱۲) يىل پادشا ھلق ايتمىشدر

« دارابگرد » آدنده برشهر ياپدىردى . عربلردن رئيسلرى شعيب ايله ۱۰۰،۰۰۰
قهرمان سوارى كەلدى . شعيب مشهور « قتیب » نسلندن ايدى (۱) . داراب
بونلره قارشى صاييسىز براوردو كوندردى . اوچ كون ، اوچ كيجه جنك
اولدى . صوك كيجه عربار كيجه دن استفاده ايدوب قاچدىلر . شعيب اولولر
ايچنده قالدى . برچوق عرب اتى سلاح غنيمت آلدیلر . بونك اوزرينه چوله
مأمورلر كونده روب ويركى طوپلادى .

(۱) بوقتیه ايسه زواللى فردوسى ايشى نه قدر قارىشدير يور . تاريخ ووقعه
لر ك زمانى ھچ بيلمه يور . بووقته قدر شهنامه ده ايرا نليرك عربلره جنكى
يوقدى . يكي باشلا يور ، فقط چوق دكلدر . برده صوكنده قادسية محاربەسى
واردر .

چولدن رومه دوندى. قيصر فيلقوس پادشاه ايدى ، بوقيصر « سوس » پادشاهى ايله دوستدى. بوپادشاه قيصره دارابك حركتنى برمكتوبله بيلدirdى . قيصر همان : « عموريه » دن براوردو طويلادى . ايكي اوردو قارشىلاشدى . اوچ كون ايچنده ايكي بويوك جنك اولدى . روميلر قاجديلر . رومى كلاهلىنى (طولغا) براقديلر . بونلرك چوغى قيليجدن كچدى . قادين وچوجقلىرى اسير ايندیلدى . روم اردوسنك آنجق اوچده ايكيىسى قاچا بيلمشدى . بوقسم عموريه قلعه سینه قاپاندى . قيصر دارابه هديه لرله ايلچى كونده روب : « صلح ايدى لم . اكر عموريه بي (۱) آلمق ايچون كليرسه ك او بنم پايتهتمدر . جنك ايدى رم » ديدى . قيصر ك پك كوزل برقىزى وارايدى ، چينده اونك كي كوزل يوقدى . داراب قيصر دن قيزنى وويركى ايسته دى . وبوشرطله صلح ايدى جكنى سويله دى . قيزك آدى ناهيد (۲) در . وويركى هرييل ۱۰،۰۰۰ آلتون ييمورطه و مجوهرات ايدى . هر ييمورطه قرق منقال آغير لغنده ايدى .

قيصر عجبيله يول ياپدirdى . قيزىنى برآلتون تاختروانه بيندirdى . قوماشلار ، هديه لرويردى . قيزك اوكننده راهبيلر ، آرقا سندن آلتمش كوزل جاريه يورويوردى . جاريه لك هريرينك آلتنده برآلتون قدح واردى . بوقد حلك ايچلىرى مجوهرات دولو ايدى . بويله كوتوروب قيزى دارابه ويرديلر . داراب قيزى آكوب فارسه (پارس) دوندى .

بركيجه بوقادين داراب ايله ياتاركن ناصلاسه شدتلى نفس آلدى . داراب قيزدى . قيزك نفسى فناقو قيوردى . هكيملر چاغيرتدى . علاج آراديلر . برى شويله

(۱) بوشهر سيد بطل غازيده كي معموريه (؟) شهرى اوله جق . فردوسى ينه آدوزمان قاريشد يريورد يمددر . شهنامه ده كي تعبير لردن فردوسينك سيد بطل اثرىنى كوردى كي ظننى حاصل ايتمشم . بواسم بو فكرى تايبده خدمت ايتسه كر كدر . (۲) بيزانس قيصرينك قيزينك آدينك ناهيد اوله ميه جفى شبهه سزدر .

فردوسى برمعتاد اويدورويور .

علاج بولدى : رومده اسكندر دتيلن بر آغاحى اُزدى . قيزك داماغنه ياشد يردى .
 بو ، داماق ياقاردى . قيزك كوزلرندن ياش اُقدى . فنا قوقوغيب اولدى . لـكن
 داراب آرتق قاديندن ايكر نمشدى . باباسنه كوندردى . حال بوگه قاديغ كبه
 ايدى . قيصر ك سراينده دوغوردى . آغزىنىك قوقوسى اسكندر آغا جندى
 كچدىكى اپچين چوجغاك آدينه اسكندر قويدى . بوسرى صاقلایوب
 بوچوجنى قيصر ك چوجنى كې كوستردىلار . عىنى زمانده قيصر ك آخىرنده
 براق طای ده دوغمشدى .

اسكندر (۱) بويويوب كوزل برييكيت اولدى . ذى ايدى . فيلقوس اونى
 ونى عهد ياپدى .

ناهيدى قيصره كونده رنجه داراب يكيدين اوله ندى . بو قارىسندن يراوغلو
 اولدى . آدينه دارا قودى . داراده اون ايكي ياشنى بولدى . بواثنا ده داراب
 اوله جكنى آكلادى . بويوكلىر طوپلايوب تاج وتختنى دارايه ويردى . اولدى .

دارابك بارشاهلىقى

(۱۴ يىل سورمشدر)

دارا ماتمى بيتيرد كدن صوكر اكيانلر تاختنى كوشه قادار يوكسه لتدى .
 كنج ، شدتلى و غضبلى بر آدم ايدى . دېلى قلىچدن كسكىن دى . هر كسى طوپلادى :
 « باكا اطاعتدن چيقانك كووده سنك كله سنى محافظه ايدى جكنى اميد ايتمه
 سين . خزينه لرى اولان ده اوندىن آنجا بىم اذغله استفاده ايدى بيلير .
 بىم رهبره ده احتياجىم يوق . بن هر شىي كندىم ياپارم . صفا ، ثروت بىدى
 كلير . » ديدى . وبوتون پادشاهلره قىليج كې كسكىن برر مکتوب كوندردى .
 اوردوسنى طوپلادى . معاشلارنى ويردى . معاشلر كيمىنىك دىرت ، كيمىنىك

(۴) بويويوك اسكندر . فردوسى بونى ده عجم ياپيور .

سكز درهم ایدی . بعضیلرینه ده طاس دولوسی ویردی . عسکرینه سلاح ده ویردی . رومدن ، هنددن ، فغفورتن ، خاقاندن هدیه لر و جزیه لر کلدی . « زرنوش » شهرینی بنا ایتدی .

فیاقوس اولدی ؛ یرینه اسکندر کچدی (۱) . رومده ارسطاطالس آدنده عالم نری واردی . اسکندر نصیحتلر ایتدی . « عالملرک سوزینی دیکله ! پادشاهلر اضیلت ایله بویوک اولورلر » دیدی . اسکندر بوآ دامی سودی . داأما اونلر فوگودلرینی طوتدی . هیچ یانندن آییرمادی . اونلکه اوطوروردی . برکون دارانلک ایلاچیسى جزیه ایسته مك ایچین رومه کلدی . اسکندر بوآ دامه : « جزیه دوری کچدی . آتتون یمورطه یمورطالایان طاووق اولدی . » دیدی . ایلاچی کیتدی . اسکندر اوردوسنی حاضیرلادی . « دنیایى ضبط ایده جکم » دیدی . قیرمزی زمینده بر فیروزه رنگلی بایقوش اولان بایراغنی آچدی (۲) . دارا ایله فرات اوزرنده قارشیلانیدی . جنک اولدی . اوردونلک اوکنده فیملر واردی . جنک یدی کون سوردی . دارا قاچدی . اسکندر فراتی کچوب ایران اوردوگا هنه کیردی .

دارا یکی بر اوردو طویلا یوب اسکندرک ارستنه تکرار کلدی . اوچ کون جنک اولدی . ایرانلیلرک چوغی قیریلدی . دارا ینه قاچدی . اسکندر بویوک غنیمتلر آلدی . عراقلیلر اسکندر طرفنه کچدیلر . دارا « جهرم » ه کیتدی ؛ خزینهلری اورده ایدی . اوردان « اصطخر » ه کیتدی . اوراده تخته اوطوروب آغلادی ، اسکندر عراقدن چیقوب ایله مکه باشلادی . دارا یدکی

(۱) فردوسی اسکندرک کیم اولدیغنی بیلمه یور . اووقت روم (رومالیلر) هله بیزانس آدینک ده اولمادیغناک فرقنده دکل .

(۲) شهنامه صوگرا بریر دده قیصرلرک بایراغناک بویله اولدیغنی سویلر . دیمک فردوسی ما کدونیا لیلری و بیزانسی عینی شی ظن ایتمده در . ذاتا بو حکایه لری بو ظنی کوستر مکده در .

بر آوردو ایله قارشیدینه چیقیدی . ینه بوزولدی . بوسفر کرمانه قاچیدی . اسکندر « پارس » دن « اسطخر » (صطخر) ه کیردی . بوشهر فارسک فخر ومبا هاتی وشاهلرک تاجی ایدی .

دارا ایراندن کرمانه کئنجه اوردوسنک اوچده ایکیمتی غیب ایتدیکنی کوردی . شاهک قاریلری ، چوجقلری ده اسیر اولمشدی . آرتق ایرانلیلر بریورده قالمامشدی . فریاد و فغان قوپیدی . آعلاشدیلر . نهایت صلح ایتمک ایچین برمکتوب یازما سنه قرار ویر دیلر . مکتوب یازیلدی . صلح یاپارسه اسکندر بو تون ایرانک خزینه لرینک ویریله جکی ، یوزی پیچه لی (۱) قاریلرینه ، قیزلرینه ، چوجقلرینه دوقونماسی یازیلدی . اسکندر جوابنده : « قادیلرکه دوقونانلرک باشنی کسرم . ایرانه کلیرسه ک دولت سنکدر » جوابنی ویردی . فقط کیدوب اسکندرک اوکنده . کوله کبی دورمق دارایه آغیر کلدی . هندپادشاهی « فور » برمکتوب یازدی . بو هندلیلرک شاهنه یالواروب اسکندر قارشى امداد ایسته دی . بو خبری آلان اسکندر اصطخر دن ایلرله دی . داراده بر آوردو ایله قارشى چیقیدی آما اوردوسی جنکه اشتیالی دکلدی .

رومیلرله هجوم ایتدی ایسه ده بوزولدی . اوردوسندن اوچیوز کیشی قالدی . بونلرله برابر قاچدی . یاننده ایکى دستوری واردی . یری موبدایدی . بونلر بریرینه : « دارایی اولدیره لم . اسکندر بزه ولایت ویریر » دیوب کوکسنه برخنچر صوقارق دارایی اولدوردیلر . کیدوب اسکندر خبر ویر دیلر . اسکندر کلدی . دارا هنوز اوله مشدی . اسکندر : « نزر عرق وفاملیا دنز . سنی هکیملریمه تداوی ایتدیریم ، سکا دولتیکی ویره جکم » دیدی . دارا : « بن

(۱) فروسی شهنامه ابتدا سندن یری یوزی اورتولو قادین دیر . بو کاکوره ایرانده الک اسکی زمانده تستر اولدیغی آ کلامق لازمدر . بو طوغرو اولماسه کرک . آنجاق فردوسی بونی یامسلمانلق تأثیر یله سویله یوب ایشی قاریش دیر یور ، یاخودده بو تعبیری غمت مقابلی اوله رق قوللانیور .

أولویورم ، صوك وصتیم شودر : عائله مه ابی باقی . قیزمله اوله ن . اوندن شرفلی براوغلوك اولسون . اسفندیارک نامنی یاشا-تسین . زردشت آتشی پارلاتسین ، زندواستایی اننه آلسین . سده ونوروز بایراملرینی یاپسین ، آتشکده یی ، اورمزدی ، آبی ، کونشی ومهری شرفله ندیرسین . تاجی ، تختمی ساکا ویروب طواپرغه کیریورم « دیدی .

اسکندر وصیتتی یاپاحغنی وعد ایتدی . دارا اولدی . اسکندر برتوربه یاپدیروب دارایی اورایه قویددی . قارشیسنه ایکی دار آغاجی قوردیروب دارانک قاتلارینی آصدی .

اسکندر کرماندن فالقوب اصطخره کیتدی ، کیانی تاجی باشنه قویددی .

اسکندرک بارشالغنی

(۱۴ ییل سور مشدر)

بو صحیفه لیاکلیش بر صورتده اولق شرطله اسکندر فنوحاتیدر . ایرانه تعلق ایدن قسملرینی مختصر آ لارق و دیگر قسملری ساده ذکر ایدهرک کچیورز . (ر . ن) : اسکندر دارانک قاریسی « دلارای » بر مکتوب یازوب قیزی « روشنک » ی ایسته دی . دلارای اصنممانده ایدی قیزی ویردی . بویوک بردوکون یاپیلدی :

قنوج پادشاهی « کید » برؤیا کوردی . بورؤبایی کیمسه ایضاح ایده مدی . هندستانده داغده یابانی حیوانلرله یاشایان مهران آدنده بری واردی . اونى کتیرتدیله . تفسیر ایتدی و دیدی که : اسکندر هندستانه کله جک . اونکله حرب ایتمه ! سنک درت دانه عجایبک وار : « کوزل قیزک ، مشهور بر عالمک ، مشهور بره-کیمک ، ایچنه قویدینک صوصوغویوب ایصنمایان وایچمکله بیتریله مه ین برقدحک . بودرت شیه اسکندرک غضبنی کیده ررسک . » . اسکندر بروردو ایله کیداوزرینه یورودی ، کید « میلاد » آدنده برقلعه

ده ایدی . اسکندر قلعه نك اوکنه کلدی ، کید درت عجایبی ویره جکنی ، اطاعت ایده جکنی اسکندر بر مکتوبله بیلدیردی . اسکندر بودرت شیئی کورمك اییچین دوقوز عالم کوندردی . بونلر کوروب دنیا ده موجود اولمایان شیلر اولدیغنی اسکندر بیلدیردیلر . اسکندر بونلری آلوب کیدی پادشاهلغنده ابقایتدی . مسیحادینی اوزره قبزایله اوله ندی (۱) .

اسکندر عالمی ، هکیمی وقویا « جام » بی امتحان و تجربه ایدیور « اوزون بر ماصال ر. ن. » .

اسکندر (میلاد) دن حرکت ایدوب قنوخه کلدی . هندستان پادشاهی فوره بر اطاعت مکتوبی یازدی . فور اطاعت ایتمه یوب ترس بر جواب کوندردی . اسکندر یورودی . یول یوقدی . اوردو چوق زحمت چکدی ، فقط ایسته دیکی یره کلدی . آهالی اسکندر حرب ایتمه مسی ایچون یالواردیلر .

اسکندر ۳۰۶۰۰۰ عجمی اوکه قویدی . بونلرک آرقاسنه قرق بیک سواری روم عسکری ، اونلرک آرقاسنه خزرلری ، بونلرک ده آرقاسنه شام ، حجاز و یمن عربلر بدن ۱۲۶۰۰۰ سواری قویدی . یاننده ۶۰ موبد و منجم « اخترشناسان » واردی . فور برجك میداننی بکه نوب اورایه اوردوسنی دیزدی و اوکنه فیلمر قودی . هندستاندن جاسوسلر کلوب فیلملر اولدیغنی ، سواری آلا یلارینک بونلره هجوم ایده مدیکنی سویله دیلر . اسکندر فیل نه دریلمه یوردی (۲) . فیل رسمی یاپوب کوستر دیلر . عالملرینه فیلملر مغلوب ایتمک ایچین بر چاره بولمالرینی امرایتدی . مشر ، روم و فارسدن طوپلانمش ۳۰۰۰۰ دمرجی به دمیردن برآت یاپدیردی و سواریسنی ده دمیردن یاپدیلر . بونک کی ۳۰۰۰ دانه یاپدیردی . ایچلرینه نفق دولدوردی . بوايش بیتینجه

« ۱ » فردوسی اسکندری خریستیان ظن ایدیور . اونک عیسی دن ، میلاد دن اول یاشا دیغنی بیلمه یور ، بوتون حکایه لرده کی اویدورمه لرینه بوده بر دلایلدر « ۲ » حالبوکه فردوسی اسکندرک دارا ایله حربنده فیل اولدیغنی ذکر ایتمش کن شمدی بویله سویله یور .

ایلر له دی .

ایکی اوردو قارشیلان شادی صفار دوزولدی ، نفتلری یاقیدیدی .
دیرآتلار حرکت کلدی . هندلیر فیملری هجوم ایتدیردیلر ، فقط فیملر کری
دوندیلر و هند اوردوسی قاچدی . اسکندر هند لیلری تعقیب و پریشان ایتدی .
فورک تختنی «سورک» ویردی .

اسکندر کعبه یی زیارت کیتدی . «قادی» اوزه رینه یورودی .
فارسده (جهرم) ه قادار اولان یرلری ضبط ایتدی . بو خبری آلان مکه امیری
« نصر قتیب » بر اوردو ایله کلدی . اسکندر اطاعت ایتدی . اسکندر حجاز و یمنی
ضبط ایتدی . اورادن مصره کیتدی . مصرده بریل قالدی . (بوراده برچوق
حکایه لر وار) بورادن اسکندر بر هملر مملکتنه کیتدی . بونلرک عادتلرینی
او کرنگ ایسته یوردی ، اونلرله قونوشدی . او کړندی . اورادن دریای خاوره
وحبشه کیتدی . آیاقلری یومشاق (نرمپایان) آداملرک یاننه کیتدی و اثرها
اولدودری . (هروم) شهرنده عجایب عالمی کوردی . صوگرا مغرب اوز رینه
یورودی . آب حیوان (آب حیات ، حیات صوینی) ی آراددی ، قوشلرله قونوشدی .
ملک اسرافیلی کوردی .

غربدن شرقه دوندی . یولده کوزل بر شهره تصادف ایتدی . بوشهر
خلق آلایلر اسکندری استقبال ایتدیلر . اونلره : (بوراده عجایبدن برشی
وارمی ؟) دیه صوردی . خلق آغلایه رق (بزم او کمزده برداغ وار . یاجوج
مأجوج بوی پریشان ایتدی . بو آداملر بر اوردو ایله مملکت مزه کلنجه ایشیمز
بتیور . بونلرک سیمالری حیوان سیماسیدر ، دیللی قارادر . کوزلری قان
رنکنده در . دیشلری یابان دوهوزی دیشی کبیر . دریاری تو یلودر ، قولاقلری
فیل قولاغی کی در ، یاتدقلری وقت بر قولاقلرینی یا صدیق بر قولاقلرینی
وجودلرینه یورغان یاپیورلر . بر دیشیمی بیك چو جق دو غورویور . بویله
چوقدرلر . یلك بهارده بولوتلردن بوداغه ییلان یاغیور . بو آداملر بوییلانلری
ییمکه کلیورلر . ییورلر . ییلانلر بیتنجه اوت ییورلر . لکن صیجاقلر باصینجه

ضعيفلايورلر . کوکرجين کي اوتويورلر . حال بوکە ييلانييد کلي وقت قورت
کي اولويورلر (اولومقدن) . اکر پادشاه بونلردن بزي قورتارير سه بختيار اولاجغز
ديديلر . اسکندر عالمليکني آلوب داغه کيتدي . اورالري کشف ايتدي . دمير ،
باقير ، طونج ، طاش ، کيرچ ، آغاچ وهر مملکتدن اوسطه لر کيترتدي .
داغک اطرافنه ديوار ياپديردی . بوماده لري اوست اوستنه قويديوروب نفت ،
تره ياغي ، کوکورت ده قويدور دقدن صوکر ا ۱۰۶۰۰۰۰ دمير جي يه بردن
کوروکلي اوفله تديردي . ديوار اولدي . بوسايه ده عالم يا جوج و مأجوجدن
قورتولدي . ايشته بويأجوج و مأجوج (غوغ ، ماغوغ) ه قارشي
«سکندر» در

اسکندر ينه يوله چيقدی . بوتون دنيايي کزييوردي . بر ياقوت سرايه
کلدي . اورده بر اولو کوردی . اوردن چوله کيتدي . قونوشان بر آغاچ
کوردی . صوکر ا چين فاغفورينک ياننه کيتدي . فغفور اوني دبدبه ايله
استقبال ايتدي . صوکر ا «سند» مملکتنه کلدي . اوراده بر محاربه ياپدي .
اورادن بابله کلدي . ارسطاليسه مکتوب ياردي . اوزدن جواب آلدی . صوکر ا
اسکندر بابلده خسته دوشوب آناسنه بر مکتوب بازوب صوکر آرزولريني بيلديردی .
واوراده اولدي . اسکندرک عالمليک پک چوق آغلاديلر ، فرياد و فغان
قوپار ديلر . بوتون جهان آغلادی (۱)

اسکندريه

(۱۲۰ ييل سور مشدر)

«چاج» لي عالم دهقان ديورکه : «اسکندر دن صوکره ايران بر چوق
کوچوک پرنسلازنده قالدي ، بونلره طوائف ملوک ديلر . بويله جه ايکي يوز
(۱) بوراده فردوسي اختيار لغندن ، دهر دن شکايت ايدييور و اسکندر
فصلاني بتيرييور . بو فصل باشلي باشنه بر اسکندر نامه در .

پیل کچدی . بونلردن برنجیسی کیقباد نسلندن « اشك » ، ایکنجیسی شاپور
در . صوگرا کودرز اشکانی ، بیترهن کیانی ، « نرسی » ، اورمزد ، آرش ، اردوان
کلیر . اشکانی بهرام تخته چیقدیغی وقت خزینه لرینی خلقه داغیتدی . بوسبیل
اوکا « بویوک اردوان » آدینی ویردیله . شیراز و اصفهان ، اونکدی . بورایه
عالمرا اولولر حدودی دیرلر . اصطخری « بابک » ه ویردی .

دارا اولدیگی وقت « ساسان » آدنده براوغلو قالمشدی . ایران محوا اولونجه
اسکندرک اوکندن هندستانه قاچمشدی ، اوراده اولدی . براوغول براقدی .
بوندن درت کوبک اولاد کلدی . بوردت کوبکده ده چوجقاره « سام » آدی
قوندی . بونلر هپ چوبان و دیوه جی اولدیله . بونلردن بری معیشت آرامق
ایچین بابکک چوبانلری نک یاننه کلوب چوبانلق ایسته دی . ویردیله . ائی
چالیشدی . باش چوبان اولدی . بابک رؤیا کوردی . رؤیایی تعبیر ایتدیله ،
ساسان آدینده برینک پادشاه اوله جغنی سویله دیله . بابک ساسانی چاغیروب
استنطاق ایتدی . اسفندیار سلاله سندن اولدیغنی اوکرنیدی . چوبانی بیقاتوب
احسانلره غرق ایتدی ، ائی البیسه لر کیدیردی ، بر سرای ده ویردی .
قیزینی ده ساسانه نکا حلا دی .

بو اوله نمه دن « اردشیر بابکان » دوغدی . کوزل تربیه ایتدیله . تربیه لی
قهرمان برکنج اولدی . شاه اردوان بابکه برمکتوب یازوب اردشیری
ایسته دی . بابک کوندردی . اوکجه رعایت ایتدی ایسه ده بر آوا ناسنده
قیزوب اونی عرب آتلینه ساییس یاپدی . سرایدن چیقاردی . اردشیر باشنه
کلنی بابکه یازدی . اردوانک سراینده غایت کوزل یواسیر قیزواردی . آدی
گلنار ایدی . اردوانک خزینه داری ایدی . برکون اردشیری کوردی . عاشق
اولدی . کیجه ایله سرایدن اینوب اردشیرک یاننه کیتدی . اردشیرده اونی
سودی . بو ائنده اردشیرک حامیسی بابک اولدی . اردوان منجملره طالع
باقدیردی . منجملر اوچ کون گلنارک مراینده چالیشدیله . بولد قلی سری
بربرلینه سویله کن گلنار ایشیدیوردی . دردنجی کونی کیدوب اردوانه :

«سنگ خذ متجیلار کدن بری قاچاق ، صوگرا بویوک پادشاه اولاجق» دیدیلر .

اردشیر کلناری آلوب قاچدی . اردوان تعقیبنه چیقدی ایسه ده بولامایوب «ری» دوندی .

اردشیر برصوکنارینه کلوب کمی یه بیندی . او بریاقه یه چیقدی . بابکک آداملری اردشیرک دارانسی اولدیغنی اوکر ندیلر ، اطرافنه طویلاندیلر . بویوک بر اوردوینایدی . صویک کنارینه بر بویوک شهریاپوب اورده او طوردی . اورادن اصطخره اردوانک اوغلو بهمنک اوزرینه یورودی . بهمنی بوزدی . بو خبری آلان اردوان پک کدراندی . گیلان (گیل) و دیلم دن اوردو طویلایوب اردشیر اوزرینه یورودی . ایدیلن جنه کده اردوان بوزولدی . و یارالی اوله رق ردشیرک انه اسیر دوشدی . اردشیر اونی کس دیروب اولدوردی . اردوانک دورت اوغلوندن ایکی اوغلوده اسیر ایدیلمش ، ایکسی هندستانه قاچمشدی . اردوانک قیزی کوزلدی . اردشیر بوقیزله اولندی .

اردشیر ریدن فارسه کیتدی . اوراده بویوک بر شهر و آتشکده یاپدیردی سده آیینی اجرا ایتدی . بوشهرک صولری ، باغچه لری بولدی . اردشیر اولد کدن صوگرا بو شهره «گور» آدینی وردیلر .

بر اوردو ایله کورد (کرد) لراوزرینه یورودی . کوردلر خیر سزدی . کوردلر بر اوردو ایله قارشیدنه چیقدیلر . ایران اوردوسی پک غلبه لقدی ، فقط بو آزلق کوردلر دن قاچدی ، کندیسى ده قاچدی . یکیدن بر اوردو یاپوب کوردلری آنستزین باصدی . کیجه کوردلر اویویوردی . هپسنی دوغرادى . مملکتلرینی یاغما ایتدی .

مملکتنه دونوب برآز استراحت ایتدکدن صوگرا یکیدن جنه حاضر لاندی .

هفتوادقور رتی داستان (۱) (داستانه کرم هفتواد)

فارس (پارس) دریاسنده (عجم کور فزی) « کجاران » شهرنده کی سری کشف ایتدیکی وقت دهقانک حکایه ایتدیکی عجیب وقعه یی دیکاه ! اورده هفت واد (یدی اوغوللی) آدنده بری وارمش دیه رک فردوسی بر حکایه نقل ایدیورگه کچیورز . کذا « مهرک » آدنده کیانی نسلندن برینک اردشیرک سراینی یاغما ایتمه سی جکایه سی وار . کچیورز . نهایت اردشیر هفتوادک قوردینی اولدیر یور ، « طیسفون » شهرینه کیدیور . بونی ده کچیورز .

سایانلرک بارسلانلی

اردشیر بابکا

(۴۰ ییل وایکی ی سورمشدر)

اردشیر بغدادده فیل دیغی تخته چیقدی ، باشنه فیروزه تاج قویدی ،
النه پادشاهلر کورزینی آلدی . آرتق کندیسنه « شهنشاه » عنوانی ویردی .
هر طرفه ارودولر کوند روب قالمش اولان عاصیلری ده یوله کتیردی .
اردوانک قیزیله اولنمشدی . بواوله نه سنک سبی قیزک اوکا بابا سنک
صاقلی اولان خزینه لرینی کوسترمه می امید ایدی . هند ستانه قاچان
قاردا شلری اردشیری زهیرله مسی ایچن قیزه خبر کوندردیلر . بر بارداقله
قوجه سته زهیر ویردی ، فقط بارداق یره دوشوب قیرلدی . اردشیر طاووق
کتروب آقان شربت ایچیرتدی . طاووقلر اولدی . اولدورولمه سی ایچین
قاریسنی موبده ویردی . قادین موبده « کبه یم » دیدی . موبد پادشاهه
خبر کورتوردی و عفوینی رجا ایتدی . پادشاه ینه « اولدور؟ » دیدی .
اردشیرک چوجغی یوقدی بوسبیلله موبد قادینی اولدورمه یوب صاقلادی .
قادین براوغول دوغوردی : آدینی شاپور قویدی . بیوتدی . پادشاه اولادسز
لقدن پک کدرلی ایدی . ولی عهدی یوقدی . موبده شکایتلرده بولونیوردی .

(۱) صوغولجان نوغندن اولان قورد

برکون ینہ آجینیر ایکن موبدجکایہ بی سویلہ دی اردشیر سویندی .
 اردشیر ہندی « کید » ۵ فالنہ باقدیردی . منجم : « اگر پادشاہ عائلہ سنی
 مہرک عائلہ سیلہ آفر با ایدرسہ تختہ قالہ جقدر » دیدی . اردشیر : « اونلردن
 قیز آلمق سرایمہ بردوشمن صوققدر » دیوب بوایشک علیہندہ بولندی ،
 فقط شاپور مہرکک قیزینہ عاشق اولدی . قیزایلہ اولندی . قیزر اوغول
 دوغوردی . آدینہ « اورمزد » قویدیلر . اورمزد بیکیٹ اولدی . اردشیر سری
 اوکرندی ، فقط قیزمادی .

اردشیر ایرانک اداره سنی دوز لتدی . اوردوی تنسیق ایتدی . عالمی
 طوپلادی . اونلری ترفیہ ایتدی . حکومت ایشلرینی جاہلارک الندن آلوب
 عالمہ ویردی . قلملری تنسیق ایتدی . ابی چالیشا نلرک آیلقلرینی آرتیردی .
 دولتدہ عدالت ، استقامت حکم سوردی . سرایدہ خلقلک شکایتلرینی دیکلدی
 هر طرفہ جاسوسلر یوللادی ، خبرلر آلیوردی (بوصحیفہ ہپ بوتشکیلاتہ
 عائندر . اییجہ اوزوندیر کچیورز) .

رومدن چینہ ، تورک یوردندن ہندہ قادار دنیا اردشیرک تدبیریلہ
 رومی آطلس کی پاولادی . نہایت اردشیر هر کسی طوپلایوب وصیت ایتدی .
 کوزل اوگودل ویردی . اخلاقی ، فلسفی سوزلر سویلہ دی . تاج و تختی
 شاپورہ ترک ایتدی . اولدی .

شاپورک بادشاہی

(۳۱ ییل ، ۲ آی ، ۲ سکون سورمشر)

فاضل اردشیرک اولدیکنی ایشیدن جوار دولتلر حرکتہ کلدی . شاپور
 براوردوایلہ رومیارہ قارشی « بالونیہ » اوزرینہ یورودی . براوردودہ « قیدافہ »
 یہ ایلرلہ دی . رومیلردن جزیہ آلدی ، تختی اوغلونہ ترک ایدوب اولدی .

اورمزدك بادشاهلغى

(۱ يىل ، ۲ آي سورمىشدر)

عدالتله حكم سوردى . تىختى اوغلو بهرامه ترك ايدوب كوزل نصيحتلار ايتدى . « ايشكريكى جاھلارك آلنه ويرمه ، ايشك فنا اولور . غضب ايتمه ! دالقاووقاره يوز ويره ! » ديدى واولدى .

بهرامك بادشاهلغى

(۳ يىل ، ۳ آي ، ۳ كون سورمىشدر)

بهرامده تىختى اوغلو بهرامه ترك ايتدى .

بهرامك بادشاهلغى (ايكنجى)

(۱۹ يىل سورمىشدر)

بونك ده يرينه بهرام كچدى .

بهرامك بادشاهلغى (اوچىنچى)

(۴ آي سورمىشدر)

تىختى اوغلو « نرسى » يه ويردى .

نرسىك بادشاهلغى

(۹ يىل سورمىشدر)

بوده عدالتله حكم سوردى . يرينه اوغلو اورمزد كچدى .

اور مزدك بادشاهلغى

(۹ يىل سورمشدر)

دنياه امنيت و آسايش ويردى . عدالتله حكم سوردى . اوغلو يوقدى .
 اولديكى وقت تخت برمدت بوش قالدى . بويوك سوبد سرايى دولاشدى .
 ياناقلى لاله ، كوز اوچلىرى كابل خنچرينه بىر زىر قادين كوردى . بوقادين
 كبه ايدى . ايران تاجنى بونك باشنه قويدىلر . براز صوكر ا براوغل
 دوغوردى آدينى شاپور قويدىلر طيسفون (ctesiphon) ده ايدىلر . براقشام «اروند»
 (دجله) ايرماغى طرفندن برسس كلدى . شاپور سوردى . « انسانلر
 دكانلرندن اولرينه دونوبورلر . دجله بى كچيورلر . صويه دوشمك قورقوسيله
 باغيريورلر » ديدىلر . شاپور « بركوپرى ياپىكز » ديدى . چوجغه شاشدىلر .
 علم ، جنك ايشلى اوكرتدىلر . پادشاه اولوب اصطخرى پايتخت ياپدى .

شاپور زوال كنافك بادشاهلغى

(۷۲ يىل سورمشدر)

غسا نيلردن طائر عرب روميلر ، فارسدن ، بخريندن ، كوردلردن ، قادشيدن
 براوردوايله طيسفون جوارينه كلدى . طائرييكيت برى ايدى . اورالى
 ياغا ايتدى . پادشاهك خالاسى ونه رسينك قىزى « نوشه » بى ايشيتدى .
 نوشه كوزل برقاديندى . سراينه كيروب اسير ايتدى . وآلوب كيتدى .
 قادين بريىل صوكر ا برقىز دوغوردى . آدينه « مليكه » قويدى . برمدت
 صكره شاپور غسانيان پادشاهى طائرك اوزه رينه يورودى . طائر مدهش
 برآرسلاندى . طائرك اوردوسنى بوزدى . برقسمنى اولدوردى ، برقسمنى
 اسير ايتدى . بواوردونك بقيه سى « يمن » ده برقلعه يه صيغيندى . شاپور
 قارنجه وسينك كچه ميه جاك قادار چوق براوردو ايله كلوب قلعه بى

قوشاتدی . برآی کیجه كوندوز جنك اولدی ، عربلرده بیه جاك قالمادی .

شاپور برکون قارا زرهنی کییدی ، قارابر بایراق باشنك اوستنده اییدی . آته بینوب چیقادی . ملیکه قلعه دیوارندن شاپوری كوروب عاشق اولدی . قیز شاپوره برمکتوب یازوب : « بن سنك عرق کدیم . بنمله اوله نیر سهك قلعه یی سا کا تسلیم ایده رم » دیدی . شاپور تکلیفی قبول ایتدی . ملیکه باباسنی ، عسکرلرینی سرخوش ایدوب قلعه یی شاپوره تسلیم ایتدی . طائر اسیر دوشدی . شاپور ملیکه ایله اوطوردی . طائری کتیرتدی . طائر خیانتك قیزندن اولدیغنی آکلادی . طائری اکسه سندن كسویروب وجودینی یاقدیددی . عربلرك ایکی اوموزلارنده کی مفصلاری چیقارتدی : بوندن اوکا ذوالا کتاف آدینی ویردیله . برمدت صکره فارسه دوندی .

ایرانی مسعود ایتدی . صوکرارومه کیتماک هوسنه دوشدی . قیصرک دبدبه ، قوت وعسکرلرینی کورمک ایسته یوردی . بازارکان قیافته کیروب دوه ومالار ایله کیتدی . قیصر شاپوری طانیوب براشك دريسنك ایچنه دیکدیددی ، سراینده حبس ایتدی . اوراده خزینه دار ایرانلی برقادین واردی . آرتق قیصر اوردوسیله ایران اوزه رینه یورودی . ایرانلیلری بوزدی وبرچوق اسیر کتیردی ، ایرانلی قادین صیجاق سوت ذوکه رك شاپورک اشك دزیسنی بموشاتدی . واونی دریدن چیقارتدی . بر آته بینوب ایکینسی برابر ایرانله قاپدیدار .

طاغیامش ایرانلیلر شاپورک اطرافنه طوپلانیدیله . براوردو یاپیدی . روم اوزریه یوروپوب طیسفونه واردی . ایچوب اکشمکده اولان قیصری ، برکیجه باصقینی یاپوپ ، اسیر ایتدی . قیصرک پایتختی اولان طیسفونی ضبط ایتدی . قیصرک تخته اوطوردی . ۱۲۰۲ روم مشهور بکاری ده اسیردی . یونلرك چوغنك آل وآیاقلرینی کسد یردی . صوکرار قیصری حضورینه کتیرتدی . قیصر تخته کورو مچه آغلادی . شاپور اوکا :

«ای جنسی بوزوق ، ترسائی (کاوور ، خریستیان) و الله دشمنی ! بنی
 نیه اشك دریسنه صارذك ؟» دیدی . قیصر یالواردی ، شاپور قیصرك
 قولاقارینی بر خنچرله یاردیردی ، بورنی دلدیروب دیوه یولاری کبی برتخته
 پارچه سی کچیر تیدی . آياقارینه آغیر زینجیرلر وردوروب حبسه آتدیردی .
 صوگرا براوردو ایله روم مملکتنده ایارله یوب قیصرك قارداشی ایله
 حرب ایتدی و اونکاه بر معاهده وصالح یاپدی . قیصره ایراندن رومه
 کوتوردیکی بوتون خزینه لری ، اسیر لری ایرانه اعاده ایتدیردی . قیصر
 زندانده اولدی .

چیندن «مانی» آدنده بری گلدی . بلیغ ، رسام و حریص برآدام ایدی :
 «بنم رسم اثبات ایدرکه بن پیغمبرم» دیوردی . شاپورك حضورینه حقیقدی .
 اونی کندی دیننه صوقدی . رستم طاپیوردی . پادشاه مانی یی موبدلرله
 هناقشه ایتدیردی .
 مانی مغلوب اولدی . شاپور امرایدوب دریسنی یوزدیرهرك ایچنه صامان
 دولدورتدی . برمدت صوگرا قارداشی اردشیری ولی عهد تعیین ایتدی .

اردشیر نیکوکار (ایلیلک ایستلر یی) ك

بارشاهلغی

(۱۲ ییل سورمشدر)

هیچ گیمسه دن ویرکی آلمدی . ایران راحت ایتدی . شاپورك اوغلو شاپور
 بویونجه تختی اوکاویردی .

شاپورك بارشاهلغی

(۵ ییل و ۴ آی سورمشدر)

آوده ایکن چادرینی بوراییقوب اولدی .

بئاپور ك اوغلى بهرامك بادشاهلىقى

(۱۴ يىل سور مشدر)

بو پادشاه خسته لقللى ايدى . اوغلو يوقدى . برقىزى وبر قارداشى واردى .
قارداشنىك آدى يزد گردايدى . تىختى يزد گرده ويردى .

يزد گر بىزه كر (يارامازك) بادشاهلىقى

(۲۱ يىل سور مشدر)

بهرام آدنده براوخلو دنيايه كلدى . بهرامى ، تربيه سى ايچون ، عربلردن
يىن پادشاهى نعمان ومنذره ويردى . منذر بهرامى آلوب يىمنه كىتىدى ، بهرام
يدى ياشنه كلنجه « سورسان » دن عالملى كىتوب بهرامه علم اوكرتدى . دىكر
طرفدن آو اولامق ، آته يىنمك ، سلاح قوللا نمى ده اوكرتدى . بهرام عالم ،
قهرمان بر كنچ اولدى . اوكا كوفه اورمانندن آت ساتين آلدى . ميدانده اويون
اوينايور وآوايله وقت كچيريوردى .

نهایت باباسنىك بهرامه كوره جكى كلدى . بهرام ده باباسنى كورمك ايسته
دى . منذر بهرامى نعمان ايله باباسنه كوندردى . نعمان دونر ايكن بهرام گور
منذره برمكتوب يازوب باباسندن ممنون اولما ديغنى ، باباسنىك فنايولده كىتديكنى
بيلدirdى .

بركون بهرام باباسنىك حضورنده آياقده دورويوردى . اويقوسى كلدى .
كوزلرني قاپادى . يزد گرد قىزوب بهرامى حبس ايتدirdى . بهرام قورتولوب
يىمنه منذرك يازنه قاچدى .

برمدت صكره يزد گرد طوسه كىتىدى . اورادن « شهد » درياسنه كىتىدى .

صوچشمه سی (چشمه سو) (۱) نه کلدی . صودن بر آق آت چیقیدی .
یزدگردك آكننه بر تكمه اوردی . یزدگرد بیقیلوب اولدی .

بویوكلر طویلاندیلر . « بو آدام فنا بر پادشاهدی . اولدور مكدن باشقه
شی بیلمز دی . آرتق تخته بونك نسلندن برینی چیقارمايالم . بهرام اوغلودر .
اوده اونك خلقتنده اولور » دیوب بو خصوصده یمین ایتدیلر .

یزدگردك اولومی خبری یاییلنجه آلان پادشاهی ، اوردو پهلوانی ، بیورد
و آلتون تاجلی شکنان هپسی ده : « تخت باکاءند در » دیدیلر . ایران
قاریشدی . ایران بویوكلری فارسده طویلانوب پادشاه یایمق ایچون برینی
آرادیلر . نهایت اختیار وزنکین خسرو آدنده بری واردی ، اونی تخته کچیردیلر .
بهرام گور باباسنك اولومی خبرینی آکنجه منذرایله بر ابرمزر اقله مسلح

۳۰۶۰۰۰ عرب ایله (جهرم) ۵ کلدیلر ، قارشیلارینه بر ایران اوردوسی کلدی .
فقط ایران بویوكلاری بهرامك یاننه کلوب . « سنی تخته ایسته مه یز . مملکت
بزه - در . باباك بزه چوق فناشیلر یاپدی » دیدیلر . بهرام : « پکی ، فقط
باکاصورمه دن ناصل برینی شاه یاپدیکز ؟ » دیدی . ایرانلیلر : « دوغرو .
سن بزه برینی بول ! » دیدیلر . یوز آدامك آدینی حاوی بر ایسته ویردیلر .
بهرامك آدی ده واردی . منذر : « بهرام سزه نه فنالق یاپدی ؟ » دیه صوردی .
اونلرده کیمیسنك الاری ، کیمیسنك بورونلری کسیمش ، کیمینك قولاقلری ،
دیللری کسیمش ، کیمیسنك کوزلری او یولمش بر طاقم ایرانلیلری کوستردیلر .
نهایت خسروك تکلیفی اوزه رینه ایکی آرسلان کتیردیلر .
باغلا یوب تاجی ایکیسنك آراسنه قویدیلر . « کیم تاجی آلیرسه او پادشاه
اولسون » دیدیلر . بهرام تاجی آرسلا زارك آراسندن آلدی .

عادت وجهله باش موبد (موبد موبدان = موبدلر موبدی) اوج

(۱) بوتور کجه صو اولسه كرك . فردوسینك بونی عجمجه ترکیب اضافی
یایمامی اسم علم اولدیغنی کوستر مکده در . کله نك تور کجه اولماسی اوارلك
تورك یوردلرندن اولدیغنی کوستریر ظن ایده رم .

ذکی آدامله کلدی . پادشاهی تخته اوطورتدی . آفرین دیدی . آلتون تاجی ،
کیانیلر تاجتی باشنه قودی . صوکراییکی یازاغنی پادشاهک کوکسنه قودی .
پادشاه هرکسه هدیه لرویردی .

بهرام گورک بادشاهلی

(۶۳ ییل سور مشدر)

قارداشی « نرسی » نی اوردویه پهلوان تعیین ایتدی . فالش اولان ویرکیلی
عفو ایتدی ، هپسی ۹۳ ملیون درهم (درم بد هزاران هزار) ایدی . بودفتلری
آتشه آتدیروب یاقدیردی . ایران بوتون سوینجندن چالقاندی . یزدگردک
سوردوردیکی آداملری کتیرتدی . عدالت ایسته ینلرک باش مو بده مراجعت
ایتمه لرینی اعلان ایتدی . هرکس سویندی . بهرام اکلنجه ، آو ، آته بینمک ،
میدانده طوپ اوینا مقله وقت کچیردی .

برشهرده ساقا « لنبک » ایله یریهودی وارمش . لنبک فقیر وایی ، یهودی
زنکین وفنا آداممش . بهرام آرسلان آوینه کیدرایکن ساقانک آوینه مسافر اولمش .
صوجی آونی چوق آغیر لامش ، صوکراییهودینک آوینه کیتمش . یهودی آوینه
قبول ایتمه مش . پادشاه زور لامش ، یهودی فقیرم دیمش . پادشاه اصرار ایتمش ،
ضروری آوینه آلمش ، فقط یدیکک شیلرک پاره سنی ویده نجکسک دیمش .
پادشاه نهایت یهودینک ثروتنی ساقایه ویرمش ،

یونندن صدکره بهرامک « مهر بنداد » ایله داستانی وار .

برصباح تخته اوطوروب می ایسته دی . رجال وقوما ندانلر طوپلانندی ،
براختیار کویلی بهرامه دیوه یوکلری ایله آیوا ، الما ، ناروچیچکار کتیردی .
بهرام ممنون اولوب بوآدامی اوطورتدی . آدی « بهلوی کبروی » ایدی .
کویلومی دولو بر بلور قدح کوردی . اشتها لاندی . قالدی . قدحی یاقالایوب
میسی پادشاهک صحتنه ایچدی . صوکرایی برقاچ قدح داهای ایچدی . و « داهاده

ایچرم « دیدی . قالقدی . آتنه بینوب کیتدی . کولککلهک بریره کلدی . آتدن اینوب اویودی . برقارغه کلوب ایکی کوزینی اوییدی . کبروی اولدی . بهرام وقعه بی اوکره ننجه درحال بوتون ایرانده میی حرام ، یاساق ایتدی . برمدت صوکره کوچوک قوندوراجینک برآرسلان ایله وقعه سی اولدی . بونک اوزرینه میی تکرار حلال ایتدی .

بهرام گورک دورت همشیره ایله وقعه سی اولویور . صوکره بهرام چمشیدک دفرینه لرینی بولویور ، صوکره بهرامک بر بازار کان چیراغی ایله بر وقعه سی وار . صوکره براژدرها اولدورویور . صوکره بر باغجوانک قاریسی ایله وقعه سی اولویور . صوکره بهرام آوه کیدیور ، برزین دهقانک قیزلری ایله اوله نیور . جیحون ایرماغی کنارینه کیدیور . برچوق قوش اولدیغنی کورویور . « طغری » (۱) یی اوچورویور . طورنا اوکالایق بر آودکلدی . طغری بر قارتال یاقالایوب هواده غائب اولویور . آرقاسندن کیدیورلر . بر باغچه یه کیریور . بوراسی برزین دهقه نک ایدی . قیزلریله اوله نیور . بهرام صوکره آوده مهارت کوسترمش . جواهر جینک قیزلریله اوله نمشدر . صوکره افرشیدور دایله حکایه سی وار . صوکره آوه کیدوب آرسالانلر اولدورویور . آودن دونوشنده بغداده اوغرایور . رومدن ؛ خزرلردن ویرکی آلیوردی ؛ اصفهانده ریده خزینه لری واردی .

چینک

۱۸

هندده ، رومده (۲) ، چینده ، تورکلرده بهرام گورک ساده اکلنجه و ذوق

(۱) طغری کلمه سی تورکک میتولوژیک قوشی طوغروله بکزه مکده در .

بو بکزه یش دفته شایاندر .

(۲) شهنامه ده قیصرلر مملکتک آدی اکثر یارومی ، بعضا « آباد بوم » در .

یوصوک آدک قیصرلرک بایراغنه نسبتله اولماسی لازم .

وصفا ايله مشغول اولديغى اوكره نيلدى . چين خاقانى چنده وختنده بروردو
 حاضر لا يوب ايران اوزه رينه يورودى . قيصر ده بروردو ايله يوله چيقدى .
 بو خبرلى آلان بهرام هيچ آلديرمه دى . ينه ذوقنه دوام ايتدى . ايرانلىر تلاش
 ايتديلر . بهرام پهلوانى و دستورى گسته مى چاغيردى . كذا مهر پيروز خراد ،
 مهر برزين فرهاد ، بهرام ، پيروز بهراميان (بهرام اوغوللىرى) ، خزروان ، رهام
 و انديمانى چاغيرتدى . برى گيلان ، ديكرى رى شاهى ايدى . كذا زابلستان
 واليسى قهرمان « داد برزين » ايله برزمهر ك اوغلو قارن و راد برزىنى چاغيرتدى .
 ۱۰،۰۰۰ كشيلىك بروردو ياپدى . نختى قارداشى نرسى به براقوب بووردو
 ايله « آذر آبادكان » ه دوغرو ايلرله دى . فارسدن پاك آزعسكر آلمشدى . اوردوسى
 پاك كوچو كدى . بوسيدن ايران بويونكاري بهرامك جنكه كيتمه يوب قاچديغنى
 ظن ايتديلر . رأسه دوشه - يلر .

قيصر دن نرسى به بر ايلچى كلدى . آهالى خاقان دن قورقوب اولرى ييقيلوب
 ياغما ايديلمه دن بر چاره بولوناسنى نرسيدن اسرارله ايسته ديلر . آهالى خاقانه
 بر مکتوب يازوب هلى آندده كى موبدله كوندرديلر . مکتوبده : « سنك كوله
 كرز ، ايرانك حاصل ايتديكى هر شيدن سا كا هديه لر كونده ريرز . اسكى جزيه
 لرى ده وريرز ، چونكه جنكده توركلره مقاومت ايده مه يز ، » ديديلر .
 مکتوبى آلان توران پادشاهى ممنون اولدى . بر جواب يازدى و ديديكه :
 « ديديكزى قبول ايدىيورم . مروه كيدىيورم . جزيه كلنجه به قادار اوراده
 قاله جغم » . خاقان مروه كيدوب ذوقه دالدى . مروده اوقادار چالغيلر چاليندى
 كه استراحته ، اويومغه ير و امكان يوقدى . اوردى سنى اووايه ياپدى .
 فوبتجى ، هيچ برشى يوقدى . اوردو آو ، مى وا كلنجه ايله مشغول اولدى .
 جزيه كجيكدى . خاقان قيزدى .

بهرامك جاسوسلرى واردى . خاقانك اوردوسنك حالنى اوكرندى .
 سرعتله ايلردى . كيجه كوندوز يورودى ، اردبيلدن آموله (آمل) ، اورادن
 « گورگان » ، گورگان دن « نما » به كلدى . داغلى ، چوللىرى آشدى .

حاصلی سوکلو زدن چابوق او چارق مروه واردی . برکون استراحت ایتدی . شفقله « کشمیهن » اوزرینه یوزودی . خاقان بوراده آوله مشغولدی . کوسلری دوکدوردی ، تورکلری دوغرادى ، خاقانی اسیر ایتدی . ۳۰۰ تورک بویوکی ده اسیرلک ایچنده ایدی . بونلر آتلیک صیرتنه باغلازدی . بهرام مرو اوزرینه واردی . مروده آزچینلی قالمشدی ؛ اونلری ده کسیدیلر . مروده دیکله ندکدن صوکرانخارایه هجوم ایتدی . « آموی » دن چیقدی ، جیحونی وفاراب (فرب) چولنی کچدی . « مای » و « مرغ » (مارغ) اولکه سنی قطع ایتدی . راست کلدیکی تورک اوردولرینی بوزدی . هر طرفی یاقدی . بابالر اوغوللرینی چیکنه یه رک قاچيورلردی ، بوتون تورکلر بهرامه کلوب آمان دیله دیلر . بهرام عفوایدوب قتلی دوردوردی . تورکلره جزیه دن باشقه یکی بر ویرکی ده قودی .

دونوب فارابه کلدی . چین بویوکلرینی حضورینه کتیروب طاش و گیرچدن برديرک یاپدیردی . و : « نه تورکلرک مملکتندن ، نه خلیج مملکتندن هیچ برکیمسه بنم اذیم اولمقسزین یودیره کی کچوب ایرانه کیره میه جک . جیحون حدود اولاجقدر . » دیدی . « شمر » آدنده برینی تورانه شاه تعیین ایتدی .

بهرام ظفرینی برمکتوبله قارداشی نرسی یه بیلدیردی . چغان ، ختل ، بلخ ، و بخارا آهالیسی و غرچکان موبدلری « برسم » لری اللرنده کلوب آتش پرستک اوکنده نیاز ایتدیلر .

برآتشکده ، نوروزیری ، سده بایرامی یاپدقدن صوکران آذر آباد گانه کیتدی . اوراده آتشک اوکنده عبادت ایتدیلر . بوتون موبدلر اللری کوکسلرنده حاضر بولوندیلر . شاه معبدک خادمترینه احسانلر ویردی . اورادن حرکت ایدوب اصطخره واردی . فیلرک صیرتنده وشاهک اوکنده ماندا در یلرنده آلمونلر واردی . یونلردن ۱۱۶۰ قنطار آلتون و کوموش پاره چیقاروب آهالی یه صاچدی . بو پاره لره پارس موبدلری پهلوی دیلنده

« پيداوسى » دیرلردى . دوللره ، يیتملره پارهلر داغیتدی . جنك غنیمتتى كاملا اوردویه ویردی . چین خاقاننك تاجنى ده بر موبده ویردی . بوتاجك آلتون وجواهرینى چیقاروب بونکله آتشکده نك دیوارلرینى و آذرک تختنى سوسالهدیلر .

اورادن طیسفونه واردی . دوکون ، بایرام اولدی . بهرام مأمورلرینه بر تعایات یاپدی . بونی یاز یجیلره یازدیردی . بوتعلیمات خلقه عدالت اجراسنه دائردر (۱) .

بهرام فرسی یه خوراسانى ویروب اونى اورایه پادشاه یاپدی . قیصر دن بر ایلچی کلدی . بو ایلچی پک عالم بر اختیاردی . بهرام ایلچی نی حضورینه قبول ایتدی . باش موبدله دیگر مشهور موبدلری ده چاغیردی . روم ایلچی سی ایله موبدلر آراسنده سؤال وجواب ، علمى بر امتحان اولدی .

روم ایلچىسى یدى سؤال صوردى . موبدلر مکمل جوابار ویردیلر . ایلچی مغلوب اولدیغنى اعتراف ایتدی . ایلچی دوندى . روم ایشی دوزلدى . بر مدت صوکره بهرام گور عدالت اوزرینه خلقه بز بیاننامه نشر ایتدی .

هند شاهى « شنگل » ه بر مکتوب کوندرمک ایسته دی . بو پادشاه

شقیایی حمایه ایدیور ، آسایشی بوزیوردی . چین وسنددن جزیه ایسته

یوردی . مکتوبنده بونلردن واز کچمه سنى بیلدیردی . بهرام « بالذات بن

کیدر ، اوردوسنى ، مملکتنى تورور ، احوالى تدقیق ایده رم » دیدی .

یازیلان مکتوبى کندی آلدی و کیمسه یه خبر ویرمیوب ایلچی کبی کیتدی .

« سقلاب » ورومیلرک جزیه ویردیکی جهاندار بهرام یوله چیقدی . شنگلک

یانه واروب مکتوبى ویردی . کولش یاپوب بر پهلوانى یکدی . شنگل بهرامدن

شبهه له نوب عودتنه مساعده ایتمدی . بهرام صوکره بر قوردایله جنك ایدوب

قوردی اولدورویور صوکره براژدرهانی اولدورویور ، نهایت شنگلک قیزیله اوله

نیور ، چین فغفورى بونلری ایشیدوب بهرامى چینه دعوت ایدیور . فقط

بهرام قبول ایتمه یوب فغفورہ ترس بر مکتوب یازیور وقیزی آلوب
هندستاندن قاجیور ، شنگل بونلرک آرقاسندن تعقیبلرینه آدام چیقارییور ،
بهرام قاریسی ایله ایرانہ کلیور ، تختنه اوطورویور . شنگل بدی هند پادشاهی
ایله برابر ایرانہ بویوک بردبدہ ایله بهرامہ عرض تعظیمات ایچین کلیور . بهرام
شنگلی استقبال ایدیور . نہایت شنگل هندستانہ دونویور .

بهرام وزیری اولان باش موبدی چاغیروب خزینہ لرینی تفتیش ایتدیردی .
آلتونلرینی ، مجوہراتنی صایدیردی . چونکہ منجملر اولہ جکنی سویلہ
مشلردی . خزینہ دارمصرفلری ، معاشاری ده حساب ایتدیکنی ، ۲۳۶ ییل هیچ
برشیئہ احتیاجی اولمایاجق قدر خزینہ سی اولدیغنی سویلیدی . بهرام آرتق
آہا لیدن ویرکی ایستہ مدی . هندستاندن بریط چالماسنی بیلن قادین ، ارکک
۱۰۶۰۰۰ « لوری » کتیرتوب فقیرلری اکلندیرتمک ایچین ایرانہ داغیتدی .
عینی زمانده بونلرہ آراضی اکدیرتدی ،

بهرام گورک یاشی (۶۳) اولدی ، خزینہ بوشانمشدی . تختی اوغلویزدگرده
ترک ایتدی . کندیسسی اویقویہ یاتدی . ایرتسی صباح یاتاغنده اولمش بولدیلرہ
یکی پادشاه قرق کون ماتم طوتدی . اوردو قارا وماوی کییدی .

بزرگدرک بارشاقلغنی

(۱۸ ییل سور مشدر)

عدالتلہ حکم سوردی . زمانی مسعود کچدی ، ایکی اوغلو واردی .
بویوکنک آدی پیروز ، کوچو کنککی هر مزد ایدی . داہا حلیمدر دیہ یرینہ
اوغلو « هر مزد » ی کچیردی .

جنگ

۱۹

هرمزك بادشاهلىقى

(۱ يىل ۲ آي سورمىشدر)

پىروز قىزوب خزىنه واداملىرىنى آلە رق « هىتال » (۱) شاهنك ياننه كىتىدى . بو پادشاه « چىعان » پادشا ھارندن پرى و آدى « فغانىش » ايدى . ابران اوزرىنه يورمك ايچىن فغانىشدىن براوردو ايسته دى . فغانىش ترمذ و « وسىه گرد » ك كندىسنه ويريلمسى شرطيله بو تىكلينى قبول ايتدى . پىروز . « پكى ، حتى داهاده ويرىرم » ديدى .

پادشاه پىروزه « هىتاليان » (هيتا لىلار) دن ۳۰،۰۰۰ كيشىلك بر قوت وىردى . پىروز يورويوب هرمزدى بوزدى واسىر ايتدى . فقط قارداشنه فنا معامله ايتمدى .

پىروزك بادشاهلىقى

(۱۱ يىل ، ۴ آي سورمىشدر)

تختە كچىد كدن بريىل صوكر ايدى يىل بربرى آردنجه بويوك قوراقلق اولدى . انسانلر ، حيوانلر اولدىلر . پىروز وىركىلرى عفو ايتدى . دپولر ندهكى

(۱) حىطل (جمعى . حياطله) Heitalien . دىك هرمزد زماننده حىطل تور كارىنى كورويورز .

زخیره لری آهالی یه داغیتدی .

قیتلق کچنجه بویوک بر شهر یاپدیروب آدینی « پیروزرام » قویدی و . « ایشته ، یکی بر ری » دیدی . صوگرا « بادان پیروز » آدنده بر شهر یاپدی که آدی بوکون اردیبلدر . حق و جهله قیصر بوراده حدود دیره کنی دیکدی .

هنگ

۲۰

توران علیهنه بر آوردو حاضر لادی . پیشدار قوماندا نلغنی هرمزه ، دمدار کتنی اوغلو قباده ویردی . تخته کوچوک اوغلو « بلاش » ی اوطورتدی . نامدار برپارسی واردی . شهر یار اوکا « سرخاب » آدینی ویرمشدی . اوئی ده بلاشه دستور تعیین ایتدی . بونلری یاپدقدن صوگرا اوردوسیله تورکلر اوز رینه یورودی . « خوشنواز » هجوم ایتماک ایسته یوردی .

بهرامک دیکدیکی دیرک اوزه رینده هیچ بر تورکک اورادن ایچری ابرانه کیرمه مسی حقنده کی معاهده یازیلی اییدی . بوستون جیحون اوز رنده اییدی . پیروز جیحونه کلوب بودیره کی کورونجه : « بن ده عینی صورتله تورکلرک اوکنه قیلانج و خزینه مله برمناره یاپه یم که برداها کیمسه هیتالاردن راحتسز اولماسین (۱) » دیدی .

پیروز جیحونی کچدی . خاقانک اوغلو خوشنواز بو خبری آلنجه پیروزه بر مکتوب یازوب بهرام گورک معاهده سنی بوزدیغنی یازدی و « مادام که سن بوزدک ، بن ده بوزارم » دیدی . پیروز بو مکتوبه قیزدی . ایلیچی یه : « بهرام حدودی ترک (ته رهک) ایرماغینک اوته سندت یامشدی . سز

(۱) بوراده بردفعه فردوسینک تورک کله سنی « ته رهک » صورتنده تلفظ ایتدیکی قافیه دن آ کلا شیلمقده در . بوتلنظ دفته و تدقیقه شایا ندر .

شیمدی جیحو نه قادار اشغال اییدیور سیکز . « دیدی و بو مألده بر مکتوب یازوب کوندردی . بوجوابی آلان خوشنواز اوردوسی طویلادی . بر قارغینک اوجنه تورانک مرام ایله اولان وحدودی جیحو کوسترن معاهده یی طاقدی . پیروزه بر مکتوب دها یازدی . پیروز دها زیاده قیزوب : « اکر چاچدن بر آدیم آتارسه اونی او قمرله قارشیلارم » جوابی ویردی .

خوشنواز کنیش ودرین بر خندق قازدیردی . سمر قنددن چیقوب اوردوسی بویزه قویدی . پیروز کلدی . جنک باشلادی . او قمر بر چوق قان آقیتدیلر . پیروز رومی طولغاسنی باشنه قویوب کرزی ایله خوشنواز اوزرینه یورودی . تورک لک پادشاهی (قوماندانی) (سپهدار تورکان) قاچدی . پیروز آتنی مهموز له یوب تعقیبه قویولدی . بواثنا ده خندکه دوشدی . کندیسيله برابر برقاج پهلوان ، قارداشی نه رسی ، او غلو قبادده دوشدیلر . خوشنواز بونلردن صاغ قالانلری خندکک اوبور طرفنه چیقارتدی . پیروزک قفاسی وصیرتی قیریلمش دی . دیگرلری اولمشدی . یالیکز قباد صاغ قالمشدی . خوشنواز اوردوسیله ایران اوردوسی اوزرینه آتیلوب عجملری قیلیجدن کچیردی . بویوک برغنیمت آلدیلر . تورک پادشاهی قبادک آیاقلرینه زنجیر طاقدیردی . بو خبرلر وارنجه ایران ماتم ایچنده قالدی . بالاش پادشاه اولدی .

جنک

۲۱

بویوک بارسلانلی

(۵ ییل ، ۱۱ آی ، ۶ کون سور مشدر)

پیروز جنکه کیدر ایکن کنج بلاشه مشاور اوله رق « سوفرای » آ دنده بر پهلوان براقمشدی . سوفرای زنکین و ناموسلی بر آ دامدی . شیرازلی ایدی .

اوردوده قوماندان ایدی . کابلستان ، بست ، غزنین و زابلستانده محافظایدی .
پیروزك فلاکتی خبری کهنجه برهفته ماتم طوتدیله .

صوگرا سوفرای برآوردو حاضرلادی . پیروزك انتقامنی آلمق ایچین
زابلستاندن مرواوزرینه یورودی . جیحونی کچدی . خوشنواز حاضرلایوب
بیکنده کیتدی . اوردوگاه قوردی . ایکی اوردو قارشیلان شیدیلر . ووروشدیلر .
جنگ میداننی قانندن برکول اولدی . لشکر طاغ کی ییغیلدی . سوفرای
اوردوسندن ایلری چیقادی . خوشنوازده اوننی قارشیلادی . سوفرای اوکا
برکورز ووردی . کوک صارصیلدی دیردی . خوشنواز برصیچرامه ایله
قورتولدی و تپه نك اتکینه قاچدی . سوفرای تورکلرک بر قسمنی دوغرادى ،
بر قسمنی اسیر ایتدی . خوشنواز « کهندر » ه کیتدی .

سوفرای خوشنوازی تعقیبه حاضرلاندی . بواثانده خوشنوازدن بر مکتوب
کلدی . صلاح ایسته یوردی . ایرانلیلر جنگه دوامك ضررلی واوزون اولاجغنی ،
تورکلرک قبادی و دیگر ایران اسیرلرینی اولدوره جکلرینی دوشونوب صلحه
راخی اولدیلر . صلاح ایدیلدی . خوشنواز قبادی و دیگر عجم اسیرلرینی
، اولکی جنگده اله دوشن پیروزك تختنی و دیگر غنیمتاری ایراننه ائاده ایتدی .
درت ییل صوگرا سوفرای بلاشی ایندیروب تخته قبادی کچیردی .

قبادك بارشاقلقی

(۴۰ ییل سورمشدر)

تخته کهنجه اصطخر دن طیسفونه کیتدی ، فیروزه تخته اوطوردی .
دیدى که : « قدرت صاجی برآدام سرتلك ایدرسه فقیردن آشاغی اینر جاهل
بری حکومت ایدرسه او حکومتك ایشی دلیلکه دوزر . عقلك مسندی صبردر .
غضب ایدن کیندینی محواید . » هنوز دها ۱۶ یاشنده ایدی ، رجالنه بویله
کوزل نصیحتلر ایتدی .

سوفرای آوردوسنی آلوب شیرازه کیتیدی . سوفرای ظفردن صو کرا ایرانک
 الک بویوک آدامی اولمشدی ، هرشی النده ایدی ، ساده باشنده تخت یوقدی .
 پادشاهدن ده امین ایدی . علیهنه سویله نه جک سوزلی دیکله مز فکرینده
 ایدی . چونکه اونی تخته کچیرمشدی . ایرانلیار قباده : « سن ایرانده
 هیچسک . ساده شهنشاه عنوانک وار . . حقیقی شهنشاه سوفرایدر . دورلوفنا
 لقلریا پیور » دیه سویله دیلر . قباد قیزدی . « شاپور رازی » بی بر اوردوایله
 سوفرای اوزرینه شیرازه کوندردی . شاپور شاهک امرینی سوفرایه تبلیغ
 ایتیدی . سوفرای اطاعت ایدوب الیرینی آ یاقلرینی زنجیرله باغلالتدی .
 شاهه کوتوردی .

شاه سوفرایک اعدامنی امر ایتدی . اعدام ایتدیلر . بونک اوزرینه آوردو ،
 اهالی ، کویلور عصیان ایدوب قبادی زنجیره ووردولر . یرینه قارداشی
 جاماسپی کچیردیلر .

جنگ

۲۲

قباد یدی کیشی ایله هیتال پادشاهنک یانته قاچدی . چولدن کچوب
 « اهواز » اولکه سنه کلدیلر . اورده بردهقانک اوینه مسافر اولوب قیزینه
 عاشق اولدی . وقیزله اولنبدی . اورادن هیتال پادشاهنک یانته واردیلر .
 اوندن امداد ایسته دی . هیتال پادشاهی قباده : « بو خوشنوازه یاپدیغک
 جزاسیدر . ساکا بر اوردو ویریرم ، فقط چغان مملکتی وخزینه لری بنم
 اولاجقدر . » دیدی . قباد قبول ایتدی . ۳۰۶۰۰۰ کیشیلک بر اوردو ویردی .
 قباد یورودی . چغانه کلدی . قاریسی دهقان قیزی براوغول دوغوردی .
 چوجغه کسری آدینی قویدی . بودهقان ده فریدون نسلندن ایمش . طیسفون

اوزرىنه يورودى . ايرانلىلر اولوم وياغماق قور قوب قبادى بوسفر آلقىشلارلە قبول ايدهرك ينه تخته كچيردىلر . قباد اير نلىلرى عفو ايتدى .

كسرى نى عالملىرە تربيە ايتدىردى . اوردو حاضر لايوب روم اوزرىنه يورودى . بومملىكتى بر بال مومى طو پى كى ايسته دىكى شكاه صوقدى . چوله چويردى . هنديا ، فارقين آندە كى ايكى شهر آمان ديله دى . اونلرە زندواستاي اوكره توب حق دینه صوقدى . آتشكده ياپدى . اهواز دن فارسه گيدن يول اوزر نده بر شهر واوراده برخسته خانه ياپدىردى . بوشهره «اران» آدنى وىردى كه بر كون عربلر اوكا «حلاواز» دىرلر . ياننه بر كون «مزدك» آندە بليغ ، عالم ، ذكى و مرام صاحى برى كلىدى . قباد اونى بكندى ، كندينه دستور و خزينه دار ياپدى . بر قورا قلق اولوب وقتىلق ظهور ايتدى . هر كس سرايه كلوب اكك ايسته يوردى . «مزدك پادشاهه : « برييلان بر آدامى صوقمش . آدامك حياتى تهلكه ده . بر نده پانزهر (پاي زهر ، پادزهر ؟) وار ، و برمه يور . بو آدام نه يه لايقدر . ؟ » ديدى . پادشاه : پانزهرى و برمه ين آدام قانلدر . قاپو مك او كنده اونى اولدورمه لى » ديدى . «مزدك كيدوب قاپوده اكك ايسته يناره : « پادشاهه سويله دم . يارين صباحه قدر بلكه يك ! سزه عدالت يولنى كوستره جكم » ديدى كيتديار . ايرتسى صباح كلىلر . «مزدك پادشاهه : « فرض ايدىكزكه برينى زنجيره وورمشلر ، آچ . برا كك ايچين جاني و برمه حاضر . لكن اولو مچه يه قادرا اكك و برمه يورلر . اككى اولوب ده و برمه نك جزاسى نه ؟ » ديدى ؟ پادشاه : « قانلدر كسيه ليدر . » ديدى . «مزدك يراووب خلقه كيتدى . « هر طرفه كيدك انرده بوغداى وارسه آلك ! پاره ايسترلر سه او كويو خراب ايدك ! » ديدى . خلق بوغدايلرى ياغما ايتدىلر . نه آهالينك ، نه ده پادشاهك انبار لر نده برشى قالمادى . مأمورلر كلوب مزدكك پادشاهك انبارلر نى ياغما ايتدىر دىكنى خبر وىردىلر . پادشاه سببى صوردى . «مزدك اونلرە : « پادشاهك ديدىكنى ياپدم : مثلاً ييلان صوقماسى حكايه سى . سن عادل ايسه ك بوغدا ياريكى صاقلا يامازسك . » ديدى . قباد دوغرو بولدى . بومو بدلوپيغمپر

کبی بلیغ مزدك پادشاهی ضالته سوق اییدیوردی . آهالیدن ده بر چوق انسان
 مزدكك اطرافنه طوپلا نیوردی . مزدك او زله شویله دیوردی : «آو وچی
 بوش برآدام اك زنکین . برآدامه مساویدر . انسانلردن هیچ بری دیگرندن
 فضله ماله صاحب اولمالیدر . زنکینلر زنجیر ، یوقسزلر قل اولمیدر . دنیاده مساوات
 اولمیدر . ثروتك فضله سی حرام وفنادر . قادینلری ، اولری ، ماللری تقسیم
 ایتمك لازمدر . تا که یوقسول زنکینه مساوی اولسون . بن بونلری پاك دین ایله یاپه
 جغم . او وقت ای اولان نه ایش آ کلاشیله جق ، آ الله بودیندن غیری دینده اولانلار دن
 نفرت ایده جکدر » دیوردی . زنکینك مالنی آلوب فقیره ویریوردی . عقلی
 باشنده انسانلر بوندن تلاشه دوشدیله . لکن پادشاه مزدكك دیننی قبول ایتدی .
 بودینك دنیایی مختیار قیله جغنی ظن ایتدی . مزدکی صاغنه او طور تدی . اوردو بویکی
 مودك کیم اولدیغنی بیلمزدی . بوتون فقیرلر ، ا کمنی سعی ایله قازان بوتون
 انسانلر مزدكك اطرافنه طوپلا ندیلر . بودین هر طرفده ایله یور ، کیمسه اوکا
 قارش کله که جسارت ایده مه یوردی . زنکینلر ماللرینی یوقسوللره تقسیم اییدیور
 لدی . برکون مزدك صاح ایرکن پادشاهه کیدوب : « هر طرفدن دین
 رستلریمزن بر چوق انسان کلدی . بونلری ساکا کتیره یم می ؟ یوقسه
 کیتسینلرمی ؟ » دیدی . پادشاه « کلسینلر » دیدی . مزدك : سرای کوچو کدر
 صیغازلر . قیره کیدوب رسم کچید لرینی کورمك مناسبدر » دیدی . قیره
 کیتدیله ، ۳۰۶۰۰۰ « مزدکی » پادشاهك حضورینه طوپلا ندیلر . مزدك پادشاهه : «
 بیلیکزه کسری دینمزی قبول ایتمه یور . فنادیننی ترك ایده جکنه دائر الندن
 یازی ایله بر تعهد آلمق لازمدر . بش شی بزی دوغرولقدن چویرر : حسد ،
 کین ، خشم و غضب ، احتیاج (نیاز) ، حرص و طمع . بوش دیوی یکه رسهك
 آ الله یولی آچیلیر . بوش شی ایکی شی دن ایلری کلیور . بویوز دندرکه
 قادین و پارا انسانی حقیقی دیندن چیقارییور . بویکی شیء (پارا ، قادین)
 عمومك مالی یا پالمیدر . بویکی شی ایله درکه حسد ، آز (Convoitise) حرص
 و طمع) ، نیاز (Besoin) احتیاج) دوغار و بونلر کیزلیجه غضب و کین و انتقامه

التحاق ایدرلر . اووقت دیر حاکم کده باشنی دوندورر» دیدی . کسراتک الی طوتدی . کسری الی شدتله چکوب حقارتله یوزینی مزدکدن چویردی . قباد اوغلنه : « حق دیندن دونه ائی دکل . » دیدی . کسری : « اکر باکا زمان ویرر سه کز بو فکرک یا کلش اولدیغنی اثبات ایدهرم » دیدی . مزدک : « پادشاهلقدن برقاچ کونمی ایسته یورسک » دیدی . کسری : « بش آی ایسته یورم . آلتنجی آیده جواب ویره جکم » دیدی . مساعده ویرلدی .

کسری هر طرفدن عالمی کیترتدی . مذاکره لر یاپدیلر . نه-ایت فکر لرینی کسری یه سوبله دیار . کسری بابا منه کیلدوب « زمانی کلدی . اکر مزدک دوغرو ، زردشت دینی یا کلش ایسه بن ده مزدکک دیننی قبول ایده جکم . عالم ده زندوا سیتدن قورتولسون . اکر مزدک یالانجی ایسه سن مزدکک دیندن چیقوب ، مزدهکی و طرفدار لرینی باکا تسلیم ایت ! دریلرینی وینلرینی چیقارایم . » دیدی .

قباد علمی بر اجتماع یاپدی . کسراتک طویلادیغنی موبدلر ، عالم مزدک ایله پادشاهک حض-ورنده مناقشه یاپدیلر . بر موبد مزدک ش-و سوآلی صوری ویدی :

من ثروت وقادینی تقسیم ایدیورسک . لکن چوجغک باباسی ناصل بللی اولاجق ؟ انسانلر مساوی اولنجه اقتدار موقعی کیمده اوله جق ؟ بنم وسنک ایچین کیم چالیشه جق ؟ ائی کوتودن ناصل آیریه جق ؟ بر آدام اولونجه اوی و ثروتی کیمه قالا جق ؟ مادامکه پادشاه واصناف مساوی اولیور ، دنیا چوله دونه جکدر . بوبلا ایرانه کله . ین : هر کس افندی اولونجه ، عمله قالماز . سن ایچدن ایچه شیطان ایشی یاپدک . »

قباد بوسوزدن متأثر اولدی وتصدیق ایتدی . دینسز حریف مزدکک ایجنه قورقو دوشدی . موبدلر : « بو آدام پادشاهک یاننده قالماسین » دیه باغیر دیلر . قباد مزدکی ، کذابوتون طرف-ار لرینی کسری یه ویردی . بونلر آراسینده ۳۰۰۰ اصلیزاده واردی . کسری بو آداملری سرایک باغچه سننده

چوقورلر فازديروب آغاج ديكركي ، فقط باشلاري آشاغنده آياقلىرى يوقارى ده ، ديكدى . مزدكى يانته جاغروب : « كيت ! باغچه يي كز ! اكديكك نخللر آغاج ويردى ، كور ! » ديدى . مزدك كيتدى . كورونجه باغروب بره ييقلىدى . كسرى بزدار آغاجى ديكديروب مزدكى باشى آشاغى آصدى . اوزرينه اوق آنديه رق اولدور تدى . اكر عقللى آدامسه ك مزدكك يولنه كيتتبه ! باكا ياشلى ، اصيل ، عقللى و تجربهللى برى حكايه ايتدى كه بوكا كوره مزدك پادشاهدن قيزيني ، تاج و تختنى ايستدى . پادشاه ده قطران قاينا تديروب مزدكى ايچينه آتمشدر . بوسايه ده بويوكلر قارى ، چوجق و مالارندن امين اولدولر . قباد مزدك ديننى قبول ايتمش اولد يغنه اوتاندى . كسرى يي بوندن بويلا كنديسنه مشاور ياپدى . وولى عهدتعين ايتدى . برمدت صكره ده اولدى . كسرى تخته چيقدى . اييلكندن ، عدالتندن ، درايتندن (آئين) ، علملندن مرجهتندن (دين) كسرى يه « نوشين روان » آدينى ويرديلر ، (معناسى روحى طاتلى) . چونكه يوزى جوان ، دولتي جوان (كنيج) ايدى . (فردوسى بوراده ينه اختيار لغندن شكاييت ايديبور .)

كسرى نوشينه روانك بارشالغى (۱)

(۴۸ يىل سورمشدر)

تخته كچنجه ايران سردارلرينه نصيحتلر سويله ي . (بونلر : عدالت ايتك ، بوكونك ايشنى يارينه قويماق كى شيلردر .) ايمپراطورلغنى درت قسمة تقسيم ايدوب ويركى طويلانماسى اصولى تنظيم ايتدى (۲) : برنجى قسم

- (۱) عموميتله ، بالخاصه بزده « نوشيروان عادل » ديه مشهوردر .
- (۲) ايسته ينار بونلرى شهنامه نك اصلنده جلد ۶ ، ص - ۱۶۱ دن اعتباراً تفصيلاتى ايله مطالعه ايدى ييليرلى .

خوړاسان اولدی . ایکنجی قسم قم (قوم) واصفهان اولوب آذر آبادکات
ایله اربیله قادار ارمینیه یی ده بوقسمه الحاق ایتدی . گیل (گیلان) ده بورایه
عائد اولدی . اوچونجو قسم پارس ، اهواز ، شرقدن نر به قادار خزرل مملکتی اولدی .
دردنجی قسم عراق وروم مملکتی ایدی که زراعتی مکمل بر مملکتدر . مأمورله
بر تعمیم یازوب کوندردی . بر تعمیم پهلویجه یازیلدی (۱) . هیچ پادشاه نوشیروان
قادار عادا ، اولما مشدر . ونک بر بویوک موبدی واردی . آدی « بابک » ایدی .
بابکک اوردو ایله برداستانی ظهور ایتدی (۱) . نوشیروان بوتون ایمپراطورلغی
کزدی (۱) . ابروردو ایله یوله چیقوب اولا خراسانه ، اورادن « گرگان » ه ،
اوران بابل سسی موسمنده ساری وآمله کلدی بو مملکتده اووالر ، داغلر ویشیل
اورمانلرله اورتولی ایدی . کلر ، یاسمنلر ، صولر ، وحشی حیوانلر واردی .
حیران اولدی . آهالیدن یری : « تورکر بورادن کچه مه سهل راحت اولوردق .
اونلر هر شینی آلیورلر . سوروب کوتورو یورلر . یالیکز بویول ایله درکه
ایرانه فلاکت کلیور . خوارزم یولی تورکلمره کچید خدمتی کورو یور »
دیدی . نوشیر وانک کوزلرندن یاش آقدی و : « اوکمزده مشکل برایش
وار . « دیوب دستورینه شوامری ویردی : « هندی ، چیندن ودنیانک
هر طرفندن اوسطه لر کتیر ! بورایه بر دیوار یاپدیر ! بودیوار صودن باشلا سین .
کونشه قادار چیقسین . بوصورتله تورکلمر ایرانه کله مز . « دیدی . اختیار
موبد چولک کنارینه بر دیوار یاپدیردی . بوکاقوتلی بر دمیر قاپوده یاپیلدی .
بوسایه ده قویونلر قورد تهلکه سندن آزاده بویودیلر .

جیچوندن آلانلر اوزرینه واردی . بوراسی چول وزراعتسز ایدی . نوشیروان :
« بویله پرچولک ایرانه عائد اولماسی عیبدر دیدی . بوملتک یاغمدن
باشقه ایشی یوقدی . جو مردلک ، مرحمت بیامزلدی . ایران حدودینه هجوم
ایدر ، قادین ، ارکک ، چوجق ، مال نه بولورلر سه کوتورورلر دی . نوشیر

(۱) ایسته ینلر بونلری شهنامه نک آصانده جلد - ۶ ، ص - ۱۶۱ دن
اعتباراً تفصیلاتی ایله مطالعه ایده بیلیرلر .

واندن قورقديلار . هديه لر كونده روب عفو ديله ديلار .

بورادن هنده كيتدى . بلوچستان و گيلانده ياغمال اولديغنى اوكرندى .
اورالره كيتدى . گيلاندىن ديلمه كلىدى . بونلرى كاملا تاديپ ايتدى . گيلاندىن
« مداین » (طيسفون) ه كلىدى . اوراده ايكن « مندر تازى » (عرب
مندر) كلوب قيصر اوردوسىنىك ايران طوپراغى اولان عربستانه كيرديكى
سويله دى . و يارديم ايسته دى . نوشيروان قيزدى . قيصره : « عربلره
دوقونما ! يوقسه سنى پریشان ايده رم » ديه خبر كوندردى . قيصر ترس
بر جواب كوندردى . مندر ايله ۳۰،۰۰۰ كيشيك بر قوت سوق ايتدى . ومنذره :
« بن سنىك پادشاهك اولدقجه سنى دائما حمايه ايده رم . روميان دن قورقه !
عربستانه كيت ! » ديدى . كنديسى ده بر اوردو و گاو نهك بايراغى ايله قيصر ك
اوستنه يورودى . كسرينك حادث اوزره آيا قارنده آلتون فوطين واردى .
آذر آباد كانه كلىدى . اوراده « آذر كشپ » معبدننده عبادت ايتدى .
بو آتشكده دن روم اوزرينه يورودى .

دوشمانه ياقلا شديغى وقت جنكه حاضر لاندى . ابتدا عسكر ك معاشنى
ويردى . اوردونك قوماندانى بهرامك اوغلو « شىروى » ايدى . هر طرفه
جاسوسلر كوندردى . فيللىرى ده واردى . هر جناحه ، دمدا ره ، آغير لقلرك
محافظه سنه قوما ندانلر تعيين ايتدى . كنديسى ده جنكده مركزى ، صاغ
وصول قوتلىرى ، هر طرفى دولاشدى . شهنشاهك امرلرني بر آدام از برله
يوپ اوردونك هر طرفنى دولاشه رق عينا سويله دى . بر عسكر اولديكى وقت
جسدى ، پاره سى و سلاحلى برابر كومولويوردى .

ايلرله يه رك « شوراب » دنيلن بويوك قلعه يه كلىدى . محاصره ايدوب
مانجينيقلر قوردى . بونلرله « جائلق » (خريستيان) لك دايوارلرني ييقدى .
قلعه دوم دوز اولدى . ضبط ايدىلدى . زنكئيلر ، قهر مانلر فيللىره
باغلاندى . آمان ديله ديلر . آهالى ده يالواردى ، فقط نوشيروان عقوايتمه
دى . بورادن ايلرله دى . قيصر ك خزينه لرنيك صاقللى اولديغنى « آرايش روم »

(روم زینتی) دنیان قلعہ یہ کلدی . اونی ده ضبط ایدوب شهری کاملاً یاقدی . و آهالی یی تک جانلی مخلوق قالماق اوزره قیردی . . قیصرک بوتون خزینہ لرینی آلدی .

بورادن ده یورودی . قیصر ، « فروریوس رومی » قومانداسنده برآورد و کوندر مشدی . بوآوردو ایله قارشیلانندی . جنک ایدیلدی . قیصرک اوردوسنی بوزدی . فروریوس یارالانوب قاچدی . نوشیروان ایملرله یوب « قالینیوس » قلعہ سنه کلدی . پک مستحکم برقلعه ایدی ارقادار یوکسک ایدی که قارتال اوچامازدی . اطرافنده ایچی صودولوبر خندک واراییدی . رومیلر قلعہ دن اوق وقاروره (آتش دستیسی) آتورلردی . بوقلعه یی ده ضبط ایتدی

آنطا کیه ده کسرانک برآوردو وفیللر ایله کلدیکی اوکره نیلدی بوقلعه ده چوق وقهرمان بررومی اوردوسی واردی . کسرا قلعہ یه کلدی . رومی لر طیشاری چیقیدیلر . ایکی کونده اوچ بویوک جنک اولدی . اوچنجی کیجه قیصر اوردوسی قاچدی . کسری قلعہ یه آیردی . خزینہ لر آلدی اسیر لر و خزینہ لر مداینه کوندردی . کسری غایت کوزل بریره کلدی . اوراده آنطا کیه یه بکزر برشهر یاپدیددی . آدینه « زیب خسرو » دیدیلر . اسیر ایتدیکی رومیلرک زنجیر لرینی چوز دیروب بوشهره یرلشدیردی . هپسنه پارالرویردی ، فقط برقوندوراجی کسری یه : « بنم قالینبوسده کی اومک باعچه سنده برتوت آغاجی واردی . بورده یوق » دیه شکایت ایتدی . شاه اونک باغچه سنه توت آغاجی ده دیدیدیردی . برخریستیانانی (یکی وردترسا) بوقلعه یه قوماندان تعیین ایتدی .

قیصر کسردان صلح ایسته دی . مرخصلر کلوب صلح یاپیلدی . شرطلر شودر :

۱ - آلتون پاره ایله دولواون اوکوز دریسی برپاره هر بیل قیصر طرفندن ایرانه کونده ریله جاک .

۲ - قیصرک اوردوسی یمنه یاقلاشما یه حق و قیصر بونلردن برشی ایسته میه جاک

کسری اوردو سیله سوریه یه کیردی . برمدت قالد قسد نصو کرا بویوک غنیمتلر له ارمنیه یه دوندی . کسرانک اوغلو « نوشزاد » عزیر Esra ، مسیح وزردشت دینلرینی ییایردی : زردشتی سومز ، یانا قلرینی « آب مسیحا » ایله ییقاردی . چونکه آناسی خریستیان ایدی . بابا سنک دیننی قبول ایده جک یرده آناسنک دیننی قبول ایتدی . کسری قیزوب اوغلونی مراینه حبس ایتدی .

کسری اختیار لادی ، خسته لاندی . بونی ایشیدن نوش زاد عصیان ایتدی . بولوندیغی شهرده حبس ایدیلش برچوق خریستان و جاثلیق (پاپاس) واردی . هپسی اطرافنه طویلاندیلر . آناسی ده کندیسنه پاره ویردی . حاصلی ۳۰،۰۰۰ کیشیلک بر اوردویاپدی . جوار شهرلری ضبط ایتدی . قیصره بر مکتوب یازوب « سا کاتا بعم . سنک دینکده نم . » دیدی .

بوخبر مداینه واردی . . نوشین روان اوغلونک اوزرینه « رام برزین » قوما نداسنده بر اوردو کوندردی . بوخبری آلان حدودده کی جاثلقلر وروم پطریقی سپهدار شماس (۱) باشلارنده اوله رق بر اوردو یاپدیلر . ایکی اوردو قارشیلانیدی . ایدیلن جنکده ایرانلیلر بوزولمقده ایکن نوشزاد بر اوله یارالانیدی . جنکدن قرار گاهه دوندی و اولدی . بو اولوم اوردوسنی ده داغیتدی . نوشین روان بر رؤیا کوردی : « تختنک او کنبدن بر آغاچ چیقار . چالغیچی و خواننده لر چا غیرتیر . اوراده بر یابان دو موزی وار . کسری ایچمکه باشلار . » بورؤ یایی کیمسه تعبیر ایده مدی . « بوزرجههر » آدمده زندواستانی او قومغی پکسون برچوجق واردی . اونک خوجا سنه رؤیانک تعبیرینی تکلیف ایتدیار . بونی ایشیدن بوچوجق : « بن تعبیر ایده رم » دیدی . مرودن چوجغی آلوب کسرایه کوتوردیلر . رؤیایی تمبیر ایتدی . پادشاهک سراینده یتمش کوزل قیزواردی . بریسی چاچرئیسنک قیزی ایدی . برکنج اونی باباسنک سراینده ایکن سویوردی . قیزنه یه کیتسنه اوده برابر کیدردی . بوزرجههر بوکنجک (۱) شماس سید بطلال غازیده ده شمار لعین دیه کچن برآدر .

حرمدە بولوندىغىنى خبرووردى . نوشىروان قىزە صوردى؟ قىز : «قارداشمدىر»
 دىدى . نوشىروان قىزوب اوغلانى قىزلە برابر جلادە وىردى . ايدىسى دە
 آصىلدى . كسرى بوچوجىك علمنە حىرت ايدوب اونى موبد ، مشاور تعين
 ايتدى . سرايدە ۷۰ عالم موبد واردى . كسرى بونلرە ضىيافت چكىدى ،
 اوگودلر وىردى . بو ضىيافتلر تكرر ايتدى . هر برندە موبدلر آخلاقى ، فلسفى
 سوزلر سويلدىلر (۱) . بوزرچىر دائىما كوزل شىلر سويلەش وهر كسك
 تقدىرىنى قازانمىشدر . كسرى اونك آغزىنە اينجى دولدور مىشدر .

بوضىيا قىلردن صوكر نوشىن روانك دستورى « مېبود » ك داستانى
 واقع اولمشدر . (بو حكايدە بريهودى برىنە پاره اقراض ايتىمىشدر . خيانت
 ياشلر ، خيانتلرى اعداملرىنى موجب اولمشدر .) نوشىن روان روم يولى اوزرنده
 « سورسان » شىرىنى بنا ايتدى .

جىنگ

۲۳

چىن خاقانى ايله هيتالار آراسىندە جىنگ اولدى . بوبابىدە مشهور دهقان
 شويلە ديور : « يريوزنده مشهور پادشاهلر آراسىندە عدالتچە ، اوردولرىنگ
 شىرتىنچە ، خزىنە جە ، اصالتچە چىن خاقانى قادار بوبوك بر پادشاه يوقدى .
 سادە كسرى مستىنادر . چىندىن جىيىخون قىيلرىنە قادار هر كس اونك عدالتى
 تقدىس ايدىيوردى . چاچك اوته طارفندە كزارىون شىرنده براوردو ،
 بر خزىنە وتاجى ايله بولونىيوردى . بوتون جىپانده كىرادن ، قهرمانلارغىندىن ،
 علمىندىن ، دىدبە سىندىن بىت اولدىغىنى كوروىيوردى . بوسىدەلە ذكى خانان

(۲) بونلر اوزوندر . جلد ۱ — دە ص ۲۵۳ — دە باشلار .

کمرانك دوستلغنى الله ايتمك ايمته يوردى . بوتون رجالنى طوپلايوب
 بوايش ايچين مذاكه ايتدى . صايسيز هديه لر ، چين آنلرى ، چين قوما
 شلرى ، تختلر ، تاجلر ، قىليجلر ومهرلر ، دورلو عجايب شيلر حاضر لادى .
 اوقاداركه هيسنى يوزديوه كوتوره مزدى . ۳۰۶۰۰۰ چين آلتون ليراسى ده
 علاوه ايدوب نكى ، بليغ و دنيانى دولاشمش برآدامه تسليم ايدهرلك بر مکتوبله
 برابر كسرى يه كوزدردى . مکتوب بر آتلاس اوزرينه يازيلمش و «ارژانك چين»
 رسمى كى كوزلدى .

بوآدامك هيتالار مملكتدن كچمى لازمدى . هيتال پادشاهنك اوردومى
 سغددن جيحونه قدر ايدى . بو پادشاهك آدى « غاتفر » ايدى جنكاريله
 نام آلمشدى . خاقانك كمرابه هديه كوزدرديكنى خبر آلنجه : « بوزم
 فلا كتمز در . اكر خاقان كسرى ايله دوست اولورسه يورديمز ايكنى طرفدن
 خراب ايديلير . خاقانك ايلچى وهديه لرني محوايتمك لازمدر » ديدى .
 برمفرزه كونده روب كروانى وماللى ياقالاتدى . بونلردن تك برآدام قورتوله
 بيلدى .

بو خبرى آلان خاقان اوردوسنى « قىجغار باشى » نه حركت ايتديردى
 وچينده ، ختنده برآدى بللى كيمسه قومدى ، ارجاسپ و افراسياب نسلندن
 برفردى راحت و اويقوده براقمدى . هپسى كازاريونندن غضب ايچنده حركت
 ايتديلر . خاقانك سپهدارى « فنج » ايدى . بونى خبر آلان غاتفر هيتاللردن
 برآوردو حاضر لادى . بلخدن ، شكناندىن آمويدن ، « زم » دن ، ختلاندىن ،
 ترمزدن ، ويسه گزددن سلاح و پاره كتيرتدى . اوردولرى داغدن ، اووادن ،
 چولدن ، چپلاق طوپرا قلردن چيقديلر . قارنجه وچكير كه كى ايديلر .
 خاقان تره ك ايرما غنى كچينجه اوردوسنى « هاى » و « مرغ » ده برلشديردى .
 هررنگدن باير قىلار پارلايوردى . بخاراده كورز و سلاحله دولو ايدى . چونكه
 هيتالار پادشاهنك اوروكاهى بورده ايدى .

غاتفر بوتون هيتال قوتلرياه يورودى . بويوك برچنك اولدى . دنيردى كه

دميرك ديلي وار. هواسلا حرك ترجماني ايدى. كىشالايلىر وسوغدايلىر
چولوق چوجق طرپلانونب آغلاليارق جنكك نتيجه سنى بىككه ديلر. يدى كرن
ووروشدیلر. هر طرفده اولو ييغينلری پیدا اولدی. قان طاشی، طوپراغی آله
بویادی. هر طرف ارغوان کبی اولدی. اویله کورز، قیانج، قارغی جمله لری
واردی که بولوتلردن طاش یاغیور دینردی. قالقان توز تونشی طوتمش،
قارتلك کوزینی دولدور مشدی. سکزنجی کونی هیتالار بوزولدیلر. هزیمتلی
مدهاش اولدی. بویله مدهش جنك کوروولمه مشدی. خاقانك عسکرلرینك
اوقاری داغلیر دلیوردی. الاری قاپلان پنجه سی کبی ایدى. بونلر آتلرندن
اکری آصلا قالديرمازلدی. قارده اویورلردی. اتاری دیکن ایله
بسله نیر. سواریلری آتمه آصلا یاقلاشمازلر، ییمك، اویومق نه
دربیلر لردی. هیتال آهالیسی: «بز خاقانله باش ایده مه یز. بزی محوایدیر.
هجرت ایدوب کسرایه تابع اولالم، یاخود یوردیمزی کسرایه تسلیم ایددلم.
اگر غاتفر بوکاراضی اولمازسه خوشنواز سلاله سندن کسرانك ایسته یه جکی
برینی پادشاه یاپالم. کسری بویوکدر. قیهردن بیله جزیه آلیور.» دیدیلر.
چغانلی واصل بی واردی. ذکی وکنج ایدى. آدی «فغانیش» اولان بو
آدامك خزینه سی واوردوسی واردی، اونى پادشاه یاپدیدلر.

هیتالایلرک یاپدقلى بوايشی خبر آلان نوشین روان بووقعه دن ممنون
اولمايوب براوردو ایله یوزودی. کسری دیوردی که: «هیتالایرک قهرماندر،
ناصیل اولدی ده، غلوب اولدیلر. بونلر شیمدی بهرام سلاله سندن برینی شاه
یاغملردر. خاقان افراسیاب سلاله سندن روخولیا سی ایران حدودیدر. کشان بنمدر.
حالبو که چینایلر قوتلری اوردن طوپلادیلر. بوتور کلرک حقندن کاک لازمدر.»
رجال ایسه کسی یه شو جوانی ویر دیلر: «هیتالار شیطاندر. دینلری بوزوقدر.
ایرانك دوشمانیدر. بوجزا اونلره لایقندر. سز بیایر سکز اما شیمدی
خوراسانه کیدرسه کز روهیلر براوردو ایله ایرانه هجوم ایدرلر.» کسری
وسوزلردن ایران رجالك جنك ایسته. یوب اکلنجه ایستد کارینی آکلادی.

واونلرە رغماً جنكه قرار ویردی . خاقان اوزرینه یورودی . مدایندن
 براوردو کتیرتدی . بواوردو ایله گر گانه واردی . خاقان سغده ایدی .
 اوراسی افراسیابك نسلی ایله بیدکیز حالنه کلهشدی . خاقان اوردوسنه :
 « اوردو.ك آياغی آلتنده یچر کویور . سزی ایرانه ، اورادن عرب سواریلرینك
 چولنه کوتوره جکم . بوتون ایران طوپراغنی ده چیننه نقل ایده جکم . بوتون
 « تازی » (عرب) لری بنم دینمه صوقا جغم » دیوردی . لکن کسرانك
 کلدیکنی اوکره نجه عقلی باشنه کلدی . کسرایه برمکتوب وهدیه لر کونده
 روب کندیسنی دوستانه استقبال ایده جکنی بیلدیردی . بومکتوب چینجه
 ایدی . « مکتوبده » خاقانك قوتندن ، چین فغفورینك اوکا حرمت ایتدیکنندن
 وقیزینی ویردیکنندن ، فغفورك اوردوسنك کندیسنه اطاعت ایتدیکنندن ،
 کسرایه هدیه لر کوندر دیکندن ، هیتالارك کروانی ووردقلرندن ، بوسبیله
 اونلرله حرب ایتدیکنندن » بحث ایدیلیوردی .

کسرا مکتوبی اوقوتونجه خاقانك قوتنی ، قهرمانلغنی ونیتنی آ کلادی .
 ایلچیلره حسن معامله ایتدی . دائماً صوفراسنه دعوت ایتدی . برآی مسافر
 ایتدکنن صوکر اوردوسنی دیزدی . دنیانك هر طرفندن عسکر واردی .
 مانورا یاپدیردی . هرکس وایلچیلر بوقدرته شاشدیلر .

بونئی ایلچیلره کوستردکنن صوکر ا خاقانه جواب یازدیردی . ومکتوبنده
 دیدی که : « هیتالار ای یاپدک . جزالرینی کوردیلر . صوکر ا قوتدکنن بحث
 ایدیورسك ، فقط عاقل برآدام قوتندن بحث ایدیللمه سنی ایسته مز . سن
 تحت وقدرت تاجی کورمه مشسك . چاح ماسکتی واردو سنی حیرته دوشورمش ،
 بویله شیلر کورمه مش برینه بونلردن بحث ایدیله بیلیر . بنم قدرتمی کورنلر
 بیلیر لرکه بن چین دکزینی برآووج صوصامام . بن استراحتده ایکن بیله
 داغلر تیتیر . نره ده طوپراق و صووارسه اوراده بنم ایچین چالیشیرلر .
 صوکر ا دوستلئی ایسته یورسك . مادامکه بویله ، بنده جنك ایسته مه یورم . »
 ایلچیلر بوجوابله وهدیه لرله کیتدیلر . خاقان بونلره کسرانك قوتی ، وجودی

ذکاسی و علمي حقنده سوالر صورتی ، ایاچیلر : « ائشسز برپاد شاهدر .
جو مردلکی نیل صواری کبیدر . قهرماندر جنکده برتمساحدر . ایچدیکی
وقت طاتلی سس و حرارتلی سوزاریلله کوکلی تسخیرایدیور . تختک اوستنده
مروش کبیدر . اوردوسنی اووالر آلمایور . فیللرینک صایبسنی آله بیایر .
بردمیرداغ اوکا مقاومت ایتمک ایسته سه غضندن ایکنه اوجی کی اولور .
کیم جانندن بزمشسه اونکله جنک ایتسین » دیدیلر .

خاقان قورقدی . کسرانی کندیسنه خیمه پانغی مناسب کوردی . بوفکرینی
برمکتوبله کسرایه بیلدیردی . کسرا جوابنده موافقت ایتدینگی ، آنجاق
قیزلرینک اییسنی آلمی ایچین آدام کونده روب سچدیره جگنی ، آلا جغی قیزک
باباسی کی آنا سنک ده پادشاه سالاسی اولماسی لازم اولدیغنی سویله دی .
قیز سچمک ایچین : « مهران ستاد » ی کوندردی . مهران خاقانک حضورینه
واردی . خاقان حرمک آنا ختارینی مهرانه ویردی ، یانته درت خدمتجی
ده قاتدی . مهران حرمه گirdی . خدمتچیلر اوکادییلر که : « کوره جگک
قیزلری هنوز آی ، کونش و بیلدیزار کورمادی . پری یوزلوش قیزوار .
مجوهرات ایچنده درلر . تختاره اوطور مشلدر . یالکز پرنسده اولان قیزده
مجوهرات یوقدر . اونک تاجی صاحلی در . یاناقاری دوزکون سورولهرک
بویانمیشدر : قیز مهرانی کورونجه دستاری وائی ایله یوزینی اورتدی . مهران
قیزدی و خدمتجی یه : « شهنشاهک چوق جواهری وار . بواوزون یولی
ایچین قوماشی سچمک ایچین یورومدم . شاه یوزی دوزکون سوریلی
ولماسین دیور . بوقیزی بکندم . » دیدی . خاقان بوقیزی مهران ایله نوشین
روانه کوندردی . پک چوق هدیه لر حاضرلاتوب دوهلره یوکلتههرک
قیزی ایله اونلری ده یوللادی . برمکتوب ده یازوب مهرینی چین مسکنده
ایصلاتهرق مهرله دی . قیز بویوک برآ لایله وهر کچدیکی یرده استقباللر ایله ،
آیا قلرینک آلتنه شکر ، پاره صاحیلارق ، می ، مسک ، عنبر و چالغی ایچنده
کسرایه واردیلر ، کسرا قیزی پک بکندی .

خاقان چکادی کسراده اوردوسیله طیسفونه دوندی . گر گانه کلنجه آوه
چیقدی . آمویدن ختنه وچاچه قادار اولان یرار آهالیدی طوپلانونوب کسرایه
دیدیلر :

« باغ و باغچه ، میدان ، او ، مرای ایله دولو اولان بوکنیش اولکه ،
چاجدن تهره که ، سمرقند و سغده قادار اولان یرارک چوغی خراب
ایدیلوب بایقوش یوواسی اولمشدر . چغان ، بلخ ، بامی وختلان قراکون
ایچنده در . بخارا ، خوارزم ، آموی وزمدن آجی آجی بحث ایدیورز .
افراسیابک عدالتسز لکی ، ظلمی کیمسه به راحت براویقو بر اقا مشدی .
صوکر کیم خسرو کرب بزی قورتاردی . لکن ارجاسپ ایله ینه مملکت
سفالته کیردی . کشتاسپ ایراندن کلوب اوبلائی دفع ایتدی . نرسی زماننده
پوممکتده هر فناق اولدی . اونی ده شاپور دویروب طلمی قورتاردی ، خاقان
یزدگرددن جهان پادشاهلغنی آلهجه ظلم ینه باشلادی . لکن بهرام گورکلوب
خاقانک ایشنی بیتردی . اونک عدالتی دتیایی جنته چویردی . صوکر
خوشنواز مملکتی ینه ظلم ایله دولدوردی . اونک اوغلو فغانیشه ، اولاد
وانسالنه لعنت اولسون » دیدیلر (۱) .

بوتون تورکار طوپلانونوب هدیه لرایله کسرانک حضورینه کلدیلر . عرض
عبودیت ایتدیلر .

کسری ایرانده دوندی . برمدت صوکر اقیصردن جزیه کلدی . آذرکشب
معبدینه کیتدی . معبدی اوزاقدن کورونجه کوزلرندن یاش نوشاندی . آندن
ایندی . انده « برسم » دعا اوقو یارق آتشک حضورینه واردی . آلهه دعا
ایتدی . معبدک خزینه دارینه بوتون کتیردیکی ثروتی ویردی . بورادن طیسفونه ،

(۱) فردوسی تورک ملتیه بوسوزلی سویله تیور . هیچ برملتک بوتون
اجدادی علیهنه بونلری سویله مسی و تورکارک عجملری مدح ایتمسو اولورشی
دکدر . پک غیرطبیعی . فقط فردوسی عجمک غیرتیه بونلری ده بویله
برچوق او یدور مشدر .

اورادن چین پوتی و مهران ایله برابر مداینه کیتدی . خزینه لرینک آناختارلی
بورده ایدی .

آرتق عالمه راحت کادی . کسرایه چین تور کلرندت ، سقلا بلردن ،
هر طرفدن مکتوبلر کایوردی ، تجارتیه گرمی کادی . چیندت ، هنددن
رومدن مالار کایوردی . ایرانده هر کس اجنبی دیللاری اوکره نیور لردی ،
چین ، تورکستان ، روم و هر ممالکنک بازار کانلری کلیور لردی .

برکون بوزر جهر کسرایه شویله براو کود ویردی : « بن پهلویجه برشی
یازدم . خزینه دارکه ویردم . برکون اوقورسک امیدنده ایدم . لکن امیدم
بوشه کیتدی . بر آدم شهرلر ، باغچه لریپار ، جنگلر قازانیر ، هر شیی یاپار ،
فقط زمان دوزر و کچر ، بونلر اونوتولور . قالیرسه برایی آد قالیر . دنیاده
ایکی شیی واردرکه اولمز . بونلر طاتلی سوز ، ای سوز در » . دیدی (۱)
هند « رای » (راجاه) ی نوشیروانه سطرنج اویونی یوالادی . برکون
نوشیروان تختنده اوطورور و بوتون رجال حاضر ایکن بو خبر کادی .
بونلر ۱۶۰۰۰ ویوه یوکللی باشقه هدیه لرده کتیر مشاردی . ایلاچی
بویوک شهریار (شهریار بزرگ) ک حضورینه کلوب هدیه لری قویدی . چوق
جراهر واردی . بونلر آراسنده بر شطرنج ده واردی . قنوج رانی کوندر دیکی
مکتوبده بو اویون حقنده برآز معلومات ویریور و دیوردی که : « عالم لریکه
امرایت ! بو کوزل اویونی کشف ایتسینلر . فیل ، پیاده ، وزیر ، سواری ،
شاه یورو تواسین . اکر بو اویونی کشف ایدرلرسه دنیانک بوتون عالمارینی
کچرلر . بزده جزیه کونده ریزر . اکر بو اویونی کشف ایده مزارسه ایران
بزدن آرتق جزیه ایسته مه سین . چونکه عامده بزه مساوی دکلدر . بالعکس
سزک بزه جزیه ویرمکن ایجاب ایدر . چونکه علم هر شیدت یوکسکدر »
دیوردی .

(۱) بوراده کسرانک سوآلاری و بوزر جهرک جوابلری اوزون اخلاقی
سوزلر واردر (ص - ۳۶۵) .

شطنجی کسرانك اوكنه قويدیلر . بر قسمی فیل دیشندن یاپیلمش ایدی .
مراقله باقدی وهند ایلچی سنه نه اولدیغنی صورتی ، ایلچی : « بو بر حرب
اویونی در » دیدی . پادشاه : « یدی کون مساعده ایت . سکننجی کونی
اوینارز . » دیدی . کسری موبدلری ، مشاورلری طوپلادی . اوینادیلر .
وکشفه چالیشدیلر ، فقط بولا مدیلر . کسری پک قیزدی . صوکره بوزر جهره
صورتی . او کشف ایتدی ، کسری ایلچی نی چاغیردی . بوزر جهره طاشلاری
دیزدی . ایلچی مغلوب اولدیغنی کوروب کدر ایتدی .

بوسفر بزرجههر « نرد » (۱) اویونی ایجاد ایتدی . کسری ده بونی
هندستانه یوللادی ، فقط هند عالمیری بو اویونی کشف ایده مدیلر .
هند ده « گو » و « طاحند » آدنده ایکی پرنس وارمش . تخت ایچین
بربر لریله جنك ایتمش . بری اولمش . آنالرینی تسلیه ایچین شطنج اویونی
ایجاد ایدیلمش .

نوشین روانك عادتی هر طرفدن عالمیری طوپلا مقدی . بونلر هکیم ،
طیب ، الخ انسانلردی . بونلری سراینك زینتی یاپمشدی . بونلرک
آراسنده « برزوی » آدلی بریسی واردی که هپسنگ فوقنده ایدی . بلیغ
برطیب ایدی . اختیاردی . هر علمدن بیلیردی . برکون کسری یه : « بو کون
برهند کتابی اوقودم . اوراده هندستانده برداغ اوزرنده براوت یتیشیرمش ،
رومی آطلس کی پارلاقمش . اکر بوندن علاج یاپوب بر اولویه سورولورسه
اولو درحال سوز سویلرمش . اکر مساعده ایدر سه کز بومشکل ایشی یاپایم »
دیدی . کسری راضی اولدی . کیتدی ، فقط اونی بولامدی . اوراده برعالمه
صورتی . اوشویله دیدی : « بونی بن ده برکتابده بولدم ایدی . بورمزد .
اوت عالم انساندر . طاغ علمدر . اولو جاهل انساندر . انسان علم ایله درکه
جان بولور . پادشاهک خزینه شنده برکتاب واردر که آدینه « کلیله » دیر .
ایشته بو کتاب انسانلره جاندر . چونکه علم رهبری در . برزین راجادن

بو کتابی ایسته دی. راجا ویرمک ایسته مدی آما نوشیروان طرفندن کلدیکندن
 یالیکز حضورنده او قوماسنه راضی اولدی. برزین او قودی و اذربله دی.
 بوصورتله بو علم عمانی، اولویه جان ویره ن علاجی نوشیروانه کوتور دی.
 کتاب پهلوی یازیسی ایله یازلدی. او وقت یالیکز پهلوی یازیسی قوللا
 نیلیوردی. عربجه قونو شولمغه باشلا ننجه یه قادرا بو کتاب پهلویجه اوقوندی.
 کندیسند مو بدروچی، کیانی ذکاسی اولان مأمون بو کتابی عربجه یه
 ترجمه ایتدیردی. پادشاه «نصر» بو کتابی شاعر «رودکی» یه اوقودی.
 اوده نظم یاپارق بو اینجی بی دلدی. براتر وزنلی اولورسه روح و دماغی
 خشنود ایدر.

برمدت صوکر نوشیروان بوزر چهری، قیزوب، زندانه آتدی. برمدت
 کچمشدی. قیصر کسرایه برمکتوب ایله هدیه لر، برده بر قوطو ایچنده
 برکلید یوللادی. مکتوبنده: «بو قوطونک سرینی کشف ایدرسه کز جزیه
 بی کوندر مکه دوام ایده جکم. ایده مزسه کز جزیه ایسته میه جکسک، هم
 ده علیهمزه اوردوده کوندر میه جکسک.» دیدی. هر کس عاجز قالدی.
 نهایت بوزر چهره صورتی. اوبولدی وزندانن قور تولدی.

نوشیروان هم پادشاه، هم پهلواندی. هم حرب آدمی، هم موبد ایدی. هم
 «هیربد»، هم قوماندانندی. (بوراده نوشیروانک تشکیلات و اصول اداره
 سندن بحث ایدیلمکده در صوکر اوغلنه ویردیکی نصیحتلر کایور، اوزون
 بحثلر در).

کسری بر اوردو ایله قیصرک اوزرینه یورودی. بو خبری آلان قیصر
 ده عموریه دن حلبه کلدی. ۳۰۰۶۰۰۰ رومی سواری حلبی محاصره ایتدیلر.
 رومی عسکرلر ما کنه ده عالم ایدیلر. هر طرفه منجینقلر قودیلر، «سقیلا»
 حصارینی محاصره ایتدیلر. چونکه بوجهتدن ایرانی استیلا ایتمک ایسته
 یورلردی، حلب قانندن بردکیز کی اولدی. «باطرون» عسکری آمان دیله دی.
 او قله چوق رومی عسکر اولدور ولدی، چوغی ده اسیر ایدلیدی، ایکی هفته ده

۳۰،۰۰۰ کیشی اسیر ایدلمشدی . بونلری شهریاره کوزدر دیلر . بوزك
 اوزرینه رومیلر اوردوگا هلری اطرافنه خندق قازدیلر وایچنه صد دولدور دیلر .
 بوسورقله شهریارك بولنی کسیدیلر . اوزون زمان کچدی . ایران اوردوسی
 یاره سز قالدی . شاء ایرانه خبر یوللادی . خزینه یه باقدیلر . شاه جهانك
 ایسته دیکی قادار پاره یوقدی . پاره بی جوارده کی آهالیدن طویلادی .
 نهایت قیصر عاجز قالب هدیله لرله ایلچیلر کوزده ره رك صلاح ایستدی . کسری
 جزیه آلوب صلاح ایده رك طیسخونه دوندی . کسری یتیمش یاشنه کلشیدی .
 اوغلو « هر مزد » ی ولی عهد یاپدی . برسنه صوکراده اولدی .

هر مزدك بارشاقلمنی

(۱۴ ییل سورمشدر)

تموز قیرمزی ألما لره کولویور ، الماجی ایله المالر ویاپراقلری ایچین غوغا
 ایدییور و دیورکه : بهارده سونجیدن سرخوش اولوب ، کوكسکه بردمت کل
 قویور ورسك . روز کاراودمتك رنکندن اوتانیور ، اوزك دالندن قوقو کلیور .
 اونی نه یاپدك ، کیمه صاندك ؟ بوعتیق وزبرجدلری ، بوزدالری اگن میوه
 لری سگا کیم ویردی ؟ چیچکارك ایچین ربها ایسته یه جكدك ، بوزکوزل
 رنکله یازاقلریکی سوسله یه جكدك ، کردانکه اوتانیچ رنکی کلشدر .
 کوملکك مسك قوقیور . البیسه کی مشتری Jupiter دنمی آلدك ؟ اینجیلریکی
 قانله می بویادك ؟ کوكسك زبرجددر . تنك ارغوانیدر . سنك بویوك درفش
 کاویانیدن یوکسك در . صاری ، قیرمزی وآق سوسلرکله بنی کل یاپراغید
 امیدسز ایدییورسك . نگارم ! بهارم ! نره یه کیتدك ؟ باغچه لرك سوسنی
 سن صاقلاردك . سنك روزکار کدن صوك بهارده کوزل قوقار . سنی یکی بوقدح ایله
 یته یادایدن رم . رنکارك صاری اولدیغی وقت سنی ترنم ایده رم ، سنی هر مزدك
 تاجی کی سوسله رم . اکر زمان فرصت ویریرسه اولومدن صوکرانم اثر لریمی

کورورسك. هري « هرات » حدودلرينك « ماخ » آدنده برمحافظي واردی
عقالي برآدامدی . خوراسان شاهي اولان بو اختياره هر مزدحقنده كي معلوماتي
صوردم . بكا حكايه ايتدی :

هر مزدنخته چيقنجه قوماندانلر (سرداران) ه برنطق سويله دی .
ايزد كشپي اولدوردی ، موبدلر موبدي زردهشتي زهيرله دی . ايزد نوشيروان
زماندن قالمه بريازيجي ایدی . صوگرا (سياه برزين) ي و بهرام آذر مه-اني
ولدوردی . هر مزدتورك خاقانك قيزندن دنيايه كلشدر . فنا ایدی . ذاتا
تورك نسلندق ديه كيمسه اونك پادشاه اولماسني ايسته مه مشدی .
هر مزد قان دوكدكن ، ايرانك بويوك آداملريني اولدور دكن صوگر
خويني دكيشديردي . عادل اولدی . براوغلو واردی . آدی پرويز ایدی .
بعضاده اوكاخسرو ديردي . هر مزد ظفرلريله مشهور اولدی . شاه « ساوه »
براوردو ايله هر مزداوزرينه يورودی .

جنگ

۲۴

« ساوه » شاه هرات يولندن ايلرله دی . اوردومي دزت يوز دفعه بيك
عسكرایدی . ۱۲۰۰ قيلي واردی . بو اوردو هرات چولندن « مرورود »
يرماخي قبي-لرينه قادار هريري دولدورويوردی . بو اوردو بويولدن مروه
كلدی . هر مزده برمكتوب يازوب ديديكه : « بوتون اوردولريكي طوپلا !
اوردوم ايچين يولاري ، كوپروزي تعمير ايت ! آتليمه بيك جاك حاضرلا !
وقيليچي دوشون ! سنك طوپرا غكدن كچه جكم . » هر مزدك بكزي اوچدی .
ديكر طرفدن ده روم قيصری ايلرله يوردی . اوردوسي ۱۰۰۰۰۰۰ كيشيلاك
ایدی . نوشيروانك ضبط ايتمش اولديغي بوتون يرلري استرداد ايتدی . ر

پر خزر آوردوسی ده ایران اوزرینه ایلرله یوردی . خزرلرک مملکتی ارمینیه دن
 اوردیله قاداردی . چول طرفندن ده عباس و عمرکی کنج و شانلی رئیس لرک
 داره سنده مزراقلی سواریلردن مرکب حسابسز بر اوردو کلیور ، اورتالغی
 یاقوب ییاقوب چول حالنه قویو یوردی . بونلر فراته دایاندیلر .

بو وضعیت ایچنده هر مزد فنا لاشدی . ذکی موبدلری اولدوره رک دولتی
 بونلردن محروم ایتدیکنه پشیمان اولدی . رجالی طوپلایوب احوالی سویله دی .
 وایری اولان موبد : « خزرلری ، عربلری ، رومیلری بوزارز ، ققط ساو
 مهمدر . دیمک تهلکه خوراسان جهتنده در . تورکلر جیحونی کچرلر سه درح
 حرکت کچمک لازمدر . » دیدی . هر مزد اوردوسی بوقلاتدی . ۱۰۰۶۰۰۰
 کیشی ایدی . بونک ده چوغی پیاده ایدی .

قیصره مکتوب یازوب رومیلردن ، آ لینمش ولایتلری اعاده ایدهرک صلح
 یاپدیلر . قیصر مملکتنه دوندی . هر مزد همان خزرلر اوزه رینه بر اوردو کوندردی .
 بو اوردونک قوماندانی خراد خزرلری بوزدی . آرتق ایرانه ساوه دن باشقه
 دوشمان قالمادی .

هر مزدک « نستوه » آدنده بر آدمی واردی . بونک باباسنک آدی
 « مهران ستاد » ایدی . برکوشه یه چکلمش ، زندواست ایله مشغول ایدی .
 چونکه اختیار دی . نستوه پادشاهه بونی کتیروب رأینی آلماسنی توصیه ایتدی
 کتیردیلر . پادشاهه دیدی که : « بن سنک آنا کی سچمک ایچین خاقانک سراینه
 کیدن آدامم . آنا کک آنامی فغفورک قیزیدر . بهرام چوبینه بی قوماندان
 یاپ . ساوه بی تپه لهر . »

بهرام چوبینه اوزون بویلو ، اندامی قورو ، باشی مسک کی قار
 کا کلرله اورتولی ، کیکلری قوی ، بورنی بویوک ، رنگی قارا ، سوزی سرت
 بر آدمی . پادشاه بهرامی چاغیرتدی . اوردویه پهلوان تعیین ایتدی . بهرام
 ایران اوردوسندن ساده قرق یاشنده کی آدملری سچه رک ۱۲۶۰۰۰ کیشیلک
 اوردو آبیروب آلدی . بر اوردوبی ایسته دیکی کی تنظیم ایتدی . بو عسکر

ایله ساوه یه قارشى کیتدی ، طیسفوندن چیقادی ، خوزیان مملکتینه (خوزستان) چیدی . ساوه ده هری اوواسنه کلدی . برصوکنارنده اوردوگاه قوردی . بوانئاده بهرام ده یتیشدی . ساوه نك یاننده ایرانك ایلچیسى واردی . اوکا : « بزه دوزاق قورو یورسیکز » دیدی . ایلچی : « بوکوچوك بر اوردودر . بونکاه دوزاق اولورمی ؟ یابر حدود محافظی ، یاسا کاحمایه طلنبه کلمش بر بویوك ، یابر بازگاندر » دیدی . ساوه ایناندى . ایلچی کیجه قاچدی . ساوه اوغلو فقغوره معیتنه بزمفرزه آله رق ایران اوردوسنك یانته کیتمه سنى ، کیملر اولدوقلرینی اوکرمه سنى امرایتدی . فقغور کیتدی . بهرامه صوردی . بهرام : « بغداددن کلیورم . ایران شهریارینك انتقامنى آله جغم . » دیدی . فقغور قوشوب باباسنه خیرویردی . ساوه ایران ایلچیسنى آراتدی . ایلچینك قاچدیغى آکلاشیلدى . ساوه بهرامه خبر یوللا یوب کندى خدمتته کیرمه سنى تکلیف ایتدی . بهرام قبول ایتمه یوب : « اونى محوایده جکم » دیدی .

ساوه کوسارى چالديروب اوردوسنى ایلرله تدی . اوواصارى ، قیرمزی وقارا بایراقارله اورتولدى . بونی کورم بهرام ده ایلرله دی ، هرات شهرینی آرقاسنه آلدی . ساوه کوردی که بهرام ائی بریر آلمش ، کندیسنه طاروغیر مساعد یرقالمش . تورکارک صاغ وصول قولارنده قرقار بیک کیشی واردی . حرب صفنك آرقاسنه ده ۴۰۶۰۰۰ کیشی قویدیار . عسکرک بوندن فضله مى قوللانیا یوردی . چونکه یر یوقدی . فیللى ده جببه نك اوکته دیزدیلر . ساوه هراتلی حيله کاربرینی ینه بهرامه ایلچی کوتدردی . وایلچی واسطه سیله دیوردی که : « دنیا ده الک بویوك ایکی کیشی واردر . بری بنم که جهران شاهى یم . دیگرى اوغلوم « رموده » در . اوردوم آغاچ یاپراقلرندن چوقدر . بوتون پادشاهلر بنم مادوتمدر . کل ، کندیکه یازیق ایتمه ! خدمتته کیر ! ایراندن روم مملکتته کیده جکم . بوخرینه لرسا کا قالیر . قیزی ده ساکا ویریرم . باق ، آرتق ایلچی یوللامام . » بهرام ینه قبول ایتمه یوب ترس بر جواب ویردی . ایکی اووردواقرازا کاهلرینه کیردیلر . دوریه لر

چیقاردیلر ، آتشلر یاقدیلر . صبح اولونجه کوسار وورولدی ، اوردولار صفلارینی
دوزدیلر . بهرام عسکرینه « کیم قاچارسه کسوب اتشده یاقاچغم » دیدی . قاچمق
ایچین ایکی یول واردی . اورالره مانعه لریا پدیددی . توران پادشاهی :
« سحر یاپک ! » دیدی . یوتون جادولر سحر یاپدیلر . هوایه آتش آتدیلر .
رقارا بولوت قوپدی . بولوتدن ایران اوردوسی اوزرینه اوق یاغموری یاغدی .
بهرام باغیروب عسکرینی تشجیع ایتدی . ساوه عجمارک صول قولنه هجوم
ایتدی . عجماری بیتیردی . بوسفر مرکز لرینه هجوم ایتدی . بولارده
قاچیوردی . بهرام قوشوب اوچ آدمی دویردی و « ناصل قاچیلیر کورک ! »
دیدی . همان صاغ جناحه کیتدی . تور کلره هجوم ایدوب بوزدی . اورادن
تور کلرک مرکزینه هجوم ایتدی . وعسکرینه : « اوکمزده بر دمیر دیوار وار .
بونى دله بیلنلر ایرانه پادشاهک حضورینه دونه بیلیرلر » دیدی . ساوه فیملری
هجوم ایتدیردی . بونی کورن بهرام قورقدی ؛ فقط جسور بهرام عسکرینه :
« چاج یار یار یار یار ! شهر یارک ! باشنه یمین ایده رمکه فیملرک خورطو
ملرینه بر اوق صاپلایک ! صوکر ا کورزلری آله الوب هجوم ایدک ! دشمنی
بیتیرک ! » دیدی . ایرانلیلر براوق یاغموریدر یاغدیر دیلر . فیملری خورطو
مارندن ووردیلر . یارالانان فیملر دونوب کندی اوردولرینی چیمکنه دیلر .
تورک اوردوسی بوزولدی . بو حالی کورن ساوه آغلادی . آتیه بینوب قاچدی .
بهرام آرقا سندن یتیشدی . چاچ یاپنی کردی . درت قارتال توپلی قواق اوقونی
کیمیک دریمی کیریشه طقدی . صول الی اوزاتدی ، صاغ الیه یابی بوکدی .
اوق کیتدی . ساوه نک صیرتنه کیردی . ساوه آتندن بیقیلیدی . بهرام کیدوب
باشنی کسیدی . تورک اوردو سنک قاچدیغی بر بردار بوغازدی . جوغی بورده
اولدی . بر جوغی ده فیملرک آیاقلری آلتنده اولمشدی . حاصلی اونده بری
صاغ دوغدی . هریر اولو ، سلاح ایله دولو ایددی . ایران اوردوسی قوماندا
نلرندن ساده بهرام آندده بری اکسیکدی . اوده برآز صوکر ا یاننده قرمزی
صاچلی بر تورک ایله کلدی . چوبین بوچیرکین تورکه صوردی . تورک جواب

ویردی : « بن جادویم . حیاتم ناموسسز لـقدر . پادشاهم جنکه کیده جکی وقت سحر یاپاردم . جنکدن دونرسك ديه سا کا ده فنا رؤیا کوستردم ؛ فقط کار ایتمه دی . حیاتی باغیشلارسه ك سا کا خدمت ایده رم » دیدی . بهرام چوبین اونك قفاسنی کسیدردی . شهر یاره بر فیروز نامه (ظفر نامه) ایله بر قارغی اوجنده ساوه نك باشنی ، بایراغنی ، تورك بویوکلرینك باش و بایرا قلرینی کونلردی . غنیمت واسیرلری امر کلنجه یه قادار هراته یوللادی . وشاهدن ساوه نك اوغلو پرموده اوزرینه یوروومك ایچین اذن ایسته دی .

جنك

۲۵

توركلر پریشان بر صورتده تورانه واردیلر ، بو خبری آلان پرموده آغلادی . مشاورلرینی طویلادی . ۱۰۰۰۰۰ کیشیلک بر اوردوسی واردی . بو اوردو ایله جیحون کسارینه کلدی . شهر یاردن ده بهرامه اذن کلدی . تورانك خزینه سی « آوازه » دنیلن قلعه ده ایدی . بهرام بو خزینه لری آلمق نیتنده ایدی پرموده جیحونی کچدی . بلخدن ایکی کون مسافه ده بریرده ایکی اوردو قارشیلانیدی . ایکی اوردو آراسنده ایکی فرسنگ بر مسافه براقوب اوردوگاه قوردیلر . بهرام ایراندن چیقار ایکن بر منجم اوکا : « چهارشنبه کونی هیچ برایشه باشلامه . باشلارسه ك فلاکت بولورسك » دیمشدی . ایکی اوردو آراسنده بر باغچه واردی . بهرام چهارشنبه بی اکلنجه ایله کچیره لم ديه رك اورایه کیتدی . خالیلر ، میلر ، چالغیلر کوتور دیلر . بهرام ایچدی . کیجه اولونجه بر تورك دوریه سی بونی کوروب پرموده یه خبر ویردی . همان تورك قوماندانی ۶۰۰۰ اکیشی سچوب باغچه بی احاطه ایتمهک باشلادی . بهرام ایشی آکلادی . یرانلیلر یتیشوب تورکاری دوغر ادیلر . کیجه یاریسنه قدر بوایش بیتمشدی . بهرام ده همان بر کیجه هجومی ترتیب ایتدی . توركلرك خبری اولمادن

آوردوگاهلارینه ياناشدى. كوسلرى دوكدوردى. تور كلردن قورتولان
 آزاوئدى. قانلرى طاشلارى مرجان كې ياپىدى. پرموده قاچىدى، چوبىنه
 يتىشىدى. پرموده يە: «سن چوجقسك. آناكك سودىنى أم!» ديدى.
 پرموده اوکا: «آنا مز بزی أولمك ايچين دوغور مشدر. عجله ایتمه! ينه
 براوردو ايله كله جكم.» ديوب كيتىدى.
 بهرام چوبىنه تورك بويوكلى أولو لرینك باشلارینی كسديروب يىغدىردى.
 اوستنه ده طاش يىغدىردى. برداغ كې اولدى. بورايە «بهرام تلى» آدينى
 وىردىلر. بو ظفرى ده شهر ياره بىلدىردى.
 بهرام هيتاللىرى اكسه دن وورمق ايچين براوردو ايله كيتىدى. پرموده
 قلعه يه قاپانمىشىدى. اوردو قلعه يه كلدى. پرموده يە: «قارى كې نيه قلعه ده
 اوطورويورسك؟ قاپى يى آچ، عفو ديله! خزينه لىكى تسليم ايت! سنى ايرانده
 مسعود ايدە رم. برسر ك وارسه باكا سويله!» ديه خبر گوندردى. پرموده
 وىردىكى جوابده حمایه ايسته دى. بهرام سويندى. شهر ياره بىلدىردى.
 وبوكا دائر فرمان ايسته دى. شهر يار چين خاقانى تبعه م اولويورد يه پاك
 سويندى. بهرام هديه لر گوندردى. گوندردىكى فرمانده: «خاقان
 پرموده بنم دوستمدر، بنم حمایه م آلتنده در. ايسته بومنشور و مهر ايچين
 آلله ي شاهد كوستيرم» ديوردى. بهرام يازديغى مكتوبده «پرموده يى
 دوستجه سرايمه كتير!» ده ديدى. بهرام هديه لرى آلنجه سويندى و منشورى
 پرموده يه گوندردى. پرموده خزينه لرینی بهرامه تسليم ايتدى. پرموده
 قلعه دن اينوب جنك آدامنه ياقيشير بر صورتده بر جنك آتنه بىندى. معيتى
 ايله بهرامه باقما يوب يوله دوشدى. بهرام بوكا قىزدى. آداملر گونده روب
 پرموده يى يايالاوله رق ياننه كتيرتىدى. پرموده: «اسكىدن مستقل
 ايدم. شىمىدى دكلم، فقط المده فرمانم وار. سن بنى ناصل بويله يانكه
 كتير يرسك؟ بندن داهانه ايسته يورسك؟ بن شهر ياره كىدييوردم.» ديدى.
 بهرام قىزدى. پرموده يى قير باجلاه دوگدى. آياغنه زنجير طاقديروب بر چادره

حبس ایتدیردی . اختیار موبدل بهرامه فزاریش یاپدیغنی سویله دیلر .
 بوسفر بهرام پرموده نك زنجیرلرینی چیقارتدی . یانته کیدوب کوکلی آلمغه
 چالیشدی اما پرموده اوفسکه لی ایدی . بهرام : « باری پادشاهه سویله مه ! »
 دیدی . باقدی که اولمایور . « کیت ! پادشاهه ده سویله ! بنم قورقوم یوق . »
 دیدی . خاقان ده اوکافناجوابلر ویردی . قلعه ده تا افراسیاب زماندن بری
 ال سورولمه مش خزینه لر ، بویوک بر ثروت واردی . یازمچیلر بونلری دفترله
 یازدیلر . بونلر آراسنده غایت قیمتدار ایکی یمن قوماشی ، اینجی ایله ایشلنمیش
 آلتون چیزمه لر واردی . بهرام بونلری یازدیرتما یوب کندیسنه آلا قویدی .
 خزینه لر دوهله یوکلہ توب شهر یاره کوندردی . خاقان ده رجالی ایله برابر
 بوکاروان ایله کیتدی . خاقان سرایه واردیغنی وقت شهر یار سراپک قاپوسنه
 قادار آتله کلدی . خاقان آتندن اینجه شهر یار آتنی سوروب کیتدی . خاقان آرقا
 سندن کیتمک ایستدی ایسه ده پرده دار (حاجب ، مایینجی) آتنک دیز کیننی
 طوتدی . خاقان ایندی . بو حقارتدی . یا با اوله رق نخته واردی . شهر یار خاقانه حسن
 معامله ایتدی . خاقانه کوزل بر سرای حاضر لاتدی خاقان بر هفته استراحت ایتد کدن
 صوکر شهر یار اوکا بر ضیافت ویردی . صوفراده خاقان شهر یارک قارشیسنده
 اوطور تولدی . بوراسی شرف یریدر . آوازه دن یوز خزینه کتیرلمشدی . بو ائناده باش
 یازمچیدن شهر یاره بر مکتوب کلدی . بونده ایکی قوماش و فوطینلرک بهرام طرفندن
 آلندیغنی یازیلی ایدی : « هر مزد خاقانه ایشلری صورتی . اوده آکلاتدی .
 هر مزد قبزوب : « بهرام آزدی . پادشاه اولمق ایسته یور » دیدی . خاقان
 ایله ایچدی . خاقانک الی طوتوب کندیسنه صادق قاله جغه یمین ایتمه سنی
 تکلیف ایتدی . خاقان یمین ایتدی . هر مزده اونی آصلا اینجتمیه جکمه
 یمین ایتدی . اودالینه کیدوب او یودولر . صباح اولونجه خاقان دن آلینان
 بوتون خزینه لر ینه خاقانه ویردی . خاقانی مملکتنه یوللادی وایکی قوناق
 تشییع ایتدی . بهرام خاقانک حسن معامله کوردیکنی ، هدیه لرله دوندیکنی
 اوکره نجه استقباله کیتدی . بوتون یوللرده استقباللار یاپدیردی . نهایت

قارشوسنه واردی . عفودیله دی . آلتون ، کوله هدیه لر تقدیم ایتدی .
 خاقان باشنی چو یروب قبول ایتمه دی . بهرام بلخه کیتدی .
 شهریار بهرامه بر مکتوب یازدی . دیوردی که : « ای دیو ! سن کبر
 کتیردک . ظفر آلاهدن کایر . پهلوانلر یولنده یورووه یورساک . باشکی
 لوکله اوزاتدک . بزم امرلری دیکه مبورساک . ساکالایق بر هدیه کوندردم » .
 کوندردیکی هدیه سیاه برفشنگ قوطومی ایله برقادین البیسه سی ایدی .
 قوطو فشنگ ، پاموق وسائر فناشیلرله دولو ایدی . البیسه قیلدن برماوی
 کوملاک ، بر قیرمزی شالوار و صاری بر هوتوز ایدی . هدیه لری کوندردیکی
 آدامه ده بهرامه شونلری سویله مسنی تنبیه ایتمیشدی : « دکر سز و دوغوشی
 فنا آدام ! سن خاقانی زنجیره ووردک . بویوکاری رذیل ایتمکی کندیکه
 ذوق بیلورساک . سنی تختدن ایندیره جکم . » . مکتوب ، هدیه لر کلدی .
 بهرام ایشی آکلادی ؛ « یاپدیغم قهرمانلغک مکافاتنی بوایمش » دیدی . بهرام
 بوالبیسه لری کییدی . قوطوی ده اوکنه کتیردی . قوماندانلری ووردوی
 طوپلادی . هرکس کوروب شاشدیله . بهرام : « ایشته شهریارک بکا کوندردیکی
 خلعت . نه دیر سکز ؟ پادشاهه نه دیه لم ؟ » دیدی . اوردو قیزوب : « آرتق
 هرزدی پادشاه ایسته مه یز . بهرام اوردونک پهلوانی قالین » دیدیلر . بهرام
 کیتدکجه قرال طور ی طاقنیمغه باشلادی . باشنه شاهنشهی تاج طاقبوردی .
 ایران پادشاهلری کبی مراسم یاپیوردی . بویوک یازیجیلر بر برینه کیزلیجه :
 « بو آدام عصیان طور ی آلمشدر . کیجه قاچوب شهر یاره خبر ویره لم . » دیدیلر .
 قاچدیله . بهرام بونلری بیلپوردی . آرقال ندن یوز سواری کوندوروب یاقالاتدی .
 لکن بر مدت صوگرا بونلر پادشاهی بوایشلردن خبردار ایتماک یوانی بولدیله .
 بر آرزو گرا بهرام شهر یاره بر سپت دولوسی اوجلری جنکده قوللانیا قوللانیا
 بوکولمش قیلنچ یوللادی . قیلنجلری اوکنه قوییدیله . هرزد قیاچنلری
 قیردیروب ینه سپته قویارق بهرامه کوندردی . بهرام هروسيله ایله اوردوی .
 شهریارک علیهنه منوق ایدیوردی . اوردو آرتق هرزددن یوز چویرمیشدی .

بهرام اوردوی طوپلایوب : « شهریارك فكرى فنادر . هربريكز جانكزى قورتارمق چاره سنى دوشونك ! بنمله اتفاق ايدك ! يوقسه بنى وسزى احاييده جاك . هر طرفه يايملك . دوشمانلر يمزك خيرلى بريردن بريره كچمه سين » ديدى . مقصدى شهر ياردن عجملره مكتوب كلمه سنى منع ايتماك ايدى . بوندن قورقويوردى ، برمدت صوكر ا قوماندانلرى طوپلادى . بونلر همدان كشسپ ، يلان سينه ، سياوش اوغلو بهرام ، كندا كشسپ ايدى . بهرام چوبين بوقهرمان وضالانده اولان سردار لره ديدى كه : « شهر يار بزه قيز غين . بزمسه برقبا حتمز يوق . درد كيزلنه مز . سزايى ، كوزل انسا نلر سيكز . سزه سويله يورم . صوكر ا آغلاما يالم . بوقادار خدمت ايتدم . اوفاق بر اوردو ايله توركلرى بيتيردمكه بويله ظفر كورولمه مشدى . شهر ياره بوقادار خزينه لر كتيردم . اوايسه اوردويه قيزدى . بن بودولتدن آيريلي يورم . ايسته بوتون سرلرمى سزه سويلدم . سزده راييكزى سويله يك ! » . بونلر عصيان ايديله سى فكرنده اولدقلى رينى سويله ديلر . بهرامك قيز قارداشى عصيانه وبهرامك تاج و تخت ايسته مه سنه معارض اولدى : « پادشاه قوتليدر » ديدى . يلان سينه : « بويله ديتمه ! هر مزد چاپو جاق تختنى غيب ايده جاك ، بهرام تخته كچه جاك ، هر مزد بر تورك قاديندن دوغمشدر . بويله شاه اولاماز . اونك عرقى باتسين . كيانيلر سلاله مى آرتق بيتمشدر . » ديدى . بهرام قيز قارداشى « گرديه » يه قيزدى . چونكه پادشاه اولمق حرصيله ياني يوردى . بهرام خاقانه برمكتوب يازوب عفوديلدى و : « تخته كچر سه م ساكا كوچوك قارداش اولورم . عليه مه حركت ايتمه ! » ديدى . خاقان ممنون اولدى . بهرام خزينه لر ينى آچوب عسكرينه پاره داغي تدى . خوراسانه بروالى تعيين ايتدى . اوكا اوردو ، نيشاپور ، بلخ ، مرو و هري نى و يردى . كنديسى بايخدن ره يه كلدى . خسرو پرويز نامه پاره باصديردى . بوپاره لردن طيسفونه شاهه كوندردى .

بهرام هر مزده مغروران به برمكتوب كوندردى : « اوغلوك خسرو تخته

کچه جکدر ، بن اونی شهنشاہ طانیورم» دیدی . بهرامک مقصدی هر مزده اوغلو خسرو پرویزی اولدورتمکدی» چونکه او وارایکن تخته کچمسی کوچدی . ساسان ساله سنک کو کونی قوروتماق ایسته یوردی . هر مزد مکتوبی آئنجه ، پاره لری کورونجه اوغلوندن شبهه لندی . اوغلونی اعدام ایتمه قرار ویردی .

خسرو پرویزک سرخوش اولونجه قدحنه زهر قاتیلار ق اولدورولمسه سنه قرار ویرلدی . خسروک پرده داری ایشی خبر آلدی . قوشوب خسروه خبر ویردی . همتان کچه لین خسرو طیسفوندن قاچوب آذر آبادکانه کیتدی . بو خبر یاییلنجه حدود قوماندا نلری شهزاده بی آرادیلر . چونکه ایی بر شهزاده ایدی ، هرکس سویوردی . اوردولیه خسروه التحاق ایتدیلر .

خسرو قاچنجه هر مزد خسروک داییلری اولان گستههم ایله « بندوی » بی وخسروک بوتون طرفدار لرینی زندانه آتدی . هر مزد « آئین کشپ » ه : « بو بهرامی ، بو خودکام و حقیر کوله یی نه یاپاجغز ؟ » دیسه صورتی . اوکا بر اوردو و یروب بهرام اوزرینه یوللادی . آئین همدانه کلوب اوردوگاه قوردی . آئینه حرکت ایتمه دن اول بر محبوس زنداندن خبر یوللایوب « بن سنک مملکتکده نم . بنی قورتا ریرسه ک سا کا خدمت ایده رم . » دیمش ، آئین ده پادشاهه سویله مش ، پادشاه : « اوقاتل وفنا آدامدر . » دیمش ؛ فقط حبس خانه دن چیقاروب آئینه ویرمشدی . آئین همدانده منجمه باقدیردی . منجم بر قادینشدی . اولومنک بو فنا آدامک آننده اولدیغنی سویلادی . آئین بو آدمی بر مکتوبله پادشاهه یوللایوب مکتوبنده جلاده ویرمسنی رجا ایتدی . آدام مکتوبی آلوب کیتدی ؛ فقط یولده مکتوبی اوقودی . آئینی اولدور مکه قرار ویردی . یولدن دوندی . کلوب آئینک چادرینه کیردی . خنچرینی چکوب اولدوردی . باشنی کسوب آلدی . بهرامک یانته قاچدی . بهرام قیزوب قاتلی آصدیردی . آئینک اوردوسی بهرامک طرفنه کچدیلر .

بو خبری آلا ت هر مزد آغلادی ؛ کیمسه بی حضورینه قبول ایتمدی . بو خبر یاییلنجه بوتون ایران شهریار دن یوز چویردی . حبس خانه ده کی حبسلر

زنجیر لړینی قیروب عصیان ایتدیله . بندوی وگستهم بونلرک باشنه کچدیله .
 سرایه هجوم ایتدیله . عسکرلره راست کلدیله . اونلره گستهم : « بوپادشاهك
 خسرو کي شهزاده په یاپدیغنی بیلیورسکز . پادشاه دوغرو یولدن چیقمشدر .
 ناموسی اولانلر اوکا پادشاه دیه مز . بزمه برابر اولك . تخته باشقه برپادشاه
 کچیره جکز » دیدیله . بوتون اوردو هر مزده لعنت ایتدی و : « اوغلونك
 قانی دوکن پادشاه کورمدك . » دیدیله : « سرایك قاپوسنه آتش ویردیله .
 ایچری کیروب هر مزك باشندن تاجی آلدیله . تخته دن آشاغی آتدیله .
 صوکره ده قیزغین دمیر ایله کوزلرینه میل چکدیله (نهادزدداغ برچشم شاه) .
 برلامبا سونرکی کوزلری سوندی . سرائی یاغما ایتدیله (۱) .

خسرو پرویزك بارشاهلی

(۳۸ بیل پادشاهلق ایتمشدر)

بغداد وقوعاتنی خسرو خبر ویردیله . خسرو « برده » وارد ییلدن بر اوردو
 آلدی . ارمینیه دن ده کندیسنه بر اوردو کلدی . بو اوردولر ایله بغداد
 اوزه رینه یورودی . خسرو نخته چیقدی . باباسندن عفو دیلیدی .
 بهرام چوبینه (۲) بو خبرلری آکنجه خسرو پرویزك اوزرینه یورودی .
 خسرو ده بر اوردو ایله قارشیلادی . بهرامك اوردو سنده اوچ تورك قهرمان
 ده واردی . اوردولرک آراسنده « نهروان » واردی . خسرو و بهرام کورو
 شدیله . خسرو بهرامك کندی تختنده کوزی اولدیغنی آکلادی و اوکا : « بو
 ره یلیله کیم ؟ ایکی یوزلو انسانلردر . اسفندیار عائله سنی محوایدن « ماهیار »
 ره یلیله . ره ی اوردو سیدرکه اسکندره ، روملره التحاق ایدوب کیانیلری
 بیتردی . بوره یلیله درکه ابرانلیله فلاکتلر کتیر مشلردر . » دیدی . بهرام :

(۱) ۶ نجی جلد بوردیته مشدر .

(۲) باستونلی دیمکدر .

« سنك دوست ظن ايتدكلرك دوشمانك و بنم دوستمدر . خاقان بنمله برابر در .
 پايتهختي فارسدن ره يه کوتوره جكم . كيانيلىرى يوزندن قالديره جنم »
 ديدى . خسرو دوندى ، اوردوسنه كيدوردى . بهرامك توركلرندن و بد
 طينت عرقدن برى كند آتوب خسروى ياقا لامق ايستدى ؛ فقط كندى
 قيليچله كسوب خسروى قور تارديلر . جسور تورك بوسفر اوق آتيوردى .
 بهرام منع ايتدى . نهايت بهرام ايرانلىلره بركيجه باصقيني ياپدى . عجم
 اوردوسى و خسرو قاچديلر . بو اوچ تورك وحشى قورد كې جسور ايديلر .
 بولردن برى آت سوروب خسروك ياننه كلدى . بر قيليچ چالدى ، خسرو باشنه
 قالقانى طوتدى . صوكر ا خسرو توركه بر قيليچ ووروب يره دهو يردى .
 بواننده ازدرها رسملى برمور بايراق كوزوكدى ، بو بهرامك بايراغى ايدى .
 خسرو و بهرام جنكه باشلاديلر ؛ فقط بربر لرينه برشىء ياپا مديلر . خسروك
 آداملرندن « تخوار » (توخار) يتيشدى . خسرو براوقله بهرامك آتني دو يردى :
 ابرماغي كچوب قاچدى . رومه كيتدى . بندوى و آرقداشى سرايه كيروب
 ياي كيريشى ايله هر مز دى بوغديلر .

بهرام سرايه كيردى . ايران تخته كچوب پادشاه اولدى .
 خسرو چولدن كچوب فرات كنارينه كلدى . اورادن رومه كيردى . قيصر دن
 حسن معامله كوردى . قيصر خسرو قيزيني و برده اوردو و يردى . خسرو
 بو اوردو ايله آذر آبادكانه كلدى . بهرام براوردو ايله بو قيصر اوردوسنى
 قارشيلادى . نهايت خسرو بهرامى بوزدى . بهرام قاچوب چين خاقاننه
 صيغيندى . خسرو تخته تكرار اوطوردى . قيصر اوردومى رومه دوندى .
 خاقان بهرامى بويوك براستقبال ايله قبول ايتدى . بهرامه و آداملرينه
 سوسلى سرايلر و يردى . بهرامى هيچ يانندن آيرمايوردى . طوپ اويونلرينه ،
 آوه برابر کوتور و يوردى . خاقانك اك بويوك قهر مانلرندن و امينلرندن
 « مقاتوره » آدنده برى هر صباح خاقانك ياننه كلوب پارماقلىرى اوپو يوردى .
 چونكه پادشاهك قارشيسنه كلن تبعه سنك بويله يامسى عادتدر . پادشاه ده

اوکا بیک آلتون ویریدی ، بهرام بونک سببنی خاقانه صورتی . خاقان : «
 بویزم عادتیمز در و دینمز بویله ایستر . قهرمانلره بویله معامله ای دیلمه سنی
 امرایدر . بو آدم تهلکه کرده اک قهرمان کیمسه در . شیمدی بندن قوتلی در .
 ویرمز سه م آوردوم عصیان ایدر . « دیدی . بهرام : « بن سنی بوندن
 قورتارایم . یازین کلنجه یوز ویرمه ! » دیدی . ایرتسی کونی خاقان بو آدامه
 یوز ویرمه دی . آدم قیزدی : « ای خاقان بو کون نیسه بویله سک ؟ یوقسه
 بو عجم شاهیمی سنی آز دیردی . « دیدی . بهرام ومقاتوره بر برینی جنکه
 دعوت ایتدیلر . بهرام جنکه اونی اولدوردی .

خاتونک (خاقانک قاریسی) برکوزل قیزی واردی . آیه بکزدی . صانکه
 آیک ایکی قارا کا کلی ، ایکی قیرمزی دوداغی ، برکموش چیوی کبی بورنی ،
 کوله ن ایکی مرجان دوداغی ، ایکی قارا نرکس کوزی واردی . بوقیزی
 « کپی آرسلان » دنیلن بروحشی حیوان اولدوردی . بهرام ده کیدوب بو حیوانی
 اولدوردی .

بهرامک خاقانک یاننده کی اعتبارینی ایشیدن خسرو پرویز خاقانه بر مکتوب
 یازوب : « اوکوله بی باغلا یوب با کا یوللا ! یوقسه بر آوردو کونده ریر ،
 تورانی خراب ایده رم » دیدی . خاقان پرویزه « آلهدن باشقه کیمسه
 دن قورقمدیغنی ، بر مسافره فنالق ایتمک شرفنی کیده ره جکنی » ییلدیردی .
 بهرام خاقانک دامادی اولدی . خاقانی ایران علیهنه حربنه تشویق ایتدی .
 خاقان بر آوردو حاضر لادی . چینده « حسنوی Hasnoui » ، زن گوی آدنده
 ایکی معهور قهرمان واردی ، چاغیروب بو آوردوی بونلرله بهرامه ویردی .
 ایرانه دوغرو یورودیلر .

خسرو خراد برزینی خاقانه کوندردی . خراد ایلچی کبی کیتدی ایسه
 ده کیزلیجه بهرامی اولدورمکه مأموردی : خاقان بویوله سوق ایتمک
 ایسته دی . اولماینجه بوایشی خاتون واسطه سیله کوردیرمک ایسته دی .
 بوده اولمادی . تورکک آدسنده « قلون » آدنده براختیار واردی . سادم

بوقويون دريښي كېهر ، ساده يوغورت وداري پېردى . مقاتوره نك اقرباسندن
ايدى ، خراد بهرامى اولدورتك ايچين بوآدامى آلده ايدوب مروه بهرامك
يانه يوللادى . بوآدام بهرامى خنچرله ووروب اولدوردى . خراد ايرانه قاچدى .
خاقان قلونك اوينى وئالنه سنى احماليتدى . بوكا رڭمغا بهرامك قيز قارداشى
بهرامك آداملرينه : « بز تورانده يابانچى بز ، آرقامز وحامى مزيوق . توركلر
آراسنده حقيرز . ايرانه كېده لم . » دېدى وقاچديلر . خاقان « طور گرا »
نى تعقيبلىرىنه يوللادى . قادين بونلرله جنك ايدوب طور گرايى اولدوردى
وايرانه واردى .

خسروك قيصر ك قيزى وصرىم آدنده كى قاريښندن « شىرويه ، شىروى »
آدنده براوغلو اولدى . بونى قيصره برمكتوبله بيلديرينور ، اوده جواب
ويرينور وايران خزينه سنده كى مسيحاك خاچنى ايسته يور .
خسرو « شيرين » آدنده بر قيزى سوردى (۱) . بهرامله اوغرا شديغى
زمان شيريندن آيريلمشدى . تختنه تكرر كېنجه بركون آوده شيرينى كوردى ،
سرائنه كوتوردى . شيرين خسروك قاريښى مريمى اولدوردى . خسرو اوغلو
شىرويهي حبسه صوقدى . « طاق ديس » آدنده بر تىختى پايدىردى . بومحتشم
تخت اساسا اسكى دورلردن برى موجوددى . پارچه پارچه اولمشدى . بونلرى
يكنيدن برلشديره رك تىختى پايدىر مشدر .

بوتختاك آرقاسى موسمه كوره استقامتنى دكيشديريرهش . قيشين اطرافنه
كوروكلر قورلر و آتشد ۱۶۰۰۰ آلتون و كوموش طوپى قيز ديرارق اورايى
ايصيديرلر مش . اوزرنده يدى بورج ، يدى سياره ، كوش آي وييلديزلر ك
رسملى وارمش . آلتوندن و مجوهرات ايشله مى ، قيمتلى قوماشلرايله دوشنمش
ايمش . كذا يريوزينك يدى اقليمك خريطه مى ، ايران ورومىلك مشهور
آداملرينك رسملى ده وارمش .

(۱) بو ، عجمدن بزده كچمش اولان خسرو - شيرين حكايه لر ينك اساسيدر .
بوزاده دستانى واردر .

خسرو چالغیجیلری ایران بویوکارینه ترجیح ایدیوردی . « باربد »
آئنده شهر بر چالغیجی واردی . سرایه کلمش . (بوراده فردوسی اونک
داستانی ذکر ایدیور.)

خسرو مداینده بر سرای یاپدیردی . روم ، چین و هنددن ۳۰۰۰ اوسطه
کتیرتدی . بونلرک ایچندن اک مقتدر اولان ۱۰۰ کیشی سیچدیلهکه بونلر
اهواز ، ایران ورومدن ایدیلر . نهایت بونلردن ده بری رومی ، بری ایرانی
اولارق ایکی کیشی سیچدیله ، ایشک نهایتی سرایک انشاسنی رومی مهندسسه
ویردیله . پادشاه بنایی عجله بیتیرتمک ایستدیکندن رومی مهندس بنایی
یاریم براقوب برکیجه قاچدی . هر هانکی معماری یوللادی ایسه انشا آتی
درعهده ایده مدی . برمدت صوکر رومی کلدی . بوسورتله ایستدیکی وقتی
قازانمش دی . یدی ییلده سرایی بیتیردی . بوسرای فوق العاده محترم ایمش .
خسرو پرویز حشمت و ثروتده صوک درجه لره واردی . اوجکجه لری
عادل اولان بو آدام صوکر ظالم اولدی . اوردو عصیان ایتدی . بعض قوماندانلر
قیصری تشویق ایتدیله . قیصر ایران حدودینه بر اوردو کوندردی . فرخزاد
(زادفرخ) و ایران اوردوسی قوماندانلری شیرویهی زنداندن تخته چیقاردیلر .
خسروک سرایی باصوب یاغما ایتدیله . خسرو قاچمشدی . نهایت خسروی
بولوب زندانه آتدیله . اولجه اوغلو باباسنک ، شیمدی بابا اوغلوک اسیری
اولمشدی . شیرین آغلادی . خسرو اوغلو نه پهلویجه یالواردی . شیرویه باباسنی
حلیسفونه یوللایوب ندیمکک اوندده حبس ایتدیر مشدر .

پرویزک اوغلو قباد شیرویهک بارسلانلی

خسروه هم پهلویجه ، هم عجمجه قونوشمق یاساق ایدیامشدی . برکون آئنده
بر آیوا وارمش . آیوایی یاصدیغک اوزرینه قویمش ، آیوا یووارلانه رقیره
دوشمش . خسرو بونی فنا قل صایوب بوندن ایران تختنک یقیلاجغنی ،

سلاله سنك و دولتتك منقرض اوله جغنى آ كلامشن . قباد باباسندن قورقويورد ،
 تلاش ايدىيوردى . اوردوبونى اوكره ننجه : « خسرو بردها تخته چيقارسه
 قوماندانلر دار آغاچنده در » ديديلار و قباد كيتديلار . قباد اونلرى تسكين ايتدى .
 باباسنه ايني باقديردى ، ايني ييمكلر و برديردى ، فقط خسرو زهير ليه جكار قورقوسيله
 بونلره آل سورمز ، ساده شيرينك پيشير ديكى ييمكلرى ييردى . باربد خسروك
 سراينه كيدوب آغلادى . و خسرو ايچين پهلويجه آه و فرياد ايدر بر شعر
 سويلدى . صوگرا بردها چالغى چالماق ايچين همان درت پارمغنى كمدى ،
 اوينه قوشوب بويوك بر آتش ياقدى . چالغيلرينى ياقدى .

نهايت قوماندانلر قباددن خسروك اولدورولم سنى ايستديلار . قباد اونلرك
 النده اسيركي ايدى . ردايده ممدى . فرخزاد « مهر هر مزد » آدنده فقير
 برسفيل بولوب خسروى اوكا اولدورتدى . ياننده بولنان ديكى ۱۵ اوغلونى
 ده بوغاز لاديلار . قباد شيرينه : « جادو ، سحر جى ! ايرانده شندن کوتو
 قادين يوقدر . چاپوق يانه كل ! » ديه برخبر كوندردى . شيرين : « بن
 بر بابا قاتلنى كوره مم » جوابنى ويردى و بر بازيجى چاغيروب پهلويجه اولازق
 وصيتنامه سنى يازديردى . زهير صاقلاردى . زهيرى البيسه سنه صاقلايوب
 بر كفن ديكديردى . وايچنه كيردى . پادشاهه ده : « سويلد كلر كدن اوتان »
 ديه فنا بر مکتوب يازديروب يوللادى . پادشاه اصرار ايتدى . نهايت :
 « يانكه عالملى طوپلارسهك بو صورتله حضور يكه كليرم » خبرينى كوندردى .
 پادشاه اللى دانه ياشلى عاقللى طوپلادى . شيرين قاراوماوى بر البيسه كيوب
 سرايه كيتدى . « شادكان » آدنده كى مراسم سالوننده بر ناموسلو قاديننه
 ياراشير وجهله پرده آرقاسنده دوردى . اوزون اوزادى يه سويله دى . شيرينى
 كورن اختيار لك عقلى قاريشدى ، آغيز لى صولاندى . شيرويه ده
 شيرينه عاشق اولدى . و : « بن ايرانده ساده سنى ايسته يورم ، بنم قاريم
 اول ! » ديدى . شيرين اوينه دوندى . بوتون كوله لرينى آزاد ايتدى .
 بوتون ثروتنى بونلره ويوقسوللره داغيتمدى ، برقمم ده ابوينه ويردى .

برقشمی نوروز وسده بايراماری ايچين آتشكده يه وقف ايتدی . خراب
اولش برکارواز سرايك تعمیری ايچين ده پاره ويردی . بونلری بوتون خسروك
نامنه ، اونك روحی ايچين ياپدی .

قبادشيرينه : « برشی ايسته يورمی ؟ » ديه خبر كوندردی ، شیرين
شوجوابی بوالادی : « برآرزوم قالدی . بوصوكدرد . خسروك مزارینی
آچدير سين . يوزینی كوره يم » . شيرويه قبول ايتدی . شیرين آغلايه رق
توربه يه كيردی . يوزینی خسروك يوزينه قويدی وزهیری بردن يوتدی .
بوزهير مدهشدی . درحال اولدی .

برمدت صوكر شيرويه ده تخی اوغلو اردشيره براقوب زهير ايچهرک
اولدی . يدی آی سلطنت ایده رك کافوردن تاج کييمشدی .

اردشيرك پادشاهلغی

(۶ آی سورمشدر)

گراز اردشيرك پادشاهلغنه راضی اولمايوب برمکتوبله خسروك اوغلو
فيروزی قانديروب اونك واسطه سيله خسروی اولدورتدی . گراز خسروك
دوستی ایدی . رومدن بويوك براوردو ايله كلوب كنديسی تيخته چيقدی .

فرائمه كرازك پادشاهلغی

(۵۰ كون سلطنت سورمشدر)

اصطخرک سچمه سوارلیسی « هر مزد شهران گراز » برکيجه کيزلی
بر اجتماعده فرائين عليهنه ترتيبات ياپدی و : « بو آدم کوتودر . ساسانی
نساندن دكلدر ، کیانی دكلدر . دفع ایده لم » دیدی ، عصيان ياپیلدی . هر مزد
پادشاهی اولدوردی .

تخته کچیره جك آدام بولامديلر . چوق زمان تخت بوش قالدی . چونکه
سلاله دن کيمسه يوقدی . نهايت ساسانيلردن « پوران دخت » آندده برقىز
واردی . اونی تخته کچيرديلر .

بورانه رختك بادشاهلغى

(۶ آى سورمشدر)

بوقادين خسروك اوغلو پيروز (فيروز) ى آراتدirdى. بولدوروب برترييه
ايديامه مش آتك صيرتته باغلالتدى. اونی بوصورتله پارچالاتدى. برآن
صوگرا كندى ده خسته لانونب اولدى.

يرينه « آرم دخت » آندده ينه ساسانيلردن برقادينى كچير ديلر. بوده
۴ آى سلطنتدن صوگرا اولدى.

يرينه « جهرم » دن فرخزادى كتيروب پادشاه ياپديلر. بونی زهيرله يهرك
اولدورديلر. پرآى پادشاهلق ايتمشدر. يرينه يزدگردى كچير ديلر.

يزدگردك بادشاهلغى

(۱۶ ييل سورمشدر)

نوشيروان نسلندن ايدى. عمر ، سعد وقاصه براوردو ويروب يزدگرده
قارشى كوندردى. بوخبرى آلان يزدگرد براوردو حاضرلايوب هرمزدك
اوغلو رستم قوما نداسنه ويردى. رستم قهرمان ، عاقل برى ايدى. ساسانى
سلاله سندن ايدى. يزدگرد رستمه : « زيفت كې قارايوزلى عربلر (تازيان)
دن صايدسز براوردو ايرانه كيرمشدر. بوآدملرده نه پادشاه ، نه خزينه يوقدر.
باشلىرى سعددر. ساكادولتك بايراغنى ، براوردو وبرخزينه ويريورم »
ديدى. كوندردى. رستم « قادسى » يه كلدى. رستم سعده برمكتوب
كوندردى. بونده ديوردى :

« پادشاهك كيم ؟ سن كيمسك ؟ دينك نه ؟ سن واوردوك چيپلاق (۱) .
 برازاكك سني دويورور ؛ لـكن آچلقدن اولويورسك . نه فيلك ، نه تختك ،
 نه ثروتك وار . ايرانده ييه جك چوقدر ، داها قاله رق خوشنود اول . . .
 تاج ، مهر باشقه سنـكدر . اونك تختي ، تاجي ، فيلاري وار . ايران شاهينك
 برضيافتده ويرديكي احسانه بوتون عربلر كقيمتي يتيشمز . سن بويوزله مي (۲) ،
 بو عرق ايله ، بوياشايش ايله مي كه تاج و تخت ايسترسك ؟ بريني كوندر .
 مقصد يكزي سويله سين . »

سعد وقاص او كاجواب ويردي . و : « سز مسلمان اولورسه كز تاجكز
 دورور . يوقسه جنك ايده رز . كيم بنمله جنك ايدرسه يري طار برمزار
 وجهنمدر » ديدى .

جنك باشلادى ، اوچ كون سوردى . ايرانليرك صويي يوقدى . بو اونلري
 زبون ايد ييوردي . آغيزلري قورويوب نمل كيل ييورلردى . برچوق ايران
 پهلواني اولدى . سعد ورستم قارشىلا شديلر . سعد رستمك قفاسنه بر قيلنج
 ووروب رستمى دويردى . ايران اوردوسى بوزولدى . يزد گرد بغداد ده ايدى .
 خوراسـانه قاچدى . اوراده توركاردن يارديم گوره جاني اميد ايد ييوردي :
 يزد گرد قاچار ايكن ايرانلير : « آرتق ايراني براقوب تورانه ، خاقانك يانته كيده
 جكزها ! » ديه باغريشديلر .

(۱) بنشردكه جوئي همى دستكاه

برهنه سـپـهـبـد برهنه سپاه

بناني توسيري وهم گرسنه

نه پيل ونه تخت ونه باروبنه

(۲) بدان چهر و آذاد و آن مهر و خوي

چنين تاج و تخت آمدت آرزوي .

يزدگرد مروه ياقلاشدى. مرو واليسى « ماهوى سوري » ايدى. يزدگرد طوسه واردى .

سمرقنده « بيزن » آندە تورانلى برپهلوان واردى ، استقلال پيشنده اولان ماهوى اونى قيشقيرتدى: برتورك قوتى يزدگردك اوزرينه يورودى . ايدىلن جنكده يزدگرد بوزولوب قاچدى . « زرق » صويى كنارنده برد كرمنه صاقلاندى . توركلر كلدى . آتنى ياقلاديلر ، فقط كندىسنى بوله مديلر . صباح اولونجه د كرمنجى كلدى ، پادشاهى كوروب شاشدى . پادشاه اوچ كوندەر برلقمه اكك طامامشدى . ييمك ويردى . ماهوى پادشاهك يرينى خبر آلدى . يزدگرد ياقالانوب بوغولدى .

ماهوى تخته چيقدى . بيزن بروردوايله ماهوى اوزرينه يورودى . وماهوى اولدوردى .

(شهنامه بوراده ينفردوسينك ياشنك ايلرله مسندن ، دوشمانلرينك اثرينى كندى اقتدارينى چكه ميه رك پادشاهه تزويرات يامش اولمالرندن شكايت ، فقط سلطان محمودك اثرى اوقوينجه كندىسنه پاره ويره جكندن اميدوار اولديغندن بحث ايدهرك بيتمكده در) .

صوك

ERRATA

سطر	صحیفه	دوغرو	یا کلیش
۳	۳۵	بیتلیدر	بیتلیدر
۱	۴۱	چینیدن	چنیدن
۴	۴۱	پادشا	پادهشا
۱۷	۴۱	افراسیابی و	افراسیاب
۲۸	۴۴	سغد	سغد
۲۰	۴۴	خاقانه	خاقابه
۱۳	۴۵	ائنا لرده	ائنا لرده
۸	۴۶	ماچین	ماچهن
۹	۴۶	فغفور	فغفور
۱۷	۴۶	وار	بوار
۱۷	۴۶	لیدر	ید
۸	۴۷	حر بارده	حر یلره
۲۱	۴۷	جلد	جلدك
۱۰	۴۹	یله	یله
۱۴	۴۹	بوتون	بوتون بوتون
۳	۵۰	ترجه مزده	ترجه لرده
۱	۵۳	رو، یلرك	رومنلرك
۱۰	۵۳	حالد	حالد
۱۹	۵۴	هویتی	هویتی
۵	۵۸	یری قانندن	بری تانندن
۱	۶۰	منوچهر	منوچهر
۳	۶۱	نه وزهر	نه وروز
۱۱	۶۱	زاله	سامه
۱۷	۶۱	کابلستانده	کابلستانه
۲۴	۶۲	کوزلی	کوزی

سطر	صحیفه	دوغرو	یا کلیمش
۹	۶۲	موبد	موبد
۹	۶۴	بیردی	بیردی
۱۰	۶۴	سپند	سپند
۱۱	۶۴	چواللرینه	چرواللرینه
۱۶	۶۴	ایش	ایشی
۹	۶۵	آغریز	اغرر
»	»	بارمان	یارمان
۲۱	»	آلب ارتونقا	آلب ارتونقا
۵	۶۶	آغریزهس	اغربرهس

(۲۱) نجی صحیفه ده کی (۲) نومرونک نوطی یا کیشلقله ۶۷ نجی صحیفه
صوکنه (۱) نواویله یازلمشدر

۸	۶۷	ایله رلدی	ایله — له دی
۱	۶۸	آتوب	اتون
۱۶	»	اوتدی	یوتدی
۳	۶۹	کوسار	کوچار
۲۵	۶۹	قارو	قارن
۱۱	۷۳	خوار ری	خواردی
۱۸	»	سپنچاب	سینچاب
۲۵	۷۴	ویرمشدر	مشدر
۱۸	۷۷	یرزنیجیفره رنکنده بریاغمور	
۲	۷۹	۲۰۰	۲۰۰۰
۱۷	۷۹	کزدی	کردی
۱۲	۸۰	برر	بر
۱۴	۸۱	مرو	مر
»	»	بلخ	بیخ
۱۹	۸۱	جوارنده	حورنده

سطر	صحنه	دوغرو	یا کایش
۱۷	۸۲	زنکه	زنکه
۱۸	»	برزین	برزین
۲	۸۴	آلکوس آتندن ایندی	
۴	»	بیندی. رستم آلکوسه «سن»	بیندی. «ش»
۱۲	۸۶	کژدهم	
۱	۹۸	سپنجابی	سپنجابی
۱۱	۱۰۲	صاجدی	صایدی
۲۱	۱۰۵	سویلدی	وسویلدی
۱۶	۱۰۷	اوکا آتدن	
۱۳	۱۰۸	فراموزه	فراموزه
۱۷	۱۰۹	فیلمرک	فیلمر
۱۲	۱۱۰	سپنجاب	سپنجاب
۶	۱۱۱	نافه مشک	نافه مشک
۸	۱۱۱	طوس؛ گودرز	طوسی گورز
۲۴	۱۱۵	هندی جرمانی	جرمانی
۳	۱۱۹	گودرز	گوردز
۱۹	۱۱۹	روئینه	رویدنه
۲۱	۱۲۶	کاموس	کاموسی
۲۴	۱۳۲	کافور	کافورا
۷	۱۳۳	اوچار	اوچا
۱	۱۳۴	ایران	ایرانی
۱۱	»	اوردولریکی چاغرا	اولوزریکی چاغرای
۱۶	»	«پولادوند» بر	«یولادوند» بر
۱۸	»	چینده	چیندی
۲۲-۲۱	»	بوتون	اوبوتون
۲۳	۱۴۱	نوروزده	نورورده

سطر	صحیفه	دوغرو	یا کلش
۱۴	۱۴۲	آذر	آدر
۲۰	۱۴۶	حاقلامق	صاقلامق
۲۴	۱۴۹	بوقباحتمی ؟	بوقباحتم کل
۱۸	۱۵۰	آوجیدن	آوجیده
۸	۱۵۱	اهرین	اهرمن
۱۲	۱۵۲	برکزر ایله اونک ده	برکرراونک ده
۶	۱۵۴	عسکرم	عسکر
۵	۱۶۰	کورتورمک	کوندورمک
۲۵	۱۶۱	بیگ جنک	پگ جنک
۱	۱۶۴	باش	باشی
۴	۱۶۴	کستمک	کستهک
۵	۱۶۴	دوغوشدن (ولادی) اولارق دوغوشدن (ولادی اولارق)	دوغوشدن (ولادی)
۱۹	۱۶۶	مرکزینی	مرکزینه
۲۰	۱۶۷	یاوه	یاده
۱۹	۱۷۱	ایتمک	ایتمه
۴	۱۷۲	اوککده	واکنده
۲۵	۱۷۵	جیحونی	جیطونی
۲۴	۱۷۹	اورده	اوروه
۱۹	۱۸۳	باتیروب	تیروب
۲	۱۸۷	مرو رود	پرورود
۱	۱۸۸	شیمدیکی	وشیمدیکی
۹	۱۹۵	واردی	اوردی
۱۶	۱۹۶	دیمش	یمش
۷	۲۰۱	پادشاهه	پادشاهنه
۲۵	۲۰۵	آدلی تورکک چکل پادشاهی	دلی چکل
۱۵	۲۰۸	خبر	خیر
۲	۲۱۰	ایشی بیتدی	ایشنی بتیردی

سطر	صحیفه	دوغرو	یا کلیش
۱۸	۲۱۱	۸۰	۸۰۰
۵	۲۱۴	قارلردن	قاپودن
۷	۲۱۴	قارده	بورده
۸	۲۱۴	قاردن ده	قاررادن
۸	۲۲۶	آغا جندن الك اوزون	
۶	۲۲۸	شغاده	شغاده
۱۱	۲۲۹	شغادك	شغادك
۲	۲۳۰	عربجه	عربجه
۱	۲۴۸	ذو الاكتاف	دوالا كناف
۱	۲۵۵	چينده	چنده
۶	۲۵۹	چغا	چغان
۴	۲۶۵	اولميدر	اولميدر
۵	۲۶۶	پادشاهدن	پادشاهلقدن
۹	۲۶۸	اورادن	اوران
۲۴	۲۷۱	قير	قير
۱۰	۲۷۴	آتشه	آتمه
۱۵	۲۷۶	پرنسندن	پرنسند
۱۴	۲۷۸	ديوه	ويوه
۲۵	۲۹۴	آراسنده	آدسنده
۲۵	۲۹۴	آدنده	آراند